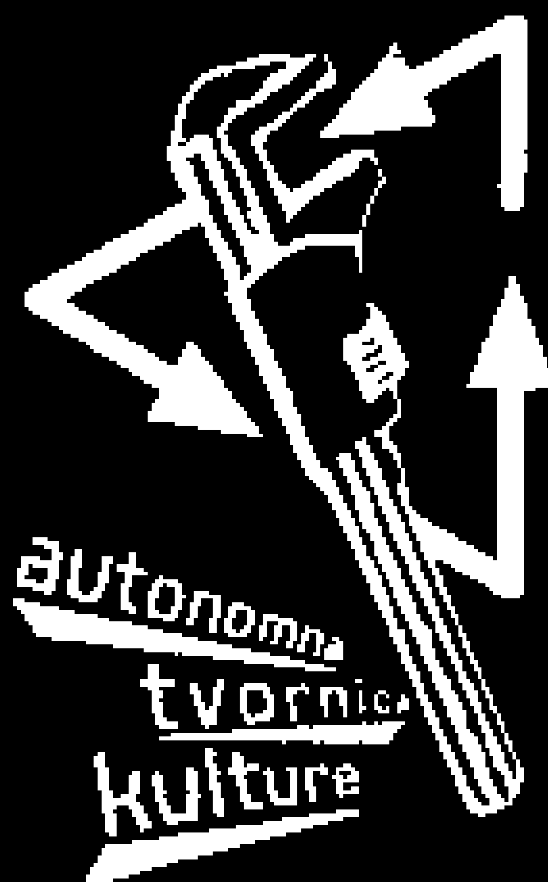

autonomna
tvornica
kulture

Naša priča:
15 godina ATTACK!-a

Izdavač: Autonomni kulturni centar
Za izdavača: Sanja Burlović
Uredništvo: Sven Cvek, Boris Koroman, Sunčica Remenar, Sanja Burlović
Dizajn: Ruta
Pomoćni poslovi: Matija Marek
Lektura: uglavnom Sven Cvek
Tisak: Kopriva-graf
Naklada: 666
ISBN: 978-953-57925-0-5
Prvo izdanje, 2013.

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 865479.

Tiskanje ove knjige omogućili su Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Ured za kulturu, obrazovanje i sport Grada Zagreba.

U sastavljaju knjige korišten je materijal iz arhiva Autonomne tvornice kulture i Autonomnog kulturnog centra ATTACK!, Arkzina, Prava na grad, Operacije:grad, Clubture-a.

Sve izjave atakovaca/ki prikupljene su putem prilagođene verzije upitnika koji je sastavila Aida Bagić za knjigu *Žene obnavljaju sjećanja*, ako nije naveden drugi izvor.

Naša priča:
15 godina ATTACK!-a

Uvod

Uvodnik: O priči

Kroničar koji pobrojava događaje, ne razlikujući male od velikih, potvrđuje istinu da ništa što se zbilo nije izgubljeno za povijest.
— Walter Benjamin

Svatko je nekad prebolio neku gadnu bolest ili se poševio s nekim s kim nije trebao.
— Narodna

Prije svega valja reći da je knjiga koju imate pred sobom Attackovih ruku djelo. U izradi knjige sudjelovali su bivši i sadašnji atakovci i atakovke, kao i naši mnogobrojni prijatelji. Svima koji su na bilo koji način pomogli da ova knjiga ugleda svjetlo dana želimo se najiskrenije zahvaliti: bez vas ovo ne bi bilo moguće. (Detaljnije zahvale iza ovog teksta.)

O kakvoj se knjizi radi? Najkraći odgovor bio bi: prigodnoj, hibridnoj i kolažnoj. Prigodnoj, jer je povod za sastavljanje ove zbirke petnaesta obljetnica pokretanja Attacka. Hibridnoj, zato jer se knjiga sastoji od različitih tipova tekstova koje su napisale (vrlo) različite autorice i autori—tu ima dijaloga, intervjua, socioloških i etnografskih osvrta, osobnih svjedočanstava—ali i zato jer, osim priče o Attacku, knjiga nudi i dio povijesti hrvatskog društva u proteklih 15 godina, bar kako je ona izgledala iz rubne pozicije zagrebačke alternativne kulture. Knjiga je kolažna, jer smo se u njezinoj izradi prilično slobodno koristili svim arhivskim i drugim materijalom koji nam se činio korisnim za priču o desetljeću i pol Attackove povijesti. Iz navedenog bi se dalo zaključiti da se radi o ambicioznom, sociološko-etnografsko-historiografskom projektu. Ali unutar tako postavljenoga okvira nalazi se sadržaj koji se kreće od idealizma Attackovih radikalnih političkih zahtjeva i akcija (npr. Inicijativa protiv ekonomske globalizacije, Knjige za zatvorenike) do banalnosti svakodnevnih problema i aktivnosti (nepostojanja WC-a u prostoru, organiziranje dvodnevnog programa pod nazivom “Velika fešta za opijanje”). Ovako neobično širok raspon heterogenih praksi gotovo da predstavlja Attackov zaštitni znak.

Dok smo prikupljali građu za knjigu, često smo razgovarali o ljudima koji bi nam mogli pomoći da je sklepamo. Za one osobe koje bi za ovaj projekt pokazale veći interes ili bi nam dale dobar savjet, znali smo reći: “On/a zna priču”. To je značilo da ta oso-

Uvod

ba zna odakle je Attack potekao, kako je nastajao, i što je iskusio. Također smo uvidjeli da takvih ljudi, pogotovo među generacijom današnjih atakovaca/ki i drugih posjetitelja Attackovog kluba, nema puno. Namjera ove knjige je, između ostalog, priču o Attacku učiniti dostupnijom i na taj način ponovno potaknuti ideje oko kojih je Attack nastao: ideje uradi-sam (DIY) etike, kritike nacionalizma, kapitalizma, fašizma, rasizma, seksizma, homofobije i svih oblika diskriminacije i nejednakosti. Mislimo da su ove ideje i danas bitne, a njihovo širenje uvijek potrebno.

Jednim dijelom, ovo je pokušaj da se priča o Attacku ispriča sama, odnosno da se kroz događaje koje je Attack pokrenuo ili u njima sudjelovao pokaže što je Attack i kako se mijenjao. Naravno, događaji uključeni u kronologiju koja čini okosnicu knjige predstavljaju samo izbor iz puno opširnijih kronologija Attacka kojima smo se služili. Događaje koji su se redovito ponavljali obično smo u kronologiji navodili samo jednom, uglavnom prvi put (npr. prvu uličnu intervenciju 1997. i prvu Kritičnu masu 1998.) ili kada su bili posebno zanimljivi za priču o Attacku (npr. tradicionalni protest za povratak imena Trgu žrtava fašizma 1999., kada je o događaju u *Newsletteru* izašao zanimljiv članak). To također znači da je bilo neizbježno iz knjige ispustiti stvari koje su možda nekome posebno značajne—ovaj rizik preuzeli smo svjesno, i sasvim sigurno dugujemo puno isprika mnogima koji u knjizi nisu dobili onoliko prostora koliko zaslužuju.

Problem koji smo imali pred sobom—što uključiti u Attackovu povijest—povezan je s problemom definiranja granica samoga Attacka. Zbog fluidne (ili kolokvijalno: "kaotične") organizacijske strukture i načina djelovanja Attacka, ponekad je vrlo teško jasno razlučiti događaje koji "pripadaju" Attacku od onih koje je Attack na razne načine podržao, ili u kojima su sudjelovali/e pojedini/e atakovci/ke bez posebnog konsenzusa čitave grupa. Mislimo da je ovo bitno napomenuti da se ne bi stekao dojam da se ovdje radi o svojatanju tuđega truda. U kronologiji koja slijedi nalaze se zato različite vrste događaja. Neke od njih Attack je organizirao, u nekima sudjelovao kao organizacija, u nekima samo kroz pojedine članove/ice, a neke smo uključili jer su nam se činili bitnima za ono što se događalo Attacku, bilo na način da je imalo posljedice na Attackovu budućnost ili predstavljalo važan simptom društvene situacije u kojoj je Attack djelovao. Ti su događaji, jednostavno, također dio Attackove povijesti.

Jedan od primjera za potonje je kampanja Glas 99. Nije nužno samorazumljivo zašto bi se Glas 99 morao spominjati u knjizi o Attacku. Attack nikada nije podržao kampanju za izlazak na izbore 1999. Međutim, mnogi atakovci/ke su vrlo aktivno sudjelovali/e u kampanji individualno ili kao članovi/ce drugih organizacija. Drugi su pak otvoreno kritizirali samu ideju izbora, kao i neke principe funkcioniranja nevladinih udruga. Glas 99 je osim toga u velikoj mjeri doprinio političkoj promjeni koja je (uz ostalo) utjecala na način funkcioniranja nevladinih organizacija u RH, pa tako, makar i indirektno, i Attacka. O tome u najopsežnijem tekstu u knjizi piše Suzana Kunac. Činilo nam se da je kontekst političkih promjena nakon 2000. godine bilo bitno opisati i zbog toga što je period nakon pada HDZ-a bio za Attack period krize, i to iz više razloga. Jedan od njih je svakako bio i gubitak aktivističkog fokusa povezan s fragmentiranjem i profesionaliziranjem nevladine scene nakon "demokratizacije" i "detuđmanizacije" hrvatskoga društva. Marko Zdravković je u jednom razgovoru, u polu-šali, ovaj proces nazvao "profiliranjem narodnooslobodilačke fronte".

Moglo bi se također reći da je negdje u to vrijeme Attack eksplodirao, tj. razletio se na više manjih samostalnih grupa i projekata. To ne vidimo kao razlog za nostalgično žaljenje za "boljim vremenima". Grupe i projekti proizašli iz Attacka i dalje su ostali u komunikaciji i, što je još važnije, nastavili su djelovati u skladu s idejama i praksama naučenim u Attacku. Iz iskustava sudionica/ka čija smo svjedočanstva prikupili vidljivo je da je ono što gotovo svi doživljavaju kao najveću vrijednost Attacka upravo njegova sposobnost da stvori uvjete, ponudi prostor, inkubira i zatim pošalje u svijet najraznovrsnije ideje i organizacije. Međutim, ta je ista sposobnost, nesumnjivo povezana s labavom organizacijskom strukturom grupe, predstavljala konstantnu prijetnju za Attackovu koheziju i kakvu-takvu homogenost.

Knjigu otvara dijalog između Vesne Janković i Marka Strpića, koji pričaju o vlastitom iskustvu pokretanja Autonomne tvornice kulture – ATTACK! Taj tekst nudi i kratak pregled dobrog dijela Attackove povijesti koja je zatim pomnije opisana kroz kronološki prikaz koji slijedi. Kronologija Attacka je proširena arhivskim materijalom o pojedinim događanjima, izjavama sudionika, kao i opširnijim tekstovima o nekim problemima ili događajima. Kraće, nepotpisane informativne tekstove o inicijativama ili zbivanjima u i oko Attacka napisali/e su urednici/e knjige Boris Koroman, Sunčica Remenar, Sven Cvek i Sanja Burlović.

Osim većeg Suzaninog teksta o Glasu 99, promjenama i liberalizaciji nakon 2000., donosimo i tekst Marka Vukovića originalno objavljen 2001. godine u mađarskom webzineu *Subsol*. Tekst smo ovdje naslovili "Pogled unatrag" jer predstavlja osvrt na stanje u Attacku u trenutku kada udruga prolazi kroz vjerojatno najozbiljniju krizu u svojoj povijesti i kada se budućnost čini potpuno neizvjesna. (Teško je ne primijetiti ironiju: "raspad" Attacka dogodio se – u "Jedinstvu".) Tekst Olivera Sertića govori o razvojnom smjeru koji je nakon spomenute krize prevladao, odnosno o periodu kada se Attack počinje ozbiljnije okretati klupskoj aktivnosti. Tu je i tekst Borisa Koromana, čijim smo se opširnijim temeljnim istraživanjem o Attacku služili prilikom čitavog rada na knjizi. U osvrtu na legendarni "spektakl" iz 2003., Neurosong, Boris piše o tom događaju kao primjeru Attackove prakse stvaranja autentične popularne kulture na principima DIY etike, samoorganiziranja i neprofitnosti. Ovakvu je praksu posebno važno sagledati u kontekstu zakonskog reguliranja au-

Uvod

torskih prava i djelovanja HDS-ZAMP-a, koji—Attackovo iskustvo to zorno pokazuje—guše upravo pokušaje stvaranja *grassroots* popularne kulture. Neurosong je na određeni način obilježio vrhunac i kraj Attackovog boravka u Jedinstvu: ovaj period završava gubitkom prostora pred kraj 2003. godine.

Na kraju knjige su dva teksta koja na različite načine govore o problemu prostora, s kojim je konstantno suočena nezavisna kultura u Zagrebu: tekst Sanje Burlović o Attackovom dugom beskućništvu nakon Jedinstva i ulasku u prostor bivše tvornice Medika, i tekst Jere Kuzmanića o odnosima između grupa koje danas nastanjuju Autonomni kulturni centar Medika. Priča koja ovim osvrtima prethodi jasno pokazuje da je Attack svoju teoriju o načinu borbe za prostor kontinuirano prakticirao od svojih početaka. Attack je ideju privremenih autonomnih zona shvatio ozbiljno, i to pokazao i kroz svoje ulične intervencije i akcije skvotiranja u kojima je sudjelovao. Ironično je da je privremenost Attackovih zona uvijek bila podjednako rezultat aktivnog stvaranja oaza alternativnog kulturnog izraza u javnom prostoru (u slučaju uličnih intervencija) i rezultat pasivnosti gradskih vlasti i njihove nesposobnosti da shvate da je Attacku stalni prostor iz kojega bi javno djelovao i želja i potreba.

Tekst Sanje Burlović govori o pet godina (2004.-2008.) koje je Attack proveo na ulici i aktivnostima vezanim za dobivanje prostora poduzetim u tom periodu. Ove su se aktivnosti kretale od sudjelovanja u procesu javnog zagovaranja zajedno s drugim akterima zagrebačke nezavisne kulture do ilegalnog i privremenog zauzimanje slobodnih gradskih prostora. Tekst također govori o očaju koji je dugotrajni nedostatak prostora, izazvan prvenstveno ignoriranjem ovog problema od strane gradskih vlasti, proizveo u Attacku. Sanja priča o tome kako je, nakon okupacije Medike, Attack pregovore s Gradom o legalizaciji vodio spreman na ozbiljne ustupke, samo da prostor napokon dobije. Uvjeti Attackovog ugovora za prostor u Medici tome svjedoče.

U sljedećem tekstu, Jere nudi tezu o svojevrsnom paradoksu Attackove prostorne problematike: unatoč tome što oduvijek traži stalni prostor, Attack je obično produktivniji u stvaranju privremenih autonomnih zona kada svoj prostor nema, ili kada prostor shvaća tek kao privremenu, taktičku poziciju za stvaranje slobode. S ovom problematikom Jere povezuje dva principa Attackovog djelovanja, onaj “anarhistički” (uradi sam/DIY), koji teži autonomiji od struktura vlasti, i onaj “civilno-udrugaški” (NVO), koji smješta Attack unutar pregovaračke mreže institucija vlasti. Vesnin i Markov (S.), Suzanin i Sanjin tekst izravno govore, a ostatak knjige neizravno pokazuje da je napetost ili kompromis između “DIY” i “NVO” principa—ili između težnje za autonomijom i potrebe za uključivanjem u šire društvene i institucionalne tokove—rezultat Attackovog taktičkog oslanjanja na ova dva načina djelovanja, ovisno o konkretnoj situaciji i problemima s kojima je suočen. Tako nedogmatsko oslanjanje na različite principe djelovanja nerijetko dovodi do toga da vlast Attack percipira kao “anarhiste” i “skvotere”, dok ga anarhisti i skvoteri optužuju za nepotrebnu birokratizaciju ili isključivu orijentiranost “samo na zabavu”. Naznake takve napetosti vidljive su već u priči o skvotiranju Taxi Remonta, a eskaliraju s legalizacijom prostora koji je Attack zauzeo u Medici, o kojoj piše Sanja.

Višnja Rogošić ustupila nam je tekst o Attackovom najdugovječnijem projektu, Festivalu alternativnog kazališnog izričaja. Ovaj tekst sumira priču o FAKI-ju koja se proteže kroz cijelu knjigu.

Posljednji tekst, “Zašto knjiga o Attacku?” Katarine Peović Vuković, mogući je odgovor na pitanje s kojim smo stalno bili suočeni i koje su nam mnogi postavili. Zanimljivo je da su veliku dozu skepse ili čak odbojnosti prema ideji sastavljanja knjige o Attacku često pokazivali baš oni ljudi koji su u Attacku bili izuzetno aktivni i bitno utjecali na njegovo djelovanje. Razloga za takvo odbijanje sigurno ima mnogo. Jedan od njih je nesumnjivo i činjenica da je raditi u Attacku značilo morati se nositi s frustriranim očekivanjima, neispunjenim obećanjima, osobnim sukobima i nemogućim radnim uvjetima. Jedno je sigurno: nikome tko je bio aktivan u Attacku ne pada na pamet da Attack idealizira. Izjave atakovki i atakovaca koje donosimo na kraju dobro govore o ambivalentnom i kritičnom odnosu koji su sudionici/e imali/e (i još uvijek imaju) prema vlastitom iskustvu djelovanja unutar Attacka.

Dodajmo da je ovo “naporno iskustvo” bilo povezano i s kompleksnom prirodom rada u kolektivu koji je raznolik i teži nehijerarhijskoj organizaciji; rada u timu koji se sastoji od ljudi iz različitih sredina, različitih životnih priča, ali i koji djeluje bez šefova i sa zajedničkom odgovornošću za sve što se događa. Takav rad ujedno predstavlja proces učenja o toleranciji i zajedničkom ispunjavanje ciljeva unatoč razlikama. (Možda nije naodmet spomenuti neke od gradova iz kojih dolaze atakovci/ke: Zagreb, Sisak, Rijeka, Kutina, Požega, Osijek, Slavonski Brod, Beograd, Split, Šibenik, Zadar, Pula, Poreč, Varaždin, Čakovec, Travnik, Gradačac, Orahovica, Velika Mlaka, Križevci...)

Katarinin tekst također upućuje na mogućnost stavljanja Attacka, kao dijela šireg civilnog pokreta iz devedesetih, u odnos prema današnjim primjerima anti-sistemskog organiziranja, posebno onima koji su se konkretizirali nakon studentskih blokada 2009. Ova knjiga ne želi sugerirati da je Attackovo djelovanje predstavljalo nekakvu prethodnicu bez koje današnji “pokreti otpora” ne bi bili mogući. Ipak, mislimo da materijal koji smo sakupili može poslužiti kao građa za jedno drugo, opširnije i ozbiljnije istraživanje koje bi se pozabavilo kontinuitetima i diskontinuitetima u hrvatskim društvenim pokretima. (Arhivski posao koji smo odradili zato je imao težište na manje dostupnom materijalu s kraja devedesetih i početka dvijetisućitih.)

U vremenu u kojem je Attack počeo djelovati, njegove su prakse, pa i one inspirirane modelima izvana (privremene autonomne zone, Reclaim the Streets, Food Not Bombs, Kritična

Uvod

masa...), dolazile s margine i bile simbolične, ali su također bile javni primjer otpora dominantnim načinima razmišljanja i djelovanja. Attackova je kulturna proizvodnja uvijek bila politična, a to prvenstveno znači da je kritički promišljala uvjete u kojima nastaje. Istovremeno, kroz organizacijska načela kojima se vodio i političke akcije u kojima je sudjelovao, Attack je stvarao i alternativnu političku kulturu. Moglo bi se zaista reći da se ovdje radi o "otporu kroz rituale", kroz kulturne prakse. Nakon rada na ovoj knjizi, čini nam se da ona pokazuje da rituali imaju stanovitu moć oblikovanja stvarnosti.

Međutim, istina je i da će se većina složiti da je Attackovo djelovanje danas manje politično, a rad udruge javnosti uglavnom vidljiv samo kroz aktivnost kluba u Medici. Stoga se logično nameće pitanje: je li ono što se danas zove Attack jednako onome što je nastalo u jesen 1997.? Na ovo pitanje teško je dati jednoznačan odgovor. S jedne strane, Attack se u odnosu na svoje početke bitno promijenio, jednostavno zato jer današnji Attack funkcionira u društvu koje nije isto kao ono prije petnaest godina i zato jer Attack danas čine većinom drugi ljudi. S druge strane, određeni kontinuitet postoji. Attack i dalje nastoji djelovati u skladu s egalitarnim principima i slobodarskim idealima koji su upisani u njegove temelje i nastavlja otvarati prostor za djelovanje različitim projektima i pojedincima.

Otkad postoji Attack se mijenjao. Ono što je iz dostupnog arhivskog materijala vidljivo je da je Attack od početka bio projekt koji je stalno razmišljao o vlastitom djelovanju, bilo putem *Newslettera*, izjava za javnost, medijskih analiza, press clippinga ili rasprava na mailing listi. Ova samosvijest organizacije kao da je u jednom času splasnula, ili je postala manje bitna, budući da se udruga s vremenom ipak udomaćila u javnom prostoru Zagreba, iako nikad u potpunosti. O tome možda govori i nestanak ovakve vrste samopromišljajućeg sadržaja iz naše kronologije, najočitije u periodu nakon Jedinstva (od 2003. nadalje). Pitanje je je li gubitak refleksije o vlastitom djelovanju povezan s "depolitizacijom" Attacka danas, i ako jest, u kojoj mjeri. Kako bilo, čini se da u današnjem Attacku definitivno postoji potreba za preosmišljavanjem strategija za angažiranu alternativnu kulturu. To je potencijalni zadatak za one koji/e čine Attack danas.

Kao svojevrsni zaključak ove priče moglo bi se ponuditi nekoliko načela Attackove ne-samo-simboličke paradigme otpora. Ovu "kulturalnu borbu" tako određuju:

— Borba za neposredno zajedničko stvaranje, užitak i razmjenu iskustva stvaranja
— Otpor prema konceptu autorstva
— *Uradi sam* poetika i politika
— Borba za javne prostore

Sve njih povezuje sveobuhvatnija i praktičnija borba za uvjete stvaranja kulture koju će ljudi proizvoditi sami za sebe, borba za "običnost" i "svakodnevnost" takve kulture, kao i za bitan element otpora spram dominacije koji ona sadrži.

Hvala autorima/cama fotografija:
Sandra Tomljenović, Aladin iz Kikinde, Semra Kikić, Tihana Goričnik, Davor Bolant, Marijan Crtalić, Nives Soldičić, Darko Poldrugač Darac, Ivana Vučić, Barbara Blasin, Dejan Kršić, Nikola Predović, nepoznati autori i nepoznate autorice.

Hvala za poslane ili ustupljene vizuale:
Darko Šimunović, Filip Fabek, Matija Marek, Vladimir Bogdanić, Vančo Rebac, Mario Kovač, Sandra Tomljenović, Davor Bolant, Saša Ahac, Danijela Meštanek, Luka Mašić, Rade Preradović Hogar, Oliver Sertić, Nikola Mijatović Bangavi, Maša Popović, Eugen Camaj, Denis Treskanica, Val Kurtin, Dinko Bence, Sandra Tomljenović, Nikola Biliškov, Grga Frangeš, Goran Borojević, Alek3TT, never2much.info, trancepleme.com

Hvala za napisane ili ustupljene (ili korisne) tekstove:
Vesna Janković, Marko Strpić, Boris Koroman, Suzana Kunac, Marko Vuković, Oliver Sertić, Jere Kuzmanić, Višnja Rogošić, Katarina Peović Vuković, Mario Kovač, svi/e autori/ce iz ATTACK! Newslettera, Tatjana Tomić, Matija Habijanec, Tomislav Domes i Pravo na grad, Arkzin, Kulturpunkt, Dražen Šimleša, elektronickeknjige.com, BLOK, Clubture, Dea Vidović, Emina Višnić, Lela Vujanić, Marijan Crtalić, DHP kolektiv, Vedran Gligo, Josip Visković, Goran Rakić, Vanja Goldberger Njax.

Hvala za potporu i raznovrsne oblike pomoći:
Marko Zdravković, Marko Strpić, Marko Vuković, Aida Bagić via Vesna Janković, Petar Gabud, Odvjetnički ured Ana Fijember, Branimir Šloser, Vedran Gligo, Mila Kunac, Clémentine Choubrac, Matija Marek, Borjana Gaković, Iva Zenzerović, Antun Gracin, Hrvoje Mabić, Sandra Tomljenović, Saša Ahac, Ratko Bokić, Sunčana Bartaković, Tomislav Šango, Draško Ivezić, Infoshop Knjižnica Pippilotta i mnogi/e drugi/e.

Hvala svima koji su popunili upitnik:
Danijela Stanojević, Davor Bolant, Draško Ivezić, Ivana Armanini, Katarina Peović Vuković, Leonina Lončar, Mario Kovač, Maša, T.T., Dražen Šimleša, Vanja Ohnec, Neven Aljinović-Tot, Maja Vrbanjac Zmax, Karin Österling, Robert Martinović.

Svima koji nisu popunili upitnik: Nije bed!

Devedesete
1997. – 1999.

Marko Strpić, Dejan X i Bojan Vuković na prvoj uličnoj intervenciji, 05.11.1997.

Početak

Autonomna tvornica kulture nastala je 1997. godine u jeku desetljeća obilježenog ratom, neposrednim poslijeratnim vremenom, vremenom tzv. tranzicije i vladavinom HDZ-a. Devedesete su u Hrvatskoj vrijeme političkog, ekonomskog i društvenog prevrata čija je posljedica bila transformacija ili pak nestajanje većine dotadašnjih kulturnih institucija i načina udruživanja u proizvodnji kulture. Autonomna tvornica kulture – ATTACK! nije bio projekt jedinstvene i homogene agende, no uskočio je kao elaborirana priča u otvoreno polje za projekte i pokrete u kulturi, za stvaranje nove kulturne infrastrukture u vremenu i kontekstu političke i društvene tranzicije. Vesna Janković dugogodišnja je aktivistica, u devedesetima je radila i bila aktivna u Antiratnoj kampanji, a potom je bila i urednica *Arkzina*. Marko Strpić jedan je od osnivača Zagrebačkog anarhističkog pokreta. Antiratni pokret i anarhizam, dvije ideje u međusobnom dijalogu, na taj su način, i svojim začetnicima, upisane u temelje Attacka.

Vesna Janković u razgovoru sa Sanjom Tropp, Arkzinov ured, jesen 1997.

Mi gradimo Attack, Attack gradi nas!

Vesna Janković i Marko Strpić

Iako sam Svenu još prije godinu dana obećala napisati tekst za knjigu o Attacku, svi mogući rokovi su prošli, a od teksta ništa. Ne razumijem u potpunosti taj otpor prisjećanju na '97. i početke Attacka. Bila su to ružna, klaustrofobična vremena u koja se nerado vraćam. Pokušavam uvjeriti samu sebe da možda baš zato vrijedi zabilježiti sav onaj entuzijazam, kreativnost i dozu ludosti koja se pokrenula oko ideje stvaranja autonomnog fizičkog i mentalnog prostora. Što smo zapravo htjeli? Kako smo prevodili nama važne principe i vrijednosti u konkretne prakse? Koji su se to svjetovi otvorili s Attackom? Idem do Marka u knjižaru Što čitaš?. Znam da nije pretjerano oduševljen idejom dokumentiranja toga što smo radili '90-ih, ali se nadam da će nam razgovor pomoći.

M: Od nekud moram krenuti u ovom dijalogu pa je valjda najlogičnije krenuti od konteksta u kojem smo krenuli u osnivanje Attacka i uopće društvene atmosfere tog vremena… Zapravo, i atmosfere na "sceni", ako to možemo tako nazvati, jer bila je riječ o ispreplitanju različitih scena kad je Attack u pitanju. To je možda, barem kako se meni čini, najviše obilježilo taj početak i prvih par godina Attacka – umjesto da je bio jedna grupa koja je imala svoj interes, više smo pokušali biti platforma koja je otvorila prostor, javni, fizički, psihički… Stvorili smo okvir djelovanja, i koliko god to apsurdno zvučalo, taj okvir je bio otvoren.

V: Da, i meni se čini važno naglasiti da se prvenstveno radilo o platformi, a ne o grupi ljudi u kojoj je netko bio najvažniji i slično. Željela bih podsjetiti na neke stvari koje su prethodile Attacku. Ne samo da je još od samog osnivanja Antiratne kampanje postojao plan o zajedničkom prostoru po uzoru na slične skvotirane prostore koji su funkcionirali kao socijalni i kulturni centri na Zapadu, nego je tijekom '90-ih postojalo nekoliko pokušaja skvotiranja u Zagrebu, od kojih je možda najpoznatiji bio skvot Kuglana. Nažalost, niti jedan od njih nije opstao. Valja podsjetiti da je 1997., kada krećemo s Attackom, situacija u društvu bila prilično depresivna. Bilo je to vrijeme potpuno konstituiranog autoritarnog i nacionalističkog režima Franje Tuđmana i HDZ-a. Vrijeme kad je alternativna i underground kultura bila gotovo potpuno zamrla, što zbog odlaska mnogih aktera alternativne umjetničke scene iz zemlje, što zbog zatvorenosti prostora u kojima se alternativna kultura proizvodila (prostori su se i fizički zatvarali – poput klubova Kulušić ili Lap, ili su bili programski/politički zatvoreni za "alternativu"). Sjeti se samo upada Alfa na punk koncert u Samoboru, kada je gomila ljudi pretučena i privedena u policiju!

18. 09.
poslano Pismo namjere – osnutak ATTACK!a

18. 09.

Najava osnivanja Attacka

Arkzin 3, 1997.

Da bismo stvorili stvarnu alternativu, umjetničku, društvenu & kulturnu, potreban nam je specifičan i prepoznatljiv prostor.

Pređimo s riječi na djela! Nitko to neće učiniti umjesto nas!!!

Sistematski potiskivana na periferiju događanja, danas alternativna kultura u gradu i zemlji nema prostora u kojem bi se mogla slobodno razvijati. Alternativna kultura ne funkcionira na principima ponude i potražnje i kao takva nije zanimljiva profesionalnim organizatorima. Pošto se danas sve promatra kroz prizmu prihoda, u takvim uvjetima izgleda da je ona osuđena na propast, i to usprkos činjenici da dominantna kultura u pravilu crpi inspiraciju iz alternativne. U našem gradu velik broj mladih ljudi nastoji stvarati originalnu alternativnu kulturu. Sve su to ljudi koji su aktivni na raznim poljima i to isključivo iz želje za nekonvencionalnim izražavanjem, koje ne traži razlog za svoje postojanje u financijskoj dobiti, već je samo sebi dovoljna svrha. Svi ti mladi ljudi su usprkos svom svojem entuzijazmu najčešće osuđeni na neuspjeh, i to upravo zato jer ne postoji PROSTOR u kojemu bi se kanalizirala sva ta energija i koji bi poslužio kao neka vrsta centra. Prisiljena djelovati kroz strukture dominantne kulture, alternativna kultura se guši.

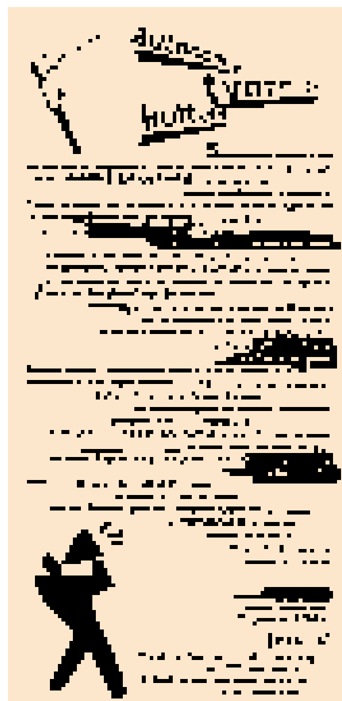
Svjesne bitnosti alternativne kulture, sve moderne demokracije podržavaju njen opstanak, pa tako i osnivanjem nezavisnih kulturnih centara. Diljem Evrope, od Kopenhagena do Milana, Barcelone, Ljubljane odnosno Maribora, postoje brojni nezavisni kulturni centri koji pružaju prostor alternativnoj misli.

Uvrstimo Zagreb na popis gradova koji brinu za svoju budućnost!!!

Svojim prilogom omogućite što skorije rađanje AtTacK-a.

Osigurajte svojoj djeci prostor s tradicijom! UČLANITE SE

Udruge koje su do sada postale kolektivne članice Attack-a

ATTACK! Newsletter #1, 1997.

ARKZIN – politički pop megazin. ARKH - Antiratna kampanja Hrvatska. Autonomna ženska kuća. B.a.b.e. – grupa za ženska ljudska prava. CESI – Centar za edukaciju i savjetovanje žena. CMS – Centar za mirovne studije. CŽS – Centar za ženske studije. CŽŽA – Centar za žene žrtve rata. DPHR – Grupa za direktnu zaštitu ljudskih prava. ELECTRA – Ženski umjetnički centar. KONTRA – Projekt lezbijske SOS linije. Postpesimisti Zagreb. ROSA kuća. REA projekt. URK – Udruženje za razvoj kulture. Volonterski centar Zagreb. ZAP – Zagrebački anarhistički pokret. ZAMIR-ZG – javni BBS za mir, ljudska prava i druge progresivne teme. Zelena akcija. Ženska infoteka.

S druge strane, to je isto tako vrijeme u kojem je postojala i konstituirala se vrlo živa civilna aktivistička scena na kojoj je djelovalo mnoštvo politički angažiranih grupa u rasponu od ženskih, antiratnih, anarhističkih, ljudsko-pravnih i LGBT do medijskog aktivizma *Arkzina*, Zamira i šarolike fanzinske, uglavnom anarho-punk scene. Attack je bio zamišljen kao platforma koja bi bila sjecište tih različitih grupnih i individualnih aktera.

M: Ono što mi je iz sadašnje perspektive teško objasniti je društveni kontekst u kojem se sve to događalo. Čak i kad sam pokušao napisati tekst koji bi funkcionirao kao tekst, upravo to me bunilo – kako nekome tko nije proživio to vrijeme dočarati atmosferu? Ne samo političku situaciju, vlast, kulturu, rat koji je i danas prisutan kao tema, ali je tada još smrdio barut, već i atmosferu koja je vladala među ljudima koji su sudjelovali u svemu?

U to vrijeme u Zagrebu već godinama gotovo da nije postojao prostor u kojem se moglo svirati. KSET, jedan od rijetkih prostora gdje je bilo moguće raditi svirke, imao je ograničenje rada do 22h, a mnogi koncerti događali su se u vatrogasnim domovima, mjesnim zajednicama, atomskim skloništima... SC je tada bio gotovo u potpunosti zatvoren za bilo što.

U to vrijeme bilo je gotovo nezamislivo da bilo koji prostor bude otvoren za "alternativu" ili kako god već nazvali sve te scene koje su negdje postojale. Recimo, to je bilo vrijeme kad se *Arkzin* prodavao na kioscima, ali sakriven ispod pulta, na trgu si mogao kupiti *Feral Tribune*, ali je bilo uobičajeno da ti netko sere ili te napadne zbog toga (ovo je doživljena situacija). Bilo je nezamislivo govoriti o komunikaciji i suradnji s ljudima iz Srbije, bilo je nezamislivo otvoreno kritizirati vlast, a da pri tome ne riskiraš tužbu za "duševne boli" (u najboljem slučaju). Isto tako, psihički prostor je bio zagađen razmišljanjem "to je nemoguće" ili "to je opasno".

V: Iako smo se prvenstveno željeli izboriti za vlastiti fizički prostor, zgradu u kojoj bi mogli raditi, spomenula sam već da su to bile "olovne godine", godine kada je društveni život u gradu (a i šire) gotovo prestao pulsirati. Bilo je ljudi koji su mislili drugačije i organizirali se oko različitih programa, ali se sve događalo u zatvorenim krugovima... Željeli smo s Attackom izvući te ideje u javnost i to na način koji će biti drugačiji, sličniji situacionističkim intervencijama nego li klasičnom političkom djelovanju.

M: Sjećaš se štanda na Cvjetnom trgu, zapravo na križanju s Bogovićevom, gdje smo skupljali članarine? Naime, ljudima smo nudili mogućnost da se učlane u Attack i tako financijski podrže cijelu priču (mislim da je iznos bio nekih 20 kuna), tako da smo već do buvljaka imali oko 500 članova/ica. To je bio način da kažemo ljudima za našu ideju, povežemo se s nekima od njih. To je bilo prilično suludo, i danas se sjećam nekih od razgovora koje

1997.

04. 10.
Lamparna, Labin – Attack službeno predstavljen na 45. redovnom sastanku TEH-a, mreže 26 evropskih alternativnih kulturnih centara. Za Attack: Vesna Janković.

Statut udruge Autonomna tvornica kulture

iz prvog statuta Attacka donesenog na Osnivačkoj skupštini udruge 08. 07. 1998.

ČLANAK 2.
Naziv udruge glasi: Autonomna tvornica kulture. Uz naziv na hrvatskom jeziku, koristi se i naziv na engleskom jeziku koji glasi: Autonomous Cultural Factory.

ČLANAK 4.
Autonomna tvornica kulture ima znak. Znak čine tri strelice koje čine isprekidani trokut, te okružuju francuski ključ.

ČLANAK 8.
Ciljevi udruživanja u Autonomnu tvornicu kulture su:

- **promicanje svih oblika alternativnog kulturnog (glazbenog, scenskog i likovnog) stvaralaštva, te djelatna skrb za ostvarivanje kulturnih, društvenih i drugih interesa građana, osobito mladeži;**
- **zaštita ljudskih prava i razvoj ljudskih sloboda; zalaganje za ravnopravnost spolova; doprinos buđenju ekološke svijesti ljudi i zaštiti okoliša, zaštita prava životinja, podržavanje inicijativa građana i njihovo pravo na samoorganiziranje u izgradnji autonomnog civilnog društva; odbacivanje nasilja i razvijanje nenasilnih metoda; povezivanje i suradnja s drugim civilnim, kulturnim, umjetničkim i sličnim grupama, kako u Hrvatskoj tako i u svijetu.**

ČLANAK 22.
Skupština - Tvornički savjet može valjano odlučivati ako joj prisustvuje najmanje pedeset (50) redovnih članova/ica Autonomne tvornice kulture. Ako na Skupštini ne bude prisutno pedeset (50) redovnih članova/ica Autonomne tvornice kulture, u roku od sedam (7) dana Predsjednik/ica - Voditelj/ica udruge dužan je sazvati novu sjednicu. Odluke Skupštine donose se konsenzusom nazočnih na sjednici, a ako to nije moguće dvotrećinskom većinom glasova svih prisutnih na sjednici.

Struktura?

ATTACK! Newsletter #6, svibanj 1999.

ATTACK je strukturiran nehijerarhijski što se još zove i “flat” ili ravna organizacija. To znači da ovdje ne postoje predsjednici/ce ili nadređeni/ne – samo odgovorni/ne za pojedine teamove. Svaka od grupa unutar ATTACK-a djeluje otvoreno i sami donose odluke koje su u njihovoj ingerenciji. Predstavnici svakog od teamova formalno se sastaju jednom tjedno (uglavnom i češće) gdje dogovaraju programsku shemu kao i sve stvari važne za programski i strukturni dio.

Neprogramske odluke donosi Tvronički savjet koji se sastaje jedanput tjedno, a članovi tog savjeta su svi članovi ATTACK-a, kojih je sad blizu 500. Dakle, ukoliko ste član/ica ili ćete tek postati, imate pravo sudjelovati na sastancima i ravnopravno donositi odluke, bez obzira jeste li uključeni od početka ili ste tek došli. Sve odluke donose se konsenzusom – načinom odlučivanja kojim se uz kompromis pokušava donijeti odluka, a da svi budu barem približno zadovoljni. Nema glasovanja. Naravno, apelira se na fleksibilnost i razumijevanje drugoga kako bi ovaj “najdemokratičniji” način odluke uopće opstao. Do sada smo u tome uspijevali.

Autonomna zona je otvorena. Metaforički se razvija unutar dimenzija nevidljivih kartografiji kontrole.

Ne pokušavamo prodati TAZ kao svrhu samoj sebi, koja bi zauzela mjesto svim drugim oblicima organizacije, taktike i ciljeva. Preporučamo je jer može postići kvalitetu koja je usporediva s ustankom bez da nužno dovede do nasilja i smrti. TAZ je, kao pobuna koja ne dolazi u direktan okršaj s državom, gerilska operacija koja oslobađa jedno područje (vremena, teritorija, imaginacije) i zatim nestaje kako bi se ponovo pojavila na nekom drugom mjestu, u nekom drugom vremenu...

Tražimo “prostore” (geografske, socijalne, kulturne, imaginarne) koji imaju potencijal da se razviju kao TAZ - i tražimo vrijeme u kojem su ti prostori relativno otvoreni, da li zbog nemarnosti države ili pak zbog nekog drugog razloga.

Hakim Bey, The Temporary Autonomous Zone

sam vodio tamo, ljudi koje sam po prvi put upoznao, a svi su bili nekako entuzijastični oko cijele stvari, bilo je jasno da se u gradu nešto pokreće i da će biti dobro.

Iz današnje perspektive se to čini pomalo nadrealno: stojiš na cesti, grad je pun plakata, a ti ljudima govoriš o tome kako će to biti jedan super prostor s još boljim konceptom, a oni se, eto, mogu učlaniti u tu “ideju” i tako sve skupa podržati.

V: Imali smo i pojedinačne i grupne članove... Sjećaš se da se prvi (eksperimentalni) semestar Mirovnih studija održao baš u Atackovom prvom prostoru u tvornici igračaka Biserka?

M: Da, vidiš, Mirovni studiji... To sam gotovo potpuno zaboravio. U to vrijeme smo bili prostor za različite projekte.
To me podsjetilo na jednu raspravu koju smo unutar prostora vodili u to vrijeme jer je, ako se dobro sjećam, Kontra organizirala nedjeljna druženja ali otvorena samo za žene. To je izazvalo žestoku raspravu, no najzanimljivije je bilo da su upravo svi oni mačo muškarci (ili su barem to htjeli biti) bili najviše “povrijeđeni” jer im se uskraćuje mogućnost dolaska.

Na kraju je bilo jasno da će te nedjelje ostati otvorene samo za žene, no sama diskusija je otvorila niz pitanja unutar grupe, što je bilo dobro, jer djelovanje nije bilo ograničeno samo na “ulicu” ili “ na van”, već smo se bavili i sami sobom.

V: Nastojali smo graditi horizontalne odnose i atmosferu koja će biti inkluzivna, otvorena svima bez obzira na godine, iskustvo, spol, rod, porijeklo, IQ, broj cipela... Ono što je bilo teško, a to je izazov svim grupama koje se odluče funkcionirati po principu direktne demokracije i konsenzualnog donošenja odluka, jest: kako izbjeći zloupotrebe? Uvijek postoji mogućnost da se pojavi pojedinac ili grupica koja će blokirati donošenje odluke, ne iz principijelnih razloga, nego iz kaprica, jer im to daje osjećaj važnosti i slično. U svakom slučaju, meni je bilo impresivno vidjeti kako se lako ljudi bez ikakvog aktivističkog iskustva uključuju i brzo uče, kako ih takav otvoreni organizacijski model motivira, inspirira i osnažuje. Sjećam se da je na redovite tjedne sastanke znalo dolaziti 70-80 ljudi. Odluke smo diskutirali u malim grupama, a onda konačno odlučivali plenarno. Tako je bilo i kad smo razgovarali o statutu Attacka, koji je bilo potrebno donijeti da bi se registrirali. Mnogo smo napora uložili u to da vlastite organizacijske principe nekako ugradimo u zadani formalni okvir koji je nalagao imenovanje predsjednika, tajnika i slično. Umjesto toga mi smo baratali pojmovima kao tvornički savjet, koordinator/koordinatorica, radni timovi... Bilo bi zanimljivo vidjeti taj prvi statut Attacka! U svakom slučaju, princip rada bila je podjela na radne timove, koji su samostalno odlučivali i brinuli se o provedbi svojih projekata... Sada kad se pokušavam sjetiti, čini mi se da nije bilo problema s preuzimanjem odgovornosti. Ljudi su bili motivirani, dolazili su s novim idejama i stvari su se realizirale iznad svih očekivanja.

1997.

25. 10.
Buvljak na Trgu Francuske revolucije: prikupljaju se sredstva za iznajmljivanje prostora. Nekoliko dana ranije, na štandu na Cvjetnom trgu započinje učlanjivanje u ATTACK, ideju bez prostora.

M: Ovdje se moram nadovezati na pitanje odgovornosti: naime, ključno je bilo to da je par ljudi brinulo o osnovnoj infrastrukturi, nazovimo to “onime što se događalo u pozadini”. Istovremeno, sami projekti, akcije, izložbe, festivali i slično su bili inicirani i organizirani primarno od samih ljudi koji su u njima i sudjelovali. Mi smo tu negdje služili više kao netko tko će pomoći da se to održi, osim onda kad smo i sami bili zainteresirani sudjelovati.

Ali to samo govori u prilog tezi o preklapanju i povezivanju različitih scena. Attack je bio platforma, neka vrsta inkubatora, okvira ili kako god to već nazvali, koji otvara različitim ljudima mogućnost djelovanja. Neki su se Attacku priključili s već gotovim projektima, neki su samo ostvarili neke projekte kroz Attack, dok su mnogi započeli projekte u Attacku i kad bi “prerasli” te okvire ili bi se pojavila potreba za više autonomije, odvojili bi se i nastavili samostalno. Najbolji primjer toga je Fade In, koji je krenuo kao video projekt unutar Attacka da bi se na kraju razvio u samostalnu produkcijsku kuću i udrugu. S druge strane, *Libra Libera*, odnosno do tada samo *Libra*, je postala dio Attacka nakon što je uprava SC-a odlučila cenzurirati oko 30% broja, nakon čega se par ljudi iz uredništva pojavilo na našem sastanku kako bi vidjeli jesmo li zainteresirani biti izdavač. Nakon što su nam objasnili da imaju gotov broj, prijelom pa čak i novac za tisak, bilo je jasno da to samo treba napraviti jer realnih prepreka nije bilo. A eto, danas neki od urednika *Libre* uređuju knjigu o Attacku.

Tako da je za Attack vrijedila stara parola: Mi gradimo Attack, Attack gradi nas! :-)

V: Drago mi je što su Attack kao otvorenu platformu prepoznali i umjetnici koji nisu bili uključeni u svakodnevne aktivnosti, pa su unutar Attacka realizirali svoje ideje poput skupne izložbe “Tvornica igračaka” ili pak projekta Igora Grubića “Knjiga i društvo 22%” usmjerenog protiv PDV-a na knjige.

M: Po meni je ključ tadašnje uspješnosti eksperimenta Attack bilo isprepleitanje različitih scena... Meni je ta umjetnička priča u to doba bila nova. Godinama prije toga sam radio fanzin, sudjelovao u radu Antiratne kampanje, Zagrebačkog anarhističkog pokreta (ZAP) i nizu drugih stvari, ali sve je to bilo prilično drugačije od onoga što sam tada upoznao. Mislim, meni je bilo novo, jednostavno su moji dotadašnji interesi i aktivnosti bili usmjereni na druge stvari. Vjerujem da se to dogodilo i drugima, odjednom su se otvorile neke nove mogućnosti, pomiješala su se različita iskustva i prakse.

V: Da, tada sam počela bolje razumijevati ideju “društvenih skulptura” avangardnog njemačkog umjetnika Josepha Beuysa, koji je smjerao upravo takvom radikalnom povezivanju umjetnosti i političkog aktivizma, a u svrhu radikalne demokratizacije društva. Sviđa mi se ideja društva kao umjetničkog djela kojeg

1997

25. 10.

Buvljak

Attack! Newsletter #1, studeni 1997.

Krenulo je negdje oko pola 11 sa svega par štandova, što stolova, što podnih, tako da se činilo da nas je nekako malo, a onda se počelo događati - ljudi su se sve više skupljali, dok cijela stvar nije dogurala do nekih preko 500 (slobodna procjena), a sve to skupa su bili jako različiti ljudi... neki malo više alternativni, neki malo manje (penzioneri i slični)... vrijeme nas je i više nego poslužilo, jer smo vjerojatno uhvatili zadnji ovako sunčani dan u ovoj godini... priroda je također na našoj strani!

Bilo je stvarno svakakvih ljudi (dugokosih, zelenokosih, obrijanih, izpirsanih, na biciklima, sa psima, u grupama i pojedinačno) a samim time i stvari koje su donijeli – od fanzina do knjiga, od ploča do CDja sa pc fontovima, od pisaćih mašina do tastatura za kompjutore... Što bi se reklo, od igle do aviona. Najbrže su otišli motivi iz partizanskih filmova (*Veliki transport* je bio i ostao hit). ...

Nije sve počelo tako bajno, zapravo, počelo je sasvim neugodno – došao je pandur i počeo gnjaviti nešto oko dozvole i toga da redari moraju biti "vidno označeni", pa smo se fino izlijepili flyerima...

Kasnije je pandur samo malo gnjavio i stalno je trčao za Vesnom, uvijek je imao nekih pitanja... (Jedno je bilo i: "Ovdje neki imaju sužene zjenice, a znate li vi od čega se sužavaju zjenice?" – da, od toga što smo napokon iz svojih štakorskih rupa izašli na sunce!) ...

154 ljudi se do sada učlanilo (pokraj štanda smo imali kutiju eko-jabuka koje su novi članovi dobijali na poklon) – što je izvrsno, iako manje nego što smo očekivali, pogotovo jer je poslano 1650 pisama direktno na adrese mnogih intelektualaca/ki, umjetnika/ca, itd.

Daklelososi su postavili svoju instalaciju "Bunari Mezopotamije", u sastavljanju koje su učestvovali svi koji su to željeli, tako da je bilo još zabavnije... Nastupili su Zli bubnjari... malo buke i bljuvanja vatre ipak ne škodi. A i Mance se naplesao...

Cijelo to popodne park je funkcionirao (unatoč brižnom nadzoru uniformirane i civilne murije) kao autonomna zona u kojoj je svatko mogao biti to što jest, što je rezultiralo šarenilom, kreativnošću, osjećajem da se napokon može slobodno disati... Nešto atmosfere Amsterdama, Londona ili New Yorka materijaliziralo se usred Zagreba. Reakcija većine prisutnih bila je: "Hoćete li to napraviti i sljedeće subote?" i "Kad se otvara klub?" Za sve nas bilo je to moćno punjenje baterija i dokaz da se ipak nešto može učiniti.

Završilo se negdje oko 6 kad je zašlo sunce. Na kraju svega je pandur Vesni poljubio ruku!? Ludež, ludež... ...

Skupili smo nekih 6800 kn, što je sasvim ok da iznajmimo neki prostor, za početak... a onda idemo dalje.

MarkoS & Hot Mama

svi skupa svojim (svjesnim ili nesvjesnim) djelovanjem neprestano stvaramo. Mislim da je Attack bio primjer takve društvene skulpture temeljene na participativnosti i kreativnosti svih uključenih, otvoren za upisivanje novih značenja i praksi. Jedna od važnih stvari koju je Attack napravio bila je upravo osiguravanje okvira za cvjetanje najrazličitijih kreativnih formi, od naglašenije politički angažiranih do intimističko-osobnih. Mnogo toga što smo radili bilo je *site-specific,* inspirirano našom trenutnom situacijom i problemima s kojima smo se suočavali. Bili su to naši autentični iskazi i oblici otpora, nastali kao rezultat vlastite mašte, kreativnosti, zajedničke diskusije... Ta vrsta bastardnosti, hibridnosti bila je novost na civilnoj sceni i mada je postojala komunikacija i inspiracija sa Zapada, važno mi je naglasiti da Attack nije "prepisivao" gotove modele.

M: Zapravo, sad kad pogledam unatrag, pomalo mi se nevjerojatnim čini entuzijazam kojim se pristupalo svemu. Tipa, sama ideja da svaki tjedan organiziramo performans na cesti, dijelimo letke, polijepimo 5000 plakata po gradu, sastančimo sa 30-70 ljudi... To je mjesecima bio tempo rada. Nije bilo stajanja. I zapravo se sve brzo događalo, čak i prebrzo pa su nas neki događaji gurali u daljnje akcije, poput odbijanja da nam iznajme prvi prostor jer "neće meni neke anarho-lezbače biti u prostoru". Sjećam se cijele frke koja je nastala oko tebe zbog fotke u novinama...

V: Da, akciju "Ja sam anarho-lezbača" izveli smo 29. 11. 1997. Sjećam se datuma jer je 29. novembar u SFRJ bio Dan republike i već sam vidjela kako će nam prilijepiti i etiketu jugonostalgičara. Naime, našli smo prostor u Hebrangovoj ulici, manju tvorničku halu u dvorištu, i bili smo pred potpisivanjem ugovora kad je vlasnik saznao da se među grupnim članicama Attacka nalaze i lezbijske i anarhističke grupe i otkazao nam ugovor. Sljedeći dan organizirali smo javni protest ispred ulaza u Hebrangovoj na kojem smo svi, i dečki i cure, nosili prišivke s natpisom "Ja sam anarho-lezbača". Bilo je odlično vidjeti kako su se i ne-anarhisti i ljudi hetero-orijentacije solidarizirali sa stigmom. Mislim da je to bila jedna od prvih simboličnih akcija iz repertoara politika identiteta izvedenih na ovim prostorima.

Zanimljivo je da su nam mediji dali podršku i da taj dan nije bilo nikakvih frka sa skinsima, za razliku od prvih zagrebačkih Prajdova ili problema koje smo kasnije imali kad su nam upali u prostor, napali ljude koji su bili tamo i demolirali namještaj, zbog čega smo i izgubili prostor u Biserki.

To me podsjetilo na još jednu od rasprava koje smo vodili tada. Bilo je to vrijeme uličnih sukoba između pankera i skinsa, od kojih su neke završile i teškim ranjavanjima. Sjećam se da smo dosta razgovarali o tome kako se postaviti u tom "otvorenom ratu". Bilo je ljudi koji su željeli izbjeći sukobe i zagovarali su nenasilje, ali i onih koji su smatrali da se treba aktivno suprotstaviti

05. 11.

Prva ulična intervencija

Arkzin 3, 1997.

U 13 sati nekih 12 čudaka se pojavi na trgu kod Krleže, čuje se doboš i na megafon započinje čitanje proglasa (poleđina letka za Attack), dijeljenje letaka ljudima koji u čudu stoje i gledaju tkošto-tusada izvodi... i dođe kraj proglasa, a skupina čudaka se jednostavno stopi s gužvom i nestane.

Akcija uspjela, idemo dalje... Četvrtak je proglašen danom INTERVENCIJA!

'Attack' počeo rad uličnom intervencijom

Večernji list, 06. 11. 1997.

Alternativni kulturni centar "Attack" uselio je jučer u staru Tvornicu računalnih strojeva u Hebrangovoj 21, gdje je održana i prva tiskovna konferencija Centra. Nakon predstavljanja programa Autonomne tvornice kulture "Attack" o stvaranju prostora za razvijanje alternativne kulture u Zagrebu, najavljen je "Buvljak 2", koji će "Attackovci" organizirati ove subote u novim prostorijama. ...

Prva akcija "attackovaca" – 'ulična intervencija' – održana je jučer u podne na Trgu bana Jelačića, gdje su članovi "Schmrtz teatra" javno čitali program Centra uz zvukove bubnjeva. Nakon toga se povorka od dvadesetak članova "Attacka" zaputila Praškom do Importanne centra, gdje se sastala s kazališnom grupom iz Pule "Menerick", koja je izvela kratak performance, čime je završen prvi radni dan alternativaca iz "Attacka". (bke)

"nacijima" i čak svjesno ići u sukobe na mjesta gdje smo znali da se skinsi okupljaju.

M: Zanimljivo je spomenuti i druge nasilne ispade koji su obilježili te godine. Recimo, upravo zbog upada u prostor i napada nekih od ljudi koji su smatrali sebe dijelom cijele priče, zatvoren je prostor u Držislavovoj. Tamo je, kao i u Biserki, jedno društvo znalo raditi kaos, cugati, iako je politika prostora bila da nema cuganja... U tome su bili toliko ustrajni da su jednu večer, u pokušaju da uđu u Attack, napali dvoje ljudi koji su vodili brigu o prostoru, nakon čega su oni sazvali veliki sastanak i tamo je odlučeno da se prostor u Držislavovoj zatvori. Nije to bio jedini incident s tom ekipom, ali svakako je bio jedan od brutalnijih.

V: Mislim da je važno nešto reći i o suradnji s inozemnim grupama. I sam naziv Autonomna tvornica kulture nastao je u trenutku kad smo se spremali na sastanak europske mreže alternativnih kulturnih centara Trans Europe Halles (TEH)[01] koja je okupljala centre uglavnom smještene u bivše tvornice. Sastanak se održao u rujnu 1997. u Labinu, u organizaciji Labin Art Ekspresa (LAE)[02] i bio je rezultat žive suradnje tadašnje alternativne scene sa sličnim grupama u inozemstvu.

Naime, još od 1991. i početka rata intenzivirala se komunikacija s mirovnim, ženskim, anarhističkim, ljudsko-pravnim grupama u inozemstvu i mnogo je stranih volontera tijekom '90-ih dolazilo i živjelo i radilo s nama. O nekim aktivnostima, poput *Ecotopije*[03], saznali smo upravo od njih. Unutar Antiratne kampanje, a u suradnji s njemačkim mirovnim i hakerskim grupama uspostavljen je Zamir Transnational Network, sustav elektroničke komunikacije, putem kojeg smo održavali kontakte s bliskim grupama iz drugih jugoslavenskih republika i inozemstva. Preko Zamira smo imali indirektan pristup internetu, pa tako i informacijama o tome što se događa drugdje. Svakako da je ta živa komunikacija i razmjena doprinijela uključivanju Attacka u neke međunarodne mreže i širenju određenih praksi. Mislim da je Fade In bio barem dijelom inspiriran *Undercurrents*[04] dokumentarcima koje smo dobivali i gledali, a Kritična masa bila je naša verzija *Reclaim the streets* pokreta.

No, da se vratim imenu. Dok smo pripremali info-letak za sastanak TEH-a, povezali smo koncepte tvornice – i u smislu fizičkih tvornica i Warholove tvornice – i Beyov koncept autonomnih zona i nastao je Attack, odnosno Autonomna tvornica kulture. Samo ime je bastard koji prilično dobro sažima osnovni program – nezavisna kulturna proizvodnja, pri čemu se pod kulturom podrazumijevala i specifična politička kultura. I tu nam je bio važan Bey i cijela ta anarhistička tradicija, jer su nam osim specifičnih političkih sadržaja (poput radionica, diskusija, uličnih akcija) bila važna i organizacijska načela po kojima smo nastojali funkcionirati...

01 Trans Europe Halles (TEH) – "European Network of Independent Cultural Centres that connects pioneering cultural actors of Moscow, Budapest and Belgrade with creative forces in Amsterdam, Helsinki and Berlin – to mention a few. Most centres are located in buildings from industrial heritage and have taken important action in challenging established cultural policy." (Izvor: http://www.teh.net/)

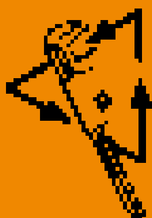
02 Labin Art Ekspres (LAE) – umjetnička udruga koja je inicirala niz projekata u bivšem rudniku ugljena u Labinu (vidi: http://www.lae.hr/).

03 Ecotopia – "Ecotopia is an annual summer gathering for activists in Europe, since 1989. Typically, the event draws young environmental activists from both east and west Europe. In most years, Ecotopia has at least one large direct or symbolic political action associated with it near the end of the two to three week long camp." (Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Ecotopia_gathering)

04 "Undercurrents is an alternative video news network which began with the UK distribution of videotapes shot by volunteers. It has since expanded to include a web presence, media training for volunteers, and a film festival, BeyondTV, which started in 1994 with a VHS videocassette of news which the founders felt were not being addressed by the mainstream media." (Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Undercurrents_(news))

1997.

??. 11.
Počinje izlaziti *ATTACK! Newsletter*

??. 11.

Attack! newsletter

Od studenog 1997. do travnja 2000. izašlo je 12 brojeva Attackovog *newslettera*. *Newsletter* je od 4. broja uređivao Oliver Sertić, a suradnici su uključivali članice/članove Attacka, Attackove volontere, te mnoge druge koji su bili uključeni u Attackovo djelovanje. *Newsletter* je u početku tematski pokrivao aktivnosti udruge, ali se s vremenom počeo baviti i širim društvenim temama, prateći tako širenje Attackovih interesa. Naklada je varirala: treći je broj zbog nedostataka sredstava bio fotokopiran, većina *newslettera* tiskana je u 5000, a zadnji broj u 3000 primjeraka. *Newsletter* je dizajnirao Ruta, koji je zaslužan i za Attackov prepoznatljiv znak i logotip.

M: Pa da, u to vrijeme smo dosta čitali situacionističku literaturu, ponešto i prevodili, ideja privremenih autonomnih zona nam bila nam je privlačna, a zahvaljujući dotadašnjem iskustvu, horizontalne principe organiziranja smo jednostavno donijeli sa sobom kao samorazumljiv način organiziranja. Uostalom, postoji li nešto drugo što može biti prihvatljivo između ljudi ako tvrdimo da svi ravnopravno sudjelujemo? Mislim da ne može.

Jedna od zanimljivih stvari koju danas malo spominjemo je da smo tada za dosta toga što radimo koristili naziv urbana gerila, jer smo to na neki način i bili, uvjeti rada su bili gerilski, napadali smo dominantnu kulturu, politiku, ekonomiju... Nismo to radili vatrenim oružjem, ali sva druga sredstva smo intenzivno koristili.

V: Kad sam već spomenula Zamir, mislim da je važno nešto reći i o Attackovim medijskim strategijama. Zamir nam je bio važan kao sredstvo održavanja kontakta sa sličnim grupama u regiji i inozemstvu. No, bio nam je važan i kao sredstvo interne komunikacije. Naime, odmah nakon prvih pripremnih sastanaka na Zamiru smo otvorili Attackovu mailing listu, u koju su bili uključeni svi grupni i pojedinačni članovi koji su imali pristup računalu s modemom. Preko liste su se distribuirale informacije o aktualnim događanjima, zapisnici sa sastanaka i slično. No, lista je funkcionirala i kao mjesto, virtualni prostor za živahne diskusije koje su se nastavljale i ispreplitale s razgovorima u „stvarnom" fizičkom prostoru. Na taj način Attack je bio jedan od pionira u društveno angažiranom korištenju novih komunikacijskih tehnologija. Uostalom, planirali smo otvoriti i neku vrstu cybercaffea...

Mislim da je takvo osviješteno korištenje novih medija proizašlo iz prethodnog aktivističkog iskustva kao uostalom i druge Attackove medijske strategije. Mislim tu na izdavanje vlastitog *newslettera*, ali i aktivnu komunikaciju s tradicionalnim, *mainstream* medijima. Izdavali smo svoje izjave za medije, organizirali tiskovne konferencije, obavještavali novinare o uličnim akcijama... Znali smo da nam je za dobivanje prostora od grada važna medijska podrška, no radilo se i o nečemu drugom. Osim što smo htjeli izboriti vlastiti fizički prostor, htjeli smo hakirati javni prostor na sve moguće načine. Inspirirani konceptom taktičkih medija i urbane gerile, željeli smo sa svojim idejama biti prisutni i vidljivi u javnosti, od fizičkih prostora trgova i ulica do medijskog prostora. Kad već govorimo o taktičkim medijima, sjećaš se gomile grafita koje su se pojavile u gradu? Meni su bili osobito dragi anarhofeministički grafiti Anfeme i Lune...

M: Da, u to vrijeme se pojavila gomila grafita. Nisu bili nužno povezani s Attackom, ali su svakako bili dio atmosfere koja se stvorila u gradu. Jedan broj *newslettera* je imao duplericu posvećenu novim grafitima, cijela stvar je bila nešto u čemu smo se lako prepoznali, ako već nismo sudjelovali.

1997.

29. 11.
Otkazan je Buvljak 2 i otvorenje Attackovog prostora u Hebrangovoj 21 (bivša tvornica računalnih strojeva), jer vlasnik ne želi u svom prostoru "anarhiste i lezbače". Slijedi protest "Ja sam anarho lezbača!"

Grafiti su, kao i mnoge druge stvari koje su se događale, bili političke akcije, stalno smo reagirali na niz stvari u društvu, svijetu, ali i između nas samih. Rekao bih da je Attack povremeno bio više politička, nego kulturna incijativa, iako je uvijek bio i jedno i drugo.

Već smo spomenuli način organiziranja i odlučivanja, ali i rodnu ravnopravnost, protivljenje seksizmu, homofobiji, fašizmu, kapitalizmu... Sve to je bilo ugrađeno u svakodnevno djelovanje. Iz pozicije nekoga tko sada kao promatrač ili neki poluaktivni promatrač gleda što se događa unutar Attacka, čini mi se da je taj politički dio pomalo zaboravljen, ako ne ponekad i potpuno... Da konkretiziram na što ovdje mislim, a riječ je o jednostavnom svakodnevnom primjeru, ispričati ću kratku anegdotu oko preuređivanja kluba Attack u Medici (2012., dakle nešto prije objavljivanja ove knjige), gdje su poslovi gotovo u potpunosti bili podijeljeni na "muške" i "ženske". Iako je na to postojala reakcija, odgovor je bio "ma briješ". Ne želim zvučati kao starkelja koji tvrdi kako je "nekad bilo bolje", no ovo je svakako bilo nezamislivo tijekom prvih godina Attacka. Upravo zbog toga da se izbjegnu ovakve situacije u Jedinstvu su bile organizirane radionice koje su primarno ciljale na obuku žena (od strane drugih žena) za popravke bicikala i upotrebu "muških strojeva" poput bušilica, odvijača, ključeva, čekića...

Kad govorimo o političnosti Attacka, tu treba dodati da je Attack gotovo u potpunosti prestao organizirati akcije na cesti, nema intervencija i reakcija koje bi barem na trenutak uzdrmale nametnutu normalnost, iako je vrijeme u kojem živimo na mnogo načina totalitarnije nego što je bilo prije 15 godina. Znam da to možda zvuči pomalo kontradiktorno u ovom kontekstu, gdje smo pričali o devedestima kao „crnom vremenu", ali tada je totalitarnost bila otvorena, jasno vidljiva, ali i ne toliko sveprisutna. Danas je kapitalizam zavučen u svaku poru života, sustav je neupitniji nego ikad prije... Strah od nesigurnosti je glavna pokretačka sila društva, pristajemo na krizu, kontrolu, kamere, više policijskih ovlasti... Ono što nije pošlo za rukom represivnom djelovanju, danas polazi za rukom kulturi straha i sigurnosti.

No, vratimo se Attacku. Naravno, razlozi za manje društvenog djelovanja su višestruki, a svakako je jedan od prvih smjena generacija pa samim time i ljudi koji su aktivni u Attacku. Drugi ljudi, drugi interesi. I to je posve normalno, bilo bi suludo očekivati da netko nastavi potpuno istim smjerom kojim su neki drugi ljudi krenuli. Nikad nismo stvarali nešto statično, "u kamen uklesano"...

Na kraju, mislim da je Attack jedan od rijetkih projekata koji nemaju čvrsto utvrđenu strukturu, a koji je uspješno doživio treću generaciju. To je velika vrijednost, jer nije bio vezan uz neke ljude, već uz sve ljude koji su bili aktivni i fokus je uvijek bio na uključivanju novih ljudi, što je vjerojatno osiguralo uspješno približavanje punoljetnosti :-)

29. 11.

Svi smo mi anarho-lezbače!

(o protestu povodom otkazivanja najma za prostor u Hebrangovoj 21)

Arkzin 4, 12/1997-01/1998.

Nakon što su sasvim solidno prošle mnoge ulične akcije (četiri intervencije i Buvljak 1), napokon je pronađen prostor u kojem bi se Alternativna tvornica kulture mogla udomiti... Krenuli su pregovori oko najma, načelno je sve dogovoreno, ugovor je trebao biti izdetaljiziran, pa da se Attack napokon negdje useli i otvori kao klub. Neposredno pred potpisivanje ugovora, dogovoreno je s vlasnikom prostora da se u subotu, 29.11. u prostoru održi Buvljak 2, kako bi se čim prije krenulo s novim aktivnostima i kako bi se svi mogli upoznati s novim prostorom.

Sve je fino najavljeno (plakati, flyeri, a izašao je tih dana i Attack newsletter), te održana pressica nakon koje je *Večernjak* napisao jako dobar text.

Nakon toga su krenuli i prvi problemi – vlasnik se pobunio oko ideje održavanja Buvljaka, da bi u petak [28.11.] oko 12 definitivno otkazao najam i izjavio da ne dolazimo u obzir. Sve to argumentirajući time da ne želi on nikakve “lezbače i anarhiste” u svom prostoru!? Naime, u textu je spomenuto kako se između dvadesetak grupa koje podržavaju cijelu priču tu nalaze i jedna anarhistička i lezbijska!

U petak navečer smo odlučili svejedno izaći na ulicu, i fizički se pojaviti na licu mjesta. S jedne strane da pokažemo kako priča postoji, odnosno da možemo ljudima koji su došli na najavljeni buvljak reći o čemu se zapravo radi, a s druge da izbacimo razočaranje i bijes koje se nakupilo u nama.

U 9:30 se skupila grupica od 20-ak tvorničara i tvorničarki te smo se stisnuli na pločniku pred Hebrangovom 21. Ubrzo se nacrtao jedan plavac, ali nije radio problema. Primijećena su i dva civila, malo su pisali i otišli.

Od novinara su se pojavili hatevejci (malo snimali, raspitali se o svemu, obećali da će napraviti reportažicu). Bila je i djevojka s Plavog 9 (snimila dosta materijala, išla je priča na vijestima), išla je i izjava direktno u eter Studentskog radija, pričalo se s eRVeGeom, išla je izjava na 101. Od novina: *Studentski list*, *Večernji*, *Novi list*, *Slobodna*, *Globus* i *Nacional*... Ipak, nitko od novinara do sada nije uspio uhvatiti vlasnika prostora i uzeti izjavu! Zapravo je šteta da je priča ovako jednostrana.

Također, iz naših usta informacija je došla i direktno do ljudi koji su u dobroj volji došli na mjesto događanja radi Buvljaka 2. Razočaranje je bilo očito.

Samo dežuranje pred tvornicom je bilo zabavno, tj. dok se nismo smrznuli i dok nije počela kiša.

Najzapaženije su bile *trash* kreacije (aranžman miss. 13ich), tj. najlegendarniji šeširi i kravate od papira. Zahvaljujući njima smo dobili na atraktivnosti, a vjerojatno se i murija zabrinula za naše duhovno (mentalno) stanje. :)

Hit dana su bili papirnati prišivci “Ja sam anarho lezbača”, koje su nosili manje više svi prisutni, sveukupno nas 50-ak u naletima. Teško je reći koliko se ljudi pojavilo ukupno, jer ljudi su dolazili i odlazili, možda i par stotina, ako je suditi prema nekim slobodnim procjenama... Bilo je tu ljudi iz raznih grupa, članova, onih koji su željeli doći na Buvljak, a nisu znali da je otkazan, slučajnih prolaznika koji su se zaustavljali... A svi su oni željeli samo malo zabave i veselog druženja na Buvljaku... No, nije svačiji novac dovoljno dobar. Treba ići dalje, ova priča ne staje! ...

markoB. i markoS.

V: Da, mislim da je Attack pokrenuo ne-malu društvenu energiju i probio mentalne blokade o kojima si govorio. Pokazali smo da se može i to se kao virus počelo širiti gradom, a i šire. Recimo Bojan koji je inspiriran FAKI-jem pokrenuo festival alternativnog kazališta Humphrey Bogart u Velikoj Gorici. Sjećaš se kad je Marko Vuković u dogovoru s ekipom iz Pazina i Labina organizirao malu istarsku turneju. Iznajmili smo kombi i išli razgovarati, pokazati dokumentarce, izvesti performanse... Bilo je super!

M: Negdje sam pročitao da je Attack “vječni skitnica”, što je zanimljiva formulacija jer smo uvijek tražili neki stalniji prostor, neko mjesto koje će moći zadovoljiti sve potrebe ili barem što veći dio potreba ljudi koji su gravitirali oko Attacka.

Prostor u Hebrangovoj je propao prije nego se dogodio, Biserka je trajala svega šest mjeseci ili tako nešto, Držislavova nekih devet-deset mjeseci, a onda smo opet završili s ARK-om u uredu, iako i dalje aktivno, ali bez prostora... Tada se dogodilo nešto što je uzrokovalo sukob s Močvarom, koji je dugo ostao živ, iako se mnogi više nisu sjećali što je uzrokovalo sukob.

Naime, prvi prostor gdje je bila Močvara [u Runjaninovoj ulici] je trebao biti zajednički, na dogovor smo pozvani mi i još par udruga koje bi dijelile prostor. I onda je u jednom trenutku ta komunikacija “pukla”, nakon što je Močvara objavila da otvara klub, a nama nisu ništa javili oko svega. Jednostavno su odlučili da idu sami u to, unatoč ranijem dogovoru o zajedničkom poduhvatu. Jedan od argumenata je bio da bi “Attack medijski zasjenio Močvaru”. Nakon svih naših pokušaja i eksperimentiranja sa otvorenim sastancima, javnim zapisnicima, konsenzusom, ovo je bilo poput šamara koji te vraća u okrutnu realnost. Vjerojatno je da ekipa iz Močvare ima neku svoju verziju ovog događaja... Ali kako god bilo, trebalo je dosta godina da se odnosi izglade.

Zanimljivo je da su kasnije Attack i Močvara završili u istom prostoru, zapravo u istoj zgradi, tako da su gotovo četiri godine sve aktivnosti bile u Jedinstvu. Nakon što smo napravili akciju “osvajanja prostora”, ekipa je bila na krovu Jedinstva, na nasipu je bio ostatak akcije, neka kombinacija tuluma i protesta... Sve je završilo s dvoje privedenih, jednim uspješnim bijegom i pritiskom na grad koji nam je dao podrumski prostor na korištenje. Dali su i obećanje da će urediti sanitarni čvor, ali to nikad nisu učinili. Očekivali smo da će to biti tako.

Ispada da su nam na korištenje dali prostor koji nije bio za upotrebu, ali to tako ide...

Ovdje moram naglasiti da je sajber kafe, zapravo, sajber birtija, kako smo je zvali, postojala u Jedinstvu. Ti si tada radila neke druge stvari i nije te bilo, ali u podrumu Jedinstva su, osim večernjih događanja, tijekom dana radili knjižnica i sajber birtija... Stolovi s kompovima su bili postavljeni na malu binu/podij, tako da malo budu izdvojeni iz ostatka prostora, a kutiju za server smo sklepali od nekog drveta koje se tamo nalazilo. Cijela stvar je bila posve u duhu d.i.y. etike na koju smo brijali.

1997.

11. 12.
"Pravo na različitost" – akcija povodom Međunarodnog dana ljudskih prava (Trg bana J.J. i Ribnjak).

27. 12.
Sale iz Schmrtz teatra radi benefit koncert za Attack u Donjem Miholjcu.

Dr. Zdravković i pacijenti izvode performans Bojazan od Bombe (ili "Od velikog Hrvata do dživovske lignje") u sklopu akcije "Pravo na različitost", 11.12.1997.

Druga ulična intervencija, Bez ambalaže, 12.11.1997.

27. 12.

Benefit koncert za Attack u Donjem Miholjcu

Mario Kovač: "Benefit je organizirao Sale iz Donjeg Miholjca koji je tada svirao klarinet u Schmrtzu. Sale je tada studirao u Zagrebu pa je znao za Attack i inicijativu. Svirali su: Radikalna promjena, Verbalni delikt, The Schizoid Wikler's i Schmrtz Teatar. Iznajmio se veliki autobus kojim smo svi putovali iz Zagreba. Koncert je sniman, a mi (Schmrtz) smo naš dio koncerta (5 pjesama) izdali na albumu "Neukrotivi" za Imam Ideju Records."

Međutim, to je prekinula poplava i oko 30 cm vode u prostoru, što je uništilo dobar dio arhive knjižnice, a kompovi su nakon "ronjenja" ipak proradili nakon što smo ih tjedan dana sušili i tek onda probali upaliti... Ali to je ipak bio kraj dnevnih aktivnosti u Jedinstvu i Attack je definitivno bio okrenut samo večernjem programu.

V: Sinoć sam bila na projekciji filma u Mediki. Prijatelj koji se vratio iz Bolivije pokazao je dokumentarac o tzv. ratovima za vodu koji je snimio tamo. Ne izlazim često, tako da mi je bilo drago sresti frendove koje dugo nisam vidjela. Iako znam da u Mediki osim Attacka djeluju i druge grupe, mislim da je početna ideja koja nas je inspirirala upravo s Medikom došla svom ostvarenju. Iako vjerojatno postoje i razlike u odnosu na situaciju prije 15 godina. No, ti si više uključen pa možeš bolje ocijeniti.

M: Danas zapravo govorimo o trećoj "generaciji" ljudi koji su Attacku. Prva "smjena generacija" se dogodila u Jedinstvu, tako da je ulazak u bivšu tvornicu Medika obilježila treća "generacija".

Iako nikad nisam prestao komunicirati ili na neki način surađivati s ekipom iz Attacka, ipak sam u posljednjih desetak godina tamo više gost nego aktivan sudionik. U posljednje vrijeme se više motam oko knjižnice i cijelog prostora koji trenutno pokušava pronaći način da cijela priča opstane jer gradski uredi igraju ping-pong oko pitanja rješavanja statusa Medike.

Da se vratim tvom pitanju: već sam ranije spomenuo da je ono što vidim kao ključnu razliku izostanak političnosti, tog društvenog angažmana koji je uvijek bio prisutan prvih godina. S druge strane, jasno je da se program koji Attack danas organizira uglavnom svodi na klupski program, iako to nije jedina aktivnost.

Naravno, ne može se reći da su svi uključeni u Attack danas potpuno nezainteresirani za bilo što, ali da se situacija promijenila, to je jasno. To pak dugoročno ne mora značiti da se interesi unutar grupe ili oko nje neće i u budućnosti mijenjati, no to će, kao i uvijek, biti samo odraz onoga što svi uključeni žele da Attack bude.

1998.

26. 01.
Gotove su članske iskaznice.

04. 02.
Potpisan ugovor za prostor u Heinzelovoj 33 (bivša tvornica igračaka “Biserka”).

18. 02.
Grga iz Arkzina istetovirao si je logo Attacka na podlakticu.

Tko to nama piše gluposti

(analiza medijskog praćenja Attacka)
ATTACK! Newsletter #2, 1998.

Otkako je ATTACK krenuo s radom i postao fizički prisutan na zagrebečkoj alternativnoj sceni za nas su se počeli interesirati mediji. Od petnaestak njih koji su uopće nešto napisali, samo nekoliko ih je prezentiralo priču u kojoj nije bilo netočnih informacija. Mnogi ih uopće nisu provjeravali, a neki su stavljali događaje u krive kontekste, pokušavajući, kao i uvijek, napumpati događaj do nivoa senzacije. No bilo je i pozitivnih reakcija. ...

Tako je *Večernji list* prije svih objavio tekst (sa slikom) o ATTACK-u (27.11.), koji je za cijelu ekipu bio vrlo pozitivan, ali je doveo i do otkazivanja najma prostora [u Hebrangovoj 21]. Uz kratki pregled događanja kojima će biti opremljen prostor, objavljen je i popis grupa koje nas podržavaju. Među njima i Zagrebački anarhistički pokret te lezbijska SOS linija Kontra. U konačnom dogovoru, neposredno pred potpisivanje ugovora, direktoru kompleksa Leu Sljepčeviću predana je i kopija članka zbog kojeg je ovaj otkazao najam. Nije želio iznajmiti dio zgrade tamo nekakvim lezbačama i anarhistima, s obrazloženjem da će mu takav sastav ljudi oštetiti renome ozbiljnog poslovnog prostora. Treba naglasiti da su pripadnici spornih grupa samo dio ATTACK teama i da se njihova ideološka uvjerenja niti seksualni izbor u pravilu ne bi kosio s programom koji bi se tamo odvijao. Sljepčevićeve izjave o tome kako smo ga obmanuli (*Novi list*) o programu, jednostavno nisu istina.

Dva dana prije otvaranja, u samom prostoru sazvana je press konferencija, koja je rezultirala s dva kratka članka (*Večernjak* i *Slobodna Dalmacija*), ali su zato nakon mirnog prosvjeda zbog otkazivanja prostora skoro sve novine objavile ponešto. Što se nas tiče, bolje da neke i nisu, jer su senzacionalisti, kako sam već napisao, izvrnuli priču i učinili je zanimljivom širem čitateljstvu, ali stavljajući je izvan konteksta. Novinarka *Nacionala* je iz našeg tihog prosvjeda, a zbog natpisa koje smo nosili (“ja sam anarho lezbača”), briljantno zaključila kako se tu radi o prosvjedu zagrebačkih lezbijki i o “homoseksualnoj revoluciji” u Zagrebu. Iako im je cilj bio napisati tekst (3.12.) baš o lezbijkama, sve ovo je upalo u priču, pa su u kriminalnu opremu teksta (pompozni nadnaslov i naslov, neadekvatne slike i urednički komentari pod njima) upravo potvrdili izjavu direktora, da bi ovo trebao biti prostor u kojem će se okupljati samo lezbijke. Iako nemamo apsolutno ništa protiv homoseksualnih grupa, čak dapače, ovakvi tekstovi stvaraju prilično krivu sliku kod ljudi koji nemaju potpun uvid u sve informacije. Pogotovo kod onih kojima se čitanje novina svodi na prelistavanje i čitanje naslova. Bez obzira na opremu, sam tekst nije niti diskriminatorski niti loš, ali ako uzmemo u obzir prosječnog hrvatskog čitatelja i moć koju serviraju žute tiskovine, iščitavanje netočnih i napumpanih naslova stvara vrlo neodređenu sliku o cijeloj stvari.

Sličnu grešku, ali nešto manjeg obima napravio je *Globus* dva dana poslije (kratki članak + slika). Iz članka se opet dalo protumačiti da je ATTACK ustvari klub lezbijski, a zbog netočnog naslova su djevojke sa slike imale problema kod kuće jer su roditelji počeli sumnjati u “ispravnost” njihovog seksualnog izbora.

Iako su ovi tekstovi žestoko komentirani na ATTACK-ovim sastancima (neki su čak predlagali i tužbu), ipak je odlučeno da će vrijeme pokazati što smo mi ustvari. Tužbe i demantiji bi samo oduzeli puno vremena, a ne bi baš imali previše smisla.

oliver

cut-upsss!

DIREKTORU SE NE SVIĐAJU ANARHISTI

ALTERNATIVCI USELJAVAJU U TVORNICU

Umjesto Buvljaka - prosvjed

JA SAM ANARHO LEZBAČA

11. 12.

Tjedan dana Attacka u Rupi i jedan na Ribnjaku!

(o obilježavanju Međunarodnog dana ljudskih prava i događajima oko Hebrangove)
Arkzin 4, 12/1997-01/1998.

Nakon nemilih događaja u Hebrangovoj, Attack nije odustao, nastavio je s aktivnostima i materijaliziranjem u prostoru i vremenu, gdje god i kada god je to moguće ili je čak bolje reći potrebno!? A potrebno je stalno, što samo povećava broj ljudi zainteresiranih za nastanak tog prostora.

I tako, materijalizacije su se dogodile više puta, na više mjesta, organizirane od strane različitih ljudi, što samo po sebi pokazuje osnovnu bit Attacka – svi su pozvani da učestvuju, organiziraju, kreiraju i već što žele... Tako je i Rupa [Klub studenata] na Filozofskom faksu, na neki način, tjedan dana predstavljala Attack...

PONEDJELJAK: video projekcija dokumentarca *Undercurrents 3*, koji pokriva nenasilne direktne akcije, od squattiranja, anti-road kampanja, raznih eko brijačina, itd. uglavnom u UK, ali i drugdje... Nakon samog filma se trebala održati i diskusija, koja je izostala, jer je film trajao dva sata... Malo je to tu mač...

UTORAK: URKova slušaonica...

SRIJEDA: kao što je već poznato, dan za sastanke Attacka, ali ovaj put prvi na javnom mjestu, ali ne i prvi javni sastanak... Naime, svi sastanci Attacka su javni, uvijek su svi pozvani da učestvuju. Na prvi pogled se činilo da će cijela priča biti jako naporna zbog buke, otvaranja i zatvaranja vrata i drugih "vanjskih utjecaja", ali ubrzo je postalo jasno da se i to može "zaobići". Sastanak je tekao svojim tokom, od tehničkih problema do diskusije oko uključivanja Attacka u jednu inicijativu (sasvim nebitno o čemu konkretnom je riječ) – odlučeno je da se Attack ne može uključiti kao grupa, jer nije moguće dobiti mišljenje svih članova, a kako se do svih odluka dolazi konsenzusom, to tada nije bilo moguće... S druge strane, svatko od članova/članica može individualno odlučiti želi li se priključiti i nečem drugom ili ne... Zgodna diskusija, koja je donijela neke ideje kako u budućnosti reagirati na takve situacije...

ČETVRTAK: poludnevno događanje na Ribnjaku povodom 10.11. Međunarodnog dana ljudskih prava, i događaja oko Hebrangove. Naziv "Pravo na različitost", posebno se odnosio na pravo na različite identitete, kao jedno od ljudskih prava.

Cijela stvar je zapravo krenula s Trga, jer četvrtak je dan od intervencija. Ideju Attacka još jednom su pomagale skupine Menerik i Schmrtz teatar, mada je performance ispod banova repa izvela ovaj puta kazališna skupina Doktor Zdravković i pacijenti, nakon kojeg je povorka polako krenula prema Ribnjaku...

Eh, a tamo je bilo svega taj dan.

Sanja Ivekovtć je u parku postavila instalaciju – 50-tak stabala u Ribnjaku ukrasili su plakati protiv nasilja nad ženama sa slikom pretučenog ženskog lica ispod kojeg su pisale riječi poput: BABA, VJEŠTICA, LEZBAČA, KRAVA, GUSKA... odnosno 30-tak uobičajenih pogrdnih epiteta kojima se označavaju žene, pokazujući tako da nasilje nad ženama počinje govorom. U postavljanju plakata sudjelovali su i dečki, iako je većini njih cijela priča bila prežestoka (rekli su da im izaziva osjećaj krivnje i da im se čini pretjerana).

Mini Buvljak se održavao cijelo vrijeme. Zbog prostora prvenstveno je zamišljen kao predstavljanje aktivnosti i ponuda proizvoda (knjiga, plakata, časopisa, majica, šešira...) pojedinih grupa. Bilo je opet svega, iako znatno manje nego na prvom Buvljaku. Nakon što su se ljudi nekih dva sata tu "motali" i družili, održana je i pressica na kojoj su govorile Martina Belić (ispred B.a.B.e., koje su u suradnji s Attackom organizirale skup) i Sanja Tropp (ispred Attacka), dok su Dražen i Marko samo statirali, jer nitko od novinara nije postavljao nikakva pitanja!

Doktor Zdravković i pacijenti su još jednom izveli svoju predstavu "Bojazan od bombe". Nakon toga opet malo motanja i druženja, a tada je krenuo žešći dio priče pod radnim naslovom Different & proud "Ja sam..." – ljudi su mogli stati ispred svih i izgovoriti svoje identitete, otvoreno reći što su, tko su, kakvima ih smatraju i predstaviti se (vještica, lezbača, jugonostalgičar/ka, peder, anarhist/ica, pretučena žena, salonski komunist...) i tako pitanje ljudskih prava povezati s pravom na identitet. Taj dio je bio i težak, jer izaći pred stotinjak ljudi i govoriti otvoreno o svojim identitetima nije nimalo lako... To ni ne shvatiš dok se ne nađeš u prilici da to javno učiniš. Ipak. nakon što je probijen led, ljudi su počeli izlaziti i iznositi svoje priče – teško je opisati onaj dobar osjećaj koji se javljao svakom novom osobom koja bi istupila i svakom novom, otvorenijom pričom... Svatko je bio "nagrađen/a" pljeskom za svoju priču. To je bio i način da se kaže DOSTA skrivanju svojih identiteta zbog društvenih predrasuda i osuđivanja, te se otvoreno kaže – ovo sam ja i to je moje ljudsko pravo!!! Čini mi se da je napravljen jedan lijep korak u tom smjeru.

Zatim smo uz čitanje poezije vidjeli plesni performance.

Na kraju je krenula i javna diskusija (možda i okrugli stol?) na temu "Politika identiteta: alternativa & mainstream". Stvar je bila potpuno otvorena, a kao uvodničari su govorili Biljana Kašić, Boris Buden, Vesna Kesić, Vesna Janković, Nikola Đubreta. Iz publike je dominirao Borislav Mikulić. Par ljudi nije baš došlo do riječi, što svojevoljno, što takvim razvojem diskusije, iz kasnijih rekacija sam saznao da su očekivali konkretiziranje nekih problema, više praktičan pristup, dok je sama diskusija težila teorijskom nivou. Ne bih to ocjenjivao niti kao dobro niti kao loše, jedino što je šteta je to da se trećina ljudi do polovine diskusije "izgubila" iz prostora... tjah...

Dan je polako završavao, ljudi su odlazili, a hardcore rulja je otišla u Rupu, na još jednu večer Attacka ... još jedna fešta, još jedna neprospavana noć... no isplatilo se.

PETAK: Posljednji dan Attacka u Rupi, i tada su nastupile Not Your Bitch, sa svojom predstavom Gole i ćelave. Nisam ih prije gledao i stvarno nisam znao što da očekujem, ali ovo je bilo žestoko, intezivno i u svakom pogledu jako – predstava koja udara svom snagom, direktno i bez okolišanja. Ja sam se oduševio, koliko sam čuo i drugi su, a tebi (koja/i ovo čitaš) ću samo preporučiti da to sljedeći put ne propustiš...

Marko

1998.

04. 02.

Heinzelova

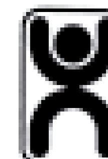
Početkom veljače 1998. Attack unajmljuje prostor u Heinzelovoj ulici, u bivšoj tvornici igračaka "Biserka". Prostor se svečano – akcijama, izložbom i performansima – otvara 7. ožujka. Već u prvome mjesecu djelovanja aktivnosti se odvijaju gotovo svakodnevno, a tim se tempom i nastavlja. Attack je odmah po otvorenju postao prostor u kojem se događao i u javnosti se predstavljao veliki dio neinstitucionalne scene, i one postojeće i one novooformljene. Attack je skupio i pojedince i grupe koji su u tom prostoru/ideji/projektu počeli ili nastavljali stvarati. Organizirao se u timove, od kojih su neki, poput kazališnog, redovito javno djelovali, a neki su bili neformalne grupe koje su radile na pojedinim projektima ili akcijama. Sam pregled onovremenih događaja pokazuje iznimnu propulzivnost kluba-udruge i veliko širenje kruga djelovanja.

„Biserka"

1998.

Timovi

Već u prvim mjesecima osnivaju se timovi. Listanjem Attackovih *newslettera* moguće je pobrojati sljedeće timove: ured, šank, *newsletter* (tj. glasilo Attacka), infoshop (tj. prostor za diseminaciju informacija), čitaonica, fotografski tim, vrlo aktivni kazališni tim, art tim (koji organizira izložbe i sl.), tehnički team, radio team, team za javna događanja na otvorenom, koncerti, zelena kuća Attack (organizacija ekoloških akcija i predavanja), filmski team, grupa za uređenje prostora, web team (koji održava web stranicu), video tim (koji će prerasti u zasebnu udrugu i produkcijsku kuću FADE IN)... Neki se timovi organiziraju i prema potrebama, preferencijama i aktivnostima, pa i prema samim događajima, npr. Biketour team ili tim vezan uz akciju "Knjige za zatvorenike", a neki ostaju na razini inicijative, npr. Attack švelje. Kao argument često isticanom nomadskom karakteru novih društvenih pokreta valja spomenuti i Novu ložu lude mame, ili žonglerski tim, u kojem se s ciklusom "saturnalijskih radionica" zainteresirane obučava vještinama žongliranja i uličnog zabavljaštva. Ova je grupa donekle dala i karakter kazališnom festivalu FAKI-ju..

Uz ove spomenute aktivnosti kulturnog i aktivističkog centra, koje pokrivaju različite umjetničkih medije, Attack je ipak najprepoznatljiviji i najvidljiviji po "direktnim akcijama".

1998.

07. 03.
Otvorenje Attackovog prvog prostora u Heinzelovoj: FEŠTA.

Identitet atakovaca

Izraz "atakovac" drugima je predstavljao jasnu odrednicu identiteta, što je pomalo neobično uzme li se u obzir heterogenost grupe. No, s druge strane, i među atakovcima je postojala svijest o nekakvom zajedničkom projektu, pa i identitetu.

Također, na evaluacijskim sastancima i konceptualnim radionicama i kružocima u Attacku prepoznaju se različite ideja i stavovi i o tome se raspravlja. Te su se razlike odnosile upravo na odnos prema oficijelnim strukturama. Dio Attacka proizašao je iz anarhističke priče, dok je drugi vezan uz nevladine organizacije. Pitanja o nasilju ili pitanja o primjerice izlasku na izbore neke su od tema izravnih diskusija koje se prenose i u *newsletterima*.

Politika Attacka bila je ponekad i proturječna, katkad deklarativno ideološka, a letimično bi obuhvaćala vrlo raznolik spektar: stvaranje, anarhizam, korištenje javnih prostora, ekologiju, održivi razvoj, nenasilje, direktne akcije, katkad i mirovni aktivizam, pacifizam, ali i djelovanje, osvajanje i reakciju, uradi sam ideju, aktivizam, feminizam, podržavanje LGTB scene, korištenje novih medija, alternativne ekonomije, bunt, ali i suradnju i partnerstvo, kritiku, ali i kreativnost itd., itd.... U svakom slučaju, riječ je o identitetu otpora, proizašlom iz novih društvenih pokreta, teorijski potkovanom i s velikom arhivom znanja.

Revija modne grupe Tatjane Tomić na otvorenju Attackovog prostora u Heinzelovoj.

DIY plakat za nastup DJ Šanga na otvorenju Heinzelove.

07. 03.

Attack! ima prostor

(rezime otvorenja) *ATTACK! Newsletter* #4, travanj 1998.

U subotu, 7.3., ranojutarnje sunce izvuklo je Atakovce iz toplih kreveta i dovuklo ih u Heinzelovu 33. Došlo je vrijeme da otvorimo vrata našeg prostora. U 11 h je počeo brižno isplaniran program otvorenja, koji je izgledao nekako ovako:

U 11 h smo krenuli polagano, ali sigurno, i to s mini buvljakom na kojem se moglo kupiti sve, od prišivke do šalice, ali se ponešto moglo i prodati. Bilo je tu svega i svačega, a između ostalog i štand na kojem se moglo učlaniti ili podići dugo željene iskaznice. Tu se također mogao pokupiti novi i sasvim drugačiji treći broj Attack njuzletera. Točno u podne je održana press konferencija, ali su nas novinari oduševljeni prostorom nastavili gnjaviti dugo nakon toga. No, ovaj put ćemo im oprostiti jer su izašli pohvalni novinarski članci i TV prilozi o Attack-u.

Usporedo s buvljakom događalo se još mnogo toga. Uz muzičku i vizualnu podlogu (izložbe fotografija) u radioni je bila instalacija DAKLELOSOSA uz video projekcije koje su počele u 12:45. Na dva televizora mogao se pogledati SCHMRTZ talk show, dokumentarac "Seven songs for Malcolm X", video produkcija radija B-92 kao i izbor filmova Mirovnih studija. U 14 h u radionu su se zgužvali BEZ AMBALAŽE sa svojom instalacijom pod nazivom "Rajski vrt 2000".

U 15h muzičku podlogu je zamijenio live prijenos RADIO ATTACK emisije, drito s Radio Studenta.

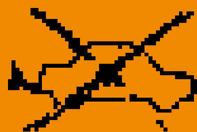
Točno u 17h je završio buvljak i senzacionalnim rezanjem vrpce (iako nije bilo vrpce niti škara) smo službeno otvorili prostor za javnost. Nakon toga je već ozbiljno počela neozbiljna čagica, a do 20h je bilo još nekoliko performancea. Prvi su nastupali KUGLA s jednim dijelom performancea "Sin", potom su nastupale simpatične djevojke pod imenom "NOT YOUR BITCH" sa performance-om "Gole i ćelave", a poslije su se publici predstavili MENERIK izvedbom hommage Living Theatra. Uslijedila je modna revija modne grupe Tatjane Tomić koja je bila parodija na "Kama sutru". Čak i poslije toga, bilo je još. Nastupila je grupa pod nazivom KILO VAKUUMA, a na njihovu svirku se nadovezao performance U.B.I.-ja koji su meditirali, špricali publiku suzavcem i činili ostale nepodopštine. Na svu sreću bez većih posljedica, osim pokoje suze u oku. Uz sve to moglo se dobro pojest i popit, a bogami i proveselit te pročagat. Nažalost ne do kasno u noć (kako to obično biva) nego do 1h.

Nakon otvorenja Attack je aktivno krenuo s programom. Ako ne vjerujete, dođite i uvjerite se.

Petra

1998.

14. 03.
Događa se prva Kritična masa.

14. 03.

Bajsiklom do čišćeg zraka

ATTACK! Newsletter #4, 1998

Kritična masa je "organizirana slučajnost" kada se određen broj biciklista/ica u grupi vozika gradom. Bez neke posebne i unaprijed određene rute ili formalnih priprema, jednostavno se voze u prijateljskoj i opuštenoj atmosferi, a kada im dojadi odu doma.

Ideja je da se ulice preplave biciklistima/icama tako da druga vozila ne mogu proći. Na taj način one postaju tihe, sigurne i s manje izvora zagađenja. Nije li to ugodna promjena? Usput se uspostavlja komunikacija s pješacima, ostalim biciklistima i vozačima. Dijele se letci i objašnjava što se sve dešava.

Za sve bicikliste, kritična masa je potpuna promjena u odnosu na svakodnevnu vožnju u kojoj je sve podređeno preživljavanju. Nema eskiviranja i mahnitog pedaliranja da s izbjegne nesreća, nema straha od glumljenja parizera u limenom sendviču. ...

Kritična masa omogućuje nam da vidimo kako bi nam izgledao život kada bi gradili gradove podređene čovjeku, a ne automobilu. Ona ukazuje na potrebu za podizanjem vožnje biciklom na kvalitetniju razinu i najpraktičniji je mogući način da se dokaže kako je BICIKL IDEALAN OBLIK URBANOG TRANSPORTA.

Kritična masa na ulicama Zagreba

ATTACK! Newsletter #4, 1998.

I Zagreb je doživio svoju prvu kritičnu masu! Nešto se šuška da se kritično omasovljavalo po gradu krajem osamdesetih, ali je u zadnje vrijeme bila suša. ...

Našli smo se kod džamije, 14.3., u podne; nas 35-40 se veselo uputilo u vožnju ulicama.

Đir po kružnom toku oko džamije, tek toliko za zagrijavanje, pa drito na zeleni val, sve tamo do Krajiške, pa natrag po Deželićevoj do HNK. Mala pauza, tek toliko da vidimo kako nam ide, pa dalje, tj. natrag do džamije po drugom zelenom valu. Onda smo uletili u kvart, pred Kulušić, pokraj gimnazije, da bi izbili natrag na kružni oko džamije. Ritualno se prođirali još jednom u krug, i ajmo raja fajrunat.

Sveukupno cca. 41 minuta, 5,47 km po centru. Prosječna brzina kretanja: 7,9 km/h [laganica].

sve je teklo glatko, no frks, čak nam nisu puno trubili, sve tri trake su bile naše, ispred nas prazna cesta i to je stvarno dobar osjećaj. ... Manje više smo poštivali pravila, nije bilo suprotnih smjerova, osim možda jednog, malog. Crveno smo izignorirali jedno 4-5 puta, ali samo dok je bilo 100% sigurno, tj. kad je većina ionako već bila u raskršću pa su ostali jednostavno prošli u priključku. ...

Dogovor je pao, kritična masa se nastavlja, u ritmu svakih 14 dana. *Same place, same time* iliti isto mjesto, isto vrijeme. Proširite vijest, dođite!

Letak za Kritičnu masu, 2000.

Pozivaju se SVI nezadovoljni (radosni, bijesni i ini) sudionici u prometu – biciklisti/ice, pješaci/kinje, osobe u kolicima, roleri/ce, sk8teri/ce... da dođu, opuste se i uživaju u kritičnoj masi!

— **Tko je vođa ili voditeljica?**
Nitko, odnosno svatko tko uspije uvjeriti ostale da ga/je slijede u vožnji.

— **Tko sudjeluje?**
Bilo tko. Svi. Ti. Ne trebaš biti prekaljeni/a ekološki/a aktivist/ica ili automrzac/iteljica. Treba ti samo otvoreni um i volja da probaš nesto novo. No dobro, bicikl bi ti pomogao da se bolje uklopiš. Detalji, detalji. Možeš također ponijeti i zgodne kape, šešire, maske, trubice, zviždaljke, omiljenu lutku, igračku, kostim, raznobojne marame, transparente... po nahođenju.

— **Blokirati promet?! Ne, ne, nije to za mene!**
Nije poanta u tome da blokiramo promet – to rade sve povorke. Uostalom, pogledaj samo oko sebe. Motorizirana prometna vozila blokiraju naše ulice svaki dan. U kritičnoj masi samo se toj zbrci na nekoliko sati priključuje i grupa biciklista/kinja. To je sve.

Doduše, neki/e na nju gledaju i kao na radikalniju prijetnju načinu na koje je organizirano naše društvo, ali koliko ljudi, toliko ćudi. Ako ne znaš podržavaš li takve akcije, dođi i uvjeri se!

1998.

15. 03.
Obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv policijskog nasilja: performans "Crte" (izvode Schmrtz teatar i Bijesne gliste).

06. 04.
Osnivačka skupština ATTACK-a i rasprava o statutu.

15. 03.

Obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv policijske brutalnosti – Schmrtz teatar i Bijesne gliste: Crte

Izvor: "Priveden fotoreporter našeg lista Denis Lovrović", *Novi List*, 17. 03. 1998.

ZAGREB – Fotoreportera našeg lista Denisa Lovrovića policajci su u ponedjeljak u kasnim poslijepodnevnim satima omeli u radnom zadatku – snimanju performancea dviju mladih umjetničkih grupa na Cvjetnom trgu – i priveli u 1. zagrebačku policijsku postaju. Da ironija bude veća, performance se trebao izvesti u povodu Međunarodnog dana borbe protiv policijske brutalnosti. Članovi alternativnih grupa Schmrtz i Bijesne gliste tom su prigodom namjerili na svim prilazima glavnom zagrebačkom trgu izvesti performance pod nazivom Crte. Plavom su bojom trebali napraviti podeblje linije na pločniku, označujući time mjesta gdje su policijski kordoni 20. veljače zaustavili građane da na središnjem gradskom trgu iskažu nezadovoljstvo protiv ekonomske politike vladajuće stranke. Želja je obiju grupa bila da linije ostanu neizbrisane, kao podsjetnik Zagrepčanima na mjesto i vrijeme u kojem žive. No, umjesto toga, policija ih je sve legitimirala, a našeg fotoreportera privela. ...

Bijesne gliste i Schmrtz teatar: performans Crte.

Mario Kovač o performansu Crte: "Pravne konzekvence su bile puno opasnije kad smo [Schmrtz teatar] s grupom Bijesne gliste, koju su vodili Iva Matija Bitanga i Leo Vukelić, napravili akciju obilježavanja mjesta povodom godišnjice velikih sindikalnih nereda '98, i na dan 15. ožujka, dan protiv policijske brutalnosti mi smo htjeli povući plave crte na mjestima gdje su bili ti policijski kordoni. Bio je to svojevrsni alternativni spomenik, markacija u gradskom prostoru koja obilježava sjećanje na jedan događaj. Tu je par nas bilo privedeno, čak i fotograf *Novog lista*."

(Iz: "Dodana vrijednost civilnom sektoru", Vatroslav Miloš i Antonija Letinić, *Kulturpunkt*, http://www.kulturpunkt.hr/content/dodana-vrijednost-civilnom-sektoru)

06. 04.

Odluka o osnivanju Attacka

Osnivačka Skupština Autonomne Tvornice Kulture donosi

ODLUKU O OSNIVANJU

Osniva se udruga pod nazivom Autonomna Tvornica Kulture.

Sjedište udruge je u ulici Kralja Držislava 12, Zagreb.

Udruga Autonomna Tvornica Kulture djeluje na području Grada Zagreba, a osnovne djelatnosti su:

- **organiziranje uličnih umjetničkih nastupa svojih članova, tribina, skupova, radionica, savjetovališta, kazališnih predstava, koncerata i izložbi radova svojih članova;**
- **organiziranje druženja članova kroz izlete i putovanja u najduljem trajanju od dva dana i jednog noćenja;**
- **razmjenjivanje programa i surađivanje sa svim sličnim grupama u Hrvatskoj i svijetu;**
- **izdavanje publikacija poput periodičkih časopisa ili biltena s tematikom vezanom za ostvarivanje ciljeva Autonomne tvornice kulture, a u skladu s posebnim zakonskim propisima;**
- **izdavanje nosača zvuka, video zapisa, CD romova, te ostalih promotivnih materijala vezanih uz rad Autonomne tvornice kulture;**
- **organiziranje ostalih djelatnosti potrebnih za ostvarivanje ciljeva Autonomna tvornica kulture.**

Zapisnik s osnivačke sjednice Skupštine udruge

ZAPISNIK

s osnivačke sjednice Skupštine udruge Autonomne tvornice kulture Attack održane 8. srpnja 1998. u ulici Kralja Držislava 12, s početkom u 19.00h.

Prisutni:
Marko Zdravković, Vedran Kraljević, Filip Biffel, Marko Vuković, Janko Mesić, Vesna Janković, Antun Klipa, Marko Strpić, Sanja Tropp, Vančo Rebac

Dnevni red:

1. **Izbor predsjedavajućeg, zapisničara i 2 ovjerovitelja zapisnika**
2. **Donošenje odluke o osnivanju Autonomne tvornice kulture**
3. **Donošenje Statuta**
4. **Izbor tijela Udruge (predsjednik/ica-voditelj/ica, upravni odbor-koordinacija)**
5. **Imenovanje osoba ovlaštenih za zastupanje Autonomne tvornice kulture**

. . .

Konsenzusom je izabrano sljedećih pet članova Upravnog odbora-koordinacije:
Vedran Kraljević, Filip Biffel, Marko Vuković, Vesna Janković, Antun Klipa.

. . .

U skladu sa Statutom Autonomne tvornice kulture osoba ovlaštena za zastupanje Autonomne tvornice kulture je predsjednik-voditelj Marko Vuković. U skladu sa Statutom Autonomne tvornice kulture osobe ovlaštene za zastupanje su: Vesna Janković, Marko Zdravković, Vedran Kraljević, Marko Strpić, Sanja Tropp.

1998.

25. 04.
Upad huligana/skinheada u Attackov prostor.

25. 04.

Upad huligana u prostor

ATTACK! Newsletter #5, svibanj 1998.

Na žalost, ne mogu sve stvari biti lijepe po ATTACK. Tako je tu i nemili događaj koji se zbio ranih popodnevnih sati, 25. travnja ove godine. Naime u naše prostorije je upalo nekoliko huligana/razbijača izvikujući nešto kao: "Gdje su pankeri?, Gdje su pederi?...".

Tamo su se tada nalazila samo dva člana, koji su uvježbavali predstavu odigranu na FAKI-ju. Huligani su ih okarakterizirali kao pankere (iako ih nije krasio radikalni izgled, niti se tako nazivaju) i fizički ih napali. Andrija je dobio glavom u nos, što zna biti jako bolno, dok su Antuna srušili na pod i iscipelarili. Samo pola sata prije kod džamije su istukli biciklistu koji je završio u bolnici. Od materijalne štete možemo navesti samo slomljenu stolicu te stol koji smo brzo popravili. Također, nekoliko pokidanih plakata im nećemo uzeti za zlo... ma šta nećemo? Nego šta!

Petnaestak minuta kasnije, na naš poziv pojavila se i policija koja nije ni pokušala objektivno sagledati stvari, nego ih je postavljala u sebi već isprogramirane kalupe. Tvrdnjama (ne pitanjima) da je ATTACK punkerski klub pokušali su dati legitimitet napadima huligana. No, Antun je uporno negirao njihove tvrdnje, kako nema govora o takvom klubu već da je naš prostor kulturni centar usmjeren na alternativno, što i jest. U trenutku kada se pojavila policija, na kazetofonu je svirao "3. Rahmanjinov klavirski koncert", u prostoru se održavala, kako sam napisao, proba jedne od kazališnih skupina koje aktivno koriste prostor. Treba naglasiti da je Autonomna tvornica kulture nastala kako bi kanalizirala energiju koja se stvara u mladim alternativcima. Prostor u kojem se pokušava stvoriti temelj za slobodno razmišljanje i promovirati pravo na svaku različitost.

Naravno da su tu uključeni i članovi koji se nazivaju punkerima, ali je Attack njihov klub isto onoliko koliko pripada i svim ostalim subkulturnim skupinama koje pristaju na naše temeljne stavove. To su između ostalog nenasilje i tolerancija među ljudima.

No, vratimo se na događaj. Nakon policijske prisutnosti, očekivali smo zapisnik te bilo kakvu izjavu za javnost. Ispostavilo se da isti uopće nije napravljen – na što je policija obavezna nakon svakog obavljanja očevida. To su priznali tek nakon konstantnih upita novinara i inzistiranja da se izjasne o slučaju. Slijedećih dana se razvila žestoka diskusija između aktivista na Attack mailing listi i u samo 10 dana palo je pregršt prijedloga i savjeta, što učiniti po tom pitanju. ... Između svih silnih prijedloga, padali su i oni o pravnoj tužbi, fizičkom razračunavanju, kao i aktivnoj medijskoj kampanji u kojoj su neki novinari ponudili i aktivnu pomoć. Od svega smo se odlučili za ovo posljednje, a pravnu tužbu smo odbacili, kao i do sad u sličnim spornim slučajevima.

Odlučili smo da svojim postojanjem i aktivnošću pokazujemo što smo i zašto postojimo. ...

oliver

Da, dečki su ih prebili na džamiji – Skinheadsi u Zagrebu: direktni prijenos

Novi list, 01. 05. 1998.

ZAGREB – Val nasilja na zagrebačkim ulicama koji izazivaju pankeri i skinheadsi svojim čestim tučnjavama zakratko je bio prekinut. Najnoviji obračun zbio se u subotu kad je petnaestak skinheadsa najprije napalo skup biciklista na Trgu Hrvatskih velikana, a nakon toga upalo u prostorije "ATTACKA" u Heinzelovoj ulici i pretuklo prisutne. Što je to što ove mlade ljude nagoni da se s tolikom žestinom razračunavaju jedni s drugima, ima li nasilje svoju svrhu ili je samo zabava, te što skinsi misle o nacizmu pokušali smo doznati od dvojice pripadnika zagrebačkog skin-pokreta. ...

Zašto ste upali u "ATTACK"?

– Gle, taj dan su se kod džamije skupljali pederi i lezbače da traže nekakva svoja prava. Mi smo željeli njih rastjerat', pa su dečki upali tamo i polomili njih nekoliko. Nisu tu bili samo skinsi, tamo su bili i BBB-ovci, jednostavno purgeri kojima su Zagreb, Dinamo i Hrvatska na prvom mjestu. Od frke ovi su se razbježali sa džamije, pa su dečki krenuli prema "ATTACKU" očekujući da će ih tamo naći, ali su našli samo par cura i pankera, pa su ih usput pretukli.

Zašto su pankeri, pederi i lezbijke na vašoj meti?

– Ovo je naš grad i želimo da bude čist. Među pankerima postoji manjina koja se fura na komunizam. Oni furaju petokrake, dižu tri prsta u zrak na svojim koncertima. Mi to ne volimo, kužiš, ovo je Zagreb, Hrvatska. A pedere i lezbijke naravno da ne volimo i ne želimo ih u Zagrebu.

Zašto probleme rješavate nasiljem?

– Ne šoramo mi njih zato jer su pankeri, nego zato jer su komunisti i četnici. Nasilje je samo krajnje rješenje.

Uz već spomenute marginalne grupe moram pitati što mislite o crncima?

– Ma ne volimo strance uopće. Da hoće stranac prihvatit' našu kulturu mi bi ga prihvatili, ali ne može ti crnac prihvatit' hrvatsku kulturu. ...

Što je s nacističkom ikonografijom u skin-pokretu?

– To uglavnom nose djeca. Znaš kad dijete od 12, 13 godina vidi kukasti križ to je njemu furka, šta on zna o tome. Neki su skinsi bili na misi zadušnici Anti Paveliću, ali samo da odaju počast čovjeku koji je nakon mnogo vremena stvorio hrvatsku državu, a ne kao nacisti.

PUNXI vs SKINSA

Iz temata u *Arkzinu* br. 5, 1998., str. 27-29.

Za početak bih objasnio svoj background. Ja sam punker, nisam skinhunter (što ne znači da ih ne podržavam), nisam komunist (kao što to nisu ni skinhunteri, ni ogromna većina punxa, iako skinsi stalno fantaziraju o našem navodnom "komunjarstvu"), no anti-fašist definitivno jesam. I definitivno sam u "anti-odnosu" s većinom -izama i -šizama i fobija koje se obično lijepe na skinheadse. I zbog toga sam imao dosta problema, pogotovo zbog toga što svoje stavove nisam prešućivao. Pa neću ni sada. Medijski cirkus je kulminirao onom epizodom *Latinice*, kada se, nakon najžešće epizode u dosadašnjim sukobima – pokušaja ubojstva – cijela ljigava senzacionalistička mašinerija zainteresirala za ono što se dogodilo, i odlučila prosječnom Hrvatu pripijenom za dupe katodne cijevi objasniti cijeli taj "zvjerinjak" i tako popuniti prostor do iduće emisije (koja se, baj d vej, bavila temom depilacije!) i zabaviti "normalno" pučanstvo. ... No želio bih ostaviti po strani one od kojih nisam ništa bolje ni očekivao, od *Hrvatskog slova* koje je sve popratilo tipično inteligentnim "državotvornim" komentarom, preko Gabelice koji s cijelom pričom nema blage veze, ali je iskoristio priliku da malo ispropagira svoju stranku [HČSP], do skoro simpatičnog (u svem svom idiotizmu) Vuce. ... Ono što me donekle iznenadilo, a, iskreno rečeno, i prilično razočaralo, bio je stav one strane koju nekako tradicionalno smatram "našom". Antifašističkom. Aktivnom. Od *Ferala* i *Arkzina* do raznih NGO-a. Svi su oni često javno istupali (i još uvijek to rade) protiv fašizma, šovinizma, netolerancije, ksenofobije, itd. I, da me ne shvatite krivo, i sad su to učinili, ali na koji način?

Na taj način da su praktički ignorirali "vruće kestenje" u priči i sve prebacili u teoretičarske visine propitivanja o dubljim uzrocima svega ovoga, odgovornosti društva, službene politike i sl. Što nije loše samo po sebi, ali hej, znamo mi da je naše društvo ogrezlo u politiku koja boluje od prezasićenosti nasiljem, netolerancijom, šovinizmom, znamo da je ministar obrane pozdravljao alkare fašističkim pozdravom, znamo da je predsjednik sretan što mu žena nije ni Srpkinja ni Židovka i da ima nemoguće ideje oko Jasenovca... Znamo i još puno toga, no to je za mene u ovom slučaju čista apstrakcija. Zato što nije Gojko Šušak jučer u centru Zagreba pretukao mog prijatelja, zato što nije Tuđman jurio za mnom u parku gađajući me bocom, zato što Ursića nije nožem izbola nedemokratska kultura... već su to učinile određene osobe. Određene time što su nazi-skinheadsi. I zato što smatram da je filozofiranje o moralnoj krizi u kojoj se koprca naše društvo građenje kuće bez temelja dok se jasno ne zauzmu neki stavovi. Bez obzira što je netko za pacifističke metode, a netko za metode direktne nasilne akcije. I znamo tko nam je neprijatelj. Zanemarite sociološki pristup po kojem smo svi samo produkt oblikovanja ograničene okoline, i shvatite da se negdje mora povući crta individualne odgovornosti. I shvatite da ovaj sukob ima idejnu/ideološku pozadinu, a ne onu spiku o mladenačkom rivalstvu subkulturnih skupina.

Znate, između mene i nazi-skinheada razlika nije samo u boji žniranaca ili frizuri. I zato bi nas "ozbiljni", odrasli anti-fašisti trebali prestati tretirati kao nezrele pubertetlije koji ni ne znaju oko čega se sukobljavaju i koji su eto, tek neznatan djelić unutar općeg društveno/političkog konteksta. Dakle, priznajte nam (i skinsima i punxima i skinhunterima) da smo mi također subjekti, a ne samo minijaturne projekcije općeg stanja okoline u kojoj živimo. I zauzmite strane bez pranja ruku ili apstraktnog teoretiziranja. Ti ljudi se deklariraju fašistima, djeluju fašistički i jesu fašisti.

O.T.T.O.

Dubravko Horvatić (*Hrvatsko slovo* br. 141, 02.01.1998.): "*Valja se zapitati tko su ti fašisti i zašto im se Antifašistički front na taj način prijeti, kad mu u izrazito demokratskoj državi kao što je Republika Hrvatska stoje na raspolaganju sva demokratska sredstva da im se suprotstavi. Rekao bih da sam malogdje u nas uočio nekakve fašiste, pa ni Nova hrvatska desnica nije fašistička, iako je takvom proglašavaju, ali zato na tzv. ljevici nedvojbeno ima podosta zagovornika fašizma-komunizma, a oni se pak ponajvećma zakrinkavaju antifašizmom, mirotvorstvom, borbom za ljudska prava, u koju uključuju i slobodu sredstava javnoga priopćavanja, kao da im ona nije i Ustavom zajamčena i kao da je svakodnevno ne zlorabe preko maksimuma. Kada za svoje uvrjede i klevete hrvatskoga naroda, hrvatske države, hrvatske uprave moraju sudski odgovarati, onda neodgovorno kriče da su 'progonjeni zbog izricanja vlastitog mišljenja' i dižu na noge međunarodnu komunističko-liberalističku mašineriju, kojoj su male nacionalne države kost u lajavom grlu...*"

"*Sve one, koji drukčije od njih misle – treba 'pobiti', kako se otvoreno prijete*" zaključuje Horvatić, i u istom dahu horvatski poziva da se prekine s ispraznom diskusijom i neprijatelja dohvati drukčijim sredstvima: "*Nije li već vrijeme da se tim fašistima-komunistima napokon odgovori na njihov način?*"

Ma koliko u mladenačkom odrastanju bila bolna iskustva uličnog nasilja, što je šačica golobradih skinheadsa prema institucionaliziranom fašizmu uglednika Dubravka Horvatića i njegova tjednika za promicanje kulture rasizma – *Hrvatsko slovo*?

Dok Horvatićev uvodnik evidentno pokazuje kako se o pojavama kao što su sukobi i ulične tučnjave dvaju omladinskih subkultura, punkera i skinsa, ne može govoriti onako neposredno, "iz utrobe", nereflektirano, odnosno bez neke teorije, punkeri su svojom emocionalnom reakcijom, označujući skinse kao "fašiste" i "naciste" (ma koliko to možda bilo neopravdano...) a uzimajući sebi naziv A.F.F. – Antifašistički front – tom su označiteljskom akcijom punkeri proizveli onaj nusproizvod, *side effect* koji predstavlja pravu korist čitavog događaja – još jednom su istjerali na svjetlo dana one prave, stvarno opasne institucionalne fašiste, onu jezgru hrvatskog nacionalnog pokreta u Društvu hrvatskih književnika, pjesnike i književnike poput Dubravka Horvatića i njegova šovinističkog *Hrvatskog slova* koje Republika Hrvatska financijski podupire iz džepova poreznih obveznika!

Sukob skinheadsa i punkera, jedan potpuno suvremeni, urbani, subkulturni antagonizam, dakle, upravo je intervencijom Dubravka Horvatića još jednom potvrdio krah hrvatske državotvorne ideje o "pomirenju" ustaša i partizana, fašista i antifašista. Sukob koji se simbolički ne razrješava, ne prepušta povijesti, nego stalno potiskuje i zato uvijek iznova vraća...

A tinejdžeri danas bolje nego senilni političari znaju da su ideje bitne, da je svjetonazor dio identiteta, da nema nikakvog pomirenja, kompromisa između dviju ideologija.

Treba naučiti živjeti s tim rascjepom u društvu, nužnim nerazumijevanjem onog Drugog, a svaku različitost u mišljenju, odijevanju, glazbenom ukusu, kao i u spolu, rasi, naciji ili vjeri ne koristiti kao ispriku za eskalaciju nasilja...

Dejan Kršić

1998.

27. 04. – 03. 05.
Prvi Festival alternativnog kazališnog izričaja – FAKI 1.

GOLE I VESELI FETUS (Zagreb) - vidjeti curu *Marija Kovač* već bi samo po sebi bilo senzacionalno. Nije naškodilo i to što je bila polugola i senzualno se uvijala oko fontane pred Džamijom, da bi zatim skočila unutra i od organizatora festivala bila izgađana kartonskim kutijama

27. 04. – 03. 05.

Festival alternativnog kazališnog izričaja – Faki – najava

Cilj festivala je okupiti što veći broj nezavisnih studentskih kazališnih skupina s namjerom da demonstriraju svoj rad jedni drugima i publici. U Hrvatskoj postoji par festivala alternativnog kazališta (Eurokaz, PUF, SKAZ...), ali nijedan od njih nije neprofitabilan već funkcioniraju na potrošačkoj bazi. Za razliku od njih mi bi pokrenuli niskobudžetni festival koji bi osigurao nastup i prezentaciju grupama koje su izrazito slabo zastupljene u medijima, a mislimo da zaslužuju pažnju.

Organizatori su kontaktirali čitav niz kazališnih djelatnika i skupina tog profila te su dobili pristanak i potporu slijedećih:

Alba (Zagreb), Ana Monroe (Ljubljana), Batleri (Zagreb), Belvedere (Rijeka), Bez ambalaže (Zagreb), Bijesne gliste (Zagreb), Dr. Zdravković i Pacijenti (Pula), Fraktal Falus Teatar (Split), Gotovac Tomislav, Gromky teatar (Ljubljana), Marković Jelena, Menerik (Pula), Meta (Zagreb), Not your bitch (Zagreb), Rubikon (Rijeka), Schmrtz teatar (Zagreb), dramska družina SKUC (Zagreb), Stojsavljević Vladimir - Vaki, Tatjana Tomić, Torpedo (Murska Sobota), Trigees (Zagreb), U.B.I. (Zagreb), XXL (Beograd).

Prostori koji su, za sada, osigurani za održavanje festivala su SKUC, Autonomna tvornica kulture ATTACK (Heinzelova 33) te gradske ulice i trgovi.

U sklopu festivala održavale bi se različite radionice, video projekcije i okrugli stolovi, a želja je organizatora izdati i kazališni fanzin koji bi predstavio sudionike festivala, a imao težnju da se razvije u periodično izdanje koje bi pratilo zbivanja na alternativnoj i underground kako domaćoj tako i stranoj sceni.

1998.

"**Na [FAKI-ju] je nastupio čitav niz grupa koje su nastale u Zagrebu spontano, a od kojih mnoge nisu preživjele te prve dvije-tri godine. Mnoge su nastale *ad hoc*, u tom trenutku, ali se pokazalo da je taj festival, i njegove prve tri-četiri godine, bio inkubator koji je pružio priliku za prvi veći, medijski jače praćen rad mnogih ljudi koji su danas postali aktivni sudionici kazališnog mainstreama. Među njima su redatelji Oliver Frljić, Anica Tomić, Miran Kurspahić, glumci Dejan Krivačić, Maja Katić, i brojni drugi.**"

(Iz: "Dodana vrijednost civilnom sektoru", Vatroslav Miloš i Antonija Letinić, *Kulturpunkt*, http://www.kulturpunkt.hr/content/dodana-vrijednost-civilnom-sektoru)

FAKI 1, redom od gore na desno:
Schmrtz Teatar "Out, demons, out!", Bez ambalaže, Robert Francziszty, Čez cesto, La vie en rose, Gole i veseli fetus, Teatar...

Koncert Schmrtz Teatra
(na violini: Iva Matija Bitanga)

Marko Zdravković: "Gomila kazališnih predstava nastala je zbog FAKI-ja. Gledajući FAKI-jeve ili pak Schmrtz-ove medijski zavidno popraćene a tehnički zavidno nezahtjevne predstave, ljudi su rekli: "Pa, mogu i ja to". Nakon prvog FAKI-ja u Attacku (u Heinzelovoj) išao je tzv. "Performans četvrtkom", koji je imao svoju publiku, koja je reagirala na to. Performansi su počeli bivati sve kvalitetniji, a onda smo se preselili u drugi prostor (K. Držislava) gdje se više nisu mogli održavati, pa je sve krenulo nizbrdo. Mi smo u međuvremenu složili popis mlađih grupa koje su punile rupe ostalih niskobudžetnih festivala u Hrvatskoj, a gostovale su i na raznim drugim manifestacijama, posvećenim ljudskim i ženskim pravima, zelenima..."

(Iz: "Ne želim pričati o umjetnosti!" *ATTACK! Newsletter* #8, 1999.)

Mario Kovač: "Najznačajniji projekt u kojem sam sudjelovao bio je FAKI, koji sam pokrenuo zajedno s Markom Zdravkovićem i Antunom Gracinom nakon što smo tijekom odvijanja redovnog tjednog programa Performans četvrtkom došli do zaključka kako u Zagrebu (a djelomično i u ostatku države) postoji kritična masa nezavisnih i alternativnih kazališnih grupa i pojedinaca koji žele složiti zajedničku mrežu djelovanja. U FAKI-ju sam aktivno, kao organizator, sudjelovao prve tri godine nakon čega sam se povukao sa organizacijskog posla ali nastavio aktivno sudjelovati kao izvođač sve do današnjih dana."

1998.

16. 05.
Reclaim the streets / Ulice ljudima.

S VI NA U LICE! ULICE LJUDIMA 16/5

16. 05.

Vratiti ulice ljudima – Alternativna tvornica kulture u akciji

Večernji list, 17. 5. 1998.

ZAGREB – Brojnim akcijama i performanceima u središtu grada četristotinjak članova alternativne tvornice kulture "Attacka" jučer je pokušalo vratiti ulice ljudima. Želeći središtu grada dati novu sliku, attackovci su čistili Zdenac života, plesali u fontani, obljepljivali nepropisno parkirane automobile, a svojim su cjelodnevnim happeningom Zagreb prvi put pridružili brojnim gradovima svijeta u kojima se 16. svibnja održavaju slične akcije.

- Ulice ne smiju biti namijenjene samo ispušnim plinovima automobila i bezličnim kolonama ljudi u prolazu. Pokrenite se i otkrijte snagu koja se krije u vama stvarajući sadržajan životni prostor – poručili su attackovci Zagrepčanima koji su pomalo u čudu promatrali mladiće i djevojke neobičnih frizura, odjevenih uglavnom u crno, kako marširaju gradskim središtem noseći svoje rekvizite – bubnjeve, stolce, šipke i balone. Pošto su pokušali očistiti Zdenac života, za koji kažu da je bio zatrpan raznim otpacima, preselili su se kod fontane ispred Importannea kako bi skupina "Gole i vesele" izvela svoju točku. No, slučajno ili ne, fontana je presušila, a ne želeći odustati, skupina je svoj ples s balonima izvela u također presahloj fontani na Trgu kralja Tomislava.

- Nismo razočarani što nema publike. Bitno je da našim improvizacijama pokušamo pokazati da postoji i alternativna kultura, za koju još uvijek mnogi nemaju sluha – rekao je "Attackov" aktivist Oliver Sertić.

Nakon performancea, attackovci su se zajedno s članovima "Zelene akcije" zaputili u obilježavanje automobila za koje su ustanovili da ugrožavaju pješake. Dvjestotinjak metara žute trake, deseci balona i letaka priljepljeno je na vozila koja nisu bila propisno parkirana. Program attackovaca je, pod budnim okom nekoliko policajaca, nastavljen na Trgu Francuske Republike. Prodajom starih stvari, uglavnom ploča, kaseta, odjeće, nakita, knjiga, stripova po cijeni "daj koliko daš", druženjem i plesanjem "na svoj način" oni su jučer uistinu oživjeli ulice. Kako kažu, u mnogo blažoj varijanti od one u Londonu i Amsterdamu gdje su za vrijeme akcije ulice, parkovi i trgovi zakrčeni ljudima.

DIY/uradi sam(a)

Direktne akcije, *newsletter*, izložbe te posebno kazališni tim slijedili su još jednu ideju Attacka i europske i svjetske prakse alternative – DIY ideju ili poetiku. *Do-it-yourself* – uradi sam je uz djelovanje u javnim prostorima jedna od glavnih niti vodilja ideje Attacka. Kao opreka prevladavajućem konzumerizmu i kao argument za poticanje kulturne proizvodnje, uradi sam ideja promovira proizvodnju oslanjajući se na vlastite resurse. Mogu se proizvoditi upotrebni ili ukrasni predmeti, reciklirati i reinterpretirati, mogu se i uređivati prostori, ali i provoditi samostalna kulturna proizvodnja, primjerice, sklepati glazbeni studio ili pokretati vlastito izdavaštvo u čemu su svakako najpoznatiji samizdati – fanzini, prepoznatljiv primjer uradi sam proizvodnje.

Ulice ljudima, Meta kod Importanne centra, 16.05.1998.

Ulice ljudima, Bez ambalaže na Cvjetnom trgu, 16.05.1998.

1998.

Tvornica igračaka

23. 05. – 12. 06.
Skupna izložba "Tvornica igračaka" u Heinzelovoj 33.

28. 06.
Attack, Amnesty International i Kontra obilježavaju godišnjicu LGBT protesta u Stonewall Innu (New York, 1969).

01. 07.
Attack se seli u stan u Kralja Držislava 12.

Magdalena Pederin, autorica izložbe "Tvornica igračaka".

23. 05. – 12. 06.

Tvornica igračaka Biserka – izložba

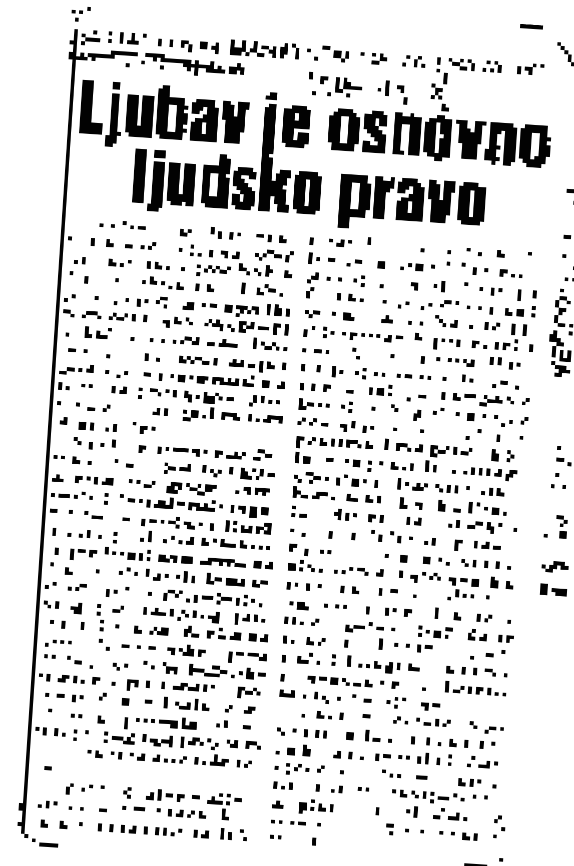
Arkzin 7, 1998.

Izložba Tvornica igračaka postavljena u Attacku od 23. svibnja do 12. lipnja podsjeća na probleme identiteta generacije između dvadesete i tridesete. Budući rijetka tematska izložba koja ne proizlazi iz sustava povijesti umjetnosti nego iz života naprosto, vrijedna je pamćenja, a može se sažeti u odnos autobiografskog i simbolično-magičnog pri sučeljavanju lutkinog, osobnog i kolektivnog identiteta.

Izložbu je priredila Magdalena Pederin, apsolventica ALU. ... Ovom izložbom Pederin nastavlja pažljivo odabirati mjesta za svoje uvelike generacijski obojane izložbe. Napuštena [Vjesnikova] tiskara u previranjima pretvorbe, tunel [pod Gričem] koji je ratno sklonište, tvornica igračaka u tijeku svoje spore propasti, simbolički ocrtavaju obrise vremena i društva u kojem nastaju izložena djela.

Izložba se temelji na činjenici da su prostorije Attacka iznajmljene unutar zgrade Tvornice igračaka Biserka. Ista je u okvirima prošle države iznimno dobro poslovala, a danas su te iste igračke tržišno neatraktivne i pripadaju u neko prošlo doba. No, izlažući svoju patinu prošlosti, bremenite su značenjima. Tvornica je izložbu sponzorirala igračkama koje su bitni sastavni dio izloženih djela. ... Vezanost i zalaganje ove izložbe za mjesto na kojem se odvija jedan je od njenih glavnih aduta i izvor njezine vitalnosti. ... Izlagali su: David Peroš Bonnot, Ivan Marušić Klif, Simon Bogojević Narath, Kristina Babić, Iva Matija Bitanga, Igor Kuduz, Boris T. Matić, Nenad Dančuo.

Kristina Leko Fritz

Ljubav je osnovno ljudsko pravo

01. 07.

Iz Heinzelove u Kralja Držislava – proljeće/ljeto 1998.

ATTACK! Newsletter #6, 1999.

Nekada smo bili u prostorijama Tvornice igračaka "Biserka" (230 kvadrata) u Heinzelovoj 33, ali izgleda da nismo baš ispunili očekivanja direktora firme pa nam je otkazao ugovor o najmu. Osim toga, krajem 4. mjeseca u prostor je upala grupa huligana i napravila manju materijalnu štetu na našem inventaru, kao i na dva člana. To je ipak bila kap koja je prelila čašu, a sve se kuhalo samim našim pojavljivanjem tamo, jer direktor "Biserke" ipak nije mogao shvatiti "one koji tako čudno izgledaju". ... Tada smo se preselili u privatni stan u ulici Kralja Držislava 12/I (150 kvadrata) i bilo je OK, ali nedovoljno veliko za naše apetite (bez koncerata, većih performansa i masovnih događanja).

1998.

10. 07.
Akcija povodom uvođenja poreza na knjigu: "Knjiga i društvo – 22%".

Izvještaj o akciji 22%

ATTACK! Newsletter #6, 1999.

Danas, 10.7.1998., napokon je održana multimedijalna umjetnička akcija "Knjiga i društvo – 22%", najavljena za 23.6. Buljuk umjetnika izložio je i izveo svoja (ne)djela po ulicama i prostorima Zagreba, ali i u cyberspace-u. U cijeloj priči sudjelovao je uistinu zavidan broj starijih (konceptualaca), ali i mlađih umjetnika. Svima je cilj bio okrenut ka jednoj stvari – porezu na dodanu vrijednost (u narodu vulgarno nazvanom PDV), koji se, po njihovom mišljenju, ne bi trebao plaćati na knjige.

Događanje je počelo u 11.50h performansom "Sjećanje na knjigu" Igora Grubića (autora cijele ideje) na Cvjetnom trgu, a uslijedili su performansi: Toma Gotovca, Filipa Biffela, Schmrtz Teatra, Ante Kuštre i jednog anonimnog autora. Svoje instalacije, po raznim knjižarama i na ulicama, postavili su: Kristina Leko-Fritz, Sanja Iveković, Leo Vukelić, Duje Jurić, Sandro Đukić, Kata Mijatović, Vlado Martek, Milimir Repac, Mladen Stilinović, Igor Rončević, Ivan Kožarić, Antun Maračić, Goran Trbuljak, Bojan Gagić i Iva Matija Bitanga, a Blaženko Karešin i Andrea Kulunčić postavili su internet stranicu na www.arkzin.com/22%. Mail artom pridružila se Ivana Keser. Radio 101 emitirao je "Porez u eteru" i "NITKO", a u MM centru prikazan je video rad Zlatka Kopljara, nakon kojega je uslijedio Truffautov film *Fahrenheit 451*. Najveće veselje priredili su nam slučajni prolaznici, proglašavajući nas kriminalcima, štetočinama, gadovima i sl., zahtijevajući, dakako, intervenciju policije i ostalih organa reda i mira (točnije, starija žena smatrala je da treba zvati vojnu policiju). Njihova intervencija popraćena je burnim pljeskom okupljene publike, a na sličan način dočekana je i intervencija dva zbunjena murjaka! Akcija je od strane Igora Grubića ocijenjena kao uspješna, a ATTACK je dobio pohvale. Možemo mahati repom.

1998.

10. 07.

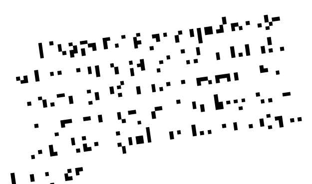
Knjiga i društvo – 22%

(akcija povodom uvođenja poreza na knjigu)

Igor Grubić: "Manifestacija se nametnula kao logična posljedica stanja u kojem se nalazi ovo društvo. Krajnja obezvrijeđenost knjige na pragu 21. stoljeća, apsurdna je. Iako umjetnički krugovi najjače trpe zarađujući najmanje a rabeći knjigu najviše, problem zahvaća društvo u cjelini; jer što se može očekivati od društva koje nema mogućnost kulturnog rasta i prosvjećivanja, nego da bude poput nijeme opijene mase koja se dade mijesiti kako se nekom sviđa. A tko je taj Netko? I zašto mu je u interesu gušiti mogućnost razvoja slobode misli i govora? Odgovori na ta pitanja zadiru u samu srž ljudskih prava, stoga ova manifestacija preispituje sudbinu čovjeka u društvu koje se s toliko ignorancije odnosi prema knjizi. Događaje sam pokrenuo u suradnji s Autonomnom Tvornicom Kulture."

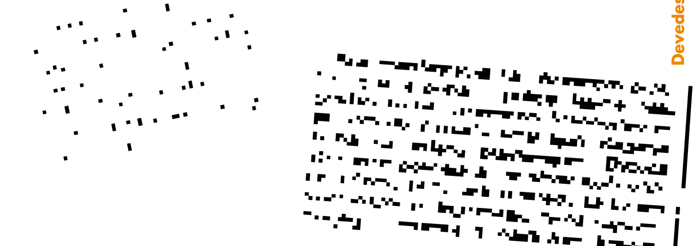
(Izvor: http://www.arkzin.org/22)

Mario Kovač: "Akciju je inicirao Igor Grubić i pozvao nas da sudjelujemo, a naš je performans bio uvršten u FAKI. Nas 22 je išlo u krađu knjiga u knjižari u centru grada, s namjerom da svjesno pokažemo svoje razmišljanje o PDV-u na knjige, na sektor koji je ionako ugroženo područje, opterećeno neimaštinom, gospodarskom situacijom, u društvu ugroženih vrijednosti. Mi smo krenuli uzimati, svjesni da će nas sustav alarma detektirati i da će se uključiti. Prva knjiga je prošla bez da je zazvonila, tek druga jest, pa su se prodavači zbunili. Ali kad je alarm počeo sve češće zvoniti, pozvali su policiju koja nas je legitimirala. Nakon toga, kad je vlasnik knjižare shvatio o čemu se radi, povukao je prijavu, dao podršku akciji i tražio od nas da vratimo knjige, ali je ta akcija u medijima dobro prošla, bila je dio šire akcije u kojoj su sudjelovali i mnogi drugi akteri na sceni. Kulturna je javnost percipirala porez na knjige kao nešto negativno i poprimili smo simpatije u javnosti."

(Iz: "Dodana vrijednost civilnom sektoru", Vatroslav Miloš i Antonija Letinić, *Kulturpunkt*, http://www.kulturpunkt.hr/content/dodana-vrijednost-civilnom-sektoru)

1998.

12. – 15. 07.
Sustainable Europe Tour (SET) prolazi kroz Zagreb u organizaciji ATTACK-a.

ljeto/jesen
počinju aktivnosti Nove Lože Lude Mame.

12. 07. – 15. 07.

SET – Sustainable Europe Tour

ATTACK! Newsletter #4, 1998.

Sustainable Europe Tour (SET) je internacionalno sastavljena grupa ljudi koja je nastala 1995. u Berlinu, a da bi izrazila svoje poglede na društvena i ekološka kretanja kroz umjetnički i kulturološki pristup. ... Žele podsjetiti ljude na snažnu vezu između kulture, kreativnosti, politike i načina života. Žele da ljudi djeluju zajedno, izmjenjuju ideje, iskustva i vještine, a sve to kroz ulično kazalište, likovno izražavanje, radionice, rasprave, koncerte i izložbe. ...

SET-ovci su među prvima izrazili podršku ATTACK-u, a kasnijim upoznavanjem s našim radom su odlučili da dio njihove ovogodišnje turneje prođe i kroz Hrvatsku. Tako ćemo u dogovoru sa Zelenom akcijom Zagreb organizirati i to. Osim zagrebačkog dijela programa koji će se održati [otprilike] između 8. i 11. srpnja, u pregovorima smo s još nekoliko gradova u kojima bi bilo dobro organizirati kampove. ... Što se tiče Zagreba, jedan dio će se sasvim sigurno odvijati u prostoru ATTACK-a, ali ćemo što je moguće više događanja pokušati "iznijeti" na svjež zrak.

Oliver

ljeto/jesen

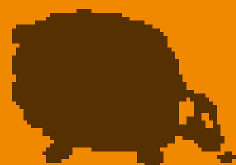
Nova Loža Lude Mame

Nova Loža Lude Mame neformalna je grupa žonglera/ki i bubnjara/ki nastala 1998. godine u Zagrebu oko Attacka kao neka vrsta slobodne amaterske žonglerske radionice. Prvi je nastup grupa imala u jeku tuđmanizma u sklopu javnog čitanja *Vijesti na cesti*, akcije kojom su nevladine organizacije kritički reagirale na tadašnju režimsku kontrolu medija. Grupu je tada činila nekolicina entuzijast(ic)a, koji su učili vještine žongliranja jedni od drugih. S vremenom su se odvojili od Attacka i ustalili kao grupa od dvadesetak pojedinaca. Grupa nikad nije funkcionirala hijerarhijski, već u različitim sastavima nastupa pod zajedničkim imenom. Naziv Nova Loža Lude Mame preuzet je iz knjige francuskog kulturologa Mauricea Levera *Povijest dvorskih luda*, gdje se spominje srednjovjekovno Bratstvo lude majke iz Dijona, kolektiv zabavljača koji je imao funkciju tajnog udruženja koje je kroz parodiju utjecalo na život pojedinaca.

NLLM je svoj kritički stav naspram Tuđmanova doba i kasnijeg tranzicijskog razdoblja izražavala nekonvencionalnim načinom života, s ikonografijom subkulturnih grupa koje su u europskim metropolama bile poznate kao hipi, nomadska ili kultura putujućih uličnih zabavljača. Zadnji nastup grupe bio je na trance festivalu *Underwater Overground* u Puli 2006., koji je bio obogaćen cirkuskim vještinama poput akrobalansa, hodanja po špagi i akrobacijama na svili. U međuvremenu, od osnutka do 2006., nižu se nastupi na Zadru Snova (1999., 2000.), Dubrovačkim ljetnim igrama (2000., 2001., predstava "Christophor Columbus" u režiji Georgija Para), FAKI-ju (2002., kojemu je grupa dala i svojevrsni karakter, budući da su neki članovi bili i organizatori tog festivala), Splitskom ljetu (2002.), Festivalu pantomime i uličnih događanja u Ninu (2002., 2004.), Dubrovačkom povijesnom festivalu (2003., 2004., 2005.), Zagrebačkom karnevalu (2000.), splitskom Krnjevalu (2001.), Ljetnom karnevalu u Cavtatu (2001., 2002.). Tokom tih godina NLLM od neformalne žonglerske grupe postepeno naginje uličnom kazalištu, kabareu, izvedbi cirkuskih umijeća, a od njenog raspada osnivaju se udruge koje se specifično bave tim izričajima: Udruga Cirkorama (Zagreb), Triko cirkus Teatar, Udruga Čarobnjakov šešir (Pula), Artistika (Zagreb)...

Tatjana Tomić

1998.

26. – 31. 10.
Attack sudjeluje u programu XXV Salona mladih.

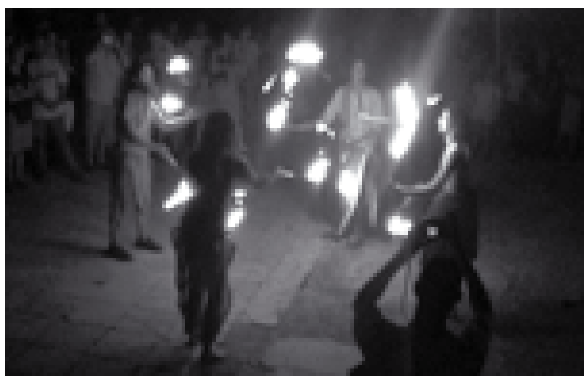
30. 10.
Attack organizira "Sajam umjetnina" na Džamiji.

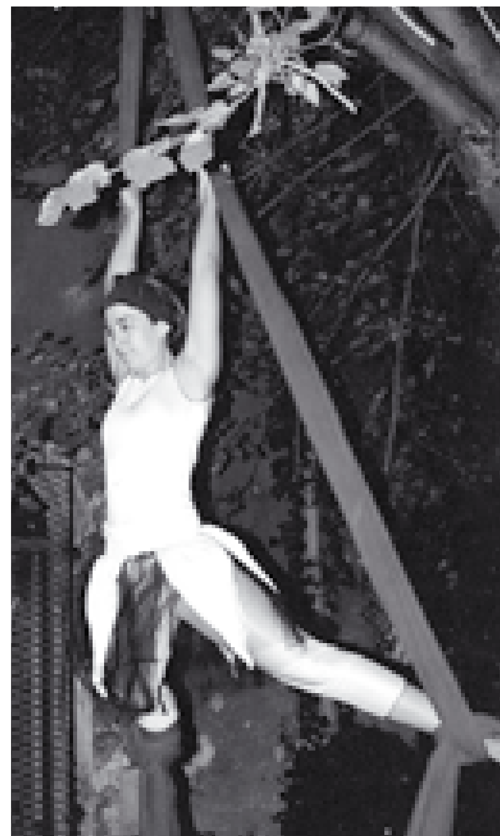

31. 10.
Mega-koncert velikog broja punk bendova na Trgu Francuske revolucije (danas Trg žrtava Dr. Franje Tuđmana).

04. 11.
Počeli McVegan ručkovi srijedom.

Poziv: Ciklus saturnalijskih radionica Nove Lože Lude Mame (siječanj 1999.)

ATTACK! Newsletter #06, 1999.

Majstorska Škola Lakrdijaštva Svetog Ćirila i Metode – kao jedna jako ozbiljna škola, djelujući u sklopu jedne još ozbiljnije institucije: Nova Loža Lude Mame, sa svrhom obrazovanja mladih mutikaša i smutljivaca, pokrenula je ciklus saturnalijskih radionica. Konkretno, na ovoj školi obrazuje se kadar kadar napraviti sve i svašta na svojim budućim pohodima kroz bespuća povijesne zbiljnosti, uključujući čak i žongliranje, hodanje na štulama i bljuvanje vatre. Još konkretnije, la fiesta continua!

Nastavni program je sljedeći:

- podučavanje izrade i izrada potrebnih rekvizita za pohode (loptice, čunjevi, vrtulje, štule, baklje);
- podučavanje vještinama uporabe izrađenih rekvizita i vježbanje s istima (uz nadzor uvježbane vatrogasne jedinice);
- podučavanje skladanju pokreta i neartikuliranog govora;
- osmišljavanje točaka, kostima i scenografije;
- jahanje na konjima (nije u planu);
- tenis (nije u planu).

Voditelj je Bik Koji Sijedi i Ćelavi.

. . .

Pozivamo narod da nam se pridruži. Svi osim Johna Waynea su dobrodošli, a posebno se veselimo bradatim ženama, tipa Irena 2000, ljudima s dvije glave iz klase dvoglavih i fakirima tipa bezglavi.

Uz preporuku Ministarstva za prevenciju budalaštine. Kontakt: Antun.

antun

Attackova kuhinja

Kroz povijest, Attackova DIY kuhinja uključivala je sljedeće vegetarijanske i veganske inicijative i kolektive:

McVegan ručkovi srijedom
Food not bombs / Hrana, a ne oružje
Čaj or die
Kanibal:kazan
Pitom protiv patnje
People's Kitchen

30. 10.

Attackov sajam umjetnina

ATTACK! Newsletter #6, 1999.

DŽAMIJA 30.10.1998. – "Štandlije", naoružani raznim zviždaljkama, zvečkama, čegrtaljkama, palicama, zvoncima, nastojali su privući pozornost na svoj štand. Dogodilo se nekoliko pokušaja licitacije, no vrijeme je bilo hladno, a publika – pretežno djeca, tako da se cijela stvar završila masovnim porinućem papirnatih brodića koje je kasnije specijalni Attackov pirotehnički odjel spalio na veselje sviju. ... Najprovokativniji je bio Fakijev dio s performansima. Od čovjeka koji je dovukao krevet i spavao pod natpisom "Umjetnik", do nastupa "Zlih sirena" – trojice luđaka pod dirigentskom palicom četvrtog – vrtili sirene za uzbunjivanje i digli cijeli kvart na noge.

draško

04. 11.

Počeli McVegan ručkovi srijedom

ATTACK! Newsletter #6, svibanj 1999.

Dok smo bili u Držislavovoj MarkoS., Bela, Marva i još neka ekipa svake su srijede i skoro svakog petka kuhali za članove/ice Attacka + još neke gladne aktiviste/ice. U biti, to je jedan od načina skupljanja novca za daljnji opstanak i stvaranje sistema samoodrživosti, a ne življenje na tuđoj jasli. S ovim će se nastaviti u novom prostoru, kad ga osvojimo. Vatra je zapaljena.

1998.

??. 11.
Skvotiranje Taxi Remonta u Adžijinoj, sudjeluju i neki Attackovci.

??. 11.

Bio jednom jedan squat

(o skvotiranju Taxi-remonta)

ATTACK! Newsletter #9, 1999.

Dva osvrta na ono što je nekada bio squatt u ulici Božidara Adžije, a sada [1999.] je hrpetina nagorjelih ruševina. Obojica autora su sudjelovali u "osvajanju" prostora i pokušaju ostvarivanja kvalitetnijeg programa. ...

Trtara raport

by Šeki

Oko 11-og mjeseca prošle godine [1998.], okupila se veća grupa ljudi koji su željeli u ovom gradu skvotirati neki prostor. Taj prostor nalazio se u ulici Božidara Adžije, a radilo se o kompleksu zgrada nekadašnjeg "taxi-remonta". Kako je ta firma originalno iz Beograda, a postoji i odvojena hrvatska frakcija, koja se već godinama vuče po sudovima oko pitanja vlasništva, zgrade su stajale prazne i propadale već kojih 7-8 godina. "Sivo" područje vlasništva nad prostorom činilo se kao savršena podloga, jer u većini zemalja skvoteri koriste takve i slične rupe u zakonima ili pravnom definiranju statusa nekog prostora.

Ekipa koja se okupila bila je šarolika, premda je najveći dio dolazio iz *punkerskog* ili *skaterskog backgrounda*. Prvi dio kompleksa koji je skvotiran bila je velika hala namijenjena za *skate-park* i u kojoj se u početku okupljao veći dio ekipe, da bi se malo kasnije pojedine podgrupe sa zasebnim idejama počele odvajati. To odvajanje nije bilo u negativnom smislu, iako je kasnije imalo negativan efekat. Kada su se počeli nazirati ogromni potencijali prostora, svi su bili oduševljeni, tako da su bili puni nekih svojih ideja o tome što bi oni tu zapravo radili: od već spomenutog *skate-parka*, preko koncertnog prostora, birtije, *info-shopa*, *coffee-shopa*, slikarskog *atelliera* i *pizzerie*, do ne-znam-ni-ja-čega-sve-još. Svatko je imao neki svoj projekt u povojima, i bilo je stvarno (časno živjeti s Titom) odlično vidjeti, kako su svi ljudi živnuli i aktivirali se.

Negativne posljedice bile su u tome što je na bilo kojem dijelu prostora trebalo puno poraditi, a vrijeme, novac i energija bili su raspršeni na više različitih stvari, što je sprečavalo da bilo koja od njih dosegne svoj potencijal, tako da je velik dio dobrih ideja završavao samo na obećavajućim pričama. Ovdje treba spomenuti i faktor zime: u Hrvatskoj su, izgleda, skvotiranja uvijek po zimi, što baš i nije najugodnija tradicija, jer sam u ovom prostoru doživio neka od najgadnijih smrzavanja u životu (čak se moglo naći ljudi koji su spavali stoječke po ormarima jer su im oni pružali kakvu-takvu toplinu), a peći koje smo iskemijavali obično su bile kratkog roka, što zbog prijašnje neispravnosti, što zbog "stručnosti" nekih pojedinaca (ulijevanje diesel benzina u peć na lož ulje jedan je od blistavih primjera).

KOD VESELOG KEJOSA!

U tom zimskom periodu, par puta su organizirana vesela okupljanja, uz jeftinu cugu na D.I.Y. (*Do It Yourself* – uradi sam) šanku restauracije "*Kod veselog kejosa*". Jednom prilikom policija je banula u "*kejos birtiju*" i ostala potpuno zbunjena. Rekli su nam da napustimo prostor, no ta naredba je po njihovom odlasku ignorirana i to, začudo, bez ikakvih posljedica.

Kasnije su upadali redovno. Ponekad bi nas možda rastjerali ili pokupili nekog u stanicu, ali uglavnom bi se sve završavalo na zapisivanju i opomenama. Vidjelo se da im nismo strahovito zanimljivi, ili barem ne toliko zanimljivi koliko smo mislili da ćemo biti. Uz sve to, od obje strane koje se spore oko vlasništva dobili smo otvorene ruke da budemo u prostoru. Istina, samo verbalnu, ali ipak... Početni mjeseci mogli bi se opisati ukratko ovako: bilo je hladno, prljavo i teško, ali istovremeno pijano, veselo i puno duha.

KOD GLUPAVOG SKINHEADA

Nakon tog razdoblja, počeli su se događati prvi, zaista ozbiljniji problemi. Kako se za prostor pročulo okolo, vijest je došla i do *nazi skinsa*, koji su počeli podmetati požare i demolirati neke prostorije, ostavljajući po zidovima svoje intelektualne parole, a jednom prilikom i pismo puno prijetnji

1998.

za nas “komunjare” i “TITOVE RATNIKE” (!) (ovo mi je stvarno favorit)... Tako je izgorjela i prostorija u čije su uređenje ljudi iz nje uložili oko 1000 maraka, prije nego je uništena. Takve sabotaže vršene su obično u rano jutro, kada nitko nije bio prisutan, što je trend koji se i kasnije nastavio, sve do kraja prostora.

U međuvremenu su se počeli bližiti i toliko očekivani proljeće i ljeto, pa se počelo raditi na organiziranju nekih aktivnosti. Odlučili smo napraviti festival koji bi spojio hrpu stvari: od koncerta, preko ručka, do raznih performansa, *skate contesta*, jeftinog *piercinga* i sl. Tada smo već imali i struju, koja je “posuđena” od susjednog HNK-a (susjedna zgrada u kojoj se izrađuju interijeri za predstave). Očistili smo prostor za koncerte, sklepali nekakav *stage* i počeli raditi na sređivanju dozvole za koncert. Da skratim stvarno dugu i ubojitu priču, rezultat je bio taj da se direktorica “taxi-remonta” (koja se predstavljala kao liberalna poslovna žena koja “razumije nas mlade”) pokazala kao pohlepna licemjerka, koja se savršeno uklopila u igru u kojoj su nas policija i gradska skupština (ne znam je li po dogovoru ili ne, ali neki “detalji” su u najmanju ruku sumnjivi) izvozali na sve strane i izjebali nas u mozak kao mlade majmune. Nakon svega toga, poslali smo legalne spike u nježnik, odlučili sve napraviti na rizik i podnijeti eventualne odgovornosti.

Negdje upravo u to vrijeme, počeli su se zahuktavati problemi s policijom.

KOD PAKLENIH KAUBOJA

Najbolja epizoda dogodila se jedne subotnje večeri, kada je u skvot upala velika racija (netko je prebrojao 25-26 policajaca, što u uniformi što u civilu), ali su našli samo deci crnog vina (i vreću čavlića za koju je jedan od njih izjavio da “miriše na joint”), što ih nije smetalo da nas sve odvuku u stanicu i ispitaju. Tada smo otkrili da smo dobili i starijeg susjeda. Radilo se o tipu od kojih 40-ak godina koji je skvotirao zato jer nije imao para za stanarinu. Njega su također dovukli s nama. Ubrzo su posjeti policije postali sve češći. Sve manje su nas posjećivali oni podnošljivi, koje je zamijenio virtuozni duo zvan “*cowboys from hell*”, čija se glavna aktivnost mogla okarakterizirati kao “*vulgar display of power*” (ma ne slušam ja baš Panteru, samo me asociralo). Svaki put kada su došli, krajnje arogantno i agresivno su izbacivali sve van, a uništavali su i sam prostor (između ostalog jedan zvučnik, jedno pojačalo, par neonskih lampi, razbili su pokoji prozor... ma zaigrali momci!). Počeli su dolaziti skoro svakodnevno i činiti situaciju gotovo nepodnošljivom. Ti isti momci prvi su sve prekinuli na dan kada smo trebali održati koncert. Tada smo usprkos zabrani odlučili organizirati barem šank i slušaonicu, kada već nismo mogli sam koncert. Tokom večeri stizale su vijesti kako se vani množe marice, a kada je netko dojavio da su stigle i Alfe (specijalne policijske jedinice), shvatili smo da bi se stvari uz gomilu ekipe (mislim da je bilo između 150 i 250 ljudi) mogle čak pretvoriti u nešto nalik onome iz Samobora (znate svi na šta mislim...). Da ne spominjem kako sam se u stanici prijavio kao glavni i odgovorni te večeri za sve događaje u skvotu. Uglavnom, to je bilo veliko razočaranje, i taj dan bih označio kao točku nakon koje je počela polagana ali sigurna propast skvota. Odlučili smo opet pokušati legalno, ali nastavila se stara priča vrtnje u krug i udaranja glavom u zid. Policija je postajala sve agresivnija i bahatija, ljudi u skvotu su se počeli međusobno svađati i cijepati, dolazilo je do puno nasilja, a uz sve to su i *skinsi* ponovo podivljali i počeli dolaziti u ranim jutarnjim satima, provaljivati, podmetati požare... Uskoro je sve bilo puno barikada, a pravili su se (i bacali) molotovljevi kokteli, tako da je sve postalo kaotično i sjebano. Bilo je samo pitanje vremena kada će sve otići dođavola. Ljudi su otpadali sve brže, nitko više nije imao volje, *skinsi* su zajedno sa navijačima i *nazi-kaos-punkerima*, nakon jedne masovne opsade spalili *skate-park*, dok su ljudi iznutra spašavali

glavu, bježeći preko krovova. Mislim da se može reći da je zaključno sa ovim ljetom zagrebački skvot mrtav. Možda poneko još i brije tamo nekada, ali u onom smislu kakvo je približno trebalo biti, to je mjesto definitivno mrtvo.

KOD SUVISLOG ZAKLJUČKA

Malo mi je teško na kraju sve sažeti u nekakav suvisao zaključak. Skvot je imao milijun mana. Iskusili smo sve loše što se moglo dogoditi, od vanjskih do unutrašnjih problema. Ne poričem to. Ali, opet, brdo ljudi koje je prigovaralo kako su ljudi u skvotu totalno neorganizirani, kako samo piju, drogiraju se, prenasilni su itd., učinili su upravo i samo to – prigovarali su. Svako malo, netko bi mi uletio s pričom u stilu: “Čuli smo da je sad tamo bilo to i to sranje. To mjesto je stvarno za kurac” itd. itd. Ali, ALI, nitko se onda nije potrudio da sakupi par istomišljenika i tamo napravi ono što misli da bi se trebalo napraviti, prostorno je bilo mjesta za sve. ... Drugo, i važnije, ovaj pokušaj skvotiranja u Zg-u otišao je dalje nego ikoji od dva prijašnja, i zahvaljujući njemu, sada smo opremljeni tonom iskustva oko brojnih stvari. Možda najvažnije je da se sada postojanje skvota ne čini toliko nemogućim koliko se činilo prije godinu dana, te da je taj stav zasnovan na praktičnom iskustvu, a ne na teoretiziranju. Treba pričekati da ljudi skupe energiju, opet se povezati, koliko se može učiti na starim greškama i jednog dana ćemo imati svoj skvot. U jebote, pa ja ću ovo završiti stvarno nabrijano: FUCK THE LAW – SQUAT THE WORLD!

Okupacije u Zagrebu

U Hrvatskoj je bilo nekoliko pokušaja, iniciranih od dvije prilično različite struje. Prva je nekoliko skvotiranih gradskih stanova u Zagrebu, koji služe kao skloništa za žene i djecu žrtve nasilja. Njihova lokacija je, iz razumljivih razloga, tajna, a već 9 godina uspješno odolijevaju naletima pravnih aparatčika.

Druga, ovdje nama zanimljivija priča, pokušaji su skvotiranja vezani za *punk* subkulturu.

Prestankom špice ratnih događanja, Zagreb su tijekom 1994. počeli posjećivati mladi ljudi iz drugih zemalja, donijevši sa sobom neke nove, do sada ne toliko poznate ideje. Prvo organizirano okupljanje i pokušaj skvotiranja dogodio se u listopadu 1994. u Zagrebu, kada je nekoliko desetaka mladih ljudi ušlo u napuštenu kuglanu u Strojarskoj ulici (iza Autobusnog kolodvora) i počeli je uređivati, s namjerom osnivanja alternativnog kulturnog centra. Već drugi dan, u prostor su došli navodni vlasnici (SRC “Janko Gredelj”) i tražili dozvolu, a dan poslije i policija, koja je privela nekoliko ljudi. Spominjanje specijalaca Alfi bilo je dovoljno da se stotinjak punker(ic)a povuče iz zgrade. Dva dana kasnije, zgrada je intervencijom bagera s kuglom onesposobljena za daljnje korištenje, a totalno srušena tek 3 godine iza toga, usprkos velikoj medijskoj pompi i peticiji s preko 600 potpisa. Tada je u *Arkzinu*, osvrćući se na recentna događanja, Benjamin Perasović, sociolog i stručnjak za urbanu kulturu, između ostalog napisao: “Za razliku od mnogih vršnjaka koji se prepuštaju inerciji kafića, apatiji, ovisnosti o heroinu ili herostratskom nasilju, stvaratelji KUGLANE željeli su nešto drugo.”

Godinu ili dvije kasnije, skvotirana je kuća u Gajnicama, no čini mi se da je radnu atmosferu uništila zima, pa nije bilo ništa od toga. Tek krajem 1998., *punkeri* i *skateri* primijetili su zgradu “Taxi-remonta”.

Sve ove zgrade imale su za prvotnu ideju ostvarivanja alternativnih programa, koji u Zagrebu nigdje nisu zastupljeni, a ako se ponešto i dogodi, to uglavnom podliježe komercijalnim uvjetima. Kontinuirani alternativni prostor u kojemu bi program kreirali sami mladi ljudi, gdje bi se slobodnije disalo i gdje ne bi sve bilo zasnovano na zaradi – ne postoji. Attackovci se već skoro dvije godine bore za prostor u kojem bi mladi/e alternativci/ke ostvarivali svoje programe, no to u Poglavarstvu grada uglavnom nailazi na nerazumijevanje – mi još uvijek ne ispunjavamo njihove uvjete za dobivanje zgrade. Ako se trebamo usporediti sa nekim drugim europskim metropolama, ovo možemo nazvati “kulturnom sramotom” – glavni grad bez vidljive alternative, podržane od gradskih struktura. Čak i susjedna Slovenija u skoro svakom selu posjeduje klubove za svirke. No, hoćemo li sjediti i plakati ili ćemo se napokon sami izboriti za svoju budućnost?

<OLIVER>

Pesimizam i renesansa – Još jedan pogled na priču

by Alen M.

Događalo se nešto što su započeli ambiciozni ljudi. Oni su polako odustajali, a nastavljali su oni koji nisu imali drugog izbora, nego da ostanu tamo gdje mogu piti alkohol u miru. S vremenom su ambicije nestajale i odustajalo se od rada. Uraditi nešto bilo je nemoguće. U nekoliko navrata pokušana je organizacija koncerata i svaki put bi organizatori bili spriječeni od strane policije. Posljednji pokušaj da se koncert održi neprijavljen je zabranjen, a policija je, doduše civilizirano i korektno, rastjerala ljude, no ipak je bilo bezrazložnog policijskog nasilja – šamaranje jedne osobe – naravno, u mraku, da se ne vidi. ... Petkom i subotom još su se okupljali ljudi, koji su se možda i intenzivnije družili, ali atmosfera je opadala. Što je bilo više okupljanja, to je dalje tonulo.

U to vrijeme sam i ja počeo navraćati češće da vidim što se događa. Škvadra je uglavnom bila u delirijum raspoloženju – pretežno oni koji su tamo živjeli ili boravili većinu vremena. Od početka *squaterskih* dana, jednom tjedno, organizirana je "*kejos birtija*". Bila je puna sedamnaestogodišnjaka, muzika na baterije, svijeće, blesava galama te dječurlije – što je, je. I ne znam otkud mi ideja da tamo nosim distribuciju Attacka koju sam tada radio? U birtiji, polumrak i galama, prostor premali za distro. "Comunitas"-i (fanzin Zagrebačkog anarhističkog pokreta), koje sam stavio na šank, završili su brzo na podu..... Ostale su pive i *joint* u onom inspirativnom mraku. I čitave te zgrade izgledaju zanimljivo i daju prostora za razmišljanje. O čemu se može razmišljati u atmosferi koja na mazohistički način upotpunjuje želju za druženjem, u atmosferi u kojoj ti se upucava *gay* tip, a tebi nije niti do udisanja zraka, ili kad imaš *feeling* da se samo trebaš maknuti otuda, jer ne želiš s tim imati veze?

S vremenom se u *squatu*, kako sam i očekivao, počela zadržavati ekipa kojoj je na prvom mjestu bilo istrebljivanje *skinheadsa*. Nije to ništa loše, ali kada bi toj istoj ekipi stalo i do suradnje s onima koji žele raditi i neke druge stvari. Ovdje mislim na odbacivanje Attacka od miješanja u *squatiranje* – riječ je o neslaganju ljudi sa Attackom. Njihova zamisao bila je da se u "taxi-remontu" okupljaju *skateri*, koji bi si tamo sredili *skate-park*, bez ikakve političke spike i birokracije koju Attack nosi sa sobom. Naravno, ako bi atakovci kao nevladina udruga sudjelovali, sa sobom bi donijeli i svoje principe rada: sastanci, dogovori... Ali *skateri* ne žele politiku, ništa osim svoje želje da urede taj prostor. Izgleda da nisu bili svjesni uvjeta u kojima pokušavaju tako nešto.

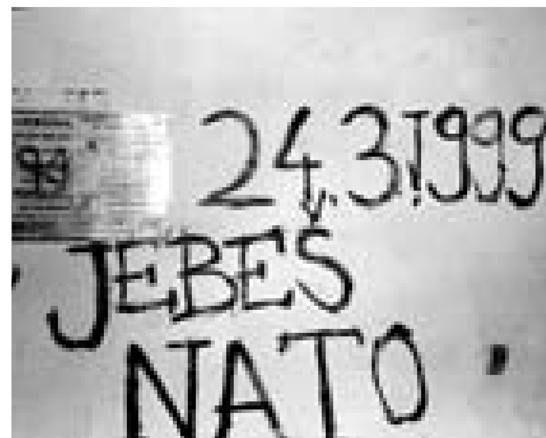
U Zagrebu, huligani *national fronta*, kako se sami nazivaju, pronašli su mjesto savršeno za opravdavanje nasilja, negdje gdje mogu paliti koliko god hoće, prostor koji ionako nije ničiji, a policiji sve to savršeno paše. Policija je svojim posjetima dobila nešto deblji *dossier* o tome: tko je diler?, što rade *punkeri*?, tko su *skinheadsi*?, što jedni drugima znače?....., pa se nadam da će jednog dana izraditi statistike koje će kroz policijsku apsolutnu istinu konačno proizvesti terapije za liječenje društvenih problema. Samo je problem u tome što su se takva istraživanja odavno odmaknula od izvora problema, a i taj problem se odmiče od samoga sebe. Tako je, još i bez iskustava o *squatiranju*, bez želje *squattera* da se Attack uključi u priču, ta stvar unaprijed osuđena na propast. Nisu htjeli Attack, no, ipak, pomoć im je bila potrebna – u onoj mjeri koja je njima odgovarala. Npr., preko Attacka se pokušao organizirati *punk* koncert u tom prostoru. ...

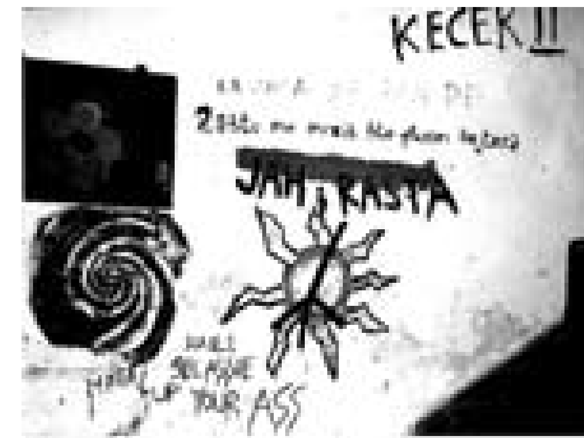
Od početka sam bio pesimističan, najviše zbog toga što većina ljudi koja je radila *squat* nije bila za slaganje točne vizije što bi taj prostor bio, za što im sve treba i kako do toga doći. Neki su imali jasan stav – no namjera bi se rasplinula čim bi probali – ali malo je bilo takvih. ... Ja sam taj kompleks zgrada zamišljao kao mjesto gdje bi se živjelo, mjesto s telefonom, događanjima... Tada bi to bio centar za širi krug ljudi. Kriminal patriota-*skinheadsa* (ili bilo koga drugog) ne bi prošao tek tako. Tko zna, možda se takav *squat* ne bi svidio puno profinjenijim kriminalcima, možda bi morao biti zatvoren jer ne bi imao kapelicu u dvorištu. Slično je to kao da je netko zapalio stari Attack u Heinzelovoj i nikom ništa. Zgrade u Adžijinoj zapaljene su već nekoliko puta i nitko ne brani da se zapale opet, ako ima što više za zapaliti. Da su ljudi bili kako treba, tada bi i taj *squat* počeo ličiti ostalim europskima, pa ako bi ga netko napao i opsjedao, tada bi se pretvorio u utvrdu koja bi se branila. Stvarna opasnost od zg huligana *national fronta* na razini je pijanih ulična, koji bi se u svojoj gluposti izgubili u sukobu s nečim konstruktivnim, nečim što je puno kreativnih ideja i pozitivnih namjera.

Na kraju dobivam dojam da je sve završilo kako je jedino i bilo moguće. Mislim da je ova priča s Trešnjevke bila iskustvo za sve i uvod u neko novo *squatiranje*. ...

1999.

19. 01.
Video projekcija “Antifašistički otpor na zagrebačkim ulicama”.

30. 01. – 31. 01. (i 07. 02. – 14. 02.)
Incident na izložbi slika Franka Bušića u Attacku izaziva medijske reakcije.

30. - 31. 01. i 07. - 14. 02.

Attack u medijima: duševna bol i marihuana pod Sorosevim blagoslovom

Na izložbi slika Franka Bušića održanoj početkom 1999. u Attacku dolazi do incidenta: nezadovoljan Bušićevim umjetničkim izrazom, član Attacka Filip Biffel odlučuje se na “destruktivan umjetnički čin” te jednu od slika para nožem. Od samog incidenta i Bušićeve tužbe protiv Attacka zbog nanesene “duševne boli”, zanimljiviji su bili medijski osvrti koji su uslijedili. Tekstovi o ovom događaju izlaze u *Večernjem listu* (18.02.1999.), *Slobodnoj Dalmaciji* (19.02.1999.), *Areni* (04.03.1999.) i *Hrvatskom slovu* (12.03.1999.). Novinski napisi o Attacku većinom nastavljaju senzacionalistički trend započet medijskim praćenjem “afere” s “anarhistima i lezbačama” u Hebrangovoj 21. Članak u *Areni* naslovljen je “Drogirani student likovne akademije nožem je izrezao moju erotsku sliku!” i opremljen fotografijom “uglednog splitskog slikara” u odijelu i kravati, “sa suprugom, apsolventicom Likovne akademije, i jednoipolgodišnjom kćerkicom”. *Večernjak* ide korak dalje, pa u naslovu članka – “Marihuana pod Sorosevim ‘blagoslovom’” – uopće ne spominje incident, već djelovanje udruge praktički svodi na kršenje zakona, koje izravno povezuje s jednim od tadašnjih Attackovih donatora. *Hrvatsko slovo* piše o “akademskom vandalizmu” u “tvornici sugestivna naziva”, gdje “pogonski inženjeri” snose krivicu za “nesposobnost nadziranja mladih posjetitelja, osobito pripadnika zagrebačke punk scene”. Autor posebno “znakovitom” smatra činjenicu da je rasporena slika “biblijske tematike”, a članak zaključuje pitanjem: “Bliži li se vrijeme provjetravanja dimom marihuane ispunjenih prostorija u Držislavovoj 12?”

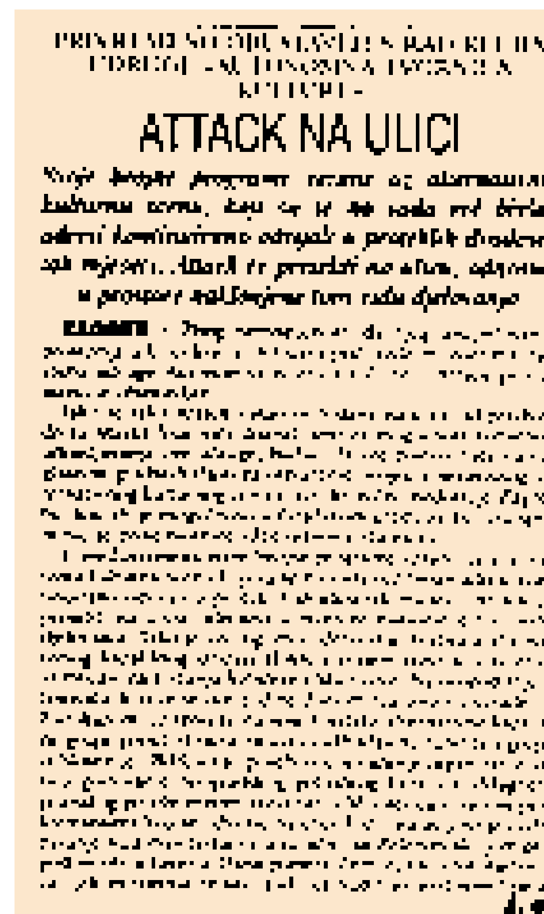
Jasno je da u ovom periodu mediji Attack prikazuju kao mjesto koje predstavlja prijetnju građanskim, obiteljskim, pa i kršćanskim vrijednostima. Spominjanje “Sorosa” cijeloj priči implicitno daje i protu-državni ton, a Attack svrstava u redove nepodobnih “stranih plaćenika”.

24. – 25. 03.

Izjava povodom zatvaranja kluba udruge Autonomna tvornica kulture

Izvor: Attackova mailing lista

Nakon dvadeset mjeseci kontinuiranog rada na realizaciji i koordinaciji programa vezanih uz alternativnu kulturu, te godinu dana vođenja kluba naše udruge u kojem se odvijao veliki broj naših programa, zbog financijske nemogućnosti daljnjeg iznajmljivanja prostora pod tržišnim uvjetima prisiljeni smo privremeno obustaviti rad kluba udruge Autonomna tvornica kulture. Sve aktivnosti vezane uz realizaciju naših programa preselit ćemo na ulicu, odnosno u prostore naklonjene tom vidu djelovanja te se djelovanje udruge Autonomna tvornica kulture nastavlja u tom smislu.

ATTACK NA ULICI

U Gradu Zagrebu kronično nedostaje prostor kroz koji bi se mogla manifestirati alternativna kultura te koji bi poslužio kao centar za njen daljni razvoj. Poznato je da alternativna kultura često služi kao inspiracija institucionalnim oblicima kulture, te je zbog toga vrlo bitna za njen razvoj, bilo da se nove ideje koje dolaze iz alternativne kulture ugrađuju u projekte institucionalne kulture, bilo da sama alternativna kultura postaje dijelom institucionalne. Također, alternativna kultura predstavlja izrazito važnu komponentu u slici života jednog modernog grada, čineći dio njegove cjelokupne kulture življenja. Njen razvoj je jedan od načina afirmacije svakog modernog urbanog središta. Zbog iskustva rata, te problema kroz koje prolazi društvo u tranziciji, u Zagrebu na žalost rješenju pitanja statusa alternativne kulture još uvijek nije posvećena potrebna pažnja.

Vjerujemo da je ovo samo privremena situacija. Naime, kroz kontinuirani rad na promoviranju i razvoju alternativne kulture u Zagrebu, uspjeli smo ostvariti konkretne rezultate, te uspostaviti kontakt s gradskim vlastima. Trenutno smo u procesu finalizacije projekta nezavisnog alternativnog kulturnog centra za koji se nadamo da ćemo uz već dobivenu pismenu preporuku gradskog Ureda za kulturu, od Ureda za upravljanje imovinom grada Zagreba, Odjel za poslovni prostor i negospodarstvene objekte dobiti na korištenje adekvatan prostor.

Sjedište udruge Autonomna tvornica kulture se od 1.4.1999. nalazi u Gajevoj ulici broj 55, telefon 431374, fax 432456 i ovim putem Vas pozivamo da nam se svakako obratite ako Vas zanimaju pojedinosti vezane uz naš rad. Nadamo se nastavku uspješne suradnje.

S poštovanjem,
Marko Vuković

1999.

06. 03. – 12. 03.
Tjedan dana na selu – multimedijalni festival.

24. – 25. 03.
Attack seli iz prostora K. Držislava 12 u Gajevu 55 (prostorije ARK-a).

Multimedijalni festival "Tjedan dana na selu" u Držislavovoj 12.

Gdje smo sad? Novije priče o prostorima

ATTACK! Newsletter #6, svibanj 1999.

Skupili smo svoje stvari i sad smo ponovno u prostorijama Antiratne kampanje u Gajevoj. Kao na početku. Tamo naveliko sastančimo (generalni su četvrtkom od 19 h), uredujemo i kafenišemo. Program radimo u suradnji s drugim zatvorenim prostorima, kao i na ulicama i trgovima. Mi naravno ne odustajemo od zahtjeva Gradu da nam dodijeli vlastiti prostor koji bi morali plaćati.

Okolo sredine ožujka (tu negdje), dolaze ti nama URK-ovci (Udruženje za razvoj kulture), kako su našli super prostor (sadašnja Močvara [u Runjaninovoj]), koji puno košta i da predlažu Attacku, te još i Zelenoj akciji, Gongu (Građani organizirano nadgledaju glasanje) i *Revoltu* (revoltirani studentski list) da zajednički uđemo u projekt slaganja jedne velike priče. Mi rekli – super! Iako URK ima drugačiju politiku rada nego mi, vjerovali smo da će uz puno kompromisa stvari moći funkcionirati.

Nakon preliminarnih dogovora, odlučeno je da napišemo zajednički projekat za žicanje para od fondacija (cijena iznajmljivanja prostora u Runjaninovoj tada bila je 4000 DEM u kešu ili neku tisuću više, preko računa).

Stvari su se malo otegle (kako to i obično biva), a URK-ovci su s vlasnicom uspjeli dogovoriti iznajmljivanje dijela zgrade i nama rekli: "Mi ne možemo više čekati, otvorit ćemo prostor, pa kad dobijemo pare, dođite i vi, ne!". URK otvorio Močvaru, mi napisali projekt (MarkoV. i Vesna radili su oko 10 dana na njemu), da bi oni uvidjeli kako mogu i sami, sazvali sastanak na kojem rekoše: "Mi istupamo iz projekta". Što? Zbunjol! Za nevjerovat! Mi vama vjerovali! Dva mjeseca zamazivanja očiju, guranja priče pod tepih...

Revolt i Gong su nakon toga također odustali od projekta, a mi smo projekt poklonili Zelenoj akciji da probaju dobit neke novce.

Zašto više nismo u K. Držislava 12?

ATTACK! Newsletter #6, 1999.

Oni koji su dolazili u Držislavovu otprilike znaju zašto više nismo tamo, ali pokušat ću dati kratki rezime Tvorničkog savjeta nakon finalnih dogovora, što dalje?:

- Attack bi prije svega trebao biti mjesto za samoorganiziranje, a ne čistu konzumaciju ponuđenog... Dogodilo se da nekoliko ljudi stvara program za isto tako neveliki broj posjetitelja...
- To je dovelo do umora i gubitka energije kod istih.
- Konzumiranje alkohola uzelo je maha i to se odrazilo na ponašanje nekih koji se ne mogu kontrolirati kad si malo popiju... To je otjeralo još neke članove...
- Nitko se živ nije ničega pridržavao.
- Nismo više imali ni para, mada je postojala mogućnost da ih nažicamo za još barem tri mjeseca. Ipak, zbog nabrojanih okolnosti, odlučili smo se za generalnu pauzu.

Alen Majstorović Punky, jedan od "domara" u Držislavovoj.

1999.

26. 04. – 02. 05.
FAKI 2. Festival je posvećen Mirovnim igrama.

Faki® 2 – dojmovi organizatora

ATTACK! Newsletter #07, 1999.

Antun: "Po mom skromnom mišljenju, ovogodišnji naš FAKI® je uspio. Što je uspio? Uspio je u namjeri da pokaže i prokaže sto se to događa na našoj alter kazališnoj sceni, ali to nije i glavni cilj. Da se prisjetimo, FAKI®-ova osnovna namjera je da potakne i omogući razvoj alternativnog kazališnog izričaja. Našim mladim nezavisnim grupama moramo ponuditi mogućnost obrazovanja, protok informacija, prostor za rad i vježbu i na kraju im ponuditi prostor za prezentaciju. Ako to uspijemo, onda možemo pričati o razvoju alternativnog kazališnog izričaja i uspjehu FAKi®-a. Festival nije dovoljan."

Mario K.: "Po mom skromnom mišljenju, s ovogodišnjim FAKI®-om imamo podjednako pravo biti zadovoljni i nezadovoljni. Dok smo pokazali znatan napredak u odnosima s medijima i tehničkom stranom organizacije, imam (blagi) osjećaj da smo zakazali u nekim drugim stvarima. Sama koordinacija u organizacijskom timu nije bila baš savršena (blago rečeno), a ponovo se dogodila ista (zapravo još veća) pogreška s izradom kataloga. Em su bili skupi, em su kasnili. Također mislim da smo se mogli više potruditi oko traženja sponzora, jer ponovo nismo zaokružili financijsku konstrukciju, pa smo morali krpati kako znamo i uspijemo. Da nije bilo Ajine (ured) dobre volje, ne znam kako bi se izvukli. Interes medija i publike (mahom nova lica) bio je više nego zadovoljavajući i mislim da je sam festival na jako dobrom putu da postane bitna stanica za svakog potencijalnog interesenta za alternativno kazalište. Što se tiče grupa i pojedinaca koji su nastupali na festivalu, ne bih mnogo. Zadovoljan sam time da se na FAKI® može prijaviti gotovo svako tko želi i htio bih da se ta praksa zadrži i ubuduće, te da izbjegnemo potencijalni elitizam koji bi nametnuli potencijalnim sastavljanjem selekcijske komisije, makar i nauštrb kvalitete cjelokupnog festivalskog programa. Ako se pojavi potreba, mogli bi organizirati nekakav mini-festival na kojem bi nastupile samo najzanimljivije grupe, no sam FAKI® trebao bi ostati baš ovakav kakav je. Spontan, nepretenciozan i cakan."

Marko Z.: "Po mom skromnom mišljenju, ovogodišnji FAKI® nije uspio: katalozi su bili skupi, a i kasnili su, 500 plakata nitko nije zalijepio, gosti su ugošćeni u prašnjavom stanu nedavno preminule Katice i Drageca (isprika astmatičnom Čakovčanu), nitko nije znao s koliko para raspolažemo, tako da se na nekim (potrebnim) stvarima štedilo, a na nekim (bespotrebnim) potrošila gomila novca. Novinare smo otjerali neodgovornošću i neorganiziranošću već drugi dan, od 31 planirane predstave, odigrane su 24 (razlozi: slomljena noga, cista na debelom mesu, policajci, otkazivanje uvjeta u zadnjem trenutku, neorganiziranost...) – planirani, zadnji dan festivala uopće se nije odigrao... Tehnički smo bili dobri, dobili smo više medijskog prostora, što je OK, ali financijski smo opet škripali i to je naša greška koju ćemo "lako" ispraviti – jednostavno ćemo krenuti tražiti sponzore i fundere na jesen. U biti, ono što me ozlojadilo jeste spoznaja da je festival konceptualno totalno šizofren (ili polifren) i to nije OK. Festival bi trebao poticati mlade grupe na daljnje estetsko izbrušavanje svog stila i tehničko usavršavanje, no pokazalo se da izlazak pred oko publike nije dovoljno motivirajuć. Joj, joj, joj. Zar je baš naš festival pokazao degradaciju kazališta u mladijeh Hrvata, osiguravajući im beskritičan medijski prostor. IPAK... IPAK... IPAK... IPAK... IPAK... IPAK... IPAK... IPAK... IPAK... IPAK... I...... nije sve tako crno (samo mi je dželat svezao oči). Na greškama se uči, a budući da smo pogriješili sve što smo mogli, znači da smo i naučili sve što smo mogli."

26. 04. – 02. 05.

Recept za Faki®

ATTACK! Newsletter #07, 1999.

DA BI SE NAPRAVIO JEDAN TAKAV FESTIVAL, POTREBNO JE SLJEDEĆE:

01 osigurati ekipu od barem deset ljudi koji će pomagati u organiziranju čitavog festivala,
02 katalog koji izlazi na vrijeme: ili kao najava ili kao odjava festivala, s fotografijama i tekstovima o stvarno izvedenim predstavama,
03 tjedan dana prije festivala, po čitavom gradu podijeliti i polijepiti flajere i plakate,
04 pronaći jakog i sexy medijskog sponzora,
05 mjesec dana unaprijed dogovoriti vodiče, smještaj i hranu za izvođače koji ne spavaju u festivalskom klubu,
06 voditi točne podatke o potrošenim parama, koje su "legle" na račun mjesec dana prije,
07 pronaći festivalski klub gdje neće svaka dva sata upadati policija i gnjevni susjedi,
08 sa svim grupama dogovoriti dolazak, boravak i odlazak, puno prije početka festivala,
09 prije početka festivala pogledati nastup svake grupe i napisati nešto istinito i konkretno o njoj što bi privuklo i pripremilo specifičnu publiku (studentsku, srednjoškolsku, arty...), koja bi tada znala s čim ima posla i kako to gledati i kritizirati,
10 uvesti glasanje publike,
11 dodati žlicu vegete, bez namakanja + igračka i čokolada...
<marko neorganizator zdravković>

2 od 3 pokretača FAKIr-a: Mario Kovač, Marko Zdravković. Nedostaje: Antun Gracin.

1999.

09. 05.
Tradicionalni, deveti po redu protest za vraćanje imena Trgu žrtava fašizma (u organizaciji Odbora akcije za Trg žrtava fašizma). Desničarske skupine napadaju antifašiste.

09. 05.

Trg žrtava sadizma, ili kako napraviti predstavu s minimalnim žrtvama

(izvještaj s protesta za povratak imena Trgu žrtava fašizma 9.5.1999.)
ATTACK! Newsletter #06, 1999.

Uglavnom, sve je počelo radnom akcijom Iskoraka* u Lici... Nakon dva dana krampanja i kopanja te igranja sa srpom (i čekićem), stigle smo B. i ja ravno na Trg žrtava fašizma, umorne k'o psi i u blatu do grla... Skup samo što nije počeo, no već je bilo krvi (i u doslovnom smislu – vidjele smo krvave tragove). Zoranu Pusiću (predsjedniku inicijative za povratak starog imena Trgu) već su stigli izbiti zub.

PODJELA ULOGA

Bilo je oko 300 ljudi s naše strane, oko 2 metra praznog prostora, red policije i red specijalaca, improvizirana ogradica i one ustaške face – Švarc, ona njegova kokoš i kompanija... Nisu to bili neki klinci, već mrge od ljudi (kasnije sam saznala da su to oni Trusićevi). Nas dvije smo stajale u blizini Bujasa i njegovih, te kako su govori odmicali, izbijali su sve češći neredi – svako malo, neka od onih ustaških faca prelazila je na našu stranu i cipelarila nekoga... Najbolji je bio policajac u civilu koji je prešao s njihove (gdje je pjevao ustaške pjesmice i psovao) na našu stranu, kako bi isprobao svoje čizme na anti-fašistima. U par navrata našle smo se baš u prvim redovima, tako da su nas i one ustaške face, ali i policajci uspjeli dobro promotriti.

ČITAČA I GENERALNA PROBA

Letjela su jaja, kamenje i boce. Od verbalnih uvreda stizalo je svašta: "crveno bando", "komunjare", "Srbi", "jebo vam mater srpsku", "pobićemo vas sve"... Kako se situacija zahuktavala, tako su i specijalci otišli (očito shvativši da "crne" više ne treba čuvati od nas).

IZVEDBA...

I tada je doletio prvi suzavac. Bujas se snašao i vratio ga natrag, ali snašli su se i oni, te ga u pratnji još jednog (suzavca) vratili natrag. Oni su se razbježali, mi smo se razbježaii, ali nakon prvog šoka vratili i nastavili udisati onaj smrad i plakati (nad cijelom tom tugom hrvatske države i jebenog ignorantskog naroda!!!). Uskoro je sve završilo pa smo se B. i ja odlučile izvući, jer su nas one ustaške face dobro promotrile, pa da na putu do auta ne bi ostale ležati na cesti – razbijene glave. Trebale smo samo proći kroz improvizirana vrata i policiju, ali: "Ne, pankeri ostaju ovdje", rekao je jedan od plavaca. B i ja samo što nismo pale na glavu od čuđenja. Da meni netko kaže da sam panker – svašta!!! Vratile smo se, srele neke poznate ljude i ispričale im cijelu priču. Oni su reagirali isto kao i mi – smijehom. Pokušale smo ponovno, ovog puta u pratnji nekih "ozbiljnijih i pristojnijih" ljudi, ali opet ništa – nas dvije ostajemo. Ostali su i naši 'prijatelji'.

"ŠEFE, JEL I OVE VAMO..."

Tada je jedan od pandura došao i tražio da ga slijedimo, jer da moramo u muriju. Nakon kratkog natezanja, tipa: "zašto?", "kako?", "pod kojom optužbom?"..., uzeo nam je podatke i pustio nas. Krenule smo prema autu, još uvijek pod pratnjom desetorice naših poznanika, kada je pandur dotrčao za nama i rekao da je dobio naređenje da nas ipak privede. Nakon još jednog natezanja, ipak smo morali u muriju – pješke jer se nismo dali u maricu. Uglavnom, lijepa slika: nas dvije, čitava povorka ljudi, i murijak – cijela četa. Našla se tamo i jedna odvjetnica. Pred murijom (V.-om policijskom iliti Bauerovom) već su sjedile neke djevojčice ustašice i vikale nam: "mišeki, mišeki". U muriju su pustili nas dvije i Đ. Odvjetnicu nisu pustili, a i naša pratnja morala je ostati vani. Prvo su nas ufuraii u sobu s ustašama, ali kad su ovi počeli skakati i psovati, pandur je rekao kako je ipak pametnije da idemo u drugu prostoriju. Tamo je već bio jedan privedeni, zapravo on se "priveo sam" kada je došao prijaviti da mu je netko nabio šljivu pod okom, pa su i njega zadržali. Tu smo bili oko 3 sata.

TEŽAK JE GLUMAČKI POZIV!

Od zanimljivijih stvari možemo izdvojiti B.-in odlazak na WC, kada joj je jedan od "crnih" prijetio smrću, te moj odlazak da popušim cigaretu. Naime, trebala sam otići u sobu s fašistima. Počelo je sa: "kujo", pa "srpska kujo, kako bi te karao", "mater ti tvoju komunističku", "sigurno se dobro jebeš", "kurvo", "doći ćemo i mi ustaše na vlast, a onda...", "Čekaj samo da izađemo", "narkomanko", "ubit ćemo te", "došla si ovdje pušit naš zrak"... Bilo im je teško sjedit na stolcima, pa su sve više skakali, tako da je onaj

OPTUŽUJU MENE, A SUZAVAC SU BACILI CRNOKOŠULJAŠI

* Iskorak – puno ime projekta je Iskorak u sutra – bave se mirovnim radom pri povratku i ostanku prognanih i ostalih stanovnika Hrvatske. Trenutno djeluju na području Like i Korduna, a cilj je uspostava komunikacije između ljudi, gdje je zbog političkih i inih razloga, zamrla.

1999.

11. 05.
Pokreće se Attackov Video centar (preteča Fade In-a)

Demostracije (dolje) i protudemonstracije (gore) na Trgu hrvatskih velikana, 1999. (danas Trg žrtava fašizma).

jadni policajac od silne zbunjole, na kraju zgrabio mene i izbacio van, ugurao u drugu sobu i zderao se što pravimo nered (!!!). A oni su pjevali one ustaške... Dok smo čekali, pridružio nam se još jedan prijatelj. Njega su dovezli u marici punoj ustaša. Srećom, ovi su bili preglupi da u mraku shvate kako on nije njihov.

NAKLON I PLJESAK
Nakon tri sata čekanja, i dobrog zafrkavanja – doduše meni je bilo muka od svega – umora, čekanja, sjedenja, hodanja, ležanja u klupi (sve me je to podsjetilo na ubitačno dosadna predavanja u srednjoj školi, jer i klupe su bile takve), počelo je ispitivanje od sat vremena: "Ime?, prezime?, zanimanje?, ime oca?, telefon?, adresa?, u svojstvu koje organizacije smo došli?, koje stranke?, zašto?, tko je prvi bacio suzavac?, koliko suzavaca?, koliko kamenja?, koliko jaja?..." Dok nas je inspektor ispitivao, neke dve mrge od policajaca u civilu dovele su Bujasa. Čuli smo kako ih psuje, pa onda neku buku. Rekli smo inspektoru kako nije u redu da ga tuku, na što je on izašao i rekao: "Dosta dečki, imam ljude, čuje se"... E sad, ja sam poslije čula da ga nisu batinali, ali zvukovi koje smo mi čuli nisu bili samo naša mašta. Sve skupa, nakon četiri sata, izašli smo van. Naša pratnja nas je još čekala i sve je bilo kao u filmu. Divota.

KAKO PODNIJETI SLAVU?
Došao je novi dan i sastanak u HHO-u (Hrvatski helsinški odbor) – dogovor za pressicu. Tamo sam od organizatora saznala da je protiv mene podignuta prekršajna prijava za remećenje javnog reda i mira – kurac ću platiti!!! Od 11 prijava, samo je jedna osoba žensko i to baš ja... Eto, što me snašlo zato što imam kratku kosu, poderane traperice, gojzerice i očito nisam dobra Hrvatica. Odmah remetim javni red i mir...

KAZALIŠNA KRITIKA
Došao je i treći dan – presica. Sve je ispolitizirano, što je i dobro, no ja se sve više osjećam kao pijun u rukama političara. Jer baš im zbog toga što nisam pankerica trebam da pokažu kako se nevini ljudi i dobre mamine curice, pametne djevojčice, privode zbog kratke kose (to sam zaključila iz njihovih riječi – nešto kao: "uhapsili su ih kao da su pankeri – zar to znači da se pankeri smiju hapsiti?!?!"). I sad nakon svega, ljuta sam k'o pas: na ovu jebenu državu, na ignorante, na sebe, ali najviše na ove "naše" seronje koji me žele iskoristiti u političke svrhe, jer da sam stvarno pankerica, ne bih bila toliko podobna za njihova sranja. Svi su isti!!! Skoro isti!!!

I zato, ne bu mene više ni'ko jebal – pa s koje god strane oni bili...

sara

11. 05.

Pokreće se Attackov video centar (preteča Fade In-a)

Izvor: Attackova mailing lista

Subject: Attackov video centar – pismo podrske
From: Marko Z
Tue, 11 May 1999 16:12:00 +0200

ATTACK! kreće u novi projekt te Vas moli da nam svojim pismom podrške, koje ćemo priložiti fanderima, pomognete. Unaprijed hvala.

Za ATTACK!
MarkoZ

OPIS PROJEKTA:
Centar će snimati i montirati video materijale akcija NVO grupa te prezentacijske materijale. Također će organizirati distribuciju tog materijala na svim prigodnim mjestima u Hrvatskoj i po arhivima aktivističkih video centara u Europi. Informacije o aktualnim događanjima koja će pratiti, Video Centar će sakupljati koristeći postojeću infrastrukturu obavještavanja (Zamir, tisak, radio, tv) i direktne kontakte s grupama. Za potpuniju sliku aktivnosti na nevladinoj sceni potreban je Video Centar koji će obuhvatiti sljedeće aktivnosti:

— reportaže s akcija i programa NVO grupa
— montiranje svih reportaža u video fanzin tj. mjesečni prikaz popraćenih događaja
— na temelju reportaža akcija i programa koje su snimljene, radit će se promo materijal za NVO grupe
— arhiviranje svog snimljenog materijala u NVO video arhiv
— distribucija snimljenog materijala u Hrvatskoj i svijetu.

Marko Zdravković o Fade in-u

(Prema intervjuu iz 2013.)

Attack je u jednome trenutku ponovo ostao bez prostora i privremeno je bio u jednom stanu u zgradi pored autobusnog kolodvora. Baš u tim mjesecima događala se neka programska kriza, bilo je to neko međuvrijeme i bili su nam neophodni projekti i da se pojača vidljivost Attacka. Mi smo tada radili video tim.

Oliver [Sertić] je posvuda, i u samom Attacku i gdje smo gostovali, puštao *Undercurrents* filmove i svima je nama to bilo ludilo. Imali smo jednu malu kameru i s njom je ekipa pratila FAKI i sve Attackove akcije i skupila se velika arhiva materijala o Attacku. Tako da smo imali gomilu materijala kada smo pisali prve projekte, da pokažemo donatorima – vidite što smo mi nasnimili, dajte nam pare da to izmontiramo. U to vrijeme oko video tima bili smo ja, Ivor Ivezić i Nikola Sučević.

Zatim se počelo raditi na jednom promo videu o Attacku i to se montiralo na neki nevjerojatan način. To je bilo – spojiš dva videa, i na treći, i onda unutra hendlaš kazete, taj tip montaže. Netko se s time mučio mjesecima, svaka mu čast. Mislim da je čak to radio Ivor jer je u to vrijeme upisao montažu...

Ja sam u to vrijeme bio programski koordinator Attacka i razmišljao sam, unutar svojih svjetonazora, kako je sva ta anarho-civilna scena zapravo u nekoj vrsti geta i da treba doći do televizijskih medija i nekih širih medija. I onda sam počeo intenzivno raditi Video tim s Ivorom i Nikolom Sučevićem. A onda sam na jednom tulumu, druženju u teatru Vidra sreo Hrvoja Mabića, netko mi je njega preporučio, i razgovarao sam s njime o pokretanju projekta video centra u Attacku. Našli smo se i cijelo smo ljeto '99., grad je bio ispražnjen, pisali projekte i preživljavali samo na pohanim sirevima. Napravili smo majmunsku foru, poslali smo mreži ARK-a naš plan kako ćemo napraviti Aktivistički video centar, pratiti scenu i sve to distribuirati. I tako, dobili smo nevjerojatnih petnaest pisama preporuke od ženskih udruga nadalje. Tako smo kazete i pisma poslali uz projektne prijedloge Otvorenom društvu i OTI-ju. Mi smo bili *no-name*, a dobili smo sredstva, nevjerojatna sredstva i za današnje uvjete, kojima smo mogli nabaviti digitalnu montažu, prostor i montirati tri emisije "Treći sektor". Taj prvi Fade In je bio pored Trga Austrijske republike, tamo je bio jedan stan i zapravo smo tamo svi živjeli i montirali i to je bilo ludo. Tamo je bila prva montaža i tada je već lagano počela priča oko kampanje Glas 99.

Tako je nastao Fade In, 1999. godine, koji je zbog zakona o hrvatskom nazivu kasnije registriran kao kratica od "Fantastično dobra institucija". Ove stvari o kojima pričam odvijale su se u jako kratkom vremenu, negdje od 1999. pa do 2003.

Kako je proračun Fade In-a, odnosno donatorski promet postao prevelik u odnosu prema Attacku, Fade In se vrlo brzo izdvojio iz Attacka. Ovdje nije bila riječ ni o kakvim sukobima, jednostavno je postalo previše nepraktično da moramo sudjelovati na svakom sastanku u Attacku i potvrđivati odluke.

Najprije smo napravili tih nekoliko emisija o trećem sektoru i distribuirali po lokalnim televizijama. To mi je bilo nevjerojatno iskustvo jer sam imao filing kao da je svaka lokalna televizija svoj gusarski brod. Svaki je direktor ili urednik bio drugačiji, od magistara znanosti koje se bave civilnim društvom do kontroverznih poduzetnika. No ubrzo smo shvatili da smo zapostavili *fundraising* i krenula je suradnja s HRT-om i emisijom Dobro jutro, Hrvatska. Mislim da je to bilo putem Heinrich Böll Stiftunga, podijelili smo poslove i napravili gomilu reportaža.

Fade In se kasnije preselio u neboder u Vukovarskoj. Munir Podumljak nam je dosta pomogao u postavljanju strukture Fade In-a. U sastavu je bilo dosta ljudi s Akademije koji su željeli raditi filmove, razvijati se kao autori, raditi na produkciji, imati gdje i zašto montirati. Nebojša Sljepčević, Igor Grubić, Ivor Ivezić te Tatjana Božić koja je za Fade In, u koprodukciji s udrugom B.a.B.e. napravila prvi dokumentarni film Fade Ina *Iskrivljeni odrazi*.

Tatjana Božić puno je utjecala na stil i poetiku Fade In-a. Vodeći se među ostalim i principima *Undercurrentsa*, mi smo u Fade In-u radili na sasvim drugačiji način nego što inače rade novinari: kada se radio prilog, ekipa bi bila prisutna od početka i ostajala dok se svi ne bi razišli. Puno se intervjuiralo, bilo je pravilo da nema novinarskog *offa*, to je bilo radi demokratičnosti, da se svakome daje glas. Jako se pazilo na muziku i na dinamiku. Taj se stil vidi i danas u emisiji Direkt. Da, Direkt je krenuo negdje oko 2002. godine i po njemu je Fade In postao prepoznatljiv. Ja sam tada bio hardkoraš i Direkt mi je bio malo škripav. Ali onda sam shvatio da je to super, no otišao sam negdje 2003. Malo sam bio prezasićen i shvatio sam da ljudi s kojima radim ni ne znaju da ja mogu raditi neku umjetnost i predstave, izgubio sam se u administriranju. Fade In je postao ugledna producentska kuća, ali to je sada priča koja je odvojena od Attacka.

Iznenađenja su još moguća, intervju s Hrvojem Mabićem

(Vatroslav Miloš i Antonija Letinić, *Kulturpunkt*
http://www.kulturpunkt.hr/content/iz-nenadenja-su-jos-moguca)

Fade In je nastao 1999. u okviru Autonomne tvornice kulture – ATTACK, kao jedan od ogranaka, odnosno jedna od inicijativa unutar njega. Kako smo vrlo brzo počeli rasti, razvijati se i na neki način smo prerasli ono što je bilo moguće raditi kroz ATTACK, te počeli i kolidirati pri apliciranjima, pokazalo se najboljim rješenjem da se izdvojimo i osamostalimo u zasebnu organizaciju. ATTACK je, uostalom, i bio platforma koja je služila razvijanju i generiranju projekata, okupljanju novih ljudi. Fade In je u početku primijenio takav model funkcioniranja, pa čak i danas ga nastoji održavati. Dakle ideja za pokretanjem produkcijske platforme koja bi se bavila filmom nastala je u proljeće 1999, a inicirali smo je Marko Zdravković i ja. Počinjemo osmišljavati prve projekte, a ujesen počinjemo već aktivno djelovati i imamo svoj prostor. Prvi projekt nam je bila trodjelna tv serija Treći sektor, koja je emitirana na desetak tadašnjih lokalnih tv stanica. Emisija je tematizirala scenu civilnog društva, urbanu kulturu i parlamentarne izbore, odnosno aktivnosti Glasa 99. Cilj je bio doprijeti do što šireg auditorijuma, Fade In-u je to bila jedna od glavnih misija. ...

Fade In smo zamislili na zasadama Attacka, a to znači kao platformu otvorenu mladim ljudima koji će dolaziti i razvijati svoje projekte. Zanimao nas je angažirani video i umjetnički radovi različitih profila – animacija, eksperimentalni video, dokumentarni film. Organizacija je od početka uspostavljena na principu uključivosti, otvorenosti za ljude koji dolaze i rade svoje projekte. Velik broj ljudi je etablirao svoje projekte kroz Fade In, kao što je uostalom i Attack generirao mnogo

15. 05.
Attack obilježava Međunarodni dan prigovora savjesti, Bogovićeva ulica.

stvari. Odlučivanje po principu konsenzusa i ujednačene naknade za rad stavljale su opću ideju iznad pojedinačnih interesa. Ključno razmimoilaženje s Attackom se dešava u profesionalizaciji. Dok je Attack bio vježbalište za mnoštvo mladih u raznim područjima interesa, mi smo se ograničili na jedan cilj i htjeli u tome biti maksimalno profesionalni. ...

Nastajemo u vrijeme Tuđmanove ere, a svi znamo šta se sa slobodom govora tada dešavalo i na koji je način stigmatizirano sve što se smatralo protuhrvatskim, ili nedoličnim hrvatskom probuktalom katoličkom čudoređu, a zapavo je spadalo u razne domene civilnih i građanskih inicijativa. Od ljudskih prava do banalnijih, ali nama bitnih stvari kao što su urbana kultura ili jednostavno alternativni klubovi. U Attack-u je vladala izrazito agilna i vesela atmosfera. Nije se puno komentiralo represiju tadašnje vlasti, sva energija je išla u akciju. Nešto bi danas bilo u novinama, mi bi za par dana bili na cesti. S druge strane, sve građanske inicijative su medijski bile katastrofalno praćene. Ili su ignorirane ili su tumačene s polovnim razumijevanjem, bez prenošenja biti stvari, koja je novinarima bila nepoznata ili je bilo bolje da je ne čačkaju. Tu mi nastajemo kao netko tko je imao namjeru svu tu živost i idealizam prenijeti van, znači što većem broju ljudi. Mi počinjemo raditi jeftinim videom koji se tada pojavljuje i ulazimo u priče aktivistički. Bavimo se pričama civilnog društva, radimo problematske reportaže na teme ljudskih prava, ekologije, urbane kulture kao insideri. Rekao bih da radimo nešto između istraživačkog novinarstva i aktivističkog filma, subjektivno, onoliko koliko je aktivistički film subjektivan. ...

Kroz Fade In je u 10 godina prošao velik broj ljudi ... Tatjana Božić je bila bitan kreator načina kako pričamo priče i vizualnog oblikovanja. Igor Grubić je u Fade In-u skoro od početka. Radio je na nizu projekata, od dokumentarnih i promotivnih filmova do animacije. U osam godina realizirao je velik broj projekata, ali njegova je uloga i veća time što je stalno dovodio nove ljude, razvijao koprodukcije, npr. sa Zagreb filmom, i generirao nove kontekste. Zapravo sam se ja, kada počinje Direkt, počeo lagano povlačiti s upravljačkih funkcija, a Igor Grubić, Oliver Sertić, Sandra Ražnjatović, Magdalena Petrović i Vanja Andrijević su preuzimali taj dio. Igor paralelno osniva Kreativni sindikat, koji surađuje s Fade In-om, a i danas se uspješno bavi animacijom. Sertić je razvio projekt edukacije iz video aktivizma i krenuo naša iskustva prenositi mladim ljudima diljem Hrvatske. Kasnije je stvari koje je radio u Fade In-u preselio na Restart, koji je uspješno pokrenuo Dokukino, bavi se distribucijom i produkcijom filmova, a nastavili su i s edukacijom. Branko Vilus unutar Fade In-a radi Fade in Green koji je posvećen ekologiji i također se odvaja od Fade In-a. Tu dolazimo do stvari koje se lagano generiraju iz Fade In-a, kao što smo se mi izdvojili iz Attack-a.

Bogovićeva, 1999.: atakovci obilježavaju Međunarodni dan prigovora savjesti.

15. 05.

15. 05. – Međunarodni dan prigovora savjesti

ATTACK! Newsletter #07, 1999.

Ove godine taj je datum imao poseban značaj jer se upravo s tim datumom pokreće pitanje prigovora savjesti u Hrvatskoj. Naime, zajedničkom suradnjom nekolicine nevladinih udruga, pokrenuta je inicijativa oko izrade posebnog Zakona o civilnoj službi, kojim bi se precizno regulirala civilna služba vojnog roka.

U Zagrebu se sve događalo u Bogovićevoj ulici, a sudjelovali su Amnesty International, Attack, Suncokret, Unija 47 i ured mreže Antiratne kampanje Hrvatske. Program je počeo u 11:30 (Amnesty International već oko 10:15), postavljanjem stola s promo materijalom nevladinih udruga koje su pokazale interes da prigovarači savjesti svoj civilni rok odsluže kod njih. Osim raznog promo materijala, skupljali su se i potpisi za peticiju sa zahtjevima nevladinih organizacija (u daljnjem tekstu NVO) za regulaciju prava na prigovor savjesti. Zahtjevi su: omogućavanje služenja civilnog roka u NVO-ima, a da one za to ne snose troškove; izjednačavanje trajanja civilnog roka s vojnim rokom; pružanje informacije svakom vojnom obvezniku o prigovoru savjesti prilikom regrutacije i donošenje posebnog zakona o civilnoj službi.

Između ostalog, cijela manifestacija bila je u sklopu Mirovnih igara, koje traju uvijek i svugdje, a bila je i dobro medijski popraćena.

I eto tako, sat je otkucao 16:00, a s otkucajima donio je i kišu, što je značilo pospremanje stvari i naš odlazak. Tako je proteklo sve to oko obilježavanja Međunarodnog dana prigovora savjesti. Sakupljeno je puno potpisa, novih kontakata, iskustava... Manifestacija obilježavanja samog dana prigovora savjesti, prema našim informacijama, osim u Zagrebu, odvijala se i u Osijeku, Zadru i Čakovcu. Nadam se da sljedeće godine nećemo morati skupljati nikakve potpise jer stvari oko prigovora savjesti i civilnog služenja vojnog roka idu dalje!

<petar gabud / Unija 47>

1999.

04. – 07. 06.
Kao reakciju na najavljene Vojne igre, ARK i Attack organiziraju Mirovne igre (Cvjetni trg, Trg Francuske revolucije).

Maja Gavrilovski dijeli letke o Mirovnim igrama.

04. – 07. 06.

Mirovne igre

ATTACK! Newsletter #07, lipanj 1999.

Početkom lipnja (4.-7.6.1999.), u organizaciji ARK-a, održano je otvorenje Mirovnih igara. To je obuhvatilo nekoliko manifestacija na otvorenom, od kojih bi valjalo izdvojiti otvorenje i mimohod/povorku na zagrebačkim ulicama uz čitanje proglasa na Cvjetnom trgu.

Mirovne igre su inicijativa pokrenuta iz ureda Antiratne Kampanje Hrvatske (ARK) [kao reakcija na najavljene 2. svjetske vojne igre, održane u Zagrebu u kolovozu 1999.], a nakon samog pokretanja inicijative, ideji su se priključile još i Autonomna Tvornica Kulture – Attack!, Iskorak u sutra, Z.A.P., Volonterski centar (svi iz Zagreba), Stribor – Rijeka, TRN – Čakovec, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek i PKM – Split.

“Mirovne igre predstavljaju viđenje same igre, dakle, igre kao zabave, a ne takmičenja... igre kao otvorenog koncepta, a ne profesije... igre kroz suradnju, a ne kroz koncept poraza i pobjede...”, stoji u letku. Napominju da je potrebno samo malo dobre volje i mašte. Mirovne igre pandan su Vojnim igrama (25 milijuna kuna iz državnog budžeta), a promoviraju vrijednosti tolerancije, razumijevanja i demilitarizacije.

Osim službenog otvorenja na FAKI–ju 26. travnja i špice događanja, 4. do 7. lipnja, Mirovnim igrama se smatra svaka manifestacija koja se ne kosi sa principima koje promoviraju.

Princip uključivanja u inicijativu sasvim je jednostavan – svoju koncepciju planiranih događanja/festivala/skupova, dovoljno je obilježiti zajedničkim sloganima Mirovnih igara i po mogućnosti osmisliti barem jedan sadržajni dio koji bi direktno bio vezan uz samu tematiku.

U uredu ARK-a (Gajeva 55) možete zatražiti veću količinu plakata i letaka, kao i naljepnica koje su štampane zbog samih igara i podjeliti ih po svom gradu, mjestu, selu, radnom mjestu, školi, itd. Igra je zabava, zabava je revolucija, smijeh je promjena!

<oliver>

Vojne igre, mirovne predigre

Od 8. do 17. kolovoza 1999. u Zagrebu su održane Druge svjetske vojne igre, međunarodno sportsko natjecanje vojnika. Igre su bile izdašno financirane iz državnoga budžeta, a za tu je priliku renoviran i nogometni stadion u Maksimiru. Nakon obilaska stadiona na kojemu će iste večeri otvoriti ovu manifestaciju, “predsjednik Republike Hrvatske i Vrhovnik Oružanih snage Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman” izjavio je da su “prvi dojmovi izvanredni”, te, prema HRT-u, dodao: “To što je Hrvatska dobila organizaciju 2. svjetskih vojnih igara ima samo po sebi posebno značenje. Nakon prvih u Rimu 1995., sada su u Hrvatskoj, koja nije imala svoje vojske jer smo stoljećima služili drugima ... Sad smo ovdje, a ovakav stadion i ova priredba moraju otvoriti oči i onima koji su bili pomalo sumnjičavi da li nam to treba. Razumije se da nam treba”. Međutim, organiziranje anti-militarističkih *Mirovnih igara* dva mjeseca ranije pokazalo je da neki “sumnjičavi” u Hrvatskoj ne dijele Predsjednikovo mišljenje.

Po obimu i vidljivosti, Mirovne igre se nisu mogle nositi sa sletovskim spektaklom na otvorenju Vojnih igara. “Višesatni ceremonijal otvaranja sa 800 sudionika počeo je mimohodom hrvatskih povijesnih postrojbi, nakon kojih su u svečanome mimohodu na teren izašli vojnici-sportaši iz 78 zemalja sudionica Igara,” piše HRT. Značaj Mirovnih igara bio je prvenstveno simbolički, i predstavljao je otvorenu kritiku ekonomsko-vojne mašinerije koja je pogonila stvaranje nacionalne mitologije.

Pišući o “mimohodu povijesnih postrojbi” na otvorenju Vojnih igara, Igor Lasić je u *BH Danima* napisao i sljedeće:

“U mimohodu su važnu funkciju imale odore historijski nepostojećih gardista s Markova trga u Zagrebu, neka vrsta eklektičkih crvenih mundira sa zlatnim gajtanima i stiliziranim čekrli-šubarama. ... E, ali nije bilo partizana i ustaša. Prve će Tuđman neizravno spomenuti, jer u Hrvatskoj partizani dobro dođu kad svjetskoj javnosti valja zagalamiti o našoj antifašističkoj prošlosti, dok druge čuvamo za domaće prigode, za svoju dušu. Otvoreno se inače susreću jednom godišnje na bivšem Trgu žrtava fašizma, i rezultati se obično izražavaju u broju polupanih glava ostarjelih antifašista; ili ih sparuje sam Tuđman u svojim glasnim snatrenjima o nacionalnom pomirenju, o incestuoznome ideološkom svingeraju pod okriljem domaćega informativnog sljepila, i u duhu njegova proklamiranog

14. 06.
Izlazi prva *Libra Libera* u izdanju Attacka.

uzora generalissimusa Francisca Franca. Tako su u nedjelju oko maksimirskog igrališta prohodili sinjski alkari i korčulanski Mleci te Turci, Trenkovi panduri, uskoci, i hajduci, sve pod redateljskom palicom državnoga ceremonijal-majstora Krešimira Dolenčića, koji je svoj zanat brusio na događajima kakvi su proslava Tuđmanova rođendana u nacionalnom kazalištu ili sprovod Gojka Šuška na Mirogoju. ... Svečanost je okončana spletom manje-više narodnih plesova u kojima je dominirala državna zastava, te narodnjacima koji su se gostima posebno dopali, pa su se spontano organizirali u vlakić na međunarodnoj pruzi oko Maksimira. Otprilike ovako: priredba o kojoj je riječ ponajprije podsjeća na svadbu nekoga od poznatih hrvatskih novobogataša, k tome i demobiliziranog časnika Hrvatske vojske, recimo u vrtu popularnog restorana 'Okrugljak'."

Izvori: http://www.hrt.hr/arhiv/99/08/08/HRT0016.html, http://www.bhdani.com/arhiva/115/t153a.htm

Tomislav Vrkljan i Marko Zdravković pripremaju se za Mirovne igre.

14. 06.

Libra Libera

Od 1995. godine časopis *Libra* izlazi u Studentskom centru u Zagrebu kao Zbornik književnog kluba SC-a. Časopis najprije uređuje Dalibor Šimpraga, a od kraja 1998. odnosno broja 5, uređivanje *Libre* preuzimaju Katarina Peović, Sven Cvek i Boris Koroman. Sredinom 1999. godine tadašnje vodstvo SC-a zabranjuje izlaženje 6. broja časopisa. Sukob s tadašnjom upravom SC-a (zabilježen na http://www.zamir.net/libera/uvodnik.htm) izbio je zbog tekstova kultne američke spisateljice Kathy Acker i tekstova domaćih autorica koje pišu pod pseudonimom Sestre Brontë – uz obrazloženje kako se radi o vulgarnom štivu. Problematičan je bio i kritički osvrt na opus Mile Budaka. (To je tada bio već treći časopis, uz *Gordogan i* dva uredništva *Godina,* koji je istjeran iz SC-a.) Izvršni je posao cenzuriranja tada obavio novopostavljeni glavni i odgovorni urednik izdavaštva SC-a Božo Skoko. Zbog takvih pritisaka, u lipnju 1999. godine *Libra* odlučuje promijeniti izdavača i ime. *Libra Libera* dolazi u Attack gdje nalazi na razumijevanje i podršku grupe koja je i sama egzistirala u konfliktu s vladajućom ideologijom.

Uredništvo se popunjava novim članovima, dolazi Zoran Roško, a zatim se povremeno u uredništvo uključuju i privremeni članovi (Vlado Bulić, Ognjen Strpić, Jurica Starešinčić, Hrvoje Pukšec, Igor Marković i drugi). *Libra Libera* počinje djelovati i na Mreži, što uključuje i nekoliko umjetničkih hipertekstualnih projekata. Prvi hrvatski kolaborativni hipertekst *Mixal, Wenders i ja* bio je nelinearni tekst kojeg je pisalo nekoliko mladih autora/ica (Sestre Brontë, Snežana Žabić, Stjepan Balent, Andrea Pisac, Krešimir Pintarić), a koji je za svoj početak uzeo stihove pjesme Branka Maleša iz koje se granaju prozni odvojci. Ovaj su pokušaj slijedili slični projekti, *Hipertekst za mase* (gdje je pisanje teksta bilo otvoreno za čitavu mrežnu zajednicu) i OHTXT (softver za pisanje hiperteksta), kao i multimedijalni projekt *Uvod u pozitivnu geografiju* koji je kartu istočne Europe povezao s putopisnim tekstovima koji su tvorili zapadnjački imaginarij o Balkanu.

Libra Libera od tada objavljuje teoriju i književna djela mladih autora s bliskih govornih područja (*Libra* je jedan od osnivača Litkona – Literarnog konzorcija, skupine pisaca s područja ex-Yu). U *Libri* su se oblikovali i dijelovi nagrađenog romana Vlade Bulića *Putovanje u srce hrvatskog sna*. 2006. je godine *Libra* u integralnom obliku objavila i prvijenac Aljoše Antunca *Poslije zabave* koji je od kritike iznimno pozitivno prihvaćen, i koji je nakon toga objavljen i u izdavačkoj kući Konzor uz drugi i treći Antunčev roman (*Neka vrsta ljubavi*; *Tamo gore, tamo su šine*).

Katarina Peović Vuković

1999.

18. – 19. 06.
Reclaim the streets – Zagreb i Velika Gorica.

23. 06.
Protest protiv cenzure *Libre* u dvorištu SC-a: crnokošuljaš (na slici) gazi i trga izložene časopise.

Program promocije Libre br. 5 u SC-u, proročanskog naziva "Neće biti bolje".

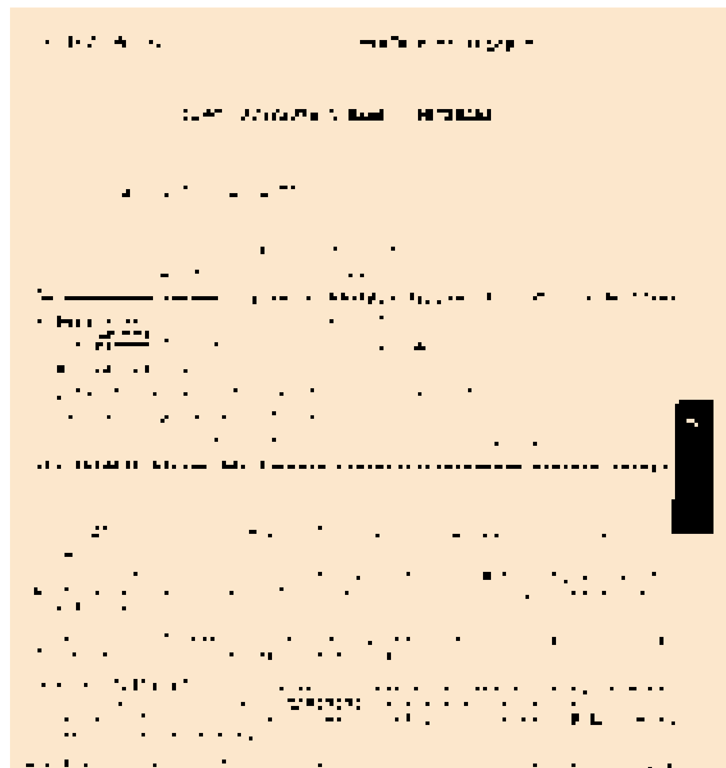
Pička se glupošću izbija

(O protestnoj promociji *Libre Libere* #6 u dvorištu SC-a, 23. 06. 1999.)

ATTACK! Newsletter #8, 1999.

Boži Skoki, glavnom uredniku izdavaštva u Studentskom centru, ostvarile su se strepnje. Desničari su nagazili nekoliko brojeva *Libre Libere*, izložene na prodaju u dvorištu SC-a, a uoči protesta protiv cenzure ... Neidentificirana osoba u crnoj košulji dobrano je izgazila sve primjerke, a s jednom se obračunao ručno – poderao ju je. Tada se krenuo verbalno razračunavati sa prosvjednicima, fotografkinjom i samim sobom, što je naišlo na pljesak prisutnih. To ga je malkice zbunilo, pa se povukao. Dobili smo taj omiljeni epitet: "govna komunistička" i "kako samo možete objavljivati takve stvari, pa za što sam se ja borio". Attacku kao izdavaču užasno je žao zbog moguće povrede nečijih domoljubnih osjećaja, ali stvarno nismo znali da su "pičku" izmislili komunisti i da je cijeli Domovinski rat vođen samo zato da se u nekom književnom časopisu ne bi spominjala ta riječ. Pička – Bog da joj dušu prosti. U ovoj čisto nepredvidivoj varijanti, čak su i piercing, gay ljubav i sex ispali komunistički izumi... o orgazmu da i ne govorim – fuj. Doduše, Milena Dravić u filmu "Misterij organizma" Dušana Makavejeva viče: "Jebite se ljudi, to je dobro za revoluciju! To potiče borbu za naš samoupravni socijalizam", no film nije na repertoaru podobnih, pa ne vjerujem da je asocijacija odatle, jer ga vrhovnici, vjerujem, nisu ni pogledali. No i samoinicijativnost napada meni je skroz upitna, znajući da se u posljednje tri godine sva samostalna inicijativa naših ratnih veterana, osim od kukanja po novinama, nažalost sastoji u tome da legnu na bombu u nekom parku. Prisutnima je ponuđen "prigodan kulturno-umjetnički domoljubni program", jer kako kaže Boris, jedan od urednika "Libre libere", "studenti nisu dovoljno nacionalno osviješteni, pa smo im mi ponudili malo toga". ...

<oliver>

18. – 19. 06.

Ulice ljudima – Reclaim the Streets

ATTACK! Newsletter #08, 1999.

18. 6.1999. dogodile su se Ulice ljudima, tko nije bio/la može mu/joj biti žao... Tri lokacije, mjuza, brijačina, poruka, čagica, veselje...

CVJETNI TRG

Došli smo oko 11. Iako s malim zakašnjenjem, hip-hop je odmah krenuo, politički nabrijan – pustili smo i film "Reclaim The Streets", Krvavi i Marko su se popeli na drveće i razapeli veliki transparent Ulice ljudima! – to je bilo nešto novo za Zagreb, bez obzira na sve dosadašnje akcije – ovaj put je bilo ipak malo uočljivije... Eh, onda se ispostavilo da je McDonald's odmah pokraj našeg štanda stavio svoj štand, pa je izbio manji incident zbog našeg natpisa – "Bojkot McMurder" ...to se brzo riješilo, a natpis je ostao... :-) Dio na Cvjetnom rađen je u suradnji s festivalom *Cest is d best* – tradicionalnom uličnom manifestacijom, sa sličnom pričom oživljavanja ulica, ali bez političke poruke... A i budžet im je zavidno veći od našeg jer ih grad financira. Iako su organizatori bili korektni, čovjek na razglasu ispao je totalni šupak – prekinuo je muziku koju su puštali naši dečki, konkretno *Space crew*. Osim njih, svojih sat vremena odvrtio je DJ Thief, kao i već spomenuta hip-hop ekipa *12 gauge* s Radio Studenta (100,5 Mhz). Osim muzike i filma, Attack i Zelena akcija imali su svoje štandove, dijelili smo letke i n-lettere, a postavili smo i nekoliko panoa gdje smo objasnili povod akcije.

Oko 15 sati, krenuo je *Car buster show*.

Marko Vuković: "Da, povorka. Meni je to bilo sjajno. Vjerojatno jedan od najmoćnijih trenutaka, u usporedbi sa svime ostalim što smo ikada organizirali. Nekih 50-ak ljudi (i jedan pas), šareno, glasno.... transparenti, udaraljke, leci (koji su malo kasnili jer su greškom prebačeni na Trg Francuske Republike), velike lutke... ma svašta. Stvarno. Ruta (ne naš dizajner): Cvjetni, Varšavska, Dalmatinska, Medulićeva, Ilica – za one koji ne poznaju Zagreb, to je jedna lijepa šetnjica od nekih 20-ak minuta. Nama je trebalo 40. Ulica je stvarno bila naša. Potpuno smo iskoristili cijeli kolnik, transparenti su nam pomogli da izgledamo uvjerljivije, tako da su vozači iza nas bili poprilično obeshrabreni. Imali smo "samo" tri pokušaja proboja – od toga dva uspješna. Policija nije reagirala, valjda se nisu snašli. Osim toga, nikome od njih vjerojatno nije palo na pamet da bi netko u ovoj zemlji mogao izaći na ulicu na taj način, a da nema dozvola. Šta još reći? Povorka je bila jedno sasvim novo iskustvo. Za razliku od prijašnjih biciklističkih kritičnih masa, ovaj puta smo išli pješke, i moram priznati da sam se osjećao vrlo osnaženo. Baš mi je drago da smo to napravili. Pokazali da se zaista u ovom gradu može izaći na ulicu, i prošetati... onda smo stigli na Trg Francuske R. Tamo je priča malo kasnila....mislim na razglas, šatore i stolove."

TRG FRANCUSKE: POANTA, PORUKA, EVROPA...

S nama je došla i kiša. Naravno nije obeshrabrila ljude, tj. onih 10-ak najupornijih. Ostali smo se sklonili... svejedno, kiša je brzo stala, muzika je krenula, DJ-i su se trudili (ponovo *Space crew* i DJ Thief + DJ Sergio i DJ Frajman), i zapravo je prava šteta što je posjeta podbacila. Sveukupno se pojavilo najviše 100 ljudi. Točnije, nama koji smo bili tamo, manje-više je bilo sasvim svejedno, a osim toga, manje ljudi znači i manje organizatorskog stresa. Ipak, da je bilo više ljudi, vjerojatno bi se i atmosfera malo više zakuhala...

Manifestaciju "Ulice ljudima" zaključio je atraktivan show s vatrom. Čak su i policajci došli to pogledati. Eto. Zapravo jedva čekam da pogledam izmontirane video materijale, da s odmakom skontam neke detalje...

p.s. velika zahvala ide ljudma iz Zelene akcije (mladi), koji su se jako angažirali oko razvoženja stvari kombijem. Zahvala ide i DJ Sergiu (*Fine time teom*) za vrlo inspirativnu najavu događanja u svojoj emisiji

p.s.2 do iduće godine.

p.s.3 sljedeća akcija vezana za promet u ovom gradu dešava se 23.7., kada ugošćujemo Biketour 99.

Drugi dan je manifestacija "Ulice ljudima" održana i u Velikoj Gorici. Popodne je održan punk/hard core koncert na gradskom trgu (Loš primjer, Žždesk, Raport, Demant, Krvavi mandat, Tumor, Sirup za izkašljavanje, Marko Brecelj + još jedan bend kojem sam zaboravio ime), a večernje-jutarnji dio otprašili su DJ-i: Sergio, Thief i Luka u klubu *100*.

<MARKOB/MARKOS/OLIVER>

1999.

22. – 26. 06.
Attack organizira zagrebačku etapu Biketoura 99, koji je na putu za eko-kamp ECOTOPIA u Rumunjskoj (Bogda). Dio atakovaca/ki se priključuje Biketouru. Tema Ecotopije: "Prema održivim ruralnim komunama".

23. 06.
Kritična masa (podrška Biketouru 99).

??. 09.
Otvara se "prva hrvatska tvornica kulture", Attack reagira.

Ulice ljudima – tekst letka

Život u urbanoj sredini nametnuo nam je svoja pravila, oduzeo vrijeme, otuđio nas i pretvorio u osobe podložne rutini, strogoj podjeli vremena i prostora... Grad je podijeljen u odjeljke – spavaonice, radionice, igraonice. Ulice su dehumanizirane – prolazimo jedni pokraj drugih, ne primjećujemo se, gotovo da ne komuniciramo, ne zabavljamo se... A ulice su naš prostor! Prostor koji svojom prostranošću i dostupnošću omogućava puno više od pukog protoka prometa. To je prostor koji koristimo svakodnevno, ali ga ne iskorištavamo dovoljno.

KULTURA AUTOMOBILA
Urbane sredine svakodnevno trpe udarce još jedne velike opasnosti – kulture automobila. Automobilska kultura proširila se do svojevrsnog fanatizma. Od običnog prijevoznog sredstva stvoren je kult, društvena norma, gotovo obaveza. Stvoren je kult obožavanja stroja, stroja koji nas polako odvodi u propast, koji uništava sredinu u kojoj živimo – svakodnevno nas ugrožava. U trenutku kada je nužno tražiti ekološki održive i prihvatljive oblike transporta, kult tog opasnog stroja doseže svoj vrhunac!

DAJMO NAŠEM GRADU ZRAKA!
Alternativa kulturi automobila zasigurno je kultura biciklizma, pješačenja i sličnih nezagađujućih načina kretanja. Ovom gradu potrebna je jaka kultura ekološki održivih i prihvatljivih navika, kao i odgovarajuća infrastruktura koja će to podržati. Kakva infrastruktura?

Dobro označene biciklističke staze na svim prometnicama, više pješačkih zona, spušteni pločnici koji olakšavaju i omogućavaju kretanje invalida i biciklista/kinja, efikasniji javni prijevoz na električni pogon… i tisuće drugih stvari koje je moguće učiniti na osobnoj razini...

ŠTO MI MOŽEMO UČINITI?
Recimo "ne" kompanijama koje nameću kult stroja!

Izađimo no ulice, trgove, parkove i pretvorimo ih u igraonice, opustimo se i komunicirajmo s ljudima koji žive pokraj nas, u istom kvartu, u istom gradu... upoznajmo se, zabavljajmo se... posadimo koje drvo, proširimo zelenu površinu... ako vozite automobil: povezite više ljudi, jer to manje zagađuje, smanjuje zakrčenje na ulicama, nije asocijalno, smanjuje trošak goriva i otvara prostor drugim sudionicima/cama u prometu. Vozimo bicikle i sudjelujmo u kritičnoj masi onih koji/e žele održati na životu ovaj grad, a uz njega i cijeli planet. Budite svjesni biciklista/kinja u prometu, pješaka i invalida. Ne žurite, opustite se. POM AKNIMO SE, POČNIMO ŽIVJETI!

??. 09.

Otvaranje prve hrvatske tvornice kulture – ma, da!

ATTACK! Newsletter #10, 1999.

Daleko od toga da itko u Attacku ima nešto protiv otvaranja "Tvornice", ali podudaranje naših identiteta može dovesti do nesporazuma, jer koncepcija, vizije i način rada Attacka i "Tvornice" su skoro pa dijametralno različiti. Svakoj iole inteligentnoj osobi jasno je o čemu je riječ: Tvornica kulture – Autonomna tvornica kulture, radnici na flyeru – radnici na newsletteru, radnički savjet – tvornički savjet, buvljak – buvljak. I sad, 'ko je tu lud! ... Iako smo već spominjali da nemamo pravo na modele, ipak je važno da se razgraniče neke stvari koje određuju Attack, a mogle bi se povezati s "Tvornicom": nekomercijalnost, besprofitnost, sloboda izražavanja, neelitizam...

Darko Putak, producent "Eurokaza" i tvorac komercijalne "Tvornice", tvrdi da njegov koncept postoji već tri godine, a "Attack se pojavio tek kasnije", pa on nikako nije mogao ukrasti ime od nas. Iako je Attack vrlo dobro medijski popraćen i već dvije godine radi u Zagrebu, što na ulici, što u svom ili iznajmljenim prostorima, komercijalna "Tvornica" ipak je nazvala svoj projekt slično, ne obazirući se na nas, valjda smatrajući da smo dovoljno marginalni da nas njihov *monster* može pojesti kad se sjeti. Zašto bi izmišljali nešto novo kad mogu uzeti od drugog. Tvrdi se da *mainstream* kultura crpi energiju i ideje iz alternativne. Crpi? Hm, da!

Idejna anemičnost osmišljavanja identiteta jasno se vidi i u terminologiji koju koriste. Projekt jednostavno ne može biti "prva hrvatska tvornica kulture", jer je i prije Attacka s konceptom tvorničkog stvaranja kulture radila "Lamparna" u Labinu, koja nesmanjenim intenzitetom prži i danas. ...

Attack je uvijek težio neprofitnoj, pa čak i volonterskoj priči, s profitom tek tolikim da se pokriju najosnovnije stvari (pivo – 5 kuna, uglavnom besplatni programi...). Također, valja podsjetiti da je Attack mjesto otvoreno za sve i samim pojavljivanjem tamo vi ste pozvani da sami kreirate priču, a ljudi će vas podržati. Attack je mjesto gdje se kultura prezentira, ali i stvara, čime se dobiva dojam prave tvornice, proizvodnog i prezentacijskog kompleksa.

Radnički savjet, kako se naziva programska ekipa "Tvornice", odmah ide uz naziv. Attackov Tvornički savjet je stvarno odlučivačko tijelo. ...

Dakle, smatramo da pojam "tvornica kulture" u našem imenu odgovara prostoru koji razbija podvojenost proizvodnje i konzumiranja, otvarajući mogućnost svakom/oj zainteresiranom/oj pojedincu/ki da bude aktivni/a sudionik/ca stvaranja nove urbane kulture. U jednoj "tvornici kulture" vrlo je bitan element nekonzumerizma, jer smatramo da prostor koji producira gotove programe bez otvaranja mogućnosti aktivnog sudjelovanja u stvaranju više nalikuje industriji zabave nego tvornici kulture.

Prema tome, Attack i "Tvornica" imaju dodirnih točaka samo toliko koliko je dugačka lista ideja koju su Putak i ekipa sasvim slučajno preuzeli.

<OLIVER>

1999.

01. 10.
Attack seli u novi uredski prostor u Vukovarskoj 237 c/II. U uredu su i ARK, Iskorak u sutra, Postpesimisti, Unija 47.

16., 23. i 30. 10.
FAKIjevi performansi u Močvari.

16. 10.
2. rođendan Attacka / benefit buvljak za ARK – Trg Francuske revolucije.

31. 10.
Osniva se anarho-feministička inicijativa ANFEMA.

01. 10.

Što se trenutno događa s Attackom?

ATTACK! Newsletter #10, listopad 1999.

Nakon preseljenja iz velikog stana u Ulici Kralja Držislava 12, vratili smo se u ured Antiratne kampanje Hrvatske u Gajevu 55. Program je zbog nedostatka prostora naravno splasnuo, ali su projekti postali veći i vidljiviji ("Ulice ljudima", "Biketour99"...), povećala se suradnja s drugim nevladinim organizacijama u Zagrebu ("Mirovne igre"...), ali i sa ostalim grupama u Hrvatskoj i izvan nje, pa smo dosta putovali (Sisak, Split, Zadar, "Ecotopia" u Rumunjskoj...), prezentirali naš program i pokušali našim iskustvom pridonijeti ostvarenju ili osnaživanju alternativnih događanja i novoosnovanih kulturnih centara. Što se tiče fizičkog prostora, više smo puta bili na razgovoru kod Mladena Čuture, pročelnika Ureda za kulturu Grada Zagreba, te s njegovim savjetnikom Davorom Žagarom, no uz njihove klasične isprike, ostali smo kratkih rukava. Svi pregovori za legalnim dobivanjem prostora koji ne bi morali iznajmljivati (plaćati po komercijalnim tržišnim cijenama), pali su u vodu. E, onda smo se skupa s Antiratnom kampanjom, Postpesimistima, Iskorakom u sutra i Unijom 47 preselili u Vukovarsku gdje smo i sad.

Naša energija se počela raspršivati u tonama birokracijskih papira, raznim aplikacijama, ali i u aktiviranju u nekim drugim nevladinim organizacijama ili pokretima. Problem s kojim se trenutno Attack bori je nedostatak novih ljudi i ideja, kao i nešto pozitivne priče sa strane. Mislim da bi nam to dalo injekciju adrenalina. Planovi za neke prostore postoje, ali nisu još jasni i stvari će se početi kristalizirati, nadam se vrlo brzo.

ZATVORENOST

Jasno nam je da se okolo priča kako je Attack zatvorena grupa. To je vrlo individualna stvar koju ste mogli osjetiti ako ste kontaktirali s više ljudi, netko je otvoreniji, netko zatvoreniji – možda niste naišli na pravog/u. Postoji *core team* (aktivni dio), koji se redovito sastaje i moguće je da smo se uslijed turbulentnih događanja, malčice (ili malo više) zatvorili. No, ideja Attacka još je uvijek slična i svatko tko želi, može doći i uključiti se. Ne vjerujete pričama, provjerite sami (mala parolica)...

<OLIVER>

Attack kao dio šireg društvenog pokreta

Iz aktivnosti koje obuhvaćaju kružoke, predavanja, prezentacije i diskusije mogu se iščitavati neke od zajedničkih i aktualnih tema tadašnje alternativne scene (anarhizam, moral i rješavanje sukoba; smrtna kazna; ekologija, itd.). Osim toga, upravo iz ovih aktivnosti u kojima su gostovali članovi i aktivisti iz drugih zagrebačkih i hrvatskih udruga može se uspostaviti "mreža" NGO-a i neformalnih grupa sličnog (ideološkog) predznaka. Attack je tako "ugostio", odnosno uspostavio aktivnu suradnju sa sljedećim udrugama: CMS – Centar za mirovne studije, Zelena akcija, Arkzin, ARKH – Antiratna kampanja Hrvatske, Volonterski centar Zagreb, Amnesty International, Udruženje za razvoj kulture (kasnije klub Močvara), CESI – Centar za edukaciju i savjetovanje žena. Gotovo čitav program projekcija filmova odvija se u organizaciji Kontre, zagrebačke lezbijske grupe, te su tom prilikom i prikazivani filmovi s queer tematikom. Kroz akcije (Međunarodni dan prigovarača savjesti) i kroz dopisivanje na mailing listi o "slučaju Campanella", progovara se o zakonskom reguliranju civilnog služenja vojnog roka u Hrvatskoj, u suradnji s grupom, inicijativom, Unija 47, gdje je posebno aktivan Zoran Oštrić.

Slična se "mreža" može konstruirati i pogledom na izložbene i kazališne aktivnosti. Mnogo se pojedinaca i grupa, formalnih i neformalnih, aktiviralo u Attacku i ondje pronašlo i prostor i način za izlaganje svoje kreativnosti. Voditelji art tima bili su Draško Ivezić i Filip Biffel s ALU, a među likovnjacima koji su se pridruživali mogu biti izdvojeni npr. Igor Hofbauer, Igor Grbić, Ivan Marušić Kliff, Iva Matija Bitanga, Boris T. Matić i brojni drugi. No izložbena se aktivnost odvijala zapravo zapaženim grupnim izložbama: "Tvornica igračaka" – grupna izložba u tvornici igračaka Biserka, Izložba Novi početak u SC-u, brojna i gotovo redovita sudjelovanja na Salonima mladih...

U Kazališnoj "proizvodnji", SCHMRTZ teatar i pojedinci iz i oko SCHMRTZA (Mario i Maja Kovač, Josip Visković) te različiti projekti Puljanina Marka Zdravkovića (Menerik, Dr. Zdravković i pacijenti), Robert Franciszty i niz ostalih grupa – Teatar ..., Trigees Zadranina Antuna Gracina – iz dana u dan izlaze na ulice i oživljavaju u velikoj mjeri formu performansa. Biti viđen, izaći na ulice postaje moto, ne samo kazališnog tima već zapravo čitavog Attacka. Upravo kazališni tim pokreće i autohtonu Attackovu tvorevinu s različitim nazivima – Faki / Fakir – Festival alternativnog kazališnog izričaja / Front alternativnog kazališnog ispada. Ovaj festival je u počecima upravo naglašavao korištenje javnih prostora, performans, vidljivost, aktivizam i humor, marginalizirane, stoga i gotovo subverzivne vrijednosti u kasnim hrvatskim devedesetima.

06. 11.
Juriš na Jedinstvo.

16. 10.

Promjena kursa?

(komentar na dvogodišnjicu Attacka i benefit buvljak za ARK)
ATTACK! Newsletter #11, 1999.

ARK – Antiratna kampanja, nastala je 1992. godine kao reakcija na ratna divljanja, ali i kršenja ljudskih prava. Aktivno je pozivala na jezik nenasilja, demilitarizaciju, toleranciju i suradnju. ARK se do sada razgranao u više samostalnih ureda i grupa, koje su danas članice mreže. To su: Iskorak u sutra, Postpesimisti, Unija 47, Volonterski centar, Zamir.net, Zagrebački anarhistički pokret, B.a.b.e., Centar za direktnu zaštitu ljudskih prava, Centar za edukaciju i savjetovanje žena – CESI, Centar za mirovne studije, Centar za žene žrtve rata, Mali korak (sve iz Zagreba) + Altruist i Dalmatinski odbor solidarnosti (Split), Homo (Pula), Ženska akcija Rijeka – ŽAR i Suncokret (Rijeka), Mir i dobro (Županja), Klub žena (Pakrac), Odbor za ljudska prava (Karlovac), Centar za mir (Osijek) i Centar za građanske inicijative (Poreč).

ANTIRATNA KAMPANJA JE U DUGOVIMA. STOP. ATTACK POMAŽE. STOP.
Ukupan saldo: sakupljeno je 2432,44 kune i 5 irskih penija.

Na stranu da je samo dešavanje koje smo organizirali, *de facto*, veoma uspjelo, jedna crna mrlja je u mojoj glavi pokvarila dojam. E-mailom, faxom, telefonoom i dirketnim kontaktom, pozvali smo veliku većinu nevladinih organizacija (NVO-a) s kojima smo do sada radili (ili su članice mreže ARK-a), da sudjeluju na Buvljaku i na taj način podrže ARK i Attack. Na moju žalost, odaziv je bio zaista minoran. Osim par pojedinaca/ki koje sam primijetio kako se (uglavnom) sramežljivo šuljaju kroz gomilu (rad: samo sam u prolazu), jedina grupa koja se potpuno ozbiljno i spremno odazvala pozivu bio je zagrebački GONG. ...

Do sad se Attack često oslanjao na (ostale?) NVO-e. Bili smo ponosni da smo "dio porodice". Međutim, s obzirom na njihov odaziv na buvljaku, pada mi na pamet par opcija: Razbaštinjeni smo, a da to ne znamo; naša porodica je masovno prešla među redovnike/ce i ne napušta zidine samostana (ureda); deda i baka nam zamjeraju što se družimo sa djetetom koje je palo razred (u ovom slučaju ARK). Šta god bilo u pitanju, rezultati su me natjerali da stanem i pogledam gdje se nalazim(o). Da li je možda vrijeme za promjenu kursa? Podsvjesno, to sam već počeo činiti. Želim raditi sa stvarnim ljudima, ljudima koji se ne boje izaći na ulicu, ljudima koji će mi reći šta misle. Hvala svima koji nisu došli na 2. godišnjicu Attacka i benefit buvljak za ARK. Poruka je i više nego jasna. Laku noć.

<MB>

06. 11.

Attack i Jedinstvo

Jedan od "povijesno" značajnih trenutaka za Attack zbiva se 6. studenog 1999. i predstavlja "osvajanje" tvornice Jedinstvo, na savskome nasipu – akcija Juriš na Jedinstvo. Nakon mjeseci natezanja s Gradom Zagrebom, atakovci su odlučili osvojiti, odnosno skvotirati tvornicu Jedinstvo. Nekoliko mjeseci nakon te akcije Attacku je i službeno pripao prostor u podrumskoj prostoriji. Neke prostore te tvornice, koja je bila predviđena za kulturnu namjenu, već je bila dobila Močvara, odnosno URK – Udruženje za razvoj kulture, no Attack je pritom ostao zaboravljen. Kako će se kasnije pokazati, ono što je bio prvotni uspjeh Attacka – osvajanje prostora, pretvorit će se i u najveći problem.

O jurišu na Jedinstvo – prepiska s Attackove mailing liste

Subject: juris na jedinstvo follow up
From: marko
Sun, 7 Nov 1999 11:52:25 +0100

----

iliti performance penjanja na krov, kako piše u današnjem jutarnjem listu.

dakle kao što znate, attack je 6.11. organizirao okupljanje pred tvornicom jedinstvo. malo me je strah reći prosvjed ili demonstracije jer to se nije desilo. umjesto njih, desilo se to da je došlo 50ak (maximum!) naših najbližih (da ne napišem najnadobudnijih), malo se žongliralo, malo se bubnjalo i plesuckalo, crtalo se po platnima koja smo objesili na ogradu, skuhan je čaj i leća. (izgleda da su jelo i pilo postali zaštitni znak svake akcije koju radimo u zadnje vrijeme.) sve zajedno je trajalo oko 4 sata. mislim na okupljanje. sa druge strane, grupa od tri aktivista se popela i okupirala krov tvornice na 3 sata, te postavila transparent. (o tome ću pisati naknadno). došlo je dosta novinara (jutarnji, večernji, fade in i vjesnik. novi list ponovo nije došao, makar su potvrdili dolazak?!), te smo išli preko telefona u eter studentskog radija i snimili prilog za antenu na 101ici. makar je bilo malo ljudi, ja sam osobno dosta zadovoljan napravljenim. atmosfera je bila prijateljska, akcija penjanja je prošla kako je planirano, pojavio se i davor žagar iz gradskog ureda za kulturu te nas pozvao na sastanak u ponedjeljak. što će biti dalje, tek treba vidjeti.

(mb)

*** pseudoastronaut klase D ***

Subject: penjanje in detail
From: marko
Sun, 7 Nov 1999 12:21:33 +0100

----

dogovorili smo se da želimo napraviti nešto direktnije, malo bezobraznije, da jurišu na jedinstvo damo malo više štofa, atraktivnosti, adrenalina. tako je pala ideja penjanja na krov, skvotiranja krova na par sati, te postavljanja transparenta.

od ljubaznih ljudi smo posudili opremu te kupili užeta. u srijedu i četvrtak smo malo vježbali penjanje i spuštanje u pojasu, kako bi bili spremni objesiti se na užad za slučaj da nas pokušaju skinuti. to nam ipak nije trebalo, jer je policija odustala od te ideje isti tren kako smo se privezali i stali na rub.

ulaz u tvornicu je bio na prepad. vrata su bila otvorena. ušao sam kroz njih. portir se zbunio, i tražio me osobnu. ja sam rekao da nemam i produžio dalje. nije mogao za mnom, budući da je morao zatvoriti vrata kako ostali ne bi ušli. onda su ga novinari-fotografi digli na foru, pokazali press iskaznice i ušli za mnom. dok su se oni petljali na tim vratima, ja sam se uspeo na prvu razinu krova. u međuvremenu su oliver i dinko preko ograde i nadstrešnice također došli na tu razinu. povukli smo za sobom improvizirane ljestve i popeli se na drugu razinu, tj. vrh zgrade. ono što nismo očekivali je da su se i tri fotografa popela za nama! tako smo se dočepali tih 12ak metara visine i ravne plohe krova. malo smo se slikali, te smo postavili transparent na kojem je pisalo: alternativni kulturni centar. policija se naravno nije snašla. naime to nisu očekivali, a sumnjam da su ikada i vidjeli. trebalo im je sigurno pola sata da se dogovore sa centrom i nekako reagiraju. za to vrijeme smo se osigurali s užadi, i pripremili na eventualno visenje s krova ako nas pokušaju skinuti. do tada su se fotografi zasitili i sišli dolje.

tada je i policija pokušala učiniti nešto. prvo su pritisnuli organizatore okupljanja da nas nagovore da siđemo. bez uspjeha. onda su oni počeli komunicirati s nama direktno. u početku je bilo dosta napeto. malo su vikali na nas, kao – silazi dolje! – pozvat ćemo ti specijalce i vatrogasce – vidjet ćeš ti kad dođeš dolje. na ovo zadnje sam odgovorio protupitanjem – vi to meni prijetite? odgovor je bio ne. ne. i taj policajac se stvarno brzo odmaknuo. mislim da su tada shvatili da nećemo sići.

potpuno spontano nam se u međuvremenu priključio i četvrti penjač. vrki. kada je odlučio sići, poručili smo policiji da im kao znak naše dobre volje puštamo jednog taoca, a u razmjenu tražimo 3 sata vremena. to se i desilo, naime policija je u jednom trenutku (preko mobitela, ne javno) poručila da nam daje vremena do 4 sata...

oko 14:20 smo skužili da nas više skoro uopće ne paze, te da nisu opkolili zgradu. dogovorili smo se da bi bilo fora da barem jedan od nas pobjegne. to se i desilo. oliver se potajice spustio sa zadnje strane zgrade, gdje ga je čekao bicikl. tada smo pokušali pripremiti bijeg i za nas dvojicu, ali dok smo se spremali je policija primijetila da nešto ne štima i da fali jedan pa su

na brzinu okružili tvornicu. kasno naravno. oliver je odavno bio na sigurnom.

tada nas je posjetom počastio i šef smjene u stanici trnje. natezanje sa njime je trajalo dulje i bilo je napornije. ostali smo na krovu još otprilike sat vremena, javili se telefonima novinarima i na radio student odnosno 101icu, te napokon sišli dolje. postalo je naporno i dosadno.

slijedilo je klasično legitimiranje, ultrapristojno ophođenje od strane policije (naime ljudi vani su im popisali brojeve + imali smo kameru koja je sve to snimila), i naš dobrovoljni polazak sa njima u stanicu. razgovor u stanici je trajao 40ak minuta, kada smo pušteni. jedna grupa nas je pratila do stanice da se uvjere da je sve o.k. oko tretmana.

mislim da je za očekivati prekršajnu prijavu. ometanje posjeda. za ostalo tek treba vidjeti. svejedno imamo odvjetnicu koja nas podržava i koja je rekla besplatno preuzeti sve moguće tužbe koje dođu.

(mb)

*** pseudoastronaut klase D ***

Subject: osvrt na akciju J
From: markos
Sun, 07 Nov 1999 19:08:36 +0100

----

da smo znali kako će NGOi reagirati, znali smo... nije to u pitanju... pa kad je zadnji put bilo žešćih akcija podrške i javnih akcija? davno... no, neka, nije to tako važno, nama je i ovako bilo dobro i nešto smo napravili...

zanima me samo koliko je grupa kojima smo slali pozive poslalo svoj fax podrške u gradski ured za kulturu? koliko smo na taj način napravili pritisak na grad? jer, ako se ni to nije dogodilo, onda eto... nemam komentara...

ono što je meni bilo zanimljivo je kako sam proveo veći dio vremena u razgovoru s policijom – naime, ja sam bio u poziciji “organizatora koji ove gore gleda kao odmetnike i nema veze s tim + komunicira s policijom”... zanimljiv je bio taj razvoj situacije + odnos policije prema svemu što se događalo. dok su prvo bili jako ljuti i spremni koristiti silu (citat: “ma boli me kurac, gurni ga gore pa neka se razbije pasji sin” – rečeno u prolazu, mi čuli) izgledalo je kako će situacija biti stalno napeta, no uz nešto razgovora i dobre volje (spustio se Vrki s krova), brzo su promijenili priču – eto, postali smo im simpatični, ma oni samo rade svoj posao, ma nije problem, znaju oni da je to zbog publiciteta i vide kako se ne radi neka šteta i samo će napisati prijavu ovima gore i to je to... a nakon te promjene stava prema penjačima, počeli smo razgovarati i o drugim stvarima – zašto mi sve ovo radimo i što planiramo – to je bilo zabavno, jer (barem su to rekli) njima se ta ideja sviđa – kao “treba iskoristiti taj prostor, samo zjapi prazan”, “ma samo vi radite, vidim ja da je to nešto dobro” i tako to...

jedino što im je narod zamjerio je parkiranje na travi pa su dobili napisanu kaznu ispod brisača... :-)

sve u svemu, bilo je zabavno – mene su noge boljele za riknut’. a onda kad je malo počela kiša, portir iz Jedistva nas je pustio unutra (sam nas je pozvao) i donio nam stolice i tako to... stvarno prva liga od njega...

eto, samo to...

markos

Trebaš prostor? Osvoji si jedan! Juriš na Jedinstvo

ATTACK! Newsletter #11, 1999.

Ovo je stvarno za ne vjerovat’, Attack-u je obećan prostor i to iz usta Mladena Čuture, pročelnika Ureda za kulturu grada Zagreba i Davora Žagara, savjetnika mu – pravo u uši Markove, Antunove i Irenine, te kameru Fade In-a. “Dobro”, reći ćete, “obećavali su oni to i prije”. Istina je, obećavaju nam već godinu dana, ali se to nikada nije dogodilo ovako direktno. I još su oni nas zvali na razgovor (do sad smo mi njih), kako bi nam to saopćili. Dan prije toga, istu stvar Čutura je rekao novinarki *Jutarnjeg lista*, koja se interesirala oko cijele stvari, a povodom akcije Juriš na Jedinstvo, dogođenoj 06.11., ispred i na tvornici.

Jedinstvo je nekada bila tvornica benzinskih crpki. I sada više nije. Kako to s “ničijim” prostorima biva, oni, kao takvi – ničiji – postaju vlasništvo Gradske skupštine, koja tada odlučuje što će se s tim događati. U trenutku kada je Čuturi rečeno da bi prostor na raspolaganje mogao dobiti Ured za kulturu, stvar je iscurila i o svemu se počelo intenzivno pričati i pisati. U jednom od davnašnjih *Vjesnika*, izjavio je sljedeće: “Najveće okupljalište mladih u Zagrebu, pa možda i u Hrvatskoj, već sljedećeg bi se ljeta moglo nalaziti na Savi!” U podugačkom članku, jasno je naglasio da je prostor namijenjen alternativnim zbivanjima, a planovi su se razvijali u smjeru: “dvorana za glazbenu umjetnost bila bi akustički opremljena, ona za plesače imala bi i prikladan plesni todij, a i kazalištarci bi imali svoj prostor za vježbanje i prikazivanje. Na gornjem bi katu, sastavljenom od desetak malih sobica, svaka grupa imala svoju prostoriju s telefonom i telefaksom, kako bi mogla lakše komunicirati.” Tada je spominjan i disco u podrumu, te restoran pod nadstrešnicom, koji bi financirao rad i razvitak projekta, ali danas je vidljivo da od toga ništa. Po njegovim riječima, u pripremne radove potrebno je uložiti oko 8 milijuna kuna. Tada su se u novinama ozbiljno počela povlačiti i neka od mogućih imena koja bi vodila prostor. Najspominjaniji od inih, bili su: kazališni producent Darko Putak (“Eurokaz”, “Tjedan suvremenog plesa”) i redatelj Krešimir Dolenčić (ravnatelj Gavelle, umjetnički tvorac stadionskih veselica hrvackog Prejednika). ... Naravno i Attack se najavio na razgovor Čuturi i Žagaru, ali su stvari birokratskim putem zaobiđene, a cijela se priča nekako stišala. Tada je Putak “iz zagorskog inata” iznajmio prizemlje Radničkog doma u Šubićevoj i neizbježno pitanje, “A zašto nisi otvorio Tvornicu na Savi?”, opet je potegnuto.

Tada je zatvorena “Močvara” u Runjaninovoj 3 i Gradski ured je Urk-u velikodušno ustupio prostor u lijevom dijelu Jedinstva. Nama je to sve skupa bilo em sumnjivo, em bezveze, em je bilo još mjesta za brdo drugih grupa i odlučili smo organizirati akciju – “Juriš na Jedinstvo”. ...

JURIŠ NA JEdINStVO!

1999.

09. 11.
Attack obilježava Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma.

09. 11.

Izjava za javnost Centra za direktnu zaštitu ljudskih prava i Autonomne tvornice kulture – Attack, povodom Međunarodnog dana borbe protiv fašizma i antisemitizma.

ATTACK! Newsletter #11, 1999.

Valjanost neke vlasti i nekog društva vidljiva je u prvom redu u odnosu prema onima koji su "drugačiji" od ostalih – prema manjinama. Ne samo prema rasnim i etničkim manjinama, nego prema svima koji se drugačije ponašaju ili misle, ili pak imaju drugačije potrebe nego većina. Hrvatska vlast i hrvatsko društvo u posljednjih deset godina, pali su na tom ispitu.

Žrtve maltretiranja ili nasilja – bilo državnog, bilo individualnog, ali toleriranog i nesankcioniranog – bile su i jesu gotovo sve manjine, po kojem god ih ključu definirali. Velik broj naših sugrađana izvrgnut je diskriminaciji, prijetnjama i nasilju, samo zato što nisu hrvatske nacionalnosti. Naši privremeni ili stalni sugrađani drugih rasa izloženi su na ulicama nasilju grupa skinheadsa. Najvećoj, ali najmanje utjecajnoj manjini – umirovljenicima, sustavno se otkida od usta kašnjenjem mirovina i neprovođenjem odluke Ustavnog suda. Tjelesnim invalidima iz godine u godinu se ukidaju prava i smanjuje razina nužne pomoći.

Glavni, ali ne i jedini krivac, aktualna je vlast. Vlast otvoreno zagovara etnički ekskluzivizam, tolerira rasističke ispade i nasilje, ne trudi se provoditi zakone koji bi svim manjinama dali kakvu-takvu zaštitu.

Drugi smo krivac mi sami – hrvatski/e građani/ke. Kroz dugih deset godina, većina nas gledala je događanja oko sebe s jednom mišlju – valjda tako mora biti. I – proći će to. I – mora da je susjed taj-i-taj nešto skrivio, čim mu se ovako nešto dešava. Šutjeli smo na nasilje, šutjeli smo na ispade mržnje izrečene od najviđenijih ljudi u Hrvatskoj, gledali kako mržnja s vrha ohrabruje i potiče na zlo i one dolje. Zakazala je elementarna građanska solidarnost.

Deveti studeni, dan kada su pred više od šezdeset godina nacistički razbijači krenuli u ostvarivanje projekta koji će dobiti ime "konačnog rješenja" židovskog pitanja (ali i slavenskog, romskog, antifašističkog, liberalnog, kršćanskog pitanja), dan je kada valja podsjetiti na tu vrijednost – solidarnost.

Mnogi misle da bi svima, pa i manjinama bilo mnogo bolje da se poštuju i provode postojeći zakoni. Slažemo se. Mnogi misle da bi trebalo donijeti zakone protiv onih koji potiču rasnu i etničku mržnju, zakonski sankcionirati slavitelje nacizma i njegove lokalne inačice – ustaštva. I to podržavamo. Ali sve to neće mnogo pomoći ne bude li bilo obične ljudske solidarnosti.

Zagreb, 8.11.1999.

Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma: raspored događanja

Ljepljenje anti-fa plakata; dijeljenje letaka sa zajedničkom izjavom Attacka i Centra za direktnu zaštitu ljudskih prava.

13 h (Cvjetni trg) – performans grupe *Le cheval*: "Vice Vukojević je doživio satorij".

14 h – zajednički simbolični ručak pripadnika/ica različitih etničkih i vjerskih skupina i članova/ica Attacka, koji je trebao biti poslužen na Cvjetnom, preselio se u Klub studenata Istre "Mate Balota".

15-16 h – emisija na Radio studentu posvećena ovom danu, by Oliver.

19-23 h – "World music night" u Istarskom – DJ Ap Jigida (reggae + afro...) Bilo je jako veselo s brdom pozitivne energije!!!

Pojavili su se uglavnom mladi ljudi. Zabava za bake i djedove dogodila se na Trgu žrtava fašizma, gdje je ekipa slušala nastup Fumića (Savez antifašističkih boraca) i njegovih vršnjaka.

Zajedno protiv nasilja

1999.

GLAS 99

Negdje u ovo vrijeme – približavaju se parlamentarni izbori i kreću aktivnosti kampanje GLAS 99, kojom se želi građane potaknuti na izlazak na izbore: u Attacku su mišljenja podijeljena.

Izbori 99

ATTACK! Newsletter #8, 1999.

Približavanjem izbora, više od 100 nevladinih organizacija [NVO], uključilo se u razne akcije povezane s tim događanjem, no nastale su i neke nove. Valja naglasiti da Attack kao grupa nije stala iz akcija kampanje GLAS 99, koja pokušava što veći broj mladih ljudi animirati da izađu na izbore. Razlog tome je što u užem timu Attacka postoje ljudi koji ne vjeruju u sam čin izbora, a budući da se odluke donose konsenzusom, "sveto pravilo" je ispoštovano. Individualni članovi pozvani su da se uključe u kampanju ukoliko to žele, a neki su to i učinili.

Glas 99 … ili Razglas 666

(Attackovo sučeljavanje stavova "za" i "protiv" izlaska na izbore)

ATTACK! Newsletter #10, 1999.

[ZA] GLASAČKIM LISTIĆEM, NE ORUŽJEM

Jer, sviđalo se to nama ili ne, izbori su najbolji legitimni način da nešto promijenimo u društvu u kojem živimo

Lako je pričati o revoluciji. Lijepo je zamišljati sebe poput nekog romantičnog junaka, u Che Guevara majici, na barikadama, kako bacaš molotovljev koktel na blindirani policijski kombi. Ili ciglom razbijaš glavu vojniku koji je maloprije, ispred tvojih očiju, udario neku staricu kundakom u glavu, samo zato što je nosila plakat s natpisom "Dolje vlada!". Za one miroljubivije, revolucija se sastoji od toga da masovno zakrče ulice grada držeći plakate sa sličnim natpisima, poput gorespomenute starice, viču slogane sličnog sadržaja te eventualno bace neko jaje u smjeru zgrade Sabora, Ustavnog suda ili policijske stanice. Naravno, to jaje se baci iz mase zato što je tako mudrije i sigurnije.

Očito je da prva vrsta revolucionara razmišlja otprilike ovako: "Čovječe, ima nas toliko više od njih. Ne mogu nas sve pobiti. Samo trebamo izdržati do kraja. Treba rasturiti sistem i onda sagraditi sve iznova". Naravno, nikog od njih ne zabrinjavaju pitanja poput: Kad srušimo tu i takvu vlast, koga ćemo staviti na njihovo mjesto?, tko će od nas nakon takve eksplozije adrenalina sjesti i mirno obavljati administrativne poslove, tko će voditi sudstvo, tko će upravljati bankama, u koga imamo dovoljno povjerenja da ga stavimo na mjesta šefa policije i vojske?, i slična. Nakon takve krv-po-ulicama revolucije, ostalo bi previše neodgovorenih pitanja, pa bi se desilo nešto slično onome što se desilo nakon "baršunaste revolucije" u bivšoj Čehoslovačkoj, ili nakon "rupa-na-zastavi revolucije" u Rumunjskoj ili, ako baš hoćete, kod nas, nakon Domovinskog rata. Desilo bi se to da jednostavno ne bi postojala nova garnitura političara i državnih djelatnika koja bi samo trebala uskočiti na ispražnjena mjesta pa bi automatski sve postalo bolje. Desilo bi se to da novi ljudi na položajima ne bi znali raditi taj posao te bi ili radili katastrofalne greške koje kasnije ne bi znali ili mogli popraviti, ili bi za to morali ponovo izvlačiti "manje zločeste" ljude iz srušenog sistema. Naravno da bi tada ta nova država sa novim sistemom bila zapravo istog svjetonazora i mehanizma djelovanja, te bi jedina promijenjena stvar ostala ta rupa, šahovnica ili grb na zastavi, umjesto zvijezde, srpa i čekića ili pentagrama. …

Naravno, svjestan sam toga da su u ekstremnim situacijama potrebna i ovakva i slično ekstremna rješenja. Ako no nekim budućim izborima u Hrvatskoj neko stranka koja izgubi većinu ne bude htjela mirno predati vlast, već izvede vojsku ili policiju na ulice u želji do izazove krizu ili sruši demokratski poredak, naravno da ću se vrlo raditi uključiti u ulične borbe kontra te stranke. Štoviše, da pokažem svoju dobru volju, čak ću vam dati i besplatan, a potencijalno koristan savjet: Kad radite molotovljev koktel, obavezno uz benzin utočite i malo motornog ulja i deterdženta u bocu, te ne zaboravite benzinom navlažiti i fitiljnu krpicu.

Također, ako ste nezadovoljni samo nekim zakonom, zato ne morate uzimati oružje u ruke, već je dovoljno "samo" napraviti demonstracije kontra istog. Uz njih, naravno, treba obavezno ići i dodatni papirnati materijal: peticija, zahtjev za, ili promjenom ili referendumom glede istog, pisma zastupniku iz vašeg glasačkog okruga, političaru koji je podnio zahtjev za uvođenje ili izmjenu dotičnog zakona, pa i samom Predsjedniku ako treba. Najbolje bi bilo štampati na tisuće pisama sa vašim zahtjevima i njima naprosto zatrpati njihove poštanske sandučiće, kako one na poslu, tako i one doma, te ih usput podsjetiti kada su sljedeći izbori. Jer, sviđalo se to nama ili ne, izbori su najbolji legitimni način da nešto promijenimo u društvu u kojem živimo.

Znam da ubacivanje papirića u kutiju nije ni izbliza uzbudljivo kao bacanje bombi ili uzvikivanje parola, no ona/j koja/i nije obavila/o ovu najjednostavniju i najbazičniju radnju (ili kako se to voli kazati – obavio/la svoju građansku dužnost), naprosto nema pravo srati naokolo kako ništa ne valja, kako je cijela država u kurcu, te kako u ovoj zemlji nema budućnosti. Tek nakon izbora imamo moralno pravo konstruirati svoje političko djelovanje i apsolutno ovisi o pojedincu hoće li to biti učlanjenje neku stranku ili njenu mladež, osnivanje vlastite stranke ili sindikata, rad u nekoj od nevladinih organizacija koja se bavi određenim aspektima političkog djelovanja, građanska neposlušnost ili, naprosto, cuganje u parkiću i sranje o tome kako ništa ne valja. Isprike poput: "Nemam vremena za tako nešto", "Ne kužim ti se ja u politiku", "To je za moje starce, a ne za mene", "Koji ću kurac glasati kad tak' i tak' moj glas donosi samo 0,00000028 %?", obična su nezrela pizdarija od koje nema apsolutno nikakve koristi.

Nemojte sada steći dojam do sam ja neki nadobudni idealist koji je uvjeren kako će njegov politički angažman donijeti radikalne promjene koje će napraviti od ovog društva i ove države raj na zemlji (ispostavilo se daje za tako nešto dovoljan i jedan reklamni slogan). Jednostavno, želim poznavati političke procese u svojoj državi, želim znati tko i kako donosi zakone koji se tiču mene, što ja mogu napraviti u svemu tome, što radi čovjek za kojeg sam glasao i, ako nisam time zadovoljan, kako mu to znati staviti do znanja te vidjeti što mi nude ostali za buduće izbore na kojima ću svoj glas dati, ako već ne najboljima, barem najmanje lošima. …

Mario Kovač

[PROTIV] RAZGLAS 666: KOALIRAJTE S VRAGOM! Iskažite SVOJU političku volju – IZAĐITE (što dalje od izbornih mjesta) Neka svaki čovjek ima razglas od min. 666W! Neka se glas slobodnih ljudi čuje!

Preko stotinu nevladinih organizacija u Hrvatskoj uključilo se u predizbornu priču, ili aktivno, ili kao grupe potpisnice "Povelje o slobodnim i poštenim izborima". Neke od njih su nastale s malo drugačijom svrhom. Ovo je jedna od njih.

Razglas 666 je koalicija neprofitnih, maloprofitnih i ekstraprofitnih, nestranačkih, stranačkih i prikriveno-stranačkih, nevladinih, vladinih, masonskih, crkvenih i multinacionalnih udruga, zajednica, pojedinaca, vojski, policija, sekti... koja se zalaže za ukidanje zastupničke demokracije i izbornog sustava. Naše zajedničko uvjerenje je da su ljudi došli do stupnja razvoja kada potreba za vlašću predstavnika naroda postaje prošlost, kada narod postaje prošlost i kada društvo treba započeti svoju transformaciju u slobodne zajednice slobodnih ljudi. 1999. godina trenutak je kada svijet trebamo okrenuti naopačke!

S obzirom na trenutne statistike (pozivamo se na *Jutarnji list*), 5,9% građana/ki RH izjašnjava se da ne želi ići na izbore. Kako je taj broj dovoljan za prelazak izbornog praga (5%), odlučili smo podnijeti zahtjev Saboru RH da predvidi mogućnost PRAZNIH STOLICA u sljedećem sazivu Sabora. Naše je mišljenje da prazne stolice na najbolji način očitavaju političku volju građana koji ne žele izaći na izbore (a čiji postotak možemo saznati jedino ako se kao ravnopravna politička odluka u Izborni zakon uvrsti mogućnost ne glasanja za nikoga). Broj praznih stolica bi se, po nama, trebao regulirati na isti način kao i broj zastupnika bilo koje političke stranke.

Naša namjera nije osporavanje prava na izbor određene političke opcije, niti se protivimo pozivanju građana na izbore pod bilo kojim sloganima, čak štoviše smatramo da je bolje da građani/ke RH razmišljaju o izborima, nego da ih se to ne tiče. Jedini problem koji smo u tome vidjeli je taj da se nigdje do sada (čast izuzecima, poput Ivana Supeka u *Feralu*) nije spominjalo pravo na križanje listića. Mi samo želimo da se naši prekriženi listići (ako se odlučimo da ih prekrižimo) računaju kao volja određenog broja građana, a samim time i kao ravnopravna politička opcija.

UDRUGE KOJE SU DO SADA PRISTUPILE KOALICIJI RAZGLAS 666:

UDRUGA LIJEČENIH GLASAČA

Glavni cilj udruge je pomoći građanima (osobito mladima) prilikom odvikavanja od glasovanja. O problemu glasovanja, kako na to gledaju članovi udruge, najbolje svjedoči ispovijest jednog od članova: "... Počeo sam glasovati rano, imao sam tek 18 godina... bilo je to u početku najviše zbog društva... upao sam u takvo društvo, gdje su svi glasovali i mislio sam da bih ispao kukavica ako ne glasam... najprije je bilo ok, glasovao sam samo povremeno, i samo na parlamentarnim izborima, onda sam povremeno počeo odlaziti i na lokalne izbore, pa na predsjedničke... i onda više nema povratka. Jednostavno, izlaziš na sve moguće izbore, nisu više bitni ni obitelj, ni društvo, ni cura... Sada već neko vrijeme apstiniram od izbora i osjećam se jako dobro. Društvo liječenih glasača daje mi ogromnu podršku, bez koje ne znam kako bih izdržao. Htio bih apelirati na mlađe da se okane glasovanja dok to još mogu. Na početku uvijek izgleda bezazleno, kao, parlamentarni izbori sami za sebe ne izazivaju ovisnost, ali ubrzo shvatiš da povratka nema. Zato prestanite odlaziti na izbore, dok to još možete!"

DRUŠTVO POLITIČKIH MATEMATIČARA "POLIT - RAČUN"

Članovi društva su svi mahom vrhunski obrazovani političari-matematičari i neka od njihovih saznanja su uistinu šokantna. Kao primjer dajemo tzv. "dokaz o istovjetnosti" koji između ostalih predstavlja jedan od glavnih razloga zbog kojih je društvo odlučilo apstinirati od parlamentarnih izbora u RH.

Krenimo od pretpostavke da na hrvatskoj političkoj pozornici SdP i HSLS žele zamijeniti do sada dominantnu struju, HdZ. Pisano matematičkim jezikom:

SdP + HSLS = HdZ

Podijelimo obje strane sa HS i dobijemo:

dP/H + LS = dZ/S

Ako uzmemo u obzir da politička struja LS teži nuli, jer ne prelazi izborni prag, slijedi: dP/H = dz/s

(što je slučaj za domenu u kojoj računamo).

Sada opet pomnožimo obje strane sa HS i dobijemo:

SdP = HdZ

(spomenimo samo da su jedino te dvije stranke odbile prijedlog Ženske Ad hoc koalicije o kvoti žena zastupljenih u Saboru – op.ur.)

Time smo dokazali da politička situacija u hrvatskoj teži tzv. "promjeni u isto".

GOBI – GRAĐANI ORGANIZIRANO BOJKOTIRAJU IZBORE I BERU GOBICE

GOBI je udruga građana koja smatra izbor organiziranog branja gobica u nedjelju puno boljim izborom od odlaska na biračka mjesta. Društvo je ogorčeno time što izbori nisu održani na jesen, kada je sezona gobica, i zato traži odgovornost Predsjednika i Vlade!

UDRUGA "UDRUGA"

Udruga "Udruga" nastala je zbog potrebe građana za udruživanjem. Uostalom, danas je cool osnivati udruge, a i da se fakat fino živjeti od donatora. Udruga "Udruga" uglavnom je suzdržana, no ponekad se zalaže "za", a ima i situacija u kojima smo "protiv". Udruga "Udruga" ušla je u koaliciju Razglas 666 zbog potrebe za koaliranjem. Većinom glasova, prema pravilniku udruge o odlučivanju, odlučeno je da članovi udruge "Udruga" neće otići na izbore zbog razloga koji su bitno utjecali na tu odluku. ...

IRC UDRUGA ":-)"

surfer#1: "ma ful nije ok to do ne možemo glasat preko irca, nego, moramo se dizat sa kompa i ići na neka glupa glasačka mjesta :-("

surfer #2: "imaš ful pravo :-), ja sam za to da se priključimo Razglasu 666, oni su kul likovi..."

surfer#3: ":-)))))))) to je coool ideja, ajmo...."

ZAJEDNICA OSJEĆAJNIH I ZALJUBLJENIH "ZALAZAK"

Nas jako deprimiraju pregrade na biračkim mjestima koje nas odvajaju od voljene osobe. To jesu samo minuti, ali kada voliš, minuti izgledaju kao godine. Uostalom i ta politika, to je tako neromantično... I zašto uopće sabornici ne mogu javno izjavljivat ljubav? ...

Vaš Superman

borac za pravdu i slobodu (prijatelj Hrvata)

1999.

Kazališno-performativne aktivnosti Attacka 1997.-2000.

GODINA	DATUM	IZVEDBA	MJESTO
1997	06.11.	**performans “Prva intervencija” by Bez ambalaže**	Gajeva ulica
	13.11.	**performans “Druga intervencija” by Bez ambalaže i Silvija Tomčik**	Gajeva ulica, ispred hotela Dubrovnik
		performans by Menerik (Dr. Zdravković i pacijenti)	Importanne pothodnik (na pokretnim stepenicama)
	11.12.	**performans “Bojazan od bombe” by Dr. Zdravković i pacijenti**	Trg bana Josipa Jelačića, Ribnjak
	12.12.	**performans “Gole i ćelave” by Not your bitch**	Rupa (KSFF), Filozofski fakultet
1998	15.01.	**performans by Schmrtz Teatar**	križanje Bogovićeve i Gajeve
	29.01.	**performans “Blow job for Mr. President” by Schmrtz Teatar**	
	05.02.	**performans “Blow job for Mr. President vs Attack girl” by Schmrtz Teatar**	
	12.02.	**performans “Probudite se”**	Trg bana Josipa Jelačića, oko sata
	07.03.	**otvorenje prostora + performansi: “Sin” by Kugla, “Gole i ćelave” by Not Your Bitch, hommage Living Theatra by Menerik, by U.B.I.**	
	20.03.	**performans “Jealous guy” by Crna Kronika**	Heinzelova 33
	25.03.	**performans “Ja te volim manje ili suviše...” by Not Your Bitch**	Heinzelova 33
	02.04.	**performans “Pridrži mi samo ovo” by Dr. Zdravković i pacijenti**	Heinzelova 33
	09.04.	**performans “Kruha i igara” by Robert Franciszty**	Heinzelova 33
	16.04	**Schmrtz Cabaret**	Heinzelova 33
	18.04.	**otvorenje izložbe Karla Stojčevića + peformansi by Trigees, U.B.I., Karlo Stojčević**	Heinzelova 33
	23.04.	**performans “Problemi” by Menerik, “Život i smrt” by Antun Klipa**	Heinzelova 33
	07.05.	**performans “Ako jedan...” by Teatar “...”**	
	14.05.	**performans “Problemi? Čiji?” by Menerik**	
	16.05.	**velika akcija “Ulice ljudima” na Trgu Francuske Republike: obilježava se “Reclaim the streets day” (Attack + Zelena akcija) + performansi...**	Trg Francuske Republike (danas Trg žrtava dr. Franje Tuđmana)
	21.05.	**performans “Moj otac” by Le cheval**	
	28.05.	**performans “Riblja horda” by Medieval S/M experience**	
	13.06.	**performans “I wanna be your dog” by Schmrtz teatar**	
	21.06.	**performans “Deterministički kaos” by Danijela Pustahija**	
	24.06.	**performans “Ako jedan čovjek može...” by Teatar “...”**	
	01.–05.07.	**gostovanje + prezentacija + sudjelovanje na okruglom stolu**	Pula, PUF
	26.10.	**performans/instalacija “Raspelo” by Bez ambalaže**	Salon mladih, Zg Velesajam
	26.–31. 10.	**Attack sudjeluje u programu XXV Salona mladih**	
1999	27.01.	**performans “Dakle, što da se radi” by Teatar “...”**	
	11.02.	**performans “Kruh (no games)” by Schmrtz teatar**	
	22.–26.02.	**performans “Dakle, što da se radi?!” by Teatar “...”**	
	01.03.	**performans (mima) + instalacija (sjene) by Mance**	
	18.06.	**manifestacija “Reclaim the streets”**	Cvjetni trg – Varšavska – Dalmatinska – Ilica – Trg Francuske Revolucije (danas Trg dr. Franje)
2000	16.03.	**performans Minx Grill (V. Britanija)**	klub SC-a

Od demokratizacije do neoliberalnih strukturnih reformi

Suzana Kunac

Tijekom prepiske s urednicima o sadržaju teksta koji slijedi, iskristalizirala se ideja o tematiziranju kampanje organizacija civilnog društva (OCD) za poštene i slobodne izbore Glas 99 kao o jednom relevantnom kontekstu koji bi posredno ocrtao sliku vremena u kojoj je Attack djelovao.

Attack nije bio članica koalicije organizacija civilnog društva, niti je direktno sudjelovao u aktivnostima kampanje Glas 99, jer su, kako piše u Attackovom fanzinu iz tog vremena, "u užem timu postojali ljudi koji ne vjeruju u sam čin izbora, a budući da se odluke donose konsezusom, 'sveto pravilo' je ispoštivano". Iz današnje perspektive sve većeg nepovjerenja u vlade koje provode neoliberalnu politiku i narodnih pobuna protiv mjera štednje diljem svijeta[01], Attackove rasprave iz 1999. godine i odbijanje sudjelovanja u mobilizaciji mladih i drugih apstinenata da izađu na izbore kroz kampanju Glas 99, kao i anarhistički zahtjevi za direktnom, a ne predstavničkom demokracijom, čine se usamljenim, ali proročanskim glasom.

Za mnoge druge aktiviste/kinje mobilizacija oko kampanje Glas 99 je bila izuzetno važna. Tada nam se činilo da se otvaraju nove mogućnosti osnaživanja aktivizma i civilnog društva, prostori edukacije građana o osnovama funkcioniranja demokracije i osvještavanja kako svi imamo moć utjecaja na političke elite i time na društvene procese.

Nastojat ću kroz tekst detaljnije opisati razvoj civilnog društva u Hrvatskoj i ulogu donatora u kampanji Glas 99, s napomenom da je ta interpretacija izrazito subjektivna i obojana praksom upravljanja i provedbe kampanje[02] i zato otvorena za druga i drugačija viđenja tih događaja. Ključne datume i dionike kampanje Glas 99 sam preuzela iz doktorske disertacije Tina Gazivode[03] *Uloga civilnog društva u drugoj demokratskoj tranziciji u Hrvatskoj: 1999.–2000.* (FPZG, 2012.), bez čijeg bi vrijednog rada opis kampanje Glas 99 bio više mutno sjećanje nego jasan pregled.

Kratak pregled razvoja civilnog društva do 1999. godine

Civilno društvo nije nastalo neposredno prije i tijekom rata (1991.-1995.) u Hrvatskoj kao što je to uvriježeno mišljenje. Naime, još je u socijalističkoj Hrvatskoj djelovao velik broj vjerskih i humanitarnih organizacija, brojna kulturno-umjetnička društva, zavičajni klubovi, što je direktno nasljeđe jugoslavenskog sustava koji se razlikovao od zapadnih modela i od sovjetskih satelita u Centralnoj i Istočnoj Europi. Nakon promjene Ustava SFRJ 1974., došlo je do određenog stupnja ohrabrenja za razvoj interesnih udruženja na federalnom, republičkom i lokalnim nivoima. Mnoge od tih organizacija formalno su bile podređene Savezu socijalističke omladine i/ili komunističkoj partiji, međutim neke od tih inicijativa su bile začetak suvremenog civilnog društva. Tijekom 80-tih u Hrvatskoj je počeo embrijski razvoj organizacija civilnog društva, posebno u područjima ekologije, studentskih i ženskih organizacija te studentskih i omladinskih medija (kao što su novinski listovi *Polet*, *Studentski list*, *Omladinska Iskra*, *Mladina*, *RiVal* te prvi nezavisni Radio 101).

Primjerice, već 1988. Svarun, kao jedna od najznačajnih grupa koja je okupljala feministkinje, zelene i mirovne aktiviste, zalagala se za prigovor savjesti i za civilnu službu, jer su smatrali da nije prihvatljivo da prigovor savjesti nije priznat u tadašnjoj Jugoslaviji. Vesna Teršelič u knjizi *Neispričana povijest* o tom periodu kaže: "To je bio naš mirovni početak, jer smo s lecima za prigovor savjesti, za civilnu službu kao alternativu služenju u Jugoslavenskoj narodnoj armiji već nešto znali, već imali neko iskustvo i neke akcije u nogama" (23). Kako piše Tin Gazivoda, jedna od značajnih organizacija koja je djelovala krajem 80-ih (osnovana 2. veljače 1989. u dvorani VII Filozofskog fakulteta u Zagrebu) bilo je Udruženje za jugoslavensku demokratsku inicijativu (UJDI). "U Manifestu udruženja iz ožujka 1989. kao glavni razlog osnivanja inicijative navodi se 'nepostojanje političke inicijative koja bi u isto vrijeme bila jugoslavenska i demokratska', a kao glavni cilj UJDI-a 'transformacija Jugoslavije u demokratsku i federativnu zajednicu, odnosno u zajednicu građana i federalnih jedinica'". UJDI, Svarun, ženske organizacije (Ženska grupa Trešnjevka, SOS telefon) te omladinski i studentski mediji su počeli otvoreno kritizirati nedostatak pluralističkih struktura u Jugoslaviji te započeli artikulaciju svog rada kao dijela civilnog društva – koncepta građanskog udruživanja koji anticipira promjenu iz socijalističkog i jednopartijskog društva u višestranačku demokraciju. Osim inicijativa i udruženja građana usmjerenih na solidarne, humanitarne akcije i onih koja su se bavila očuvanjem kulturne baštine, tijekom 80-ih započinje s radom niz građanskih inicijativa koje se može programski povezati s novim društvenim pokretima. Paul Stubbs (2006) smatra da su tijekom rata "mreže grupa i organizacija koje su surađivale s Antiratnom kampanjom Hrvatske (ARKH) predstavljale stvarni i simbolički nastavak dijela aktivizma iz 80-ih, no u promijenjenim okolnostima" (27).

Nakon započete tranzicije, održavanjem prvih slobodnih višestranačkih izbora u proljeće 1990. godine, došlo je do znatnih zastoja u razvoju hrvatske demokracije. Pojave koje su znatno ometale pa i zaustavljale tranziciju ka konsolidiranoj demokraciji i razvoj civilnog društva bile su u prvom redu politička dominacija jedne stranke – HDZ-a, prije, tijekom i poslije nezavisnosti.

01 Tijekom rada na tekstu, narodni ustanci u Sloveniji koji su započeli u studenom 2012. u Mariboru, nakon čega su uslijedili ustanci i u drugim slovenskim gradovima, usmjereni kako protiv pojedinačnih gradskih vlasti tako i protiv vlade, rezultirali su padom vlade Janeza Janše. U Bugarskoj je pala vlada premijera Bojka Borisova koji je dao ostavku nakon prosvjeda diljem zemlje protiv visokih cijena struje.

02 U kampanji Glas 99 sam sudjelovala kao regionalna koordinatorica Ženske ad hoc koalicije i članica koordinacijskog odbora kampanje (predstavnica Dalmacije). Međutim, koordinacija Dalmacije je funkcionirala po principu izmjenjivanja delegata kojeg se biralo na koordinacijskim sastancima regije, kako bi sve organizacije koje su sudjelovale u kampanji Glas 99 bile informirane o aktivnostima na nacionalnoj razini i kako se moć upravljanja ne bi koncentrirala u jednoj osobi. Tako se ne može govoriti o kontinuitetu predstavljanja Dalmacije u KO (jer osim mene, delegati su bili Dino Sirišćević, Ante Kokan, Zdeslav Kukoč).

03 Tin Gazivoda je bio izvršni voditelj kampanje Glas 99 i zasigurno jedna od najinformiranijih osoba o tijeku priprema i provedbi kampanje.

HDZ je funkcionirao kao nacionalni društveni pokret koji je imao hegemoniju ne samo u službenoj politici, već i u mnogim drugim aspektima društvenog i svakodnevnog života.

U knjizi *Mobilizacija i razvoj zajednice*, Marina Škrabalo navodi kako se nacionalistička vlast u tom razdoblju putem medija obračunavala s onim organizacijama koje su se “jasno pozicionirale kao zagovarateljice svih žrtava rata, bez obzira na njihovu nacionalnost” i negativno ocijenila njihov rad, tako da su građani u najvećem dijelu usvojili stav vlasti da se radi “o stranim plaćenicima”, “špijunima” (76). Franjo Tuđman, prvi predsjednik Republike iskazivao je uočljive tendencije autoritarnosti u vlasti koju je personificirao posebice u diskreditiranju političkih neistomišljenika, koje je čak nazivao “stokom sitnoga zuba”, “prodanim dušama”, “judoškudaškim pripuzima” i slično. Organizacije civilnog društva koje nisu dijelile nacionalističku euforiju ni surađivale s HDZ-om bile su obilježene kao “državni neprijatelji”. Dominacija HDZ i njegove protudemokratske tendencije su bile vrlo očite u pokušajima potiranja nezavisnosti medija (preuzimanje dnevnoga lista *Slobodna Dalmacija* 1993. nakon gušenja štrajka novinara i drugih zaposlenih u tom listu; neuspješni pokušaj gašenja zagrebačkoga Radija 101 1996. godine, itd.), te, primjerice, u nepriznavanju rezultata izbora i krizi formiranja gradske vlasti u Zagrebu 1995.-1997.

Osim navedenog, razvoj civilnog društva odredio je i utjecaj rata i kriza s izbjeglicama koja je počela 1991. Bila je to stimulacija za čitav niz inicijativa u potrazi za radom s izbjeglicama i raseljenim osobama izvan državnih struktura. Pred kraj 1992. je Hrvatska, zemlja s 4.5 milijuna stanovnika, imala preko 700 000 registriranih izbjeglica i raseljenih osoba. Etnički kontekst konflikta je imao niz kompleksnih utjecaja na razvoj OCD. Mnogi OCD-i su radili isključivo s pripadnicima jedne etničke skupine – kao žrtvama ratnih strahota; pripadnicima ugrožene manjine; grupom s posebnim kulturnim i/ili religijskim potrebama. S druge strane, niz organizacija je aktivan u promicanju “multietničkih” modela rada u rješavanju konflikta i izgradnje mira. Osim “radikalnijih inicijativa”, kako Paul Stubbs u knjizi *Mobilizacija i razvoj zajednice* naziva ARKH, međunarodni akteri podržavali su osnivanje novih nevladinih organizacija, i to na dva načina. Jedan pristup Stubbs naziva “psihosocijalnim”, s naglaskom na pojedinačnim, obiteljskim i grupnim terapeutskim intervencijama, što je svojedobno i sam autor oštro kritizirao kao “medikalizaciju socijalnih posljedica rata”. Drugi pristup međunarodne podrške, prema istom autoru, bio je povezan s direktnom pomoći stradalima tijekom rata i distribucijom humanitarne pomoći, gdje su vodeću ulogu imale vjerske organizacije, međunarodne organizacije civilnog društva, te novoosnovane domaće nevladine organizacije.

OCD-a koje su promicale multietničke pristupe i bile aktivne u području zaštite i promocije ljudskih prava, alternativnih medija, feminizma i izgradnje mira, etničkog pomirenja i nenasilja, bile su uključene, čak i ako samo implicitno, u političku opoziciju HDZ-u, što je moguće bilo najvidljivije upravo tijekom kampanje za slobodne i poštene izbore Glas 99.

Kampanja za slobodne i poštene izbore Glas 99

Nastanku kampanje Glas 99 prethodio je šestomjesečni proces (prosinac 1998. – svibanj 1999.) pregovaranja i dogovaranja, što je konačno rezultiralo strateškim planiranjem u Tuheljskim toplicama 23.-25. travnja 1999. Tada je usvojena Građanska povelja za slobodne i poštene izbore, te je odlučeno da se započne s utemeljenjem Građanske koalicije za slobodne i poštene izbore – Glas 99. U Tuheljskim toplicama je dogovoreno da svaka organizacija koja prihvati Povelju postaje članicom Koalicije. U uvodnom dijelu Povelje objašnjavaju se razlozi zajedničkog okupljanja organizacija civilnog društva: “Kriza političkog, socijalnog i gospodarskog razvoja Hrvatske obavezuje građane i građanke da pridonesu provedbi slobodnih i poštenih izbora (...) Smjenjivost vlasti izborima temeljno je načelo svakog demokratskog društva. Građanske inicijative Republike Hrvatske, koje promiču slobodu i demokraciju u cilju razvoja civilnog društva, povodom parlamentarnih izbora u RH, utemeljuju Koaliciju i donose ovu Povelju radi jačanja parlamentarne demokracije, izgradnje pravne države i tolerantnog društva”. Kako piše Gazivoda, u tekstu Povelje naglašava se uloga civilnog društva koje želi “pridonijeti održavanju slobodnih i poštenih izbora (pri čemu se krenulo od pretpostavke da su izbori 90-ih bili slobodni, ali ne i pošteni) i afirmirati načelo smjenjivosti vlasti, ali se nije htjelo neposredno zagovarati smjenu vlasti (niti zagovarati bilo koju političku stranku ili koaliciju stranaka)”. Ti principi su dodatno pojašnjeni u Povelji u dijelu teksta koji se bavi načelima okupljanja i vrednotama Koalicije, dok je u poglavlju Pravila djelovanja eksplicite navedeno: “Koalicija je nestranačka i nepristrana te ne podržava političke stranke, nezavisne liste niti nezavisne kandidate/kandidatkinje.”

Međutim, okupljene organizacije su u četiri ključne tematske sastavnice kampanje Glas 99 – Ženskoj ad hoc koaliciji (koja je u izbornim procesima još od 1995. godine bila aktivna s feminističkim zahtjevima); zelenoj kampanji; UNO i Mediteraneo (kampanji za mlade); te aktivnostima umirovljeničkih organizacija – u većem dijelu javnosti doživljene kao “opozicija” autoritarnom režimu Franje Tuđmana. Tako je usprkos deklarativnom nestranačkom opredjeljenju organizacija civilnog društva okupljenih u koaliciju Glas 99, veći dio javnosti aktivnosti kampanje doživljavao kao prikrivenu političku opoziciju koja za jedini cilj ima smjenu HDZ-a. U prilog toj tezi govori i GONG-ova odluka da regrutaciju i edukaciju 8500 volontera za monitoriranje izbornog procesa provodi kao zasebna i autonomna inicijativa. Objašnjenje koje je dala Suzana Jašić, voditeljica GONG-a, za izdvajanje te organizacije iz široke civilne kampanje je “kako nikakva percepcija anti HDZ-ovske pristranosti u kampanji Glas 99

ne bi imala povratni utjecaj na GONG-ove napore za praćenjem izbornog procesa” (160).

Osnivačka skupština Glasa 99 održana je u Zagrebu 8. svibnja 1999. Na skupštini je definirano da Koordinacijski odbor kampanje Glas 99 čine predstavnici tematskih kampanja (Ženske ad hoc koalicije, zelene kampanje, kampanje za mlade, a kasnije i kampanje umirovljeničkih organizacija), te predstavnici četiriju regija (Dalmacija, Istra i Primorje, Slavonija i Baranja i središnja Hrvatska). Prvi sastanak Koordinacijskog odbora održan je početkom lipnja. Početkom lipnja bilježe se i prvi javni nastupi predstavnika kampanje Glas 99 te počinju aktivnosti raznih organizacija diljem Hrvatske usmjerene prema građanima/kama koje su kontinuirano trajale do samih izbora 3. siječnja 2000.

Prema navodima Tina Gazivode, do srpnja 1999. Građanskoj koaliciji za slobodne i poštene izbore pristupilo je 114 pojedinačnih organizacija civilnog društva. Koaliciji su pristupile ne samo one organizacije koje pripadaju jednoj od tematskih kampanja, već i Savez samostalnih sindikata Hrvatske (SSSH), Udruga nezaposlenih, Udruga branitelja Hrvatske, Srpski demokratski forum, te novija novinarska inicijativa Forum 21. Tako je u smislu područja djelovanja i brojnosti uključenih organizacija Glas 99 bio najšira platforma civilnog društva u suvremenoj Hrvatskoj.

Opisivanje niza aktivnosti koje su tijekom tih šest mjeseci provele udružene organizacije civilnog društva je izvan dometa ovog teksta. Međutim, važno je reći da je kampanja Glas 99 doživjela uspjeh s obzirom na odaziv glasača na sam dan izbora: 78% svih glasača je sudjelovalo na izborima i smjenilo HDZ s vlasti.

U dijelu koji predstoji opisujem kontekst međunarodne pomoći civilnom društvu[04] do 2000. u Hrvatskoj. Osnovna je teza da je upravo kampanja Glas 99 djelovala u skladu s interesima međunarodnih donatora i drugih međunarodnih aktera i njihovim poimanjem demokracije, a ne u interesu osnaživanja civilnog društva i građana za informirano sudjelovanje u političkim procesima i donošenje javnih politika.

Razlozi interesa donatora za civilno društvo

Politički preduvjeti za pružanje međunarodne pomoći bili su široko rasprostranjeni među multilateralnim i bilateralnim donatorima u devedesetima i podrazumijevali su: dobro upravljanje, jačanje demokracije i promicanje ljudskih prava. Međunarodni monetarni fond – MMF (1997) naglasio je da je “dobro upravljanje” važno za zemlje u svim stadijima razvoja. Pristup MMF-a je da se koncentrira na one aspekte dobrog upravljanja koji su blisko povezani s nadzorom makro-ekonomskih politika: transparentnost i učinkovitost upravljanja javnim sredstvima te stabilnost i transparentnost gospodarskog i regulatornog okruženja za aktivnosti privatnog sektora.[05] Svjetska banka je počela promicati “dobro upravljanje” jer je smatrala da gospodarski rast ovisi o primjeni principa dobrog upravljanja u financijskim i administrativnim poslovima. U načelu, politička uvjetovanost pružanja pomoći nije stvorena samo kako bi došlo do promjena u ekonomskim politikama zemalja primateljica pomoći, već i u njihovim političkim sustavima u kojima su ljudska prava i demokracija bili dio paketa za postizanje ekonomskog rasta.

Tijekom prvog perioda trećeg vala demokratizacije (od sredine 1980-tih do ranih 1990-tih), niz međunarodnih institucija počeo je sponzorirati ono što je postalo poznato kao “pomoć demokraciji”: programe pomoći posebno oblikovane kako bi pomogli ne-demokratskim zemljama da postanu demokratske ili, pak, kako bi pomogli zemljama koje su inicirale demokratske promjene da ojačaju svoj demokratski sustav. Taj prvi period je bio fokusiran na izbore, što je jedan od pokazatelja promicanja tzv. “izborne demokracije”.[06] SAD i drugi bilateralni donatori “potpisali su nebrojene projekte nadgledanja izbora i izbornog upravljanja kako bi podržali izborna natjecanja u tzv. državama u razvoju (*developing countries*) i bivšim komunističkim zemljama Istočne Europe i Sovjetskog Saveza.”[07] Također, mnogi su drugi bilateralni donatori, uključujući glavninu europskih zemalja kao i Kanadu, Australiju i Japan, pomoć programirali da podrže proces demokratizacije.

U okviru tako postavljenih političkih uvjeta za donatorsku pomoć osnaživanju demokracije, pomoć civilnom društvu se temelji na nekoliko povezanih pretpostavki. Organizacije civilnog društva mogu pridonijeti izgradnji demokracije poticanjem političkog pluralizma, buđenjem demokratskih vrijednosti i povećanjem sudjelovanja građana u javnom životu. OCD i nezavisni mediji važni su za produbljenje demokracije jer, kako tvrdi Diamond, “suprotno autoritarnosti, kontroliraju državu i drže je odgovornom, predstavljaju interese različitih grupa građana, pružaju informacije, stimuliraju demokratsku participaciju, potiču demokratske vrijednosti, treniraju i regrutiraju nove političke lidere”.

Za donatore, organizacije civilnog društva su bile nove organizacije u tranzicijskim zemljama. One nisu imale interese u starom režimu i zato su mogle biti potencijalni izvor pritiska na političke elite za reforme u skladu s političkim uvjetima donatora. Nadalje, “ponovno otkrivanje” civilnog društva nakon gotovo stoljeća zanemarivanja, i njegov značaj za proces potpore demokratizaciji, Carothers i Ottaway (2000) vide u mogućnosti da donatori podržavaju demokraciju bez da budu uključeni u stranačke politike ili pak da se upliću u nacionalne politike druge zemlje. U načelu, donatori pokazuju sklonost za OCD koje su u interakciji s državom kroz zagovaranje i koje se eksplicitno ne natječu za političke dužnosti. Prilikom biranja programa za financiranje, donatori inzistiraju na dva principa: prvi je da grupe civilnog društva moraju aktivno promicati demokraciju kako bi ih donatori uzeli u obzir, i drugi da te grupe moraju slijediti interne demokratske procedure. Zbog ta dva osnovna principa donatori su

04 Odgovore na neodgovorena pitanja iz kampanje sam nastojala kasnije razložiti u magistarskom radu “Međunarodna pomoć i demokratizacijski procesi: Studije slučaja – Hrvatska i Južna Afrika”, University College of London, Development Planning Unit, 2003. Prilagođene dijelove tog neobjavljenog rada sam koristila za naznačavanje problema s kojima su se neki aktivisti/kinje civilnog društva, akteri kampanje Glas 99 kasnije suočili.

05 MMF, *Dobro upravljanje*, 1997. http://www.imf.org/external/pubs/ft/exrp/govern/govern.pdf

06 Izborna demokracija, kao minimalistička ili redukcionistička definicija demokracije, potiče od Josepha Schumpetera (1947) koji je demokraciju definirao kao sistem “za donošenje političkih odluka u kojima pojedinci posjeduju moć na osnovi natjecateljske borbe za glasove birača”. Huntington (1991) među ostalima eksplicitno prihvaća Schumpeterov naglasak na izborno natjecanje kao suštinu demokracije. Ali najistaknutija i najutjecajnija elaboracija bio je koncept poliarhije Roberta Dahla (1971). Najvažnije varijable za prelazak s “hegemonije” prema “poliarhiji” za Dahla su na vertikalnoj dimenziji – javno natjecanje, i na horizontalnoj dimenziji – pravo na sudjelovanje na izborima i u državnoj upravi, gdje je javno natjecanje proces liberalizacije, a pravo na sudjelovanje mjera za uključivost sistema. “Pretpostavimo dakle da demokratizaciju shvaćamo kao kombinaciju barem dvije dimenzije: javnog natjecanja i prava na sudjelovanje” (Dahl, 1971).

07 Ottaway, M. & Charothers, T. (2000) *Funding Virtue: Civil Society Aid and Democracy Promotion*, Carnegie Endowment for International Peace.

pažnju usmjerili na vrlo uzak dio organizacija civilnog društva: profesionalne OCD posvećene radu na građanskoj edukaciji o pitanjima javnog interesa i demokraciji, kao što je praćenje izbora, edukacija glasača, transparentnost vlasti te općenito politička i građanska prava. Nekoliko je razloga u pozadini donatorskog interesa za takav tip OCD. Zagovaranje i građanska edukacija su aktivnosti koje mogu imati direktan utjecaj na politički razvoj. Također, "donatore privlači tehnokratski, miran, racionalistički model aktivnosti koji im omogućava da utječu na politički život druge zemlje bez da se eksplicitno 'igraju politike'".[08]

Međunarodna pomoć u Hrvatskoj do 2000.

Strana pomoć u Hrvatskoj se do 2000. može promatrati u tri široke faze: prva faza traje za vrijeme rata, od 1991. do 1995., druga faza nakon rata do 1999. i treća nakon izbora u siječnju 2000. Ovdje je važno naglasiti da je većina agencija sponzoriranih od strane USAID-a (United States Agency for International Development) – AED (Academy for Educational Development), NDI (National Democratic Institute for International Affairs) i OTI (Office of Transition Initiatives) – započela svoje hrvatske programe razvoja krajem 90-tih.[09]

Prva faza potpore donatora organizacijama civilnog društva je obilježena visokim stupnjem "hitne" financijske pomoći od strane UN-ovih agencija i stranih donatora. Institut otvoreno društvo (IOD), koji je svoj rad u Hrvatskoj započeo 1992. kao jedan od prvih donatora unutar zemlje, usmjerio je većinu raspoloživih sredstava u takozvanu "humanitarnu pomoć". U to vrijeme, mnoge su međunarodne OCD postale direktni pružatelji usluga u Hrvatskoj i time usporile razvoj hrvatskih OCD-a. Kako piše Paul Stubbs, "naglasak koji je stavljen na izbjeglice i raseljene osobe išao je na račun širih društvenih inicijativa za razvoj zajednice, ublažavanje siromaštva itd."[10]

Isti autor dokazuje da su strani donatori tijekom rata, u projektima rada s izbjeglicama i raseljenim osobama u Hrvatskoj, stavljali naglasak na tzv. "modele olakšavanja" radije nego na "društveni razvoj". "Jasno je da su 'modeli olakšavanja' više suzdržani i manje je vjerojatno da će odvesti u 'politizaciju' pomoći i razvoj posebnih oblika osviještenosti i akcije među populacijama primatelja. Umjesto da pristupe društvenom razvoju i društvenom radu, jak naglasak je stavljen na 'psiho-socijalne programe' i, osobito, na saniranje ratne traume ili 'Post-traumatski ratni sindrom' - PTRS."[11]

Ipak, tijekom ratnog perioda u Hrvatskoj su se razvile izvorne, *grassroot* organizacije za socijalnu skrb, temeljene na širim društvenim pokretima, od kojih su mnoge proizašle iz inicijativa koje su s radom započele u kasnim 80-tima. U Hrvatskoj je 1989. postojala samo jedna ženska organizacija koja je pružala direktnu pomoć isključivo ženama, SOS telefon. Aida Bagić piše da je "zahvaljujući pomoći međunarodnih donatora, ono što je bilo samo ideja koja je godinama cirkulirala uokolo, postalo ... organizacija."[12] Također, mirovna mreža, grupe za ljudska prava i antiratne grupe nastale su 1991. kao odgovor na agresiju protiv Hrvatske. Antiratna kampanja Hrvatske (ARKH) je najvažnija takva mreža. Prema dokumentima ARKH iz 1994., "opći cilj ARKH-a je razvoj, propagiranje i primjena nenasilnih metoda i rješavanja konflikta. ARKH prvo i prvenstveno djeluje unutar civilnog društva, nastojeći ukloniti tenzije i netoleranciju u interpersonalnim (i posebno među-etničkim) odnosima. Sve akcije ARKH-a su strogo neutralne u stranačkom političkom smislu. ARKH ne promiče niti jedan određeni program, već načela mira, demokratskog i pravednog razrješenja sukoba, tenzija i socijalnih problema." No, Stubbs smatra da je to jako uska interpretacija prirode "političke akcije" te se čini usklađenom sa zahtjevima zapadnih donatora za zauzimanje apolitičnog stava: "Nenasilno rješavanje sukoba, kojem prijeti opasnost da postane pseudoznanstveni ortodoks, nudi jako malo u terminima temeljnih promjena. Strani donatori, u svom usmjeravanju većine donacija na određene vrste aktivnosti, opravdanih kroz koncept 'razvoja civilnog društva', reproduciraju iskrivljavanje prioriteta i pristupa koji su politizirani (a istovremeno se pretvaraju da su apolitični) i ne odgovaraju stvarnim društvenim potrebama."[13]

Većina je donatora počela s "podupiranjem demokracije" nakon rata. USAID je započeo program nazvan Demokracija i upravljanje 1995. Dok je "humanitarna pomoć" bila jedini najveći izvor financiranja u 1994., Institut otvoreno društvo od 1996. usmjerio se više na jačanje civilnog društva, a humanitarna pomoć je skoro nestala kao zasebna kategorija u raspodjeli proračuna.

Važnost izborne procedure i donatorsko promicanje minimalističke definicije izborne demokracije postali su najočitiji u Hrvatskoj prije parlamentarnih izbora 2000. Prema navodima OTI, "tijekom 1999. i 2000., većina OTI-jeve potpore usmjerena je na parlamentarne izbore u Hrvatskoj, središnji događaj u povijesti zemlje".[14] No, nije samo OTI izdvojio 3.686.036 dolara za pripremu izbora. Ostali donatori, poput USAID-a, IOD, Mott Foundation, Freedom House, Nacionalne zaklade za demokraciju (NED), Europske komisije, ambasada Norveške, Britanije, Amerike, Nizozemske, Japana, Grčke i drugih, dodijelili su većinu svojih sredstava za aktivnosti kampanje Glas 99 te nadziranje izbora i edukaciju glasača. GONG je sa svojim specifičnim ciljevima mobilizacije, edukacije i nadgledanja izbora od tada postao jedna od najviše financiranih organizacija civilnog društva, primajući donacije od gotovo svih donatora koji su djelovali u Hrvatskoj. Za kampanju Glas 99 OTI je izdvojio preko 2 milijuna dolara, dok je IOD potrošio otprilike 1 milijun dolara na različite aktivnosti Glasa 99, što je više nego na cijeli raniji program za civilno društvo.

Ovdje ću spomenuti samo neke od interesa donatora za takvo ekstenzivno financiranje *najšire platforme civilnog društva u suvremenoj Hrvatskoj*. Kampanja je jasno pokazala da je među-

08 Ottaway & Charothers 2000: 10-11.

09 AED je započeo program 1998. i završio 2001., OTI je započeo 1997. i završio 2000., dok je NDI podupirao samo jednu organizaciju civilnog društva – GONG (Građani organizirano nadgledaju izbore), počevši od 2001.

10 Stubbs, P. (1996a): "Nationalisms, Globalisation, and Civil Society in Croatia and Slovenia", *Research in Social Movements, Conflict and Change* 19: 1-26.

11 Stubbs, P. (1996b): "Croatia: NGO development, globalism and conflict", 10.

12 Bagic, A. (2002): "International Assistance for Womenis Organizing in South Eastern Europe: From Groups and Initiatives to NGOs", neobjavljen rad, Open Society Institute ñ International Policy Fellowship, 2001-2002: 14.

13 Stubbs, P. 1996b: 13-14.

14 Prema: USAID – Office of Transition Initiatives, "Croatia Programme Summary".

narodna zajednica instrumentalizirala organizacije civilnog društva za svoje ciljeve – zamjenu tvrdo-linijske stranke na vlasti za vladu koja će bolje slijediti međunarodne politike. Europska komisija, Freedom House, OSCE, USAID i neki drugi izvještaji ponosno najavljuju “put Hrvatske u modernu, demokratsku državu”. Većina izvještaja počinje s “parlamentarnim i predsjedničkim izborima u siječnju 2000.”, kao da je to bila polazišna točka za parlamentarnu demokraciju u Hrvatskoj, stavljajući naglasak na nekoliko međunarodno značajnih promjena s novom “reformističkom” vladom. Nova Vlada i Predsjednik obvezali su Hrvatsku na suradnju s Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju, smanjili potporu Hrvatima u Bosni i Hercegovini, pridružili se NATO-ovom Partnerstvu za mir i Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, EU je formirala Europsku radnu skupinu za integracije Hrvatske u Europu, a kao rezultat, bilateralni donatori i međunarodne financijske institucije odobrile su povećana sredstva. Naime, nakon izbora 2000., Europska komisija izdvaja prvu značajniju svotu za Hrvatsku – 18.54 milijuna eura.[15] Također, Freedom House u izvještaju za Hrvatsku navodi kako je za Račanov program vladine reforme MMF u ožujku odobrio 14-mjesečni *standby* aranžman vrijedan 255 milijuna dolara, dok je Svjetska banka izdvojila 202 milijuna dolara kredita za strukturne prilagodbe u prosincu 2001.

Nema dvojbe da je većina organizacija civilnog društva uključenih u Glas 99 željela političke promjene, kao i kraj hrvatske međunarodne izolacije, no ostaje upitno koliko su podržavale međunarodnu pomoć u obliku strukturnih reformi. Nakon izbora održanih 2000., većina fondova stranih donatora preusmjerila se od potpore civilnom društvu prema podršci vladi, čime je izostalo daljnje “osnaživanje civilnog društva s ciljem produbljivanja demokracije”.

Također, zanimljivo je da su se mnoge organizacije mladih i organizacije koje su promicale alternativnu kulturu, ljudskopravaške, mirovne, ekološke i feminističke organizacije aktivne u Glasu 99, 2000. godine pridružile Inicijativi protiv ekonomske globalizacije (IPEG) u organizaciji ATTACK!a i net.kulturnog kluba MAMA, čiji su zahtjevi i kritika neoliberalizma bili u direktnoj suprotnosti s politikama koalicijske vlade – koju su neke od tih organizacija, iako na indirektan način, podržali da dođe na vlast.[16]

Osim toga, događaji koji su uslijedili nakon kampanje Glasa 99 jasno su ukazali na patronizaciju i klijentelističke odnose među donatorima i nekim OCD-a. Glas 99 je bio koalicija OCD primarno angažirana oko parlamentarnih izbora 2000. No, odmah nakon parlamentarnih izbora provedeni su predsjednički izbori (prvi krug 24. siječnja 2000. i drugi krug 7. veljače 2000.). Na posljednjem Koordinacijskom odboru Glasa 99, održanom polovinom siječnja 2000., donesen je zaključak da koalicija Glas 99 neće sudjelovati u kampanji za predsjedničke izbore. Nekoliko dana nakon te zadnje sjednice Glasa 99, većina članova/ica koalicije bila je zatečena informacijom iz medija da koalicija OCD Glas 2000 sudjeluje u predsjedničkim izborima. Kako piše Tin Gazivoda: “kao što se vidi iz analize sadržaja novinskih napisa, nakon parlamentarnih izbora značajan dio organizacija okupljenih u Glas 99 pokreće Glas 2000, dok se drugi dio organizacija tome protivi. Javno objavljivanje Glasa 2000 učinjeno je bez dovoljno internih konzultacija pri čemu izrazito kratki vremenski razmak od parlamentarnih izbora do prvog kruga predsjedničkih izbora može služiti kao objašnjenje, ali nipošto i opravdanje.” Logo kampanje Glas 2000 bio je istovjetan onom Glasu 99, pa se tako na razini znaka sugerirao kontinuitet djelovanja velike koalicije civilnog društva. Nakon višednevne i intezivne komunikacije, članovi/ice bivšeg Glasa 99 otkrili su da je IOD Hrvatska, koristeći se lojalnim i izdašno financiranim OCD-a, započeo kampanju koja je preuzela uspjeh Glasa 99. Taj pokušaj preuzimanja uspjeha i vidljivosti jedne civilne kampanje od strane donatora i nekih OCD-a izazvao je brojne animozitete, nepovjerenje i prekidanje dobrih odnosa među OCD-a. Dio OCD-a koji se nije složio s netransparentnom procedurom uspostavljanja Glasa 2000 počeo je javno kritizirati one OCD koji su pod takvim uvjetima pristale biti aktivne u Glasu 2000. Konferencija za medije je održana u tadašnjim prostorijama Attacka i ARKH (u Vukovarskoj 237c u Zagrebu), a prilog s konferencije je završio u Dnevniku 2 HRT-a. Velike rasprave i prijepori su se vodili oko ideje da se Glas 2000 kritizira javno, jer su se do tada sporovi civilnog društva rješavali unutar samog sektora i bez pažnje javnosti i medija koji su im do tada bili neskloni. No u to vrijeme se činilo važnim informirati građane da OCD okupljene u Glas 2000 zagovaraju jednog predsjedničkog kandidata (Dražena Budišu, HSLS) kojemu je tada, prema nekim izvorima, bila sklona međunarodna zajednica. Prijepori oko Glasa 2000 esklairali su prvim, a moguće i jedinim javnim protestom civilnog društva protiv dontora. Grupa nezadovoljnih aktivista/kinja demonstrirala je ispred prostora IOD-a, tada u Berislavićevoj ulici u Zagrebu, uz podršku “Zlih bubnjara”.

Kampanja Glas 2000 za predsjedničke izbore je proizvela nepovjerenje na civilnoj sceni koje je rezultiralo slabljenjem solidarnosti unutar civilnog društva i kratkotrajnim ad hoc udruživanjem širih platformi organizacija oko nekih specifičnih tema. Tek 2012. se pojavljuje pluralna zagovaračka koalicija više od 60 OCD – Platforma 112, koja kontinuirano djeluje. Tako su donatori, umjesto osnaživanja uloge civilnog društva za discipliniranje države kada je to u interesu građana i/ili kada vlada nastoji mijenjati javne politike koje imaju direktan utjecaj na svakodnevni život većine građana (primjerice reforma radnog zakonodavstva koju je provela Račanova vlada), umanjili mogućnost umrežavanja i suradnje različitih organizacija civilnog društva kao što je to bio slučaj u kampanji Glas 99.

U Hrvatskoj i drugim tranzicijskim zemljama, donatorska potpora *grassroot* organizacijama i OCD-ima uključenima u pro-

15 Godišnje izvješće pružanja Vanjske pomoći Europske komisije: *Annual Report 2001 on the European Community’s Development Policy and the Implementation of External Assistance in 2000*, http://ec.europa.eu/europeaid/multimedia/publications/publications/annual-reports/2001_en.htm

16 O IPEG-u piše Dražen Šimleša (2008) u knjizi *Četvrti svjetski rat/Drugačiji svijet je moguć*. Relevantan dio tog teksta prenosimo u ovoj knjizi. (op. ur.)

micanje političke demokratizacije dogodila se kada su donatori htjeli vidjeti političke promjene, pozivajući se istovremeno na doktrinu djelovanja na apolitičnim načelima. U slučaju Hrvatske je postojao interes međunarodne zajednice za promjenom vladajuće strukture na izborima 2000. Veliki iznosi pomoći koji su tada kanalizirani kao potpora OCD koje su zajedno sudjelovale u kampanji Glas 99 predstavljali su nezapamćen primjer donatorske podrške ujedinjenom civilnom društvu u Hrvatskoj. Ta izdašna donatorska potpora više je bila usmjerena na lakšu provedbu međunarodne politike, poput prihvaćanja strukturnih prilagodbi i provedbi ekonomske liberalizacije kroz novu vlast, nego što je bila u interesu razvoja civilnog društva i demokratske vlasti koja bi naglasak stavila na "sudjelovanje građana" u javnom životu.

Literatura

Bagić, A. (2002) "International Assistance for Women's Organizing in South Eastern Europe: From Groups and Initiatives to NGOs", neobjavljen rad, Open Society Institute – International Policy Fellowship, 2001/2002.

Dahl, R. (1971) *Polyarchy: Participation and Opposition*, Yale University Press, New Haven and London.

Diamond, L. (1994) "Civil society and democratic consolidation: building a culture of democracy in a new South Africa", u Giliomee, H., Schlemmer, L. & Hauptfleisch, S. (ur.) *The Bold Experiment: South Africa's New Democracy*, Southern Book Publishers, South Africa.

European Commission (2001) *Annual Report 2001 on the European Community's Development Policy and the Implementation of External Assistance in 2000*, http://ec.europa.eu/europeaid/multimedia/publications/publications/annual-reports/2001_en.htm

Freedom House (2002) "Croatia", www.freedomhouse.org, pristupljeno: lipanj 2002.

Gazivoda, T. (2012) "Uloga civilnog društva u drugoj demokratskoj tranziciji u Hrvatskoj: 1999.–2000." neobjavljena doktorska disertacija, Fakultet Političkih znanosti.

Huntington, S.P. (1991) *The Third Wave. Democratisation in the Late Twentieth Century*, University of Oklahoma Press, Norman/London.

Janković, V. i **Mokrović, N.** (2011) *Neispričana povijest*, Zagreb, Dokumenta – Centar za suočavanje s prošlošću.

Jašić, S. (2000) "Monitoring the vote in Croatia", *Journal of Democracy*, 11.4: 159-168.

Kunac, S. (2003) "Foreign Aid and democratization – Case Study: South Africa and Croatia", neobjavljen magistarski rad, University College of London, Development Planning Unit.

Kunac, S. (2010) *Vrednote u praksi – Upravljanje i aktivizam civilnog društva za demokratizaciju i ljudska prava*, Zagreb, DIM.

National Democratic Institute for International Affair: "Europe: Central and Eastern: Croatia" www.ndi.org/worldwide/cee/croatia.html, pristupljeno: kolovoz 2002.

Open Society Institute: *Annual report 1992-1993*, OSI, Croatia.

Open Society Institute: *Annual report 1994*, OSI, Croatia.

Open Society Institute: *Annual report 1996*, OSI, Croatia.

Open Society Institute: *Annual report 1998*, OSI, Croatia.

Open Society Institute: *Annual report 1999*, www.soros.hr/annual99.html, pristupljeno: kolovoz 2002.

Open Society Institute: *Annual report 2000*, www.soros.hr/annual00.html, pristupljeno: kolovoz 2002.

Ottaway, M. & **Charothers, T.** (2000) *Funding Virtue: Civil Society Aid and Democracy Promotion*, Carnegie Endowment for International Peace.

Schumpeter, J. (1976) *Capitalism, Socialism and Democracy*, Allen and Unwin, London.

Stubbs, P. (1996a) "Nationalisms, Globalisation, and Civil Society in Croatia and Slovenia", *Research in Social Movements, Conflict and Change* 19: 1-26.

Stubbs, P. (1996b) "Croatia: NGO development, globalism and conflict" (za potrebe ovoga teksta korištena je neobjavljena verzija rada).

Stubbs, P. (2006) "Konceptualizacija mobilizacije razvoja zajednice u Hrvatskoj", u Škrabalo, M., Miošić-Lisjak, N., Papa, J. *Mobilizacija i razvoj zajednice: Akcijsko istraživanje u Hrvatskoj*, Zagreb, Map Savjetovanja.

Šimleša, D. (2008) *Četvrti svjetski rat/Drugačiji svijet je moguć*, Zagreb, Biblioteka Online. http://www.elektronickeknjige.com/simlesa_drazen/cetvrti_svjetski_rat

Škrabalo, M. (2006) "Izgradnja mira i razvoj zajednice – povezanost pristupa", u Škrabalo, M., Miošić-Lisjak, N., Papa, J. *Mobilizacija i razvoj zajednice: Akcijsko istraživanje u Hrvatskoj*, Zagreb, Map Savjetovanja.

The Charles Stewart Mott Foundation: "Croatia". www.mott.org, pristupljeno: kolovoz 2002.

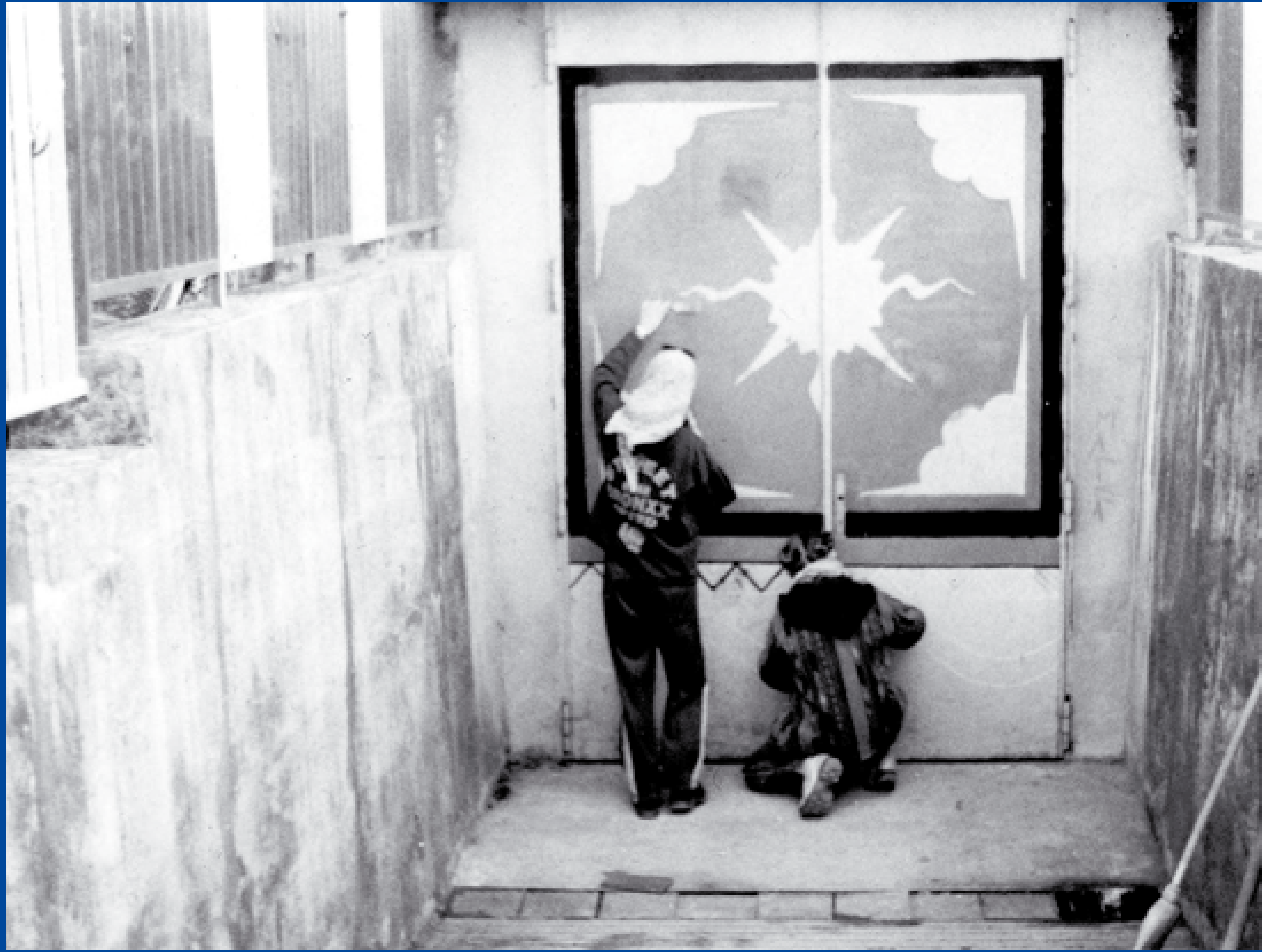
USAID – Office of Transition Initiatives: "Croatia Programme Summary" www.usaid.gov/hum_response/oti/country/croatia/cro2000.html, pristupljeno: kolovoz 2002.

USAID "Croatia" www.usaid.gov./country/ee/hr/160-0210.html, pristupljeno: kolovoz 2002.

World Bank (1998) *Assesing Aid*, Oxford University Press, Oxford.

World Bank (2000): "Croatia – Economic Vulnerability and Welfare Study", draft.

Jedinstvo
2000. – 2003.

2000.

14. 01.
U SC-u se otvara izložba "Novi početak" u organizaciji Attacka. Igor Grubić poziva na smjenu uprave SC-a. U ovo vrijeme Attack pruža prostor i aktivno sudjeluje u akcijama Pokreta studentskih inicijativa (PSI).

Kontekst dvijetisućitih

I u dvijetisućitima je Attack njegovao svoj alternativni izričaj, vrlo anarhičan i provokativan, no još proturječniji i možda katkad prema javnosti nejasan. Attack se od platforme kulturne alternative moguće pretvara više u društvo, ekipu i klapu. Konkretni problemi s prostorom pridonijeli su tome ozračju, kao i usmjerenost na koncerte i šank. Novih, radikalnijih, javnih aktivističkih akcija bilo je manje, osim projekata "Knjige za zatvorenike", "Pomoć centru za autizam" i "Biciklističke karavane". Važno je ipak pritom uvažiti zasluge na omogućavanju održavanja koncerata i najmarginalnijim glazbenicima, što je dugoročno predstavljalo značajan poticaj stvaranju i njegovanju scene, posebice (uz punk) *trance* i *dub* scene. FAKI je ostvario značaj u razvoju izvedbi vezanih uz prakse bliske cirkuskima – razvijaju se žonglerske, cirkuske i klaunske grupe koje djeluju na ulicama i javnim prostorima, ali kao vizualno atraktivni sadržaj zahvaćaju polako i polja dominantne kulture.

Od 2000. godine i promjene političke paradigme činilo se da su imperativi "vidljivosti" i provokacije izgubili snagu i smisao iz vremena devedesetih, kada se političkom voljom zabranjivalo javno okupljanje na pojedinim mjestima, primjerice na središnjem Trgu u Zagrebu, u slučaju sindikalnih prosvjeda u veljači 1998. Bilo je potrebno pronaći nove moduse djelovanja. Naravno, Attack je sudjelovao u različitim kolektivnim izložbama i akcijama u Studentskom centru (Novi početak). Attack je i bio blizak, upravo osobno, s prosvjedima u Studentskom centru 2000., odnosno s organiziranjem peticije Pokreta studentskih inicijativa za smjenu vodstva Studentskog centra i tu se ipak radilo o konkretnoj aktivističkoj i političkoj akciji.

Predodžba i kontinuitet pojma Attack postoji već neko vrijeme, no pojedinačne se priče različito artikuliraju. Akcije se održavaju, koncerti i projekti jednako tako, pojedinačni se interesi profiliraju, sve je spremno za generacijsku smjenu.

Novi početak, skupna izložba u prostoru Studentskog centra

Rade Jarak, "Improvizacija i skulpturiranje društvene svijesti", *Zarez*, 3. 2. 2000.

Izložbu *Novi početak* organizirao je Attack (Autonomna tvornica kulture) u suradnji s Marijanom Crtalićem, a ona je trebala zabilježiti stanje na domaćoj likovnoj sceni, pretežno među njezinim najmlađim dijelom. Trebala je uglavnom predstaviti autore koji su nedavno završili Akademiju ili neku drugu školu. No pridružilo im se nekoliko starijih i poznatijih kolega, na primjer Sandro Đukić, Ivan Marušić Klif i Simon Bogojević Narath. Odnos prema prostoru i skupini bio je praktično jedini okvir koji je postavljen pred pozvane umjetnike. Taj zadatak otvara široko polje djelovanja, ali i postavlja neka ograničenja, zavisno od individualnog stava i pristupa problemu. Izložba je upriličena u potpuno negalerijskom prostoru, u bivšem disku Studentskog centra. Organizatori ističu da im nije bila namjera održati klasičnu izložbu unutar galerijskih standarda, već je naglasak bio na druženju i zajedničkom izlaganju šarolike skupine autora, stoga je improvizacija glavna karakteristika ove izložbe. Također, riječ je o određenom antimuzeju, ili antigaleriji, nekonvencionalnom projektu kakav smo mogli vidjeti u nekim drugim izložbama Attacka. ... Osim toga i sami autori koji su izlagali na neki se način osjećaju marginalizirani, osjećaju se dijelom potisnute društvene skupine koja zapravo i nije dobila pravu šansu. ...

Prašinu je podigao, kao i uvijek, Igor Grubić. Na otvorenju izložbe dijelio je letak koji je pozivao studente da smijene upravu ukoliko nisu zadovoljni radom Studentskog centra. Letak je sljedeći dan na čudan način nestao da bi uskoro, nakon male medijske kampanje, ponovo uskrsnuo na izložbi. Grubić je djelovao po Beuysovoj maksimi *skulpturiranja društvene svijesti*, a dotaknuo je vrlo škakljivo pitanje ostavki i smjena. ...

Nove aktivnosti u Jedinstvu

U novome prostoru zaživljuju i nove aktivnosti. Data|base|ment – računalna radionica s pristupom internetu jedna je od njih. Video tim se odvaja od Attacka i prerasta u FADE IN – udrugu koja na visokom katu jednog zagrebačkog nebodera otvara studio TV produkcije i koja započinje suradnju s HRT-om. U novome prostoru otvara se mogućnost za prerastanje Attacka i u glazbeni klub tako da se razvija i koncertni tim koji njeguje *punk* i HC, ali i *trance* i kasnije *dub* scenu. Nakon sukoba s upravom Studentskog centra 1999. i prelaska u okrilje Attacka, književni časopis *Libra libera* u Attacku djeluje od sredine 1999. te koristeći računalnu platformu data|base|menta pokreće i projekt LitKon – mrežnu suradnju mladih pisaca s područja bivše Jugoslavije. Data|base|ment je zajedno s *Librom* pokrenuo još nekoliko manjih, ali pionirskih mrežnih projekata: prvi hrvatski kolaborativni hipertekst više autora (*Mixal, Wenders i ja družimo se u samoposluživanju*), hrvatsku *online* platformu za pisanje hiperteksta (*Hipertekst narodu*) kao i interaktivnu mapu putopisa Balkana (*Uvod u pozitivnu geografiju*). S *Librom* u Attacku kulturno se djelovanje proširuje i na književnost, a zbog povezanosti sa studentskom populacijom Attackovi interesi granaju se i prema akademskim.

14. 01.

Otvorenje izložbe Novi početak

Subject: otvorenje
From: marko
Thu, 13 Jan 2000 19:57:48 +0100
----

novi početak - multimedijalna zajednička izložba.

klub sc (iznad menze, savska, bivši panasonic disco (ruke gore tko se sjeća!). petak 14.1.00., 19h.

pa dođite if you dare.

tema izložbe je reakcija umjetnika na prostor i grupu. a prostor je sc, tako da je za predvidjeti da bi umjetnici mogli reagirati na manjak ponude u sektoru kulture ili tako nešto...

marko

2000.

16. 03.
Attack organizira performans MINX GRILL (Jane Graham) u klubu SC.

Minx Grill nastupa u Attacku, FAKI 2000.

SINOĆ ŠOKANTAN NASTUP ENGLESKE STRIPTIZETE

Striptiz u SC-u

2000.

18. 03.
Uređenje novog prostora: tvornica Jedinstvo, Trnjanski nasip bb – "Underground under construction".

18. 03.

Jedinstvo – "Underground under construction"

ATTACK! Newsletter #12, 2000.

U subotu 18.03. održana je ispred Jedinstva radna akcija pod nazivom "Underground under construction". Došlo je oko 30 ljudi, slušao se *ska* i *trance + drum 'n' bass*, čistio vrt, jela leća (hvala Pierre), žongliralo se – naravno, farbale cijevi, pravile pregradne konstrukcije, smijalo se i uživalo u pozitivnoj energiji i ludim Korinim pričama.

Attack je postao jedan od stanovnika prostora tvornice Jedinstvo, koji je izboren protestom ispred i na zgradi, te brojnim faksevima podrške raznih međunarodnih i domaćih kulturnih te nevladinih organizacija i pokreta, a upućenih na broj Gradske skupštine grada Zagreba, koja je i danas službeni vlasnik zgrade na obali Save. Zgradom upravlja gradski ured za kulturu, a koji (još uvijek) vodi Mladen Čutura. ...

KAŽU DA SE POKLONJENOM KONJU NE GLEDA U ZUBE. NE, AKO IH UOPĆE IMA.

Prve izjave oko tvornice Jedinstvo bile su više nego optimistične, no kako je vrijeme odmicalo, kopnila su i obećanja, da bi nam ono što smo vidjeli ušavši u prostor, definitivno pokazalo s kojim igračima imamo posla. Nije da nismo sumnjali, ali ovo....

Mladen Čutura je nakon protesta rekao novinarima/kama: "Mi ćemo im plaćati struju, vodu i grijanje, ali si moraju sami urediti prostor". No, grijanja i ventilacije nema, kao ni vode. Doduše, uspjeli smo identificirati cijev za vodu, ali se kanalizacija nalazi na stropu, što znači da je jedina mogućnost odvoda, kupiti nekakve pumpe – što košta. Struje, fala bogu, ima. Naravno, to nije sve. Najveći problem je vlaga, a za hidroizolaciju (što znači staviti zaštitu na strop i zidove, te smolu na pod) treba, em puno posla, em puno para, koje mi nemamo. WC-a u samom podrumu nema, a jedini dostupni (čitaj: najbliži), nalaze se na prizemlju. Oni, eto, nekim čudom rade, ali je šteta što su nedostupni. S podrumom su povezani samo uskim limenim i vrlo nepraktičnim stepenicama, koje ne bi dugo izdržale veću navalu ekipe. Sve ovo čitajte kao – tu treba sagraditi prave stepenice, a to čitajte kao – košta (čitajte: nema para). Žagar nam je ponudio gradski kontejner s WC-om, koji je ostao od Vojnih igara ili neke od tuđmanovskih veselica na Jarunu. To, naravno, još nismo dobili. Zar je bilo za očekivati.

Svaki novi građevinar ili arhitekt kojeg smo doveli na procjenu, vrtio bi glavom i svaki je dodao barem još jedan izdatak bez kojeg "sve ostalo ne može", pri čemu je postala jasnija prvotna Čuturina procjena da za uređenje cijele zgrade treba oko dva milijuna maraka. Ovdje govorim o dosta skromnoj verziji uređenja našeg dijela, no sve, bez daljnjeg, može funkcionirati i na puno puno skromnijem nivou – pa da, šta će nam voda i grijanje. Mogli bi i struju isključiti – fuj civilizacija.

Otvorenje planirano za 3.3. (te kontinuirani program za skoro cijeli ožujak) u kakvom-takvom prostornom okruženju, srušio se posjetom malo profesionalnije osobe. No, ajmo još malo o prostoru. Naš se podrum sastoji od dvije veće prostorije. Jedna je dugačka 15, a druga 12 metara. Svaku po sredini presjecaju tri odnosno četiri stupa, što malo razbija kontinuitet, ali snaći ćemo se. Ulaz je sa stražnje strane zgrade, a imamo i pozamašno dvorište. Uredske prostorije nam nisu dodijeljene s obrazloženjem da je nama i ovo "puna šaka brade". Iako je izgledno da ćemo se početkom lipnja iseliti iz ureda u Vukovarskoj, još uvijek ne znamo kuda ćemo ga smjestiti, budući da u ovom podrumu nema uvjeta. Po riječima iz Ureda za kulturu, mi se "za nešto bolje" još moramo dokazati.

TKO ŠEPAV, TKO PRTLJAV

Prvotni programski plan bio je fokusirati se na 5 radnih dana u tjednu, no na jednom od podužih sastanaka promijenila se i koncepcija. Tako smo odlučili, umjesto forsiranja rokova, koristiti ono što imamo i onako kako se može. U skladu s napretkom, ići će i događanja.

Za sada smo unutra (ali i vani, jer sređujemo vrt), farbamo, pijemo pivu, zezamo se i planiramo, a šta se treba dogoditi – dogodit će se. Pozivamo ekipu koja može i želi pomoći u uređenju prostora, te stvarati nešto kreativno, da dođe. Fizički, idemo od nule – jebe nam se! Ionako nam samo puko konzumiranje programa nikad nije bilo cilj. Uglavnom, u jednu od bližih verzija ulazi priča o dnevnoj sobi sa čitaonicom, družionicom, visionicom, te radionicom (žongliranje, perkusije... dođi i dopuni listu). Kasnije će tu doći i kompjuteri za cyber-caffe, mala aktivistička videoteka, ručkovi, a kad stvar sazrije počet ćemo se zamarati i s večernjim programom. Nakon laganog i skromnog krečenja svih prostorija, farbanja ograde i preciznijih planova, počele su se nazirati konture, a otkrili smo i neke druge pogodnosti (jedna od sala izvrsna je za izložbe), što će reći da sve to i nije tako loše.

TU SMO - DOĐI!

Tvornica Jedinstvo s naše je strane vrlo otvorena. Sve informacije možete dobiti na telefon 01/6158-711 ili se pretplatite (besplatno, naravno) na našu mailing listu. Zgrada je smještena na nasipu rijeke Save, između Mosta slobode i onog super dječjeg igrališta preko puta studentskog doma Cvjetno naselje, a u ravnini sa HTV-om. Ako idete iz grada: siđete na tramvajskoj stanici kod Lisinskog, pa krenete prema NSB-u (Sveučilišnoj), nastavite po Aveniji Većeslava Holjevca, preko onog odvratnog raskršća, do mosta (ne prelaziti). Tamo se spustite dolje, dođete do nasipa, skrenete desno i onda ćete već vidjeti. Valjda je ovo dosta. Ako nije, pitajte nekoga. I k'o boga vas molim – aute ostavite doma. Dobili smo šta smo dobili, HDZ je izgubio izbore, između ostalog, poneki glas i zbog loše kulturne politike. Lokalni izbori u Zagrebu samo što nisu, možda i prije, pa 'ko kome dužan.

piše: oliver

2000.

20. – 25. 03.
U SC-u, Močvari, po fakutetima i studentskim domovima, Pokret studentskih inicijativa (PSI) prikuplja potpise za smjenu uprave Studentskog centra. U akciji sudjeluje i Attack.

Attack i Pokret studentskih inicijativa (PSI)

Pokret studentskih inicijativa osnovan je u ožujku 2000. godine kao inicijativa desetak kulturnih udruga, časopisa i medija koji su se okupili oko potpisivanja peticije za smjenu uprave Studentskog centra (*Arkzin*, Attack, Diskrepancija, Fade in, *Godine*, KSET, KSFF, *Libra Libera*, MAMA, Radio.Active, Radio Student, SIC, *Revolt*, Močvara/URK). Direktan povod bio je cenzuriranje šestog broja časopisa *Libra Libera*, zbog, kako je uprava obrazložila, neprimjerenog i vulgarnog sadržaja, odnosno "pornografije i negativističkih stavova". PSI-jev zahtjev proizašao je iz nezadovoljstva studentskih časopisa, kazališnih skupina, studentskih udruga, alternativnih umjetnika, studenata, odnosno svih onih koji su ikada došli u doticaj s upravom SC-a i njihovim metodama. Peticijom se ukazivalo na desetogodišnji projekt svjesnog uništavanja te ustanove provođenjem projekta "duhovne obnove" (prema autentičnoj izjavi tadašnjeg ravnatelja Zdenka Protuđera). Uz pomoć "stručnog" kadra iz *Hrvatskog slova* gasili su studentske časopise, onemogućavali realizaciju kulturnih projekata, zatvarali koncertne prostore; ukratko, ukidali svu onu poputbinu od vremena *Poleta*, *Studentskog lista* i Novog vala, kada je SC simbolizirao otpor mladih političkom jednoumlju i dogmatizmu.

Peticiju je potpisalo više od 5000 studenata, a svojim su je potpisom podržali i brojni sveučilišni profesori, novinari, političari, književnici i javni djelatnici (među njima i Ivan Supek, Andrea Zlatar, Milorad Pupovac, Furio Radin, Borivoj Radaković, Boris Rašeta, Benjamin Perasović, Slavko Goldstein, Ivo Goldstein, Zoran Ferić, Ante Čović, Branko Čegec, Ivan Cifrić, Cvjetko Milanja, Radovan Ivančević i drugi). Peticija je uručena Ministru znanosti (Hrvoju Kraljeviću), Rektoru Sveučilišta (Branku Jerenu), dopredsjednici vlade (Željki Antunović) i Studentskom centru.

Za vrijeme djelovanja Pokreta studentskih inicijativa, vodio se i medijski rat u kojem je tadašnji ravnatelj kulture Stipe Zeba u jednom trenutku u *Večernjem listu* komentirao kako je riječ o simpatizerima "jugoslavenske armije", i to potkrijepio plakatom s izložbe Novi početak koju je u SC-u organizirao Attack, a na kojem je autorica napisala "živjela JA!". U *Slobodnoj Dalmaciji*, kolumnist Joško Čelan je PSI-je proglasio "narkorokerima" i "s dozom šaljiva pretjerivanja" – usporedio nas s četnicima! (*Slobodna Dalmacija*, 29. ožujka 2000).

Treba svemu dodati da je 5042 studentskih potpisa u otprilike tjedan dana bio nezamisliv rezultat u doba kada je vladala potpuna studentska pasivnost. To je bilo iznenađenje i zbog toga što je akcija pokrenuta zbog problema u studentskoj "kulturi", što je također bio presedan. Posljednji studentski bunt prije toga zbio se 1996. godine, a bio je potaknut legendarnim smanjenjem broja mandarina na meniju, ili zbog neke slične prehrambene problematike.

No postojao je i širi okvir, koji je postizanjem prvog zahtjeva (smjene direktora SC-a) ojačao, a ticao se zakona o Studentskom Zboru u čije se pisanje uključio jedan dio PSI-ja. Studentski Zbor je u to doba bio neka vrsta škole za buduće političare. SZ nikada nije reagirao na tone i tone primjera kršenja studentskih prava u SC-u. Eventualno bi se neki tadašnji SZ-ovci ponudili da srede konflikte preko veze, jer su bili dobri s nekim u upravi SC-a.

Ako sam prosvjed protiv devastacije SC-a kao prostora kulture nije ima dovoljnu težinu, naknadni nalaz državne revizije pokazao je kako su sva upozorenja bila opravdana. No, pored sasvim očitog netransparentnog poslovanja, legalni predstavnik studenata – Studentski zbor – i tada je dao bezrezervnu podršku ravnatelju Studentskog centra, a Sveučilište se proglasilo nemoćnim utjecati na događaje u SC-u.

Legalni putevi rješavanja studentskih problema jednostavno nisu funkcionirali. Kao posebno bizarnu ilustraciju takvoga stanja treba se sjetiti epizode u kojoj je grmalj s akreditacijom Rektorata, koji se predstavio kao "voditelj pismohrane", na Smotri Sveučilišta rastrgao peticiju koju je oteo s *Revoltovog* štanda. Sličnu je sudbinu godinu dana ranije doživio zabranjeni broj *Libre*, kada se na prosvjednom okupljanju uredništva u SC-u pojavilo nekoliko mladića u crnim košuljama i izgazilo izložene primjerke časopisa.

Tako je čitav problem, iako lokalno potaknut, imao puno širi razlog i karakter.

Katarina Peović Vuković

2000.

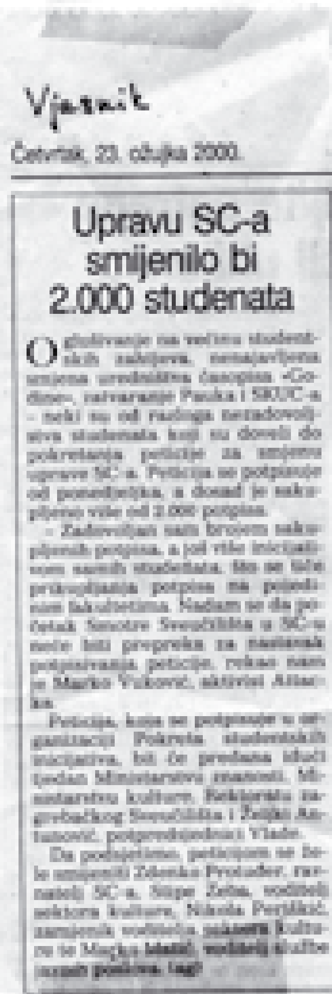
15. 04.
Koncert: SMRT, Intoxicate, AK47, Bagger (Švicarska).

29. 04. – 06. 05.
FAKI 3

Teorija nesposobnosti: o stanju u SC-u 2000.

ATTACK! Newsletter #12, 2000.

Na Attackovoj izložbi *Novi početak*, održanoj početkom siječnja u Klubu SC-a, pažnju je izazvao umjetnički rad Igora Grubića "Poziv na smjenu uprave SC-a", dijeljen u obliku letka, a kasnije nalijepljen na zid među ostale radove. ... Drugi dan ujutro, rada više nije bilo. Slučaj je brzo došao u novine, i dok je Nikola Periškić, zamjenik voditelja sektora za kulturu SC-a, tvrdio kako on o tome ništa ne zna, do odgovornog Stipe Zebe se nije moglo jer je bio "službeno odsutan". Tada je zabranjen dogovoreni party za zadnji dan izložbe, a kada smo dva dana kasnije donijeli primjerke newslettera i ostavili ih u predvorju, odnekud se pojavio njihov činovnik s vrećom za smeće i sve ih pobacao, uz obrazloženje: "Vaš program je završio. Ne može se to ovdje". Prisjetimo se, nije "to moglo ovdje" niti sa studentskim listom *Revolt* jer "nisu dovoljno državotvorni", a slično je završio i zahtjev Glasa 99 za dozvolu za dijeljenje i distribuciju svojih propagandnih materijala. ...

Vjesnik

Četvrtak, 23. ožujka 2000.

Upravu SC-a smijenilo bi 2.000 studenata

Kako to da je onda Attack dobio pravo na izložbu i kako to da sada sve "pršti od kulture"? Jednostavno, promjenom vlasti počelo se povlačiti i ozbiljno pitanje ostanka ostalih, nižih struktura. Budući da su SDP/HSLS-ovci/ovke najavili/e da će "letjeti" svi koji su postavljeni po stranačkom ključu ili, kako u tekstu uz peticiju piše, "političkim dekretom", Uprava SC-a pokazala je sposobnost kameleona, odnosno, nakon dvije godine provođenja politike HDZ-a (uspješno ušutkivanje studentske mase), sad se furaju na profesionalce. U posljednja 3 mjeseca dogodile su se stvari koje nikad niste mogli ni sanjati (pa i performans Jane Graham [Minx Grill], striptizete iz Velike Britanije, hard core/punk koncerti...). ...

Samo dio kronologije vezan za kulturu dovoljan je da cijela garnitura ode. Vjerujemo da bi svaki segment SC-ove odgovornosti (prehrana, smještaj, zapošljavanje) mogao biti obrađen u barem još ovolikom obimu [5 stranica ovog *newslettera*]. To će iščačkati novinari, a vjerujem da će biti posla i za financijsku policiju, jer bilo bi zanimljivo čuti kuda se slijeva 40 milijuna netransparentnih kuna godišnje, koje Student servis utrži od privremenog i povremenog zapošljavanja. Pa da listi za ostavku pridružimo još pokoje ime.

oliver

29. 04. – 06. 05.

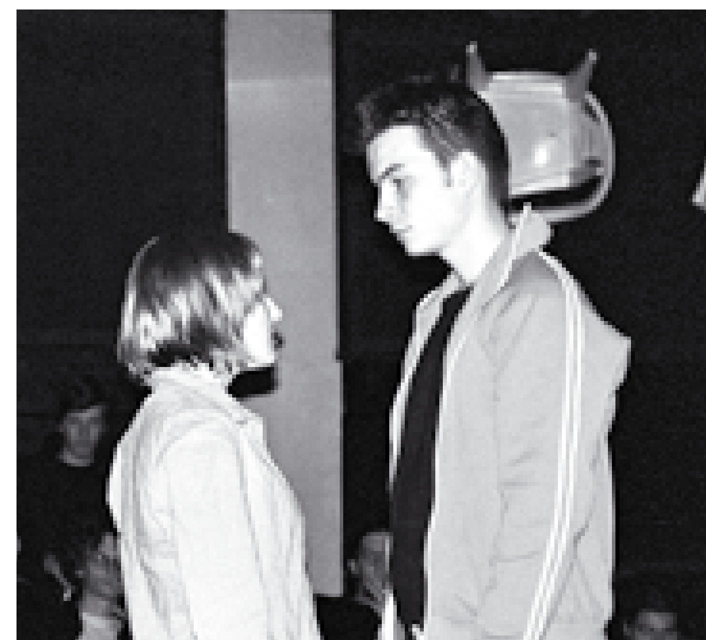
Gerila nad teatrom – Faki® 2000.

Oliver Sertić, *Vijenac*, svibanj 2000.

Festival alternativnog kazališnog izričaja – FAKI®, treći je put održan u Zagrebu, od 29. travnja do 6. svibnja 2000. u organizaciji Autonomne tvornice kulture – ATTACK! FAKI® je nastao kao svojevrsna oaza i utaživač žeđi za novim izvedbenim formama stvaranim kao kontrapunkt strogim kazališnim zakonitostima i klasičnom dramskom repertoaru, koje su se nagomilavale početkom devedesetih da bi na prvom FAKI-ju, u travnju '98., definitivno eksplodirale. Nakon dva višemanje uspješna festivala, na kojem je nastupilo četrdesetak grupa iz Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine te Poljske, koncepcija se ponešto promijenila no osnovna spontanost ostala je ista. Prva dva vođena su isključivo *anything goes* poetikom, odnosno na Festival su bili primani gotovo svi prijavljeni do najavljenog roka.

Prednost takva pristupa očitovala se u naglu porastu mladih imena što su svoju kreativnu želju za alternativnom produkcijom izražavali štancajući velik broj kvalitetnih idejnih koncepata, ali se nažalost dogodio *boom "one performance"* grupa nastalih samo zbog mogućnosti nastupanja, što je gubilo smisao, a i bitno se odrazilo na kvalitetu Festivala. Ove se godine zbog toga ipak parcijalno filtriralo. Smanjen je i broj grupa gotovo za polovicu, a kraće forme, performansi, zamijenjeni su nešto duljim – predstavama. Prinos ovogodišnjem FAKI-ju dale su domaće snage: Burka (Samobor), Regina Trinajstić (Zagreb). Handycapt theatre (Split). Robert Franciszty (Zagreb), Nezavisni teatar barake (Kutina). Teatar "..." (Velika Gorica), Thad (Zadar), Theatre de femmes & Trois hommes (Zagreb) te žonglerska grupa Nova loža lude mame, a

Maja Kovač i Marijan Mihaldinec na FAKI-ju 2000.

2000.

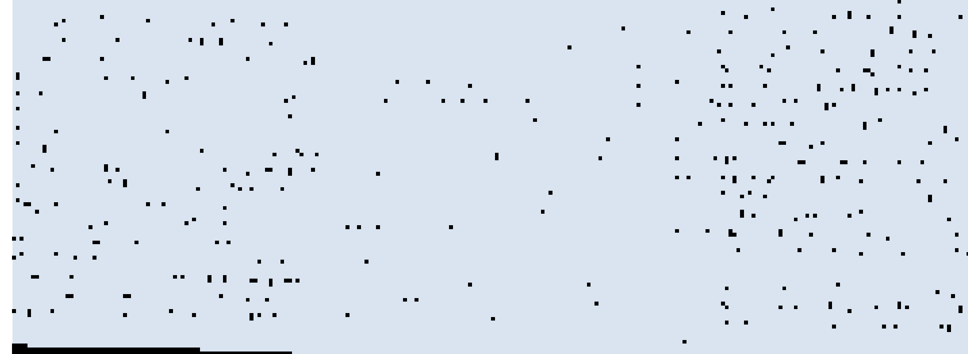
FAKI 2000.: Anica Tomić

Gore i desno: Starry Frigate, (Moldavija), radionica pantomime na FAKI-ju 2000. Lijevo: šišanje u legendarnom kokošinjcu.

»Pozorište šešira« u Tvornici

2000.

06. 05.
Millenium Marijuana March – marš solidarnosti (od Trga bana J.J. do Jedinstva). Zatvaranje FAKIja.

ZAGREB

Počeo 3. FAKI

ZAGREB [illegible]

inozemne boje branili su: Dnijebitno (BiH). Minx Grill (Velika Britanija), Oberju (ex-Yu), Starry Frigate (Moldavija) i prvi put u Zagrebu jedna jugoslavenska grupa – Pozorište šešira iz Beograda, koja je tehnički i izvedbeno bila nositelj FAKI-ja.

Produkcijski najjači FAKI® dopunjen je dodatnim multimedijalnim programom. U organizaciji kazališne udruge Frakcija održana je dvodnevna videoprojekcija pod naslovom *Zašto se hrvatska alternativa boji plesa?* u drugom dijelu popraćena predavanjem Gorana Sergeja Pristaša, asistenta na Odsjeku za dramaturgiju ADU-a i glavnog urednika časopisa “Frakcija”. Ivana Sajko, voditeljica tribine s temom *Jedinstvo – centar novog kazališta*, kojoj su prisustvovali svi predstavnici trenutnih i budućih korisnika/ca tvornice Jedinstvo, dodijeljene Attacku i Močvari te nekolicini kazališnih udruga, pokušala je pronaći modus budućega djelovanja tog prostora, zamišljena poput velikoga multimedijskog centra. Članovi pantomimskog teatra iz Moldavije održali su besplatnu trodnevnu radionicu, a priređen je fotosession, modna revija i prodajna izložba pokrivala za glavu Ljudmile Stratimirović, autorice iz Beograda, jedne od glumica i redateljica Pozorišta šešira. Dodatni program imali su i Teatar “...” s instalacijom, videoprojekcijom i *drum ‘n’ bass* partyjem, a Robert Franciszty je uz predstavu postavio izbor svojih umjetničkih radova. ...

Najveći dio programa održan je u novootvorenom prostoru ATTACK-a u tvornici na savskom nasipu, dok su dio događanja, zbog tehničke opskrbljenosti, pokrile susjedne Močvara i Institucija te SKUC i Tvornica iz Šubićeve. Na završnom ponovno su nastupili neki od izvođača, a kao gosti i kazališna grupa Le cheval iz Sarajeva te band Speedy Gonzales iz Zadra. Spektakularnim obilježavanjem međunarodnoga dana za legalizaciju marihuane, *Millenium Marijuana Marchem* u kojem je povorka od više od tisuću ljudi uz upaljene *jointe* prodefilirala od Trga bana Jelačića, preko Importanne centra do Jedinstva, tražeći dekriminalizaciju i legalizaciju, Festival je zatvoren više nego dojmljivo. Financijski su taj vjerojatno “najniskobudžetniji festival u povijesti festvala” pomogli: European cultural founda-tion, Gradski ured za kulturu i Studentski zbor. ...

06. 05.

Millenium Marijuana March – Faki 3

(nepotpisani izvještaj o zatvaranju FAKIja)

“Taj dan je bio legendarni MMM, Attack je bio pun, nastupili su neplanirano nabrijani Le Cheval, bend Speedy Gonzales iz Zadra, itd., atmosfera ludilo: najbolja fešta, i rastanak organizatora s pribježištem koje nam je na tjedan dana omogućio FAKI®.

Prethodno je hipnotisana gomila od oko 1000 ljudi došla s Trga na nasip; omladinski lider Mario Kovač se popeo na metalnu konstrukciju ispred Močvare i održao govor tipa “drugovi i drugarice”, i zakačio zastavu Bob Marley; zatim su svi vudstokovski dočekali da Močvara odluči nenaplaćivati ulaz, i sve je to bilo uslikano i usnimljeno, i napušeno, nemrešvjerovat.”

2000.

16. 06.
Službeno otvorenje Attacka u Jedinstvu.

DATA|BASE|MENT – Attackova sajber birtija

Projekt Attackove sajber birtije data|base|ment pokrenuo je Marko Vuković sa Svenom Cvekom u proljeće/rano ljeto 2000. Projekt je predstavljao nastavak Markovog dotadašnjeg interesa za web tehnologije. Data|base|mentov tim brinuo se za održavanje Attackovog weba i web stranica različitih Attackovih projekata (FAKI, *Libra Libera*, LitKon, kasnije Komikaze). Data|base|ment je pružao i web podršku Pokretu studentskih inicijativa, služeći se pritom radio.active platformom Multimedijalnog instituta; a implementirao je i neke pionirske web projekte u zemlji (“Mixal, Wenders i ja”, “Uvod u pozitivnu geografiju”, “Hipertekst za mase”, Desktop simulator).

Osim toga, od ljeta 2000. je u podrumu Jedinstva funkcionirao Attackov cyber cafe, gdje se bilo tko, za minimalno novaca, mogao doći poslužiti internetom na jednom od 4-5 kompjutera. Sajber birtija je radila u podrumu Jedinstva onoliko koliko je to bilo moguće s obzirom na činjenicu da u prostoru nije bilo grijanja i da je u nekoliko navrata bio poplavljen.

Jedno od glavnih data|base|mentovih postignuća bilo je postavljanje Attackovog vlastitog servera na domeni jedinstvo.hr. Naziv domene odražavao je ondašnju ideje da se kroz data|base|ment uspostavi informatička podrška za sve stanovnike tvornice Jedinstvo. Na serveru, odmilja nazvanom Brzi, bile su smještene stranice navedenih Attackovih projekata. Sam server bio je smješten iza šanka, skriven između gajbi piva i zatvoren u kutiju od dasaka zaključanu lokotom i lancem. To, naravno, nije bila idealna lokacija za stroj koji je posluživao projekte od kojih su neki bili i međunarodni (LitKon). Često se znalo desiti da za vrijeme koncerata ili partija u Attacku susjedi zbog buke zovu policiju. Policija bi došla, isključila struju i prekinula party, i usput s Interneta skinula Attackov server.

Zahvaljujući tome što Grad, unatoč obećanjima, za adaptaciju podrumskog prostora u Jedinstvu nikada nije uložio potrebna sredstva, a poplave, hladnoća i policijska postupanja su se nastavili, sajber bitija je u jednom času prestala s radom, server preseljen u Zamir, a zatim, s gašenjem Zamira, i ugašen.

Attackov server, brzi.jedinstvo.hr, skriven iza šanka.

16. 6.

Otvorenje Attacka u Jedinstvu

Subject: attack otvorenje
From: marko
Wed, 14 Jun 2000 10:59:32 +0200

petak, 16.6.00., 18h., trnjanski nasip bb. autonomna tvornica kulture - attack napokon otvara svoja vrata. svakodnevno (uto-sub) od 16 do 20h. infoshop/čitaonica (info:central). sajber birtija (data|base|ment). ručkovečera (kanibal:kazan) opening special: prvi lokalni projekt kolaborativnog pisanja. hipertekst u kolaboraciji 5 mladih autora. čitaj ga na: <http://www. autonomous-c-factory.hr/hipertekst> javni, otvoreni hipertekst. slobodno učestvujte i nadovezujte se povodom 150 godina komunističkog manifesta. piši i čitaj na: <http://www. autonomous-c-factory.hr/mase>

2000.

??. 06
Promocija sedmog broja *Libre Libere*. Na promociji po prvi put u Attacku nastupa "Toto Kotunjo".

??. 06
Na off programu Eurokaza prikazuje se izbor s FAKIja.

24. – 26. 09.
Inicijativa protiv ekonomske globalizacije IPEG. Organiziraju: m.a.m.a. i Attack (+ Zelena akcija + ZAP + Anfema...)

Promocija Libre Libere #7 u Attacku.
Od gore prema dolje: **Toto Kotunjo s pratećim bendom; tematski štand ("osamdesete"); uredništvo Libre: Boris Koroman, Katarina Peović, Sven Cvek.**

24. – 26. 09.

Inicijativa protiv ekonomske globalizacije (IPEG)

Dražen Šimleša, *Četvrti svjetski rat/Drugačiji svijet je moguć!*

Izvor: http://www.elektronickeknjige.com/simlesa_drazen/cetvrti_svjetski_rat/pages/042.php

Kao prvu pojavu aktera [alter-globalizacijskih] pokreta [u Hrvatskoj] možemo navesti akcije koje je organizirao Attack – Autonomna tvornica kulture. Za vrijeme prvih Karnevala protiv kapitalizma, Attack je i 1998. i 1999. godine organizirao akciju Ulice ljudima sa sličnim porukama kao i u cijelom svijetu. Ipak, potpuno otvoreno u odnosu na globalni pokret postavila se Inicijativa protiv ekonomske globalizacije (IPEG) stvorena 2000. godine. IPEG je bio prvi izlazak u javnost aktera civilne scene pa niti samo ime nije slučajno odabrano, jer je preuzeto od čeških aktivista koji su isto nazvali svoju inicijativu protiv tadašnjeg sastanka MMF-a i Svjetske banke u Pragu. Time su aktivisti iz različitih organizacija i skupina u Hrvatskoj željeli pokazati gdje vide suradnike u globalnim razmjerima. IPEG je i stvoren kako bi se kroz tri dana predavanja, direktnih akcija i prosvjeda izrazila podrška aktivistima u Pragu. Način rada i okupljanja takvih inicijativa bit će korišten i kasnije isto kao i na početku kod IPEG-a. Dakle, stvara se nekakva neformalna *ad hoc* koalicija ili inicijativa koja se vrlo brzo ugasi nakon konkretnog događanja. Iz razgovora s pojedinim akterima može se saznati kako su neki tada mislili da će takve inicijative ili okupljanja poprimiti stalan karakter, ali vrlo brzo su uvidjeli da je takvo što još uvijek teško očekivati u Hrvatskoj. Kroz tri dana IPEG-a organizirana je kritična masa, brojna predavanja vezana za globalizaciju, eko plac s lokalnim proizvođačima zdrave hrane, prosvjed na Cvjetnom trgu, dijeljenje besplatne hrane i direktna akcija blokiranja MMF-ovog ureda u Zagrebu na više od pola sata uz prebačen transparent preko aktivista na kojem je pisalo – Prag zove, Zagreb odgovara. Javnost je uglavnom reagirala s čuđenjem, jer su teme o kojima su akteri civilnog društva počeli govoriti bile nove i tek nakon sve intenzivnijeg upletanja MMF-a u ekonomiju, afera s Enronom, Deutsche Telekomom i slično počeo se osjećati prodor globalizacije i u Hrvatskoj. Novinar *Vjesnika* Dean Sinovčić (27.09.2000) dobro je zaključio kako se radilo o "pionirskom pokušaju". Možemo reći kako su se aktivisti u Hrvatskoj i civilna scena globalizirali i prije same Hrvatske i njene javnosti. Mediji su bili uglavnom pozitivno orijentirani prema cijeloj priči uz par pokušaja jeftinog senzacionalizma pa tako *Večernji list* (06.08.2000.) objavljuje na naslovnici "Urbana gerila 26. rujna blokirat će Zagreb", a tjednik *Nacional* ... prišiva pokretu sposobnost telekineze i stavlja naslov "Aktivisti će prosvjedom u Zagrebu blokirati sastanak Svjetske banke i MMF-a u Pragu". No, onda slijedi prava fora. Dejan Đurković objavljuje tekst u *Vjesniku* (07.09.2000) protiv IPEG-a uz naslov "globalizaciji se i na Zapadu protive tamošnji 'gubitnici'". Mjesec dana kasnije izvjesni Dejan Đurković u novinama iz tadašnje Jugoslavije *Danasu* (7-8.10.2000) objavljuje gotovo isti tekst o IPEG-u. Ipak ga prilagođava lokalnim potrebama pa svoju "hrvatsku kritiku gubitnika" globalizacije obogaćuje "ženom s cvetom u kosi". Đurković, a svaka sličnost s osobom iz *Vjesnika* je namjerna i neslučajna, piše o "hrvatskom i srpskom strahu od globalizacije" prozirno povezujući prosvjednike u Zagrebu s idejama Mire Marković(?!) zaključujući kako bi IPEG bio dobar kao zagrebačka podružnica Jugoslovenske levice. No, kao što sam rekao, mediji su uglavnom korektno opisivali stavove aktivista i aktivistkinja bez nekakvih preuveličavanja i glupiranja.

2000.

27. 09.
Koncert: Radikalna promjena, La kurtizana, Svečanosti ugodne (Zaprešić), El corazon del sapo (Španjolska).

04. 10.
Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad životinjama – Kolektiv Obrana istine i Attack.

18. 10.
Benefit koncert za troškove akcije Amnesty Internationala povodom početka međunarodne kampanje protiv mučenja. Svirali: Ždesk (V. Gorica), Raspad sistema (Zg), AK47 (Zg), Lunar (Zg) i Intoxicate (Samobor).

Neoliberalna globalizacija

Letak Inicijative protiv ekonomske globalizacije (IPEG), rujan 2000.

U Hrvatskoj gotovo da ne postoji aktualnija tema od globalizacije, WTO-a i svih ostalih integracija u vodeće institucije svijeta. Miješaju se strahovi i nadanja, birokratske poruke iz vladajuće koalicije umiruju situaciju isključivo njenom neizbježnošću, a napaljene desničarske ponude za talibanizaciju Hrvatske kao spas od integracija izgledaju smiješno, da nisu tužne i realno opasne. Nigdje se u tim ideologiziranjima ne ulazi duboko u problem, ne pokušava naučiti iz iskustva drugih zemalja, a ljude koji nude uspješne alternative sveprisutnom uništavanju prirode i ljudi trpa se u ladicu iracionalnog romantizma i neshvaćanja globalnog progresa, te najveće fatamorgane u pustinji koju kontrolira mafija skrivena u hladnim hodnicima najvažnijih institucija svijeta. Tako je olakšana medijska manipulacija senzacionalnim naslovima iza kojih je praznina.

Dakle, predstavljene su nam dvije alternative koje to nisu, jer se zapravo odnose jednako prema slobodi i pravima pojedinca/ke – negiraju ih. Možemo birati hoćemo li biti narajcani ratnici i jurišnici u obrani svetog bedema časti samo naše krvne suverenosti ili ući u luna-park kao proždrljivi roboti koji se klanjaju jedinom preostalom božanstvu – novcu.

E, pa postoji i nešto potpuno drugačije.

PET POSTULATA NEOLIBERALIZMA

U svim raspravama o globalizaciji kod nas, uglavnom se ne spominje, a pogotovo ne analizira pojam neoliberalizam koji je puno važniji, jer predstavlja ideološki temelj ovakve globalizacije te čini jezgru za strategije najvećih korporacija u ovladavanju svijetom kroz ovladavanje tržištem. Neki od osnovnih postulata neoliberalizma su:

01 **VLADAVINA TRŽIŠTA**, odnosno težnja da mehanizam regulacije u ekonomskim procesima i gibanjima ostane prepušten slobodnom tržištu, konkurenciji, odnosno “nevidljivoj ruci”. Tako jedini cilj postaje neutaživa žeđ za sve većim i većim profitom, pa nas ne treba čuditi što kao posljedicu takve politike imamo smanjenje plaća za radnike/ce, uništavanje neposlušnih sindikata i ustrajavanje na smanjenju općih prava radnika/ca. Sukladno svemu tome nadovezuje se drugi postulat, a to je

02 **SMANJENJE PRORAČUNA ZA SOCIJALNE IZDATKE**, čime se umanjuju ulaganja u obrazovanje i zdravstvo, komunalne potrebe, kao i za pomoć siromašnima. Situacija ide u smjeru da se sve manje lijekova može dobiti na recept te ih se sve više mora kupovati, a neke bolnice oskudijevaju u osnovnom sanitetskom materijalu. Situacija ide u smjeru ukidanja javnih kuhinja koje siromašnim ljudima predstavljaju jedinu mogućnost za dnevni topli obrok. U obrazovanju se šanse za daljnje školovanje sve više vežu za platne mogućnosti obitelji. Blairova laburistička vlada u Velikoj Britaniji, koja se predstavlja kao uspješan obrazac naizgled spasonosnog i humanog “trećeg puta”, a koja je uostalom i dobila izbore naglašavajući svoju osjetljivost na društvene probleme te zbog želje ljudi za promjenom nakon 18 godina konzervatizma (zvuči poznato?), uvela je ponovno plaćanje studija i tako eliminirala siromašnije slojeve iz visoke naobrazbe. Zar nije ironija da je sam Tony Blair naglašavao da su tri temeljna prioriteta njegovog programa: “Obrazovanje, obrazovanje, obrazovanje”.

Treći postulat neoliberalizma je

03 **DEREGULACIJA**, koji je povezan s prvim, jer se njime želi smanjiti intervencija države ili nadležnih institucija uvijek kada postoji mogućnost da ta intervencija

2000.

24. 10.
Benefit crust slušaona povodom Međunarodnog dana borbe protiv McDonaldsa. Vrtili: Marva i Fistra.

25. 10.
3. rođendan Attacka. Izložba fotografija, novinskih članaka i plakata Attackovih događanja i akcija; performance, video projekcija “Ne daj se godinama moj Attack”; Snimke TV priloga by Aktivistički video centar Fade in.

31. 10.
1. rođendan Anfeme – radionica Maje Uzelac.

ugrozi profit (npr. briga za očuvanje okoliša ili sigurnost na poslu). Dalje slijedi

04 **PRIVATIZACIJA**, kojom se žele privatizirati sva dobra, resursi i uslužni servisi neke zemlje, kao što su najvažnije industrije, banke, ceste, škole, bolnice... pa čak i voda. Vjerovali ili ne, u svijetu već postoje mjesta gdje ljudi moraju plaćati pitku vodu, ne zato što nema čistih izvora, već zato što korporacije imaju kontrolu nad izvorom pa im se čini logičnim da to naplaćuju. U Boliviji, koja je najsiromašnija južnoamerička država, samo trećina seoskih područja ima pristup izvorima vode. Vlada Bolivije nema novaca za investiranje u javna dobra, jer su joj ruke svezane raznim ugovorima sa Svjetskom bankom ili Međunarodnim monetarnim fondom. Tada se kao “spas” pojavljuju korporacije. U trećem najvećem gradu Bolivije, Cochabambi, vodovod je prodan, praktički za ništa, konzorciju u kojem djeluju britanske, talijanske i SAD-ove korporacije. Tim ugovorom osigurano im je najmanje 16% godišnjeg profita i udio u predloženoj brani Misicuni. Vlast je pristala na to, iako su alternativni izvori vode u okolici mogli biti osigurani uz neznatno ulaganje. U siječnju ove godine konzorcij je objavio poskupljenje vode za 35%, čime bi mnoge obitelji morale izdvajati 20% svojih ukupnih mjesečnih primanja samo da plate vodu. Naravno da su se ljudi pobunili te su u cijeloj regiji izbili nemiri. Ozbiljnost situacije vlast je riješila, pametno kako svaka vlast zna, uvođenjem izvanrednog stanja. Zbog općeg nezadovoljstva ljudi, vlada Bolivije je popustila i na kraju odbacila ugovor te je konzorcij napustio Boliviju, ali sada prijeti tužbom zbog toga i zahtijeva kompenzaciju. Ovakve tužne priče su brojne i zaista nam još samo fali da se i čist zrak počne naplaćivati. Sličan slučaj možemo vidjeti i u Hrvatskoj u ugovoru s korporacijom Enron za gradnju hidroelektrane Jertovec, o čemu sada pišu sve novine. Nerazvijene zemlje su često prisiljene privatizirati sve gore nabrojano kako bi dobile kredite od Svjetske banke ili Međunarodnog monetarnog fonda, čime ove dvije organizacije na najočitiji način preuzimaju ulogu “fine i uglađene” policije za korporacije. Često skrivena iza potrebe za većom efikasnošću, privatizacija završava u koncetraciji bogatstva u sve manje ruku i povećanju poreza za njihove potrebe.

Peti postulat neoliberalizma je

05 **ELIMINIRANJE KONCEPTA JAVNOG DOBRA** ili potreba zajednice konceptom individualne odgovornosti, čime se zapravo krivica za siromaštvo prebacuje na njegove najveće žrtve, siromašne ljude. Ovih pet postulata je primijenjeno u svim zemljama kojima su Svjetska banka i Međunarodni monetarni fond “nesebično” pomagali raznim “strukturalnim programima prilagodbe” ... čime su ih samo vezali za daljnja otplaćivanja kredita.

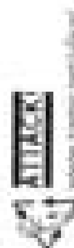
Ulice ljudima!

Dajmo našem gradu zraka!

Alternativa kulturi automobila zasigurno je kultura biciklizma, pješačenja i sličnih nezagađujućih načina kretanja. Ovom gradu potrebna je jaka kultura ekološki održivih i prihvatljivih navika, kao i odgovarajuća infrastruktura koja će to podržati.
Kakva infrastruktura? Dobro označene biciklističke staze na svim prometnicama, više pješačkih zona, spušteni pločnici koji olakšavaju i omogućavaju kretanje invalida i biciklista/kinja, efikasniji javni prijevoz na električni pogon... i tisuće drugih stvari koje je moguće učiniti na osobnoj razini...

Što mi možemo učiniti?

Recimo ne kompanijama koje nameću kult stroja!
Izađimo na ulice, trgove, parkove i pretvorimo ih u igraonice, opustimo se i komunicirajmo s ljudima koji žive pokraj nas, u istom kvartu, u istom gradu... upoznajmo se, zabavljajmo se... posadimo koje drvo, proširimo zelene površine... ako vozite automobil, povezite više ljudi, jer to manje zagađuje, smanjuje zakrčenje na ulicama, nije asocijalno, smanjuje troškove goriva i otvara prostor drugim sudionicima/ama u prometu. Vozimo bicikle i sudjelujmo u kritičnoj masi onih koji/e žele očistiti na životu ovaj grad, a uz njega i cijeli planet. Budite svjesni biciklista/kinja u prometu, pješaka i invalida. Ne žurite, opustite se.

Pomaknimo se, počnimo živjeti!

2000.

17. 11.
Tribalizer party.

Tribalizer

Četrdesetak partija. Stotine kilometara. Mnoštvo znoja. Tone živaca. Ljubav prema plesu, glazbi i prirodi. Čelična volja i želja za zabavom i druženjem. To je Tribalizer. ... Nastao je kao projekt kolektiva pod imenom Mindfactory, kao sastavni dio Autonomne tvornice kulture, popularnog Attack!-a. S vremenom, Tribalizer postaje "institucijom" samom za sebe. No, krenimo redom.

U jesen 2000. godine, potaknuti iskustvom prijatelja i kolega iz Pule (Metamedia i Mars Room), a gonjeni željom za partijanjem i druženjem, omanja grupa entuzijasta unutar Attack!-a formira svoju sekciju, kolektiv, pod imenom Mindfactory. Kao protuteža masovnim, komercijalnim i profitu orijentiranim partyjima, Mindfactory pokreće svoj projekt pod nazivom Tribalizer. Od samog početka kontroverzan i uporno dosljedan, Tribalizer ubrzo postaje popularan, te počinje privlačiti i dio ljudi tradicionalno okrenutih ka komercijalnijim događajima, jer "je tamo dolje atmosfera potpuno drugačija" nego u Tvornici, Bestu, Sokolu, Aquariusu i drugim razvikanim mjestima. Osnovna su obilježja Tribalizera niska cijena ulaznica, volonterski rad svih sudionika, samostalan rad na unutarnjem uređenju i dekoracijama, inovativan pristup organizaciji (vrlo ležeran, ponekad konfuzan i neorganiziran) te otvorenost neetabliranim DJ-ima. Kao heterogena grupa, svaki pojedinac/ka doprinosi na sebi svojstven način u razvoju i organizaciji. Kao jedno od najvećih postignuća treba spomenuti kupnju agregata za potrebe open-air partyja, koja je rezultat zajedničke volje i želje svih, kao i realne potrebe za jednim takvim strojem. Na žalost, prvi je agregat kratkoga vijeka jer biva ukraden nedugo nakon kupnje.

Ipak, zahvaljujući velikoj pomoći naših prijatelja (Benjamina Perasovića i Toshiye) koji doniraju vlastita sredstva, nabavlja se i novi agregat. Heterogen kakav je, Tribalizer ima svoje svjetlije i tamnije trenutke. Unutar kolektiva dolazi do manjih sukoba među pojedincima, prvenstveno kao posljedica nedostatka komunikacije. Kao rezultat toga nastao je i posebni projekt Spin Cycles, no o tome drugom prilikom.

Plakati by Vančo Rebac.

Pokretači Tribalizera: Ehip, Biffel i Šeki.

Ipak se čini da zajednički većinski interes i ljubav prema plesu i glazbi uspijevaju zadržati kolektivni duh. Iza Tribalizera sada stoji već oko četrdeset partija, što u Attack!-u, što na Ponikvama, što na moru... Kao važnije treba napomenuti ekološku akciju i party povodom Dana planeta Zemlje, suorganizaciju prošlogodišnjih Ponikava, te Earthdance party. Tribalizerom je do sada prodefiliralo dvadesetak domaćih te desetak stranih DJ-a.

Kao kolektiv okrenut suradnji s drugim sličnim grupama, ekipa Tribalizera u suradnji s Metamedijom iz Pule te Humortumor sektom iz Zagreba sudjeluje u organizaciji većih partija na Jadranskoj obali. Točnije, na Cresu sudjeluje u organizaciji eko-trance festivala Free Spirit, te u Puli u organizaciji tradicionalne Marlere. U posljednje se vrijeme čini da je došlo do manjeg zastoja u evoluciji Tribalizera, no problem će uz zajedničko nastojanje svih biti riješen. Sveukupno gledano, neke od Tribalizerovih inovacija, poput besplatnog voća i čaja postaju, čini se, standard i na komercijalnijim partyjima, što je dobar pokazatelj da smo na pravom putu. Što više reći o Tribalizeru? Pa, tko ga nije vidio i čuo, ne zna što je propustio. Uglavnom, Tribalizer ide dalje...

by Njax
Izvor: http://www.trancepleme.com/clanak-7-tribalizer.html (17.3.2003.)

2000.

28. 11.
Akcija pomoći centru za autizam (HDLU/ Džamija).

28. 11.

Pomoć Centru za autizam

(dobrotvorna akcija u organizaciji Autonomne tvornice kulture – ATTACK)
Izvor: www.attack.hr/za-cza

U sklopu Zagrebačkog salona u HDLU (Džamija) 28. 11. 2000. u 19h postavljena je multimedijalna instalacija (ATTACK, Fade in, MAMA, DJ Sergio, studenti ALU) i izveden performans (SCHMRTZ teatar), čime smo ukazali na hitnost pružanja neophodne pomoći centru.

Što je učinjeno u dva mjeseca? ATTACK je prikupljenim novcem Centru kupio deke i cd-player potreban za terapiju. MAMA je odlučila donirati kompjuterski program koji služi kao didaktičko pomagalo na bazi igre Memory. DJ Sergio je donirao nekoliko CD-a s glazbom za relaksaciju. Centru je poklonjen izloženi kip – rad Irene Perić Škrinjar i Ozrena Radovanovića. Marko Gregović (ATTACK) i gimnazijalci privatne klasične gimnazije prikupili novac od prodaje božićnih kolača u svojoj školi i uplatili na žiro račun.

U produkciji SCHMRTZ teatra i u prostorijama ATTACKA 5. i 6.12. 2000. će se moći pogledati predstava *Work in progress*. Ulaznice neće imati cijenu već ćete vi dati onoliko koliko mislite da možete dati. Skupljenim novcem kupit ćemo Centru jastuke, plahte, deke, donji veš itd. Neke djevojke iz SCHMRTZ-a dolazit će u Centar i raditi sa štićenicima.

FADE IN, nevladina, neprofitabilna udruga koja se bavi producentskim i snimateljskim radom, napravila je reportažu u svrhu ukazivanja na probleme Centra. Osim toga, donirat će animirani film koji su napravili poznati svjetski umjetnici koji se bave problemom autizma. Napravit će i snimku ljetovanja štićenika Centra, koja je po riječima prof. Škrinjar važna za promatranje njihovih reakcija. Njihova će 5minutna reportaža o ovoj akciji emitirana je u emisiji *Dobro jutro, Hrvatska* HRT-a.

Danijela Stanojević (organizatorica akcije): **"Tu akciju [pomoći Centru za autizam] sam pokrenula radi problematiziranja autizma u javnosti i rješavanja pitanja njihovog stambenog prostora. Projekt sam vukla nekih pet godina i stalno smišljala akcije, aukcije umjetnina, govorila o tome, pisala, okupljala medije i ipak na koncu nešto napravila. Javnost je postala educiranija i, ako ništa drugo, bar svi ti umjetnici koji su sudjelovali u akciji sa svojim radovima. Uvijek bih osmisla neki multimedijalni koncept koji bi okupio razne profile umjetnika: Irenu Škrinjar, kiparicu ili Hanu Lukas i Ivana Midžića, kipara, pa neke javne osobe kao što je Šajeta ili Aleksandar Stanković, pa čak i Ćiro Blažević. Sve je zapravo krenulo od Arhitektonskog fakulteta koji me pozvao da sudjelujem na 35. Salonu urbanizma i interijera u HDLU – tema je bio autizam – odnosno kuće prilagođene autistima, i ja sam cijelu priču proširila na društvo, medije i umjetnike."**

Pomoć Centru za autizam u HDLU (od gore): Schmrtz teatar; Pero i Bela, autori plakata za akciju; Irena Perić Škrinjar i Ozren Radovanović rade na skulpturi; snijeg; Danijela Stanojević uz skulpturu.

2001.

08. – 28. 01.
Attack sudjeluje u programu 26. salon mladih na Zg Velesajmu: izložba Nenada Vukmirovića; izložba u izboru Ivane Armanini; LitKonov 1. fizički kongres.

25. 01.
LITKON: 1. fizički kongres.

LITKON – Literarni konzorcij

> "Devedesete godine predstavljale su prekid nekada zajedničke kulturne povijesti zemalja u regiji. No, u tom su vremenu generacije mladih autora u različitim zemljama stvarale kvalitetnu književnost i kulturu koja je uglavnom, zbog nedostatka komunikacije, ostala potpuno nepoznata u drugim balkanskim državama."
> (iz LitKonove misije)

Literarni konzorcij (LitKon) pokrenut je na ljeto 2000. kao web-projekt književnog časopisa *Libra Libera*, odnosno Attacka. Cilj LitKona bio je povezati mlade književne i kulturne aktiviste iz bivše Jugoslavije (koji u tom času djeluju relativno izolirano) radi razmjene informacija i uspostavljanja suradnje. Ovaj se cilj ostvarivao putem weba (na www.autonomous-c-factory.hr/litkon i www.litkon.org) i putem susreta suradnika na projektu, ili Litkonovih "fizičkih kongresa".

Na projektu su, uz *Libru*/Attack, surađivali: C.A. Ambrosia (Sarajevo), Alternativni institut/*Kolaps* (Mostar), *IZA* (Sarajevo), *Blesok* (Skopje), *Severni bunker* (Kikinda), CG-Ars (Kotor), *Buka*/AKT (Bjelovar), Mutant/SKC (Beograd), Žene na delu (Beograd), *Diwan* (Gradačac) i pojedinci/ke iz svih zemalja ex-Yu, od kojih valja istaknuti Snežanu Žabić, jednu od idejnih začetnica projekta.

Radna atmosfera na LitKonovom 3. kongresu: Vis, vojarna Samogor, 2001.

Sestre Brontë (u ulozi anđela) nastupaju na LitKonovom 1. fizičkom kongresu 2001.

08. – 28. 1.

Praznici su gotovi!

(Program Attacka na XXVI. Salonu mladih)

S obzirom na situaciju oko grijanja u tvornici Jedinstvo (nema ga), Attack je privremeno preselio u 5. paviljon Zg velesajma. Potražite nas na galeriji. Naselite zonu!

Trenutno traju izložba Nenada Vukmirovića (Kolut, Yu), strip izložba novih autora/ica u selekciji Ivane Armanini, dnevni boravak ...

26/01/01 | 18:00h | četvrtak
LITKON (Literarni konzorcij) - Prvi fizički kongres.

29/01/01 | 21:00h | ponedjeljak
HOT ROD HONNEYS (Bel) rock-punk + FNC Diverzanti i Radikalna promjena.

02/02/01 | 22:00h | petak
TRIBALIZER 3 psihodelic trance party = Marino (Metamusic) + Šeki, Hip.

03/02/01 | 21:00h | subota
Promocija kazete KOO (Kutina pank) + gosti

Lit.KoN

2001.

Izdavačka aktivnost Litkona – i elektronska i tiskana – bila je organizirana putem lokalnih koordinacija. Lokalne koordinacije, organizirane od strane suradnika i razasute po regiji i izvan nje, bile su zadužene su za prikupljanje, odabiranje i objavljivanje tekstova na LitKonovom webu. Lokalne su koordinacije također organizirale objavljivanje pojedinih autorica i autora u svojim tiskanim izdanjima. Pretpostavka je bila da će koordinatori/ce lokalno objaviti tekstove koji inače nisu dostupni u njihovoj regiji.

Komunikacija između koordinacija odvijala se putem otvorene mailing liste te na Fizičkim kongresima. Fizički kongresi LitKona predstavljali su mjesto za međusobno upoznavanje koordinator/ic/a, planiranje daljnjih akcija i rješavanje organizacijskih pitanja. Na njima su se također organizirali književni performansi LitKonovih autor/ic/a i razmjenjivale publikacije.

Prvi Fizički kongres LitKona održan je u sklopu Attackovog programa na XXVI. Salonu mladih u Zagrebu, 24.-28. 01. 2001. Ovo je bio prvi susret ljudi koji su do tada komunicirali isključivo emailom. Sudjelovali su: Igor Banjac (Ambrosia, Sarajevo), Nedim Ćišić, Marko Tomaš, Mehmed Begić, Mili Krpo, Lukasz Szopa (Alternativni institut, Mostar), Snežana Žabić (Vukovar), Dea Vidović, Katarina Peović, Boris Koroman, Sven Cvek (Attack, Zagreb). Uslijedili su kongresi: u Sarajevu (22.-24. 06. 2001.), na Visu (30. 08.-03. 09. 2001.), u Mostaru (01.-03.02.2002.), i opet na Visu (20.-25.08. 2002.). Šesti, posljednji fizički kongres održan je u Puli 06.-11. 08. 2003. u vojarni Karlo Rojc.

2004. godine iz tiska je izašla prva knjiga iz LitKonove koprodukcije. Tada beogradski SKC i mostarski Alternativni institut zajednički izdaju *Teleportaciju ljubavi* pulskih autorica Sestara Brontë.

6. fizički kongres LitKona održan je 2003. u sklopu pulskog festivala Media Mediterranea.

S lijeva: Mehmed Begić, Marko Tomaš i Nedim Ćišić u sarajevskom Buybooku. LitKonov 2. kongres, 2001.

LitKonovci u dvorištu društvenog centra Karlo Rojc (Pula, 2003.): Sanja Petkovska, Nedim Ćišić, Jovan Gvero, Nikola Madžirov, Goran Bogunović, Ivan Pravdić, Ana Seferović i Tamara Šuškić (lijevo napola izvan kadra).

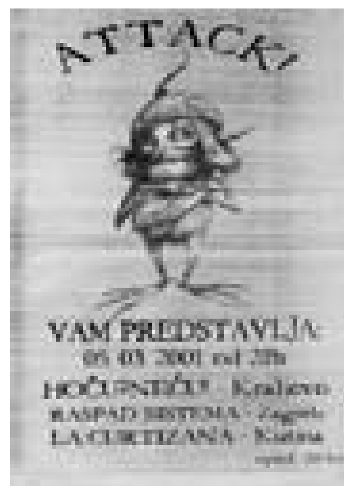
2001.

28. 01.
Dobrotvorni party za Centar za autizam.

11. 02.
Širom zemlje se odvijaju prosvjedi podrške Mirku Norcu, generalu HV-a osumnjičenom za ratne zločine. Attack se uključuje u kontra-akcije.

23. 02.
Benefit akcija za Reciklirano imanje.

Hoću? Neću!, Attack, 05.03.2001.

Intoxicate u Attacku, 31.03.2001.

PROTIV: nacionalne **NETRPELJIVOSTI**, rasne netrpeljivosti, šovinizma, seksizma, ... svih oblika **MRŽNJE** koje se promoviraju na prosvjednim skupovima u organizaciji ...
OSUĐUJEMO: negiranje pravne države ... i **poticanje** na legalizaciju **zločina** u ime hrvatskog naroda!

"Svi smo mi Mirko Norac" iliti Norijada 2001

U veljači 2001. u Hrvatskoj se događaju masovni protesti, Ivo Sanader drži govor pred 150.000 ljudi na splitskoj rivi, blokiraju se ceste, a dijelovi specijalne policije odbijaju poslušnost. Povod za ove događaje je nalog za uhićenje Mirka Norca, tada osumnjičenog (a danas osuđenog) za ratne zločine. Prosvjednici, okupljeni pod geslom "Svi smo mi Mirko Norac", traže smjenu vlasti i "zaštitu digniteta Domovinskog rata". Uslijeđuje široka mobilizacija na nevladinoj/aktivističkoj sceni koja rezultira akcijom "Moj glas za pravnu državu". Iako deklarativno zalaganje za pravnu državu ne prolazi bez usputne anarhističke kritike na Attackovoj mailing listi, akciji se priključuje i Attack. Attackovci/ke se organiziraju i sudjeluju u noćnom ljepljenju plakata po Zagrebu. U jednom od mejlova na listi moglo se pročitati kako je to izgledalo:

"Iva i ja smo polijepili dio Novog Zagreba, malo Autobusni, okretište u Zapruđu brutalno i još par frekvetnih autobusnih i tramvajskih stanica, e da i Nacionalnu biblioteku kad se već lijepi... neka vide djeca kad idu učiti... radno vrijeme do 3 ujutro, nije loše s obzirom na tempo cijelog dana i s obzirom da sam već sad (08:32h) za kompjuterom... da, danas sam vidio i neke oko Sigeta, a to mi nismo lijepili i super mi je da toga ima još, znači da je još neko tamo bio...bilo je voljinka, a danas dok sam išao na posao vidio sam da ih se dosta još drži i to mi je bilo super, ljudi su ih čitali..."

Više na: http://lists.iskon.hr/pipermail/attack--zamir.net/2001-February/date.html

2001.

07. 03.
Na redovitom sastanku Attacka raspravlja se o sve ozbiljnijim problemima s prostorom.

05. 04.
Benefit Tribalizer za Reciklirano imanje.

22. 04.
Trance party + hrana + žongla povodom Dana planete Zemlje.

07. 03.

Komunikacija među grupama, problem prostora, odgovornost

(zapisnik sa sastanka iz ožujka 2001.)

Subject: zapisnik sa sastanka 07.03.2001.
From: Aja
Thu, 08 Mar 2001 15:15:43 +0100

---

evo kako je to izgledalo....

1. PROJEKTI UNUTAR ATTACKA

— u očekivanju

a) reciklirano je manje [reciklirano imanje]: Matko za sada radi sam na projektu, i bilo bi dobro da se priključi još par ljudi koji su spremni uložiti energiju.

b) knjige u zatvore [knjige za zatvorenike]: pitanje je zapravo bilo da li se slažemo da se taj projekt radi pod Attackom i svi smo se složili da je ideja super. na listi je već bilo govora o tome, a neki su već ponudili pomoć u obliku kontakata sa izdavačima. osim knjiga održali bi se i koncerti.

c) pokretanje eko turizma (blizu Kostajnice): Dražen nije još siguran da li će to raditi pod imenom Attacka. kad će imati više informacija objavit će to na sastanku ili metnuti na listu. Attack bi bio u ulozi posrednika. još jedamput smo se složili da može.

d) aplicirat će se sorosu za projekt zašto je naša kultura drugačija od cest iz the best (ne zove se projekt baš tako, ali ja sam to tako prevela :). uglavnom, zamišljeno je da se napravi neformalni sastanak TEH-a u zagrebu u suradnji s vlastima; da se naprave sastanci na kojima bi vlasti razgovarale s vlastima, a mi s grupama. (znam da mi tu fali dijelova, marko daj popravi)

— postojeći projekti:

a) LITKON: projekt povezivanja ljudi koji se bave kulturom na balkanu. momentalno se traže donatori, projekt je predstavljen na salonu mladih.

b) LIBRA: slijedeći mjesec izlazi 8 broj libre. dobili su neke novce pa se planiraju proširiti i na biblioteku.

c) FAKI: od grada je odobreno 50.000,00kn za ovogodišnji festival. primljene su zadnje prijave za selektore i organizatore. kad se odluči koji su ljudi izabrani, počet će organizacija. točan datum faki-ja se još ne zna, realno bi bilo kraj 5. mjeseca, početak 6. ljudi koji će biti izabrani za organizatore će odrediti datum.

d) CYBER CAFE [databasement]: momentalno je cyber “na čekanju”. radi hladnoće ne može biti u jedinstvu. jedan kompjuter je u knjižari KONZOR (ilica 44). dakle tamo se može na kompjuter. trebalo bi u knjižaru odnijeti još promo materijala. sorosu je predan projekt “godinu dana u SC-u”. jedinstvo.hr site koji bi trebao biti za cijelu tvornicu još nije realiziran, ali bit će uskoro. marko kontaktira s gradskim uredom za kulturu i traži prostor za cyber cafe u jedinstvu. kaže marko da su zainteresiraniji nego ikada, vidjet ćemo što će biti.

e) POMOĆ CENTRU ZA AUTIZAM: kupljene su deke i CD-player za centar. ostalo je nešto novaca, ali se nismo mogli dogovorit da pofarbamo centar, jer nema dovoljno ljudi koji bi to odradili. čekat ćemo da se skupi još novaca i kupiti još stvari koje su im potrebne. akcija bi bila zaključena u 9mj.

2. KOMUNIKACIJA MEĐU GRUPAMA, STRUKTURA PROSTORA, ODGOVORNOST

razgovarali smo o tome kako je prostor izgubio funkciju. nema dnevnih događanja, samo se petak i subotu održavaju koncerti. skupljaju se srednjoškolci i narkomani. koncertni tim plaća voditelje i redare, a dešava se da oni ne rade svoj posao. nema komunikacije među grupama, nego, kako je to sanja rekla: treba nekome puknuti film pa da se svi nađemo i popričamo. tu smo se dogovorili da se ponovno ustale sastanci jednom tjedno (za sada ostaje srijeda u 16h) i da se zapisnici sa svih sastanaka šalju na listu, printaju i izvjese u Attacku da ih mogu čitati i oni koji nisu bili na sastanku, a nemaju mail.

prostor izgleda sve gore i gore i dolazi sve gora ekipa. prostor ne potiče na kreativan rad. treba pronaći cjelodnevni program i urediti prostor da bude ugodan za boravak. u mjesec dana bi se trebao smisliti sadržaj i urediti se koliko se može.

SASTANAK ZA UREĐENJE PROSTORA je u NEDJELJU u 5h - svi koji se žele baviti uređenjem neka dođu na sastanak na kojem će se dogovoriti šta i kako će se uređivati.

postoje dva problema koje hitno treba riješiti: iznošenje ambalaže iz prostora i droga. tu je dogovoreno da se vidi s redarima. prijedlog je da se ponovo zaposle redari (ne iz kruga Attacka). to će biti dogovoreno na sastanku koncertnog tima.

postavit će se nova brava. 1 ključ je kod portira koji ga smije dati samo i jedino vatrogascima (u slučaju požara ili poplave). dakle, portir više nikome ne smije davati ključeve. po jedan ključ će imati: sanja, marko, oliver, ana, marko ili sven. dakle, tko treba u prostor može se obratiti njima.

to bi od prilike bilo to, ako sam nešto zaboravila, dopunite.

aja

19. 05. — 25. 05.

"Faki is a Family" – Festival alternativnog kazališnog izričaja 2001.

Oliver Sertić, *Vijenac*, svibanj 2001.

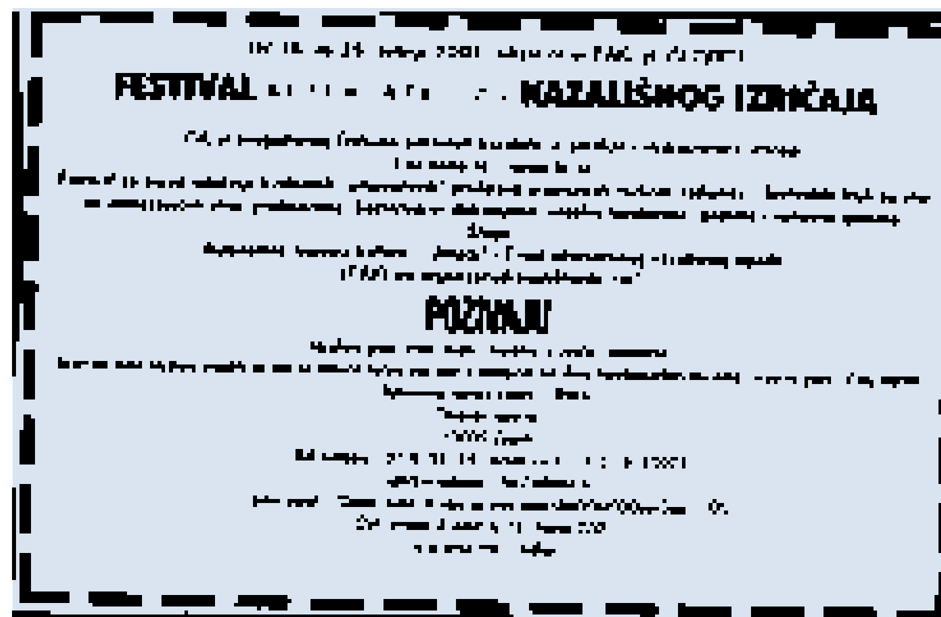
Autonomna tvornica kulture – Attack! od 19. do 25. svibnja ugostila je dvadesetak grupa iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Jugoslavije, a pored klasičnoga kazališnog izvedbenog programa te interaktivnog i vrlo bogato osmišljenog kazališnog kluba vrtjeli su se razni filmovi, sviralo se, plesalo, raspravljalo i didžejiralo. ... Doduše, šarenilo, nejasno utvrđena forma i nestandardni organizacijski tim utjecali su i na kvalitetu ponuđenoga, te samu pripremu. Tako je ove godine zbog kašnjenja sa *fund-raisingom* pomaknut datum održavanja, medijska pokrivenost bila je slaba, pa je time i dio tradicionalnih posjetitelja izostao.

No, pravi problemi progresivno su se množili i približavanjem festivala. Prvo im je zabranjen pristup velikoj hali tvornice koja je prvobitno dodijeljena kazališnoj udruzi Kufer, a u kojoj su još nagomilani rekviziti nekih zagrebačkih kazališta. Naime, dan prije otvaranja ravnatelj Komedije Niko Pavlović zaprijetio je tužbom jer su njegovi rekviziti "pomaknuti i oštećeni", a to je izravno utjecalo na otkazivanje dijela najavljenih grupa. Muški dio beogradskog Craft teatra, kao ni Kitch arta, nije dobio vize pa je prvi izveo adaptaciju, a drugi potpuno otkazao gostovanje. Isto tako, od najavljenih radionica Vilija Matule, Dantea Kersija i Damira Borojevića nije održana ni jedna. Iz opravdanih razloga, kažu organizatori. A to nije sve. Zbog greške organizatora nisu nastupili Ana Monroe iz Ljubljane i Oliver Frljić, Dr. Inat nije dobio napuštenu vojarnu, Boris Šincek dozvolu za "napad na Zagrepčanku", a neki se jednostavno nisu ni pojavili.

Što je onda bilo, pitate se? Pa, dosta toga. Veselo otvaranje uz zakusku, nastup Mime Simić alias Drvene Marije, performans Crafta i Balkan-ska party DJ-a Sere i DJ-ice Djuke, Alen Zanjko, Just teatar, Nova grupa, Gaudeamus, Željka Sanačanin, Gagić i Zanki, Nezavisni teatar Barake, Non grupa, Burka i Dr. Inat, te specijalna gostujuća predstava, &TD-ov "Sudnji dan", u kojoj osim redatelja i bivšeg fakijevca Marija Kovača sudjeluje paleta mladih ljudi koji korijene vuku iz performansa underground izričaja. Dodatni program bio je bogat. Trance party uz DJ-e Sekkta i Kobayagija, koncertni nastupi travničkih K.Z.U. ole-ole i P.Z.U. oje-oje te bendova koje tvore sami organizatori, Uran uran i Iza exeri, radijska drama uz projekciju stripa Alterarta iz Travnika, literarni performans Sestara Brontë, a prikazan je i film Zemaljskoga benda Zagorelo iz Jugoslavije te provokativnog Magnet teatra, uz raspravu o utjecaju umjetnosti na ljudsku svijest. Posljednji dan FAKI-ja poklopio se s otvaranjem Sajma mladih uz dosad najbolji nastup neizbježnih žonglera i urnebesni trance party DJ-a Marina.

Niskobudžetna poetika umanjila je tehničku savršenost, što je natjeralo izvođače da se prilagode, kako prostoru, tako i skromnim tehničkim uvjetima. Ipak, neke od predstava izvedene su u drugim dvoranama: net klubu M.a.m.a., Pauku, Kinu Forum i Cvjetnom trgu. Selekcija je velik broj sudionika uzela s ovogodišnjeg Skaza, jer su upravo tamo, kažu, pronašli energiju i trud. Te performanse rijetko ćete vidjeti u eminentnim kazalištima jer je elitizacija teatra, egoizam i ziheraštvo ravnatelja zatvorilo vrata performativnim izvedbenim umjetnicima. Ne zaboravimo da je FAKI 1 nastao upravo zbog toga, da pruži mogućnost tek nastalim grupama, koje još nisu imale prilike pokazati što mogu i znaju.

FESTIVAL ... KAZALIŠNOG IZRIČAJA

POZIVAMO

Po pravilima kazališnog zanata rijetki od performansa mogu zadovoljiti kazališne kritičare, ali to je manje važno od pozicije u kojima sami umjetnici mogu pokazati što su napravili, motivirati druge i ponuditi svoje kreativne impulse, a za to dobiti nešto pažnje i osjećaj da sve to nije bezvrijedno. FAKI ima neposrednost i duh. To nije samo festival, nego seansa i hepening, a energetska bomba i zadovoljstvo koje izlazi iz tih događanja najvažniji su. Da, FAKI je obitelj, i tako treba ostati.

2001.

01. 06.
početkom lipnja na Attackovu adresu stižu prvi računi od ZAMP-a.

07. 06.
Promocija *Libre Libere* #8 (MM centar).

ZAMP protiv Attacka

Negdje u proljeće 2001., Attackov podrum u Jedinstvu anonimno posjećuje ZAMP-ov "referent percepcije". Na temelju njegovog izvještaja, Hrvatsko društvo skladatelja na ime zaštite autorskih muzičkih prava Attacku – ili, prema izvještaju, "disco klubu kapaciteta od 201 do 500 osoba", gdje se odvija "disko program za koji se naplaćuju ulaznice ili je obavezna konzumacija više od četiri dana u tjednu" – ispostavlja račun od 21.960,01 kn. Dok se u Attacku vode rasprave o tome kako najbolje odgovoriti na ovu financijsku prijetnju, računi od ZAMP-a i dalje pristižu i rastu (na proljeće 2003. ZAMP od Attacka traži ukupno 439.200,20 kn). Problem nastaje jer novac na Attackovom računu pripada projektima (*Libra*, Litkon, data|base|ment) koji nisu povezani s klupskom/muzičkom aktivnošću. Zbog ZAMP-ovih prijetnji tužbom i moguće blokade računa, rad ovih projekata postaje ugrožen. Istovremeno, šira grupa, uključujući i koncertni tim, ne postiže jasan dogovor oko ZAMP-ovih zahtjeva. Opcije koje se razmatraju idu od mišljenja da je ZAMP "ilegalna organizacija" i da ih "treba otkantati" jer "jedino zahvaljujući mitu i vezama u policiji izvlače pare", pa do prijedloga da se sa ZAMP-om dogovori paušalno plaćanje, jer tako radi i Močvara.

Neposredan problem s novcem na Attackovom računu pokušava se riješiti tako što se Attack na ljeto 2001. dijeli na dvije udruge, Autonomni kulturni centar ATTACK (koji preuzima ugovor s Gradom za prostor u kojem se održavaju kocerti i partiji) i Autonomnu tvornicu kulture (koju čine samo navedeni projekti). Međutim, ZAMP zatim tuži obje udruge, pokušavajući dokazati da su odgovorne za odvijanje glazbenih manifestacija u podrumu Jedinstva. Parnice traju godinama, da bi na kraju obje završile u Attackovu korist, odnosno bile obustavljene.

Zanimljivo je napomenuti kako se u toku sudskoga procesa protiv Autonomne tvornice kulture ZAMP služio lažnim svjedočenjima. Da bi dokazao kako je "vlasnik kluba Attack" upravo Autonomna tvornica, jedan je od ZAMP-ovih referenata pod prisegom izjavio da je "utvrdio vlasnika kluba Attack" tako što je "dobio račun za konzumaciju na kojem je bio napisan vlasnik, matični broj, naziv objekta i sjedište", dok je drugi tvrdio da je "na ulazu u objekt bila istaknuta tabla s natpisom tuženika tj. Autonomna tvornica kulture klub Attack, Zagreb, Trnjanski nasip bb". Istina je da je u to vrijeme Attackov šank tek bio u proceduri legalizacije,

opomena

ZAMP

Autonomna tvornica kulture
Attack, klub
Trnjanski nasip bb
HR 10000 Zagreb

Svrha dugovanja	Dospijeće do	Poziv na broj	Iznos naknade (kn)
Naknada za javno korištenje do 31.12.2002			439.200,20
Naknada za javno korištenje 01.01.2003-31.01.2003	31.01.2003	158020-0021	23.790,00
Naknada za javno korištenje 01.02.2003-28.02.2003	28.02.2003	158020-0022	23.790,00

UKUPNO: 486.780,20

ZABRANJUJE SE SVAKO DALJNJE KORIŠTENJE GLAZBE DO ISHOĐENJA ODOBRENJA.

Tomislav Radočaj, direktor

pa nije izdavao račune kakve “referenti percepcije” opisuju. (Legalizacija šanka nije nikada dovršena zbog neadekvatnog prostora.) Također, tabla s Attackovim imenom i adresom nikada nije stajala na ulazu u podrum Jedinstva.

ZAMP je protiv Attacka vodio još jedan sudski postupak, ovaj zbog organiziranja festivala *Underwater Overground*, i to u vrijeme nakon Jedinstva, kada udruga radi bez prostora. Na temelju te tužbe, o kojoj Attack nikada nije dobio obavijest, ZAMP je 2009. godine putem ovrhe s Attackovog računa uzeo 50.000 kn.

Danas, Attack ZAMP-u plaća paušalni mjesečni iznos od oko 1.300 kn. Bendovi koji nastupaju u klubu potpisuju izjavu kojom se odriču autorskih prava u korist Attacka, a klub ZAMP-u podnosi popis izvedenih pjesama.

(Izvori: *Trgovački sud u Zagrebu, Zapisnik s ročišta za glavnu raspravu 01.02.2006. Broj: XXI-P-4986/2004. Tužitelj: Hrvatsko društvo skladatelja, Tuženi: Autonomna tvor. kult. Radi: 167.872,00 kn;* Attackova mailing lista.)

Promišljanja o ZAMP-u

Prema postojećem zakonskom okviru unutar Zakona o autorskom pravu (iz 1999. i 2003.) autorstva se nije moguće odreći i ono mora postojati u svemu što se definira kao “javna izvedba”, a ta je definicija vrlo široka. Naravno, i zajedničko autorstvo je regulirano, a regulirane su i izvedbe djela bez autora, zatim one folklorne, kao i improvizirana djela i prve izvedbe. Ovako postavljen zakonski okvir doista predstavlja paradigmatičan primjer neoliberalnog totalnotržišnog modela i uklapa se u mnoga viđena recentna rješenja, primjerice ona koja idu u smjeru privatizacija javnih resursa.

Međutim, u ovome konkretnom slučaju, posljedica ovakvog modela je, bez pretjerivanja, pogubna po jedan važan oblik kulture.

Ovakav zakonski okvir onemogućuje postojanje situacije u kojem se na javnom mjestu odvija spontano zajedničko stvaranje i ostvaruju užitak i razmjena (vidi Neurosong). Ovaj koncept radikalno negira mogućnost odvijanja kulturalnih praksi u kojima nastaje popularna kultura i negira osnovne postavke kulture, one o (neposrednoj) razmjeni i kruženju (*circulation*). Paradoksalno je da se javni novac ulaže u očuvanje baštine i konzervaciju kulture kroz neke oblike folklora, a da se pritom pravno onemogućuje kontekst u kojem folklor (na širok način na koji ga definira suvremena folkloristika) i popularna kultura nastaju.

Ovako postavljen zakon ne predstavlja zdravorazumski primjer regulacije jednog nereguliranog pravnog polja, kakvim ga žele predstaviti njegovi tvorci i nastavljači. S bilo kojom razinom poznavanja kulturne povijesti može se lako utvrditi da posljedice ovakve hiperregulacije vode u ograničavanje prirodnog konteksta nastajanja popularne kulture, a što opet, posljedično, znači i ograničavanje njezina dometa, a time i njezine subverzivne, ili bar karnevaleskne, komponente.

Djelomično se tome doskočilo ponovo pravnim reguliranjem, odnosno izdavanjem potvrde o odricanju od autorskih prava. S druge strane, novi mediji, i kroz mogućnosti dijeljenja video materijala i kroz društvene mreže, omogućili su, bar donekle, kruženje i razmjenu. No i pored toga ostaje činjenica o zastrašujućem i opasnom smjeru ograničavanja okvira izravne javne kulturne razmjene.

2001.

22. – 24. 06.
LITKON: 2. fizički kongres, Sarajevo.

??. 07.
Free Spirit eko-trance party na Cresu – Attack sudjeluje u organizaciji.

27. 08.
Attack se dijeli na dvije udruge, Autonomnu tvornicu kulture i Autonomni kulturni centar ATTACK.

??. 07.

Free Spirit (Eko-trance party na Cresu)

Maja Vrbanjac Zmax: "2001. godine, prvenstveno zbog odlazaka na slične partyje u Puli, rodila se ideja o organiziranju malog trance partyja u suradnji sa Puležanima koji se održao na Cresu u 7. mjesecu pod nazivom Free Spirit. Attack je podnio veliki teret u toj organizaciji, od dovoženja opreme do kuhinje i šanka.Isto ljeto Tribalizer je sudjelovo na događaju u orgnizaciji URK-a (Močvara) nazvanom OTOKultivator te smo nakon toga čoporativno otišli na Trance festival u Njemačkoj (VuuV), gdje se rodila ideja o organiziranju trance festivala u Hrvatskoj. Nakon povrtaka nastavila sam sa radom na navedenim projektima i sve se više razrađivala ideja o prvom trance festivalu. U ljeto 2003. ideja je ostvarena i održan je prvi trance festival pod nazivom Underwater-Overground u kampu Martinska nedaleko Šibenika."

27. 08.

Raskol 2001.: Attack se dijeli na dvije udruge

Glavni uzroci raskola Attacka na dvije udruge 2001.:
- neadekvatan prostor
- ZAMP
- organizacijski problemi
- koncepcijski sukobi
- društvene promjene nakon 2000. g.
- smjena generacija

Društvene promjene nakon 2000.

Političke promjene nakon 2000., u paketu s promjenama u kulturnoj politici, utjecale su na financiranje, a posredno i na unutarnju strukturu i politike djelovanja različitih nevladinih udruga. Aktivistička i provokativno politička, a opet impulzivna, dijelom neformalna i idejno heterogena grupa kakva je bio Attack, morala se prilagoditi novim uvjetima i dinamici preslagivanja i "uređivanja" civilne scene.

I dok su, posebice kasnih devedesetih, strani donatori bili široke ruke u potrebi da se organizira nevladina scena u Hrvatskoj, s početkom dvijetisućitih novac su dobijali samo dobro artikulirani i usmjereni projekti. Attack, koji je prvih godina financiran najviše iz sredstava Instituta Otvoreno društvo – Hrvatska, nije se isprofilirao kao nevladina udruga čije bi djelovanje sada bilo prepoznato i nije više gotovo imao ni projekata koje bi strani donatori smatrali neophodnim za financiranje. Uz to, dobar dio aktivnosti sada su se počeo financirati i iz proračuna Grada Zagreb i Ministarstva kulture, ali opet isključivo za projekte. Sredstva za tzv. "hladni pogon" više se jednostavno nisu mogla dobiti.

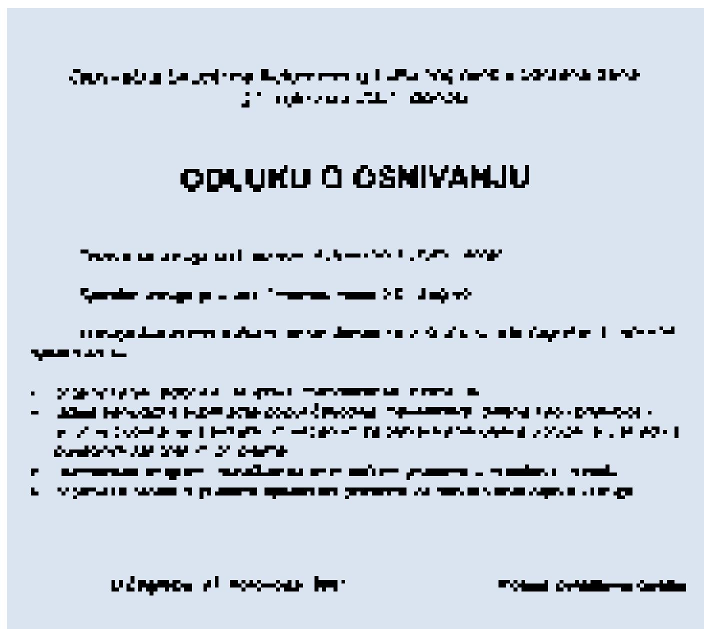
Nakon izbora 2000. i pada Tuđmanova HDZ-a, međunarodne fondacije procjenjuju da je hrvatsko društvo zrelo samostalno nastaviti proces "demokratizacije" i većinom se povlače. I Institut Otvoreno društvo, na koji se Attack kao dio "pro-demokratske" NVO scene iz devedesetih mogao osloniti, uskoro zatvara zagrebački ured (da bi ga nekoliko godna kasnije opet otvorio, te počeo ponovo u određenoj mjeri podržavati nezavisnu kulturu). Temeljem sporazuma o suradnji koji je 2001. godine potpisan između Vlade RH i Instituta Otvoreno društvo – Hrvatska, Ministarstvo kulture preuzima financiranje gotovo svih projekata u kulturi koje je do tada financirao Institut. U svom doktorskom radu o razvoju novonastajućih kultura u Zagrebu, u koje ubraja i Attack, Dea Vidović piše kako su unatoč pozitivnim pomacima u tom periodu, kao što su na primjer bile izmjene Zakona o udrugama iz 2001. koje su olakšale osnivanje udruga, izostale "sveobuhvatne reforme kulturnog sustava (neuvođenje novih modela upravljanja, organiziranja i financiranja)" i "transformacije javnih kulturnih ustanova", što je na koncu "onemogućilo ... dugoročan stabilniji razvoj novonastajućih kultura" (137).

2001.

30. 08. – 03. 09.
LITKON: 3. fizički kongres, Vis.

Attack se u novim konstelacijama moći i nije baš dobro snašao. Opterećen s jedne strane konkretnim problemima prostora, s druge strane generacijskom smjenom među članovima i konačno, suočen s problemom vizije, Attack uspijeva održati financiranje nekih projekata od strane Grada Zagreba i Ministarstva kulture: FAKI, *Libru*, pojedine web projekte i međuregionalnu suradnju. Ostale prihode čine ugostiteljska djelatnost i rad kluba. I tu počinju problemi.

Izvor: Dea Vidović, Razvoj novonastajućih kultura u gradu Zagrebu od 1990. do 2010. (doktorski rad). Filozofski fakultet u Zagrebu, 2012.

ODLUKU O OSNIVANJU

Mario Kovač: "Na žalost, u to vrijeme [2001. godine, u Jedinstvu] program ATTACK!-a polako gubi svoj prvobitni identitet pa se mnogi projekti izložbenoga i aktivističkoga tipa odvajaju i osamostaljuju, dok klub stavlja naglasak na glazbenu djelatnost (najčešće punk rock koncerte te slušaonice elektronske glazbe poput drum'n'bass-a ili dub-a). Iako su ti programi bili dosta posjećeni, kombinacija nejasne strukture vođenja kluba kao i objektivni problemi s prostorom (podrumski prostor je zbog blizine rijeke često bio poplavljen što je uništavalo tehničku infrastrukturu) doveli su do gubitka reputacije koju je ATTACK! stekao i prostor u Tvornici Jedinstvo postaje obični klupski prostor."

(Izvor: "Močvara i ATTACK! - inkubatori nezavisne zagrebačke scene", *Kazalište* 41-42, 2010.)

Podjela

Nakon višestrukih opomena ZAMP-a početkom dvijetisućitih i neuspjelih pregovora atakovaca s tom institucijom te nakon nemogućnosti plaćanja naknada ZAMP-u, u Attacku je nastao problem koji je eskalirao u sukob mišljenja. Jedna je grupa bila za ignoriranje problema, druga je u tome vidjela prijetnju za ionako mali financijski input svojim projektima od strane grada i države. Također, postalo je vidljivo Attackovo sve manje nastupanje kao alternativne, umjetničke i aktivističke udruge. Jedna je grupa rješenje vidjela u pojačanoj aktivnosti Attacka kao kluba koji podržava scenu, dok je druga željela ostvarivati projekte.

Nakon otvorenog neslaganja u vizijama Attacka, Attack se 2001. konačno dijeli na dvije udruge. Klub, prostor, šank, kazališna scena, koncertni tim i direktne akcije zadržavaju neslužbeni naziv Attack, ali se registriraju kao udruga Alternativni kulturni centar. *Libra libera* (s projektom LitKon) i data|base|ment ostaju Alternativna tvornica kulture. Iako su osobni kontakti više-manje zadržani, dvije udruge kreću svojim putevima. *Libra Libera* nastavlja s izlaženjem, proširuje uredništvo renomiranim imenima poput Vlade Bulića i Zorana Roška te 2007. pokreće novi web sajt s nekoliko "starih" spomenutih mrežnih projekata. Autonomni kulturni centar "zadržava" FAKI, Festival alternativnog kazališnog izričaja. Koncerti se i dalje održavaju u prostoru do pojave sanitarne inspekcije koja ga zatvara zbog nedostatka sanitarnog čvora. Autonomnoj tvornici kulture ubrzo se pridružuje i projekt Komikaze.

Nakon Jedinstva

(Oliver Sertić o “propasti” Attacka)

Re: Spasimo Prostor !!!!!!!!!!!!!!!!!!
From: oliver
Tue, 20 Jan 2004 08:34:58 +0100

Pozdrav,
htio bih nabaciti nekoliko opaski vezanih za Attack!. Mislim da ne treba miješati stvari i krivo ih iščitavati oko Attacka!, no niti ne očekujem svima jasnu situaciju jer je tu bilo upetljano puno ljudi, događanja, okolnosti, ponašanja... ... i ovo što se sad dogodilo je rezultat svih tih malih stvari, kao što je i inače u životu.

Kupovina razglasa nije bila ključna za “propast” Attacka!, nego, po meni, naša početna naivnost da smo uopće uzeli taj prostor.... 3 godine borbe uzelo je svoje, pa smo pristali... Pa kad smo skontali šta sve prostor nema; projekti, cyber cafe, knjižnica i sve ostalo dolje fizički nisu mogli raditi, poplave, poplavljen dio fanzina i knjiga, entuzijazam ... ... da ne nabrajam – stvarno hrpa stvari... Ljudi su počeli brijati na to što imaju i odlučili ulagati energiju u ovaj prostor, a ne tražiti novi... To je jednostavno strategija na koju su ljudi tada u Attacku pristali....

Isto tako, Attack! nije organizacija koja mora funkcionirati pod svaku cijenu, nego funkcionira po senzibilitetu ljudi koji su voljni svoju energiju (bez para, dakle) u određenom trenutku ulagati u njega... Znači da se može zatvoriti, transformirati... Dok sam bio unutra, vjerovao sam da je Attack! prilagodljiv svim shemama i mislim da je to (osim tehnički) i bio...

To znači, da ako sad ima ljudi koji žele nešto raditi, poštujući neke principe i vrtiti priču, mogu u Attack!-u stvoriti svoje pozitivno okružje....

Prva Attackova priča bila je jasnija i usmjerenija jer je bio prvi i jedini organizirani prostor za mlade u Zagrebu tog tipa, što je ljudima dalo poticaj da se angažiraju, imao žešću NGO podršku, vodili su ga ljudi koji su imali neko znanje i iskustvo, a i nije mala stvar – fondacije su davale pare i omogućile da barem jedan dio administracije u Attacku! može djelomično pokriti životne troškove, nije falilo za male projekte....

S druge strane, budući da nitko nije bio plaćen, ljudi s iskustvom, znanjem i željom da takav prostor stvarno vode, morali su se negdje i zaposliti, dolazilo je i do svađa i podjela... ... No, s obzirom na nominalnu veličinu stvari, to je potpuno normalna i uobičajena stvar koju valja očekivati...

Morat ćete se složiti da se od 1997. do 2000. puno stvari i na kulturnom i duhovnom planu u Zagrebu promijenilo... Neke institucije su otvorile svoja vrata, intenziviranje KSET-a, Močvara, Mama, Clubture, SC programi, festivali, izložbe ... ... Attack! nije imao strategiju i, ajmo reći, nije se usmjeravao, tj. pustio je da sve ide svojim tokom... To, opet, ovisi o ljudima koji su u tom trenutku odlučili biti aktivni...

Mislim da je do ovoga dovela i inertnost i neodlučnost...

Kažem, razloga je puno, ima hrpu sitnih i osobnih, pa sam izdvojio samo nekoliko ovih koji se meni čine bitnima...

Ja sam naravno vičniji onakvom Attack!-u (1997.-2000.), no, kažem, okolnosti su se promijenile, a onaj tko želi stvarati i dati živaca u Attack! sada, napravit će ga po svojim željama i, nadam se, poštujući principe tolerancije, uvažavanja drugih, konsenzusa... ... što će možda nekome, vezanim samo za prostor sada, zvučati groteskno.

Vjerujem da će biti pitanja, neslaganja i dopuna mojih teza...

Sve to je very welcome...
Pozdrav,
oli

Attack 2001: pogled unatrag

Marko Vuković

Politika

Da bismo pokušali razumijeti sadašnjost, uvijek se moramo vratiti u prošlost. Ova nas priča vodi u rane 1990-te, kada je proces tranzicije počeo mijenjati mnoga, sada “post-socijalistička” društva. U bivšoj se Jugoslaviji ovaj pomak odigrao ponešto drukčije i uključivao je tragičan rat. Nepovratni slijed povijesnih događaja doveo je na vlast tvrde nacionaliste (Franju Tuđmana i HDZ) čija je vladavina trajala deset godina.

Ovo se može učiniti pretencioznim početkom za priču o jednoj hrvatskoj omladinskoj/urbanoj/aktivističkoj/kulturnoj/političkoj grupi, ali upravo je taj kontekst odredio pojavu Attacka. Devedesetih se godina, a posebno u poslijeratnom razdoblju, razvio i ustrajao sukob između (uvjetno rečeno) izuzetno tradicionalnih katoličkih nacionalista na vlasti i “republikanaca”. (Dodao bih da ovu riječ možemo razumijeti u analogiji sa situacijom u Španjolskoj 1936.-39., kada je čitava opozicija Francu bila ujedinjena pod republikanskim imenom.) Budući da je (više ili manje) sva moć bila u rukama režima utemeljenog na tradicionalnim vrijednostima doma, domovine i obitelji, prostor potreban za razvoj i opstanak kontrakulture jednostavno je uništen. Svi su klubovi ili zatvoreni ili prodani privatnim poduzetnicima. Neprofitni i omladinski mediji gubili su izvore financiranja i mogli birati između gašenja ili služenja režimu. Razina državne kontrole nad javnosti bila je izrazito visoka: ako niste bili katolik, kapitalist i Hrvat (KKH), bili ste automatski isključeni iz sistema. Ovaj je period kulminirao 1995.-96., kada je zemlja očišćena od svega što je nalikovalo na bilo kakvu “alternativu” i kada su tisuće mladih odlučile napustiti Hrvatsku i otići na Zapad.

Rođenje čudovišta

Za one na pozicijama političke moći bilo kakva alternativna kultura bila je čudovišna, a strah od drugosti pojačan činjenicom da se ona nalazila tik ispod površine. Autonomna tvornica kulture – ili skraćeno Attack – osnovana je kao inicijativa 1997. godine s namjerom da se bavi problemima nedostatka prostora i infrastrukture i stvori uvjete za funkcioniranje alternativne kulture. Cilj je bio stvoriti i održati autonomne kulturne i društvene centre u Zagrebu, baviti se pitanjima koja su bila zapostavljena, te vratiti prostor javnosti koji je, bar u načelu, pripadao svima. Iz današnje perspektive [2001.] vrijeme za djelovanje bilo je pogođeno: mala grupa ljudi uspjela je zadobiti podršku javnosti u vrlo kratkom vemenu. Krenuli smo kao par luđaka koji bi na ulicu iznijeli stol i razgovarali s ljudima (“Mi imamo ideju!), da bi već nakon tri mjeseca počeli djelovati u vlastitom, unajmljenom prostoru. Tada se tako nešto u Zagrebu činilo nepojmljivim.

2001.

15. 09.
Ozbiljne poplave u jedinstvu (nastavljaju se).

Poplave u Attacku

U ovom razdoblju kulminiraju i problemi. Kako je odmah po useljenju primijećeno, novi prostor nema vode ni sanitarija. Pokazalo se da bi svaka intervencija u smislu poboljšanja uvjeta bila nerealno skupa. I uza sav početni entuzijazam uradi sam aktivista koji su prostor uredili do pristojne mjere, suočavanje s čestim poplavama u prostoru iscrpilo je energiju i entuzijazam.

Također, uz pojačano djelovanje koncertnog tima i aktivnosti vezane uz neizostavne ugostiteljske aktivnosti, tj. šank, Attack je velik dio energije počeo ulagati upravo u tome smjeru što se odrazilo na projekte, za koje je prostor bez grijanja i sanitarija neadekvatan, te na aktivizam i direktne akcije.

Netko je jednom rekao da se grupa služila post-modernim strategijama u pred-modernom društvu. Društvo je svakako bilo pred-moderno, a strategije su, kakve god bile, djelovale: besplatna javna događanja u parkovima, demonstracije, ulični performansi, letci i plakati, aktivnost na webu, besplatni *newsletteri*, sve su to bili primjeri izravnog i otvorenog djelovanja u društvu naviklom na skrivanje. Izravne akcije na ulicama Zagreba dale su grupi značajan zamah. Jednostavno, raditi stvari u javnom prostoru koji je prethodno bio zatvoren i zaštićen za nas je predstavljalo osnažujuće iskustvo. Za javnost, koja godinama nije mogla ni zamisliti ovakvu vrstu javnog djelovanja zbog straha od reakcije države, ovo je predstavljalo važnu i neizbježnu promjenu.

Tvornica osnova

Autonomna tvornica kulture bila je pokušaj da se spoji “autonomija” kako je shvaća Hakim Bey u svojoj teoriji privremenih i stalnih autonomnih zona, i model “tvorničke” proizvodnje inspiriran djelom Andyja Warhola. Osim zvučnoga imena, ovo je trebao biti i konceptualni okvir za djelovanje grupe: model za radikalnu promjenu načina na koje se proizvode i konzumiraju kultura i politika. Zamisao je bila stvoriti prostor koji bi omogućio živi eksperiment, inkubator za stvaranje i implementiranje ideja.

Kako je Attack prerastao u okupljalište mnogih mladih umjetnika/ca, pojačavala se i interkacija između “domaćina” i gostiju. Nova prijateljstva i projekti nastajali su iz slučajnih susreta i improviziranih sastanaka. Ovo je rezultiralo serijom zajedničkih izložaba, od kojih su neke nastale na licu mjesta a druge bile sastavljene od starijih radova. U većini slučajeva radovi su bili izloženi po prvi put, budući da su smatrani “premalima” da se pojave u službenim izložbenim prostorima.

Aktivnost Tvornice bila je usmjerena i na stvaranje promjene unutar kazališne/performerske scene. U tom je okruženju stasala nova generacija izvođača koji su, zauzvrat, odigrali značajnu ulogu u izgradnji Attacka. Tako je došlo do povezivanja i suradnje između mladih performera koji su radili tjedne ulične intervencije (shvaćene kao političke geste) i ljudi koji su se bavili alternativnim kazalištem (ponekad se ono nazivalo i ne-profesionalnim). Konkretan ishod ovog susreta bilo je pokretanje FAKI-ja (Festivala alternativnog kazališnog izričaja). Prvi se FAKI održao na ulicama Zagreba, što je skrenulo pažnju javnosti na grupu i probleme kojima se bavila.

Vrijeme je bilo politično, pa tako i umjetnost koja je u njemu nastala. Najpoznatija akcija, “22%”, okupila je performere i vizualne umjetnike u prosvjedu protiv novouvedenog poreza od 22% na knjigu. U jednom danu na ljeto 1998. održano je dvadesetak akcija. Neke su se dogodile na otvorenom, poput postavljanja scene iz filma *Fahrenheit 451* na jednom od zagrebačkih trgova. Druge su se odigrale u knjižarama. Za vrijeme jednog od najprovokativnijih “performansa”, grupa aktivista ušla je u naj-

2001.

22. 09.
Tribalizer za Car Free Day.

03. 10.
Čaj or DIE – večeri čaja i politike (ili: "revolucionarno ispijanje čaja uz Tomicu Vrkljana"). Projekcija o tretiranju životinja u klaonicama – benefit za grupu Prijatelji životinja

Alternativci žele izaći iz podruma

Izvor: Danijela Merunka, *Vjesnik*, 15. 09. 2001.

Podrum tvornice Jedinstvo u Zagrebu nema vode, kanalizacije ni grijanja, a bio je nekoliko puta poplavljen. Zbog podrumskih uvjeta ne odvijaju se dnevni, već samo večernji klupski programi.

Performanceima, koncertima i partyjem Attack (Autonomna tvornica kulture) započeo je prošloga vikenda još jednu sezonu rada u podrumskim prostorima tvornice Jedinstvo na savskom nasipu, ispod Močvare. Od prošle godine, kada su se uselili u dodijeljeni im prostor, veličine oko 200 četvornih metara, attackovci čekaju ispunjenje gradonačelnikovih obećanja o uvođenju vode, kanalizacije i grijanja u svoje prostore, da bi mogli ostvarivati program.

Iako je Autonomna tvornica kulture, nakon brojnih seljenja, prije dvije godine napokon izborila svoj prostor akcijom Juriš na Jedinstvo, zbog podrumskih uvjeta Attack je svoju djelatnost tijekom prošle sezone sveo uglavnom na klupska događanja. "Radili smo isključivo večernje interaktivne programe koji zahtijevaju kretanje. Čitaonica, cybercaffe i cijeli dnevni program u kojem se ljudi ne kreću nije se mogao odvijati zbog hladnoće", kaže Oliver Sertić, jedan od voditelja Attacka. Tako je prošle godine Attackov vlažni i nekoliko puta poplavljeni podrum uglavnom funkcionirao kao klub u kojem su se događali koncerti i partyji.

Attack je zapravo zamišljen kao prostor koji nudi osnovicu alternativnim kulturnim i političkim projektima. Najpoznatiji projekt proizišao iz Attacka je Festival alternativnog kazališnog izričaja FAKI, u Attacku je nakon cenzuriranja utočište našlo uredništvo književnog časopisa *Libra libera*, a Attack je podržao i niz kulturnih inicijativa u drugim hrvatskim gradovima poput Zadra snova ili osječkog Ušteka.

Bitan dio Attackova programa u prijašnjim prostorima činili su i kružoci, predavanja, izložbe, kreativne radionice i tečajevi. Attack je usmjeren i prema uličnim događanjima poput akcije Reclaim the Street. "Dnevni boravak zagrebakog podzemlja", kako nazivaju svoj dnevni program, zamišljen je kao kulturni info punkt, čitaonica, cybercaffe i ručaonica s vegetarijanskom hranom. Međutim, sav taj program nestaje s padom temperatura ili podizanjem razine Save.

Slični alternativni kulturni centri, poput Metelkove u Ljubljani, u svijetu su uglavnom izrasli iz squatova (ulazak u prostorije bez odobrenja), a kasnije su legalizirani i komercijalizirani. Alternativne inicijative su kod nas pak imale drugačiji razvojni put, ali tako doslovno smještanje u podzemlje ne odgovara ipak ni samoj alternativi.

"Očekujemo da će nova gradska vlast srediti nedostatke prostora, da bismo mogli ostvarivati sve projekte koji sada stoje i doista postati autonomni kulturno informativni centar kakav ima svaki europski grad", rekao je optimistično Oliver Sertić. Kako je u tvornicu Jedinstvo provedena i voda i grijanje, uključivanje Attackova podruma u blagodati civilizacije ne bi trebalo biti odveć teško.

skuplju gradsku knjižaru i krala knjige. Nakon što su bili uhvaćeni, s djelatnicima knjižare i policijom raspravljali su o cijeni znanja.

Jedan od redovitih i manje vidljivih događaja u Attacku bila su okupljanja srijedom navečer. Tada bi se u manjim grupama dijelile informacije i raspravljale teme iz područja društvenoga aktivizma i alternativnih politika. Neke od večeri bile su posvećene diskusijama o Bookchinu, Chomskom, Kosovu, smrtnoj kazni, elektoničkom građanskom neposluhu, LETS inicijativi (*Local Exchange Trading System*), a ponekad bi se samo pričale priče s putovanja po stranim zemljama. Ova okupljanja nisu imala neki konkretan ishod, nego su predstavljala priliku za susret i neformalan razgovor. Ovi događaji i neformalni razgovori, zajedno sa šankom, infoshopom, knjižnicom, video arhivom, stalnim instalacijama, nešto alata za renovaciju prostora, par kutija odjeće i šivaćom mašinom, činili su Attack, tvornicu za proizvodnju alternativne kulture.

Teritorij i mobilnost

Nedostatak institucionalnoga prostora za vrijeme 1990-ih natjerao je čitavu urbanu scenu da se prilagodi novim uvjetima oskudice i migracije. Lišena prostora – izuzev tla na kojem se u tom času našla i djelića imaginarnog (cyber) prostora – čitava jedna generacija naučila se seliti od jednog do drugog mjesta. Nomadska plemena su rođena. Karakterizirala ih je visoka mobilnost, brza reakcija i izgovorena riječ kao medij komunikacije. Kretala su se od jednonoćnih partyja u skvotiranim atomskim skloništima do javnih garaža. Događaji su bili organizirani u malim privatnim kafićima na rubu bankrota, spremnim na sve kako bi opstali.

Budući da je nastao u takvom okruženju, Attack je stekao veliko iskustvo u radu s prostorom, prostorom kojega nije bilo. Grupa je razvila obrazac kretanja od mjesta do mjesta. Kada je bila prisiljena napustiti jedan prostor, grupa se jednostavno privremeno naselila negdje drugdje, u fizički prostor, na zidove, u časopis, ili na mrežu, čekajući sljedeću priliku. Ova sposobnost kretanja i prilagodbe bila je važna za grupu u periodima njezina smanjivanja i reorganiziranja. Relativno mala, odlučna i iskusna grupacija navikla na ovakve taktike i manevre uspijevala je produljiti život veće grupe koja je jedva davala znakove života. Pokret može katkad stvoriti dojam da se zbiva nešto veliko, i nakon što vidljivi znaci aktivnosti nestanu.

Bez strategije, bez platforme

Kao grupa, Attack je bio pogonjen mladošću, i funkcionirao je bez strategija ili platformi. To je vjerojatno bila naša najveća prednosti i, istovremeno, najveća mana. Nepostojanje strategije i platforme – osim slogana "Alternativa treba prostor!" – omogućilo je okupljanje velikog broja ljudi. Mladi ljudi koji bi četvrtkom u rano poslijepodne plesali na ulici i dijelili letke pružili su

2001.

05. 10.
Minimal tekno party – benefit za Reciklirano imanje Vukomerić.

09. 10.
Kanibal:kazaan.

14. 10.
4. rođendan Attacka – buvljak, kuhinja, čajanka, open DJ stage.

20. 10.
Benefit party/slušaona za putovanje “Biciklom kroz stari svijet”.

??. 10.
Traje akcija Knjige za zatvorenike.

22. 10.
Prva u nizu *lo-fi* prehrambenih akcija “Pitom Protiv Patnje” – krumpiruša, rakija.

31. 10.
Halloween party.

??. 10.

Knjige za zatvorenike

(izvještaj o akciji)

Subject: akcija uspješna!
From: za zatvorenike
Fri, 26 Oct 2001 23:35:41 +0200

----

drago mi je što vas možemo obavijestiti da je završila prva faza akcije “Za zatvorenike”. odnijeli smo više od 1000 knjiga u Lepoglavu i predali ih tamošnjoj bijednoj knjižnici te dali neke knjige direktno zatvorenicima, zajedno s pismima u kojima tražimo suradnju s njima.

4 FAKovca su tamo održali mali FAK pred punom dvoranicom zatvorenika. jedan FAKovac je rekao da mu je to najbolje iskustvo do sada – s tako zainteresiranom publikom.

u svakom slučaju, nešto se pozitivno tamo zbilo. fakat je super osjećaj vidjeti svu zahvalnost tih “kriminalaca” kad dobiju knjigu i nekakvu pišljivu književnu večer.

akcija se nastavlja. svi koji imaju ideju ili inicijativu, nek se jave.

za zatvorenike
marko gregović

priliku za stvaranje novih savezništava svima onima koji se nisu mogli identificirati kao KKH. Glas se širio, naša je vidljivost rasla, pa su se za Attack počeli interesirati i mediji. Sve se naizgled odvijalo vrlo organski. Međutim, nepostojanje strategije i platforme značilo je i organizacijske probleme. Oslanjanje na mladenačke pobude i želje sa sobom je donosilo gomilu energije, ali je podrazumijevalo i manjak iskustva. “Organski” je tako često postajalo sinonom za “bez odgovornosti”. Iz današnje perspektive se čini da tada nije bilo volje ili dovoljno sposobnosti da se postojeća energija kanalizira u nešto što bi nalikovalo strukturiranoj organizaciji. Tako je Attackova najveća snaga postala njegovo najteže breme.

U skladu s cinizmom vremena (a možda i cinizmom godina), Attack se pojavio kao stanica koja je, na krilima entuzijazma, prerasla vlastite granice i došla u poziciju da utječe na razmišljanje ljudi i nešto znači široj javnosti. Kako nije postojao kostur na koji bi se novonastali organizam mogao osloniti, na kraju se grupa urušila od siline vlastitoga zamaha.

Optimističnija verzija ove povijesti glasila bi da je Attack odigrao svoju ulogu koja je bila koliko potrebna toliko i prijelazna. Opći je dojam, u lokalnom kontekstu, da se upravo to i dogodilo. Djelovanje Attacka otvorilo je prostor za veliki broj projekata koji su uslijedili, koji su bili bolje organizirani i sposobniji ostvariti značajne rezultate. Attack i dalje postoji kao mnogo manja grupa, te i dalje zauzima mjesto na kulturnoj/aktivističkoj karti Zagreba. Ali možda je najvažnija povijesna uloga na koju Attack može polagati pravo bila ta da je otvorio prostor mogućnosti, i da je bio tvornica koja je proizvela kontekst u kojem druge grupe mogu stvarati autonomnu kulturu budućnosti.

(Prijevod: Sven Cvek)

Izvornik: Marko Vuković, “Autonomous Culture Factory”, *Subsol* 2, prosinac 2001. <http://subsol.c3.hu/subsol_2/contributors0/attack-text.html>

15. 11.
U Močvari, KSETu, Attacku, mami i MM centru održava se program kao odgovor nedavnom napadu skinsa na Močvaru. U Attacku: performans “Ljubiša Ristić i Dušan Jovanović” by Le Chevale, video projekcija “7 songs for Malcolm X”, Ambijetalne note - “Ambientwizer” - DJs: Ben, Hip, Kobayagi.

27. 11.
Književna večer u Attacku. Gosti: Vladimir Arsenijević (Bg, Yu) i Zoran Ćirić (Niš, Yu). Voditelji: Danijela Stanojević i Nenad Rizvanović.

05. 12.
CHAJ OR DIE – Međunarodni dan volontera. Izložba fotografija s volonterskih kampova, performansi by Prosvjeta, slušaona by Kobayagi, Warlike.

21. 12.
Benefit koncert za Amnesty International.

24. 12.
Dub & roots reggae party: “Dread Chrismass” - DJs: Ilko, Jin-san, Ben.

Aktivnosti projekta “Knjige za zatvorenike”

www.attack.hr/zazatvorenike

Naša prva akcija bila je doniranje oko 1000 naslova KZ Lepoglava. Prilikom izručivanja knjiga, u KZ Lepoglava upriličili smo književnu večer s piscima Festivala alternativne književnosti: G. Tribusonom, R. Simićem, G. Nuhanovićem i A. Tomićem koji su pred zatvorenicima čitali ulomke iz svojih djela.

Nataša Govedić i Vili Matula održali su Radionicu kulturalne konfrontacije u OZ Turopolje (od 17. do 20. lipnja 2002). Zadnji dan, OZ Turopolje donirano je oko 500 knjiga, a Borivoj Radaković čitao je štićenicima ulomke iz svoje knjige. U KZ Požega na ženskom odjelu je organizirana šestodnevna radionica Forum kazališta. Voditeljica je bila Ivana Marijančić, samostalni dramski pedagog. Na dan javne prezentacije (1. veljače 2003.) glumac Zvonko Novosel je zatvorenicama recitirao stihove Ane Horvat, a zatvorskoj knjižnici donirano je oko 500 knjiga. Kazališna skupina Kufer nastupila je u KZ Lepoglava s predstavom “Karlovac-(k)raj na zemlji” u režiji Maria Kovača (18. travnja 2003.). Glumci su nastupali volonterski, a putne troškove njihovog gostovanja pokrio je Institut otvoreno društvo. Radionicu Forum kazališta organizirali smo i u KZ Lepoglava. Radionica je trajala sedam dana i na dan javne prezentacije (14. studenog 2003.) glumac Dušan Bućan recitirao je zatvorenicima stihove Ede Maajke.

Od 1. do 5. prosinca 2003. inicijativa “Za zatvorenike” u suradnji s Udrugom studenata filozofije, organizirala je sakupljanje knjiga na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, pri čemu je sakupljeno 200-tinjak knjiga. Akcija sakupljanja knjiga organizirana je i na Institutu Ruđer Bošković. Tom prilikom sakupljeno je 100-tinjak knjiga. Udruga Fade in snimila je prilog o inicijativi “Za zatvorenike” za emisiju Direkt.

Projekt je reanimiran u par navrata 2007. godine., a 2011. je pokrenut ponovo u suradnji s udrugom Skribonauti, preko Clubturea. Aktivnosti projekta uključuju književne tribine u zatvorima, a sakupljanje knjiga još je u početnoj fazi.

Buvljaci i freeshopovi

Buvljak je danas vrlo popularna i često korištena riječ. Koristi se ne samo za sajmove rabljenih stvari nego i za različite sajmove rukotvorina koje na taj način izbjegavaju formalne puteve trgovine uz račune i poreze. No, osnovna ideja je da roba koja prvotnom/oj vlasniku/ci više ne odgovara ne mora završiti u smeću nego može uz sitnu cijenu naći svoje mjesto u ormaru neke druge osobe. Također je važno da se činom kupnje robe na buvljacima otkida od usta halapljivoj robnoj i modnoj industriji koja svake godine proizvodi gomile novih i debelo precijenjenih artikala kojima je cilj da nas oderu po džepu, a industriji osiguraju profit. Danas je tržište pogotovo krcato jeftinijom nekvalitetnom robom koja u sebi ima uprogramirano vrijeme samouništenja, ali i skupljom robom koju si malo tko može priuštiti. Između ta dva izbora, buvljak je treća i bolja opcija. Isto vrijedi i za sve druge stvari kao što su alat, namještaj, auto dijelovi, pribor za jelo, zdjele, knjige i drugo. U Attack-u su se hrexo-info-njam buvljaci 2002.-e organizirali otprilike jednom mjesečno. (“Hrexo” je aluzija na Hrelić, najpoznatiji i najveći zagrebački buvljak.)

Stepenica više u otporu potrošačkom društvu su FREESHOP-ovi ili po naški “uzmi ili ostavi dućani”. To su dućani u kojima nema robno-novčane razmjene, u kojima se ne kupuje, nego se roba i svi drugi predmeti koji su još upotrebljivi ostavljaju na izbor nekome tko ih treba. Ono što tebi više ne treba može dobro doći nekom drugom! To je i prilika da se riješimo suvišnih stvari koje su još dobre, a nekom mogu koristiti. Na taj način stvari bez novčane naknade cirkuliraju među ljudima koji ih koriste dokle ih stvarno trebaju. Dućani za koje ne treba novac! Tko bi poželio više!

2002.

01. 02.
Benefit punk slušaona za anti-NATO demonstracije.

02. 02.
Skup podrške demonstracijama protiv NATO sastanka u Münchenu: 2.2.2002., Cvjetni trg. Organizator: Zagrebački anarhistički pokret.

01. – 03. 02.
LITKON: 4. fizički kongres, Mostar.

16. 02.
Hrexo-info-njam BUVLJAK

03. – 09. 03.
REVIJA AMATERSKOG FILMA – RAF. Organiziraju: Attack + PostPesimisti + Mentalna opozicija. Lokacije: Attack, KSET, Močvara, MM centar, m.a.m.a.

Performans u sklopu anti-NATO prosvjeda, Cvjetni trg, 2002.

Revija amaterskog filma – RAF

Revija amaterskog filma nastala je kao zbroj energija i razmišljanja nekih mladih ljudi koji su igrom slučaja u tom trenutku bili u tri različite udruge mladih. Priču oko RAF-a, festivala bez nagrada i s konceptom prikazivanja svih na natječaj pristiglih filmova, osmislili su na tržnici na Savici, negdje u ljeto 2001., Hrvoje Laurenta (tada u udruzi Postpesimisti) i Oliver Sertić (Attack). Na prvom izdanju, nešto kasnije, pridružio im se Tomislav Deverić iz udruge Mentalna opozicija. U organizaciji te tri udruge mladih, od 3. do 9. ožujka 2002., održana je prva Revija amaterskog filma – RAF i to u pet urbanih prostora mladih, tj. “pet neprofitnih klubova povezanih zajedničkom vizijom o stvaranju jake nezavisne kulture”, Močvara, M.a.m.a., KSET, MM centar i naravno Attack!, uz veliki završni drum’n’bass party u Pauku. Ideja je bila na jednom mjestu okupiti amaterske filmaše (koji su tih godina snimali sve više) i svima dati priliku. Ako je netko uložio energiju u stvaranje, to treba biti i viđeno, a je li to dobro odabrat će publika.

Već prve godine nastao je program RAF putuje – predstavljanje najboljih RAF filmova u drugim hrvatskim, a kasnije i europskim gradovima tijekom godine.

Druge godine, RAF su organizirali Postpesimisti, Attack i Vanja D., a održan je u kulturnim centrima Trešnjevka, Podsused, Dubrava i Maksimir te u Kino klubu Zagreb. RAF putuje je u 2003. i 2004. godini dosegao skoro 40 gostovanja. Od trećeg izdanja, jedini službeni organizator bili su Postpesimisti, a kasnije je osnovana udruga FAR koja RAF vodi i danas. 2013. godine Revija amaterskog filma slavi 12. rođendan.

Oliver Sertić

2002.

05. 03.
RAF zabava: Warlike, Kobayagi, Chanak + gosti.

07. 03.
RAF: United colours of resistance (Iva Kraljević, *Što gledaš*) – aktivistički off program.
Službena projekcija filmova prijavljenih na RAF + zatvaranje revije.
Fešta Balcanica by Dražen Šivak i Sero.

08. 03.
Neplanirani dan RAF-a.
Video projekcije: "7. dan" by video grupa Gimnazije, "Limun i Naranča" by Ivan Bulić, "9.11" by *Indymedia* New York, "Globalisation and media" by *Undercurrents* (Oxford, GB).
Trance party – Tribalizer/Feminizer: DJ Djuka, DJ Betty (Pinky Planet, Amsterdam), DJ Molekula (Tribalizer, Travnik), DJ Jay Dee Concrete (Tribalizer, Karlovac).

09. 03.
Koncert: Brujači, Rektalni Front (Zagreb).

13. 03.
Anarho matineja: Ručkovečera
Kanibal:kazaan, FNB.
Izložba stripa i crteža: Nikola Mijatović (Beograd)
Video projekcija demonstracija u Pragu
Koncert - APPEND X (Austrija)

Najava prvog RAF-a 2002.

Izvor: www.attack.hr/raf

Revija amaterskog filma u Zagrebu zamišljena je kao program koji uključuje prezentaciju amaterskih filmova iz Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Jugoslavije, Mađarske, Estonije, Njemačke te Velike Britanije, trodnevnu jutarnju radionicu na temu filmske umjetnosti te off-program. Glavni organizatori su udruge građana u kulturi – ATTACK!, Mentalna Opozicija i PostPesimisti Zagreba.

Revija:
Namjera je jednom godišnje (ožujak) organizirati reviju na kojoj će se okupiti mladi ljudi koji se bave video umjetnošću. Revija je međunarodna. Budući da većina postojećih video i film festivala rade selekciju filmova, mi želimo prikazati sve radove koji pristignu, a u koje je uložen neki trud. Na samoj reviji, susreli bi se mladi video umjetnici/ce iz Hrvatske i Europe, što je temelj za uspostavljanje kontakata i daljnju međusobnu suradnju. Također će na okruglim stolovima biti moguće dobiti *feedback* na pojedini film prikazan prošle večeri, kako od prisutnih na okruglom stolu, tako i posredno preko obrazaca u koji će sama publika upisivati svoje komenatre i na kraju večeri ostavljati u posebnu kutiju. Neposrednim kontaktom razmjenjuju se ideje, komentiraju filmovi, dobija i daje *feedback*, dogovaraju novi projekti i gostovanja. Ono što je važno jest neposrednost, tj. briše se granica između profesionalaca i amatera, organizatora i publike.

Radionice:
Na samoj reviji odvijat će se i nekoliko radionica koje će biti otvorene za sve zainteresirane. Postoji mogućnost da se dio radionica seli u druge gradove i da se nabriju mladi ljudi na video aktivizam ili jednostavno nauče osnovama kamere i montaže.
Hamish Campbell (Undercurrents – Oxford): radionica "Kamera=oružje" (radni naziv); Fade in (AVC sličnog senzibiliteta kao i Undercurrents): asistencija Undercurrentsu; Vladimir Koifman (Amsterdam, ravnatelj teatra u Amsterdamu): radionica za redatelje.

Gostovanja:
Sudjelovanje na drugim festivalima na kojima će se prikazati izbor iz Revije amaterskog filma u Zagrebu, ili jednostavno, predlaganje i slanje pojedinih filmova na prikazivanje u druge gradove. Na taj način, povezali bismo samog autora s lokalnim organizatorom, koji bi tako mogao neposredno predstaviti svoj rad i ostvariti eventualnu dugoročnu suradnju.

Video centar:
Video radovi koji pristignu za reviju ušli bi u katalog, a iznajmljivali bi se zainteresiranima. Ostalu filmsku građu, popunjavali bi s raznih strana, direktnim narudžbama i presnimavanjima. Namjera je stvoriti malu aktivističko/kulturnu videoteku koja bi bila dostupna širem krugu ljudi.
Budući da Attack već duže vremena posjeduje velik broj video radova, već nekoliko godina šaljemo i posuđujemo video kazete drugim ljudima, a oni to prikazuju u drugim prostorima ili gradovima.

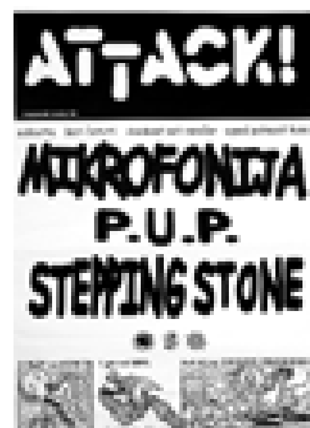
Serija projekcija:
Dva do četiri puta mjesečno radile bi se redovne projekcije pristiglih svježih radova (demonstracije, aktivizam ili art filmovi, snimke predstava), a ponekad bi i sami prikazivali izbor iz nekog drugog filmskog festivala na kojemu bi se predstavili i sami ljudi koji ga rade.

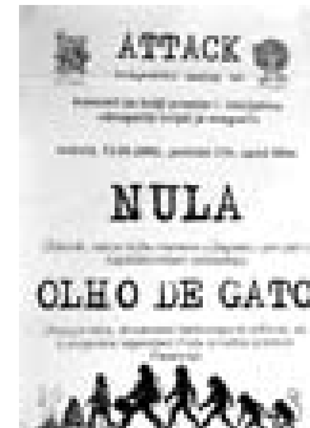
Projekcije filmova:
Interakcija, ponašanje filma u različitim, pa i atipičnim prostorima (klubovi). Stavljanje filmske umjetnosti u klupske kontekste, povezivanje neprofitnih prostora kroz reviju, ali i posredno upoznavanje ljudi sa idejom neprofitnosti (atmosfera, drugačiji odnos prema uzvanicima, programu). Gostovanje svih autora. Druženje autora i publike, bez posebnih formalnosti, a kroz dnevno otvoreni klub (vjerojatno Attack).

Off program:
Ove godine je to aktivistički domaći video. Prikazuju se angažirani dokumentarci hrvatskih (ili slovenskih, srpskih, bosanskih) aktivist(ic)a: Genova, anti-NATO demonstracije u Zagrebu, Iskrivljeni odrazi.

Chai or Die

Chai or die ili večeri čaja i politike srijedom bile su originalna Vrkijeva ideja. To su bile večeri kad se uz čaj trabunjalo o raznovrsnim temama, često nevezano i o koječemu. Za svaku večer bila je određena smjernica, bilo da je proizašla iz djetinjaste svađe atakovaca/ki o nekoj temi, bilo da je golicala um svojom provokativnošću. Jedna od večeri bila je posvećena i maloj drkalici. Tu se pojavio priličan interes za stvar s obzirom da nitko od nas nije imao s malom drkalicom iskustva. No, na žalost, najavljeni gost nije došao pa je rasprava ostala na prisutnima da nagađaju o čemu se tu radi (seksualnost je u kolektivu i inače bila omiljena tema za zezanje). Ukratko, te večeri su poslužile kao opušteno druženje i vrijeme za razgovor ljudi u Attack-u, i ponekih "vanjskih" gostiju, između organiziranja koncerata i partija i drugih svakodnevnih obaveza i aktivnosti.

2002.

03. 04.
Chai or die – večer čaja i politike: diskusija “Da li je anarhizam lijevo?” Uvod: Vrki (nije se dogodio).

10. 04.
Č’ai or Dye – večer čaja i politike: “Mala drkalica” (nije bila prezentacija).

11. 04.
Projekcija: aktivistička video projekcija *Undercurrents* 9, *Undercurrents* 10.

13. 04.
Koncert: Olho de Gato (Nizozemska), Nula (Šibenik).

14. 04.
Anfemina radionica tehnike za cure – popravljanje bicikala.

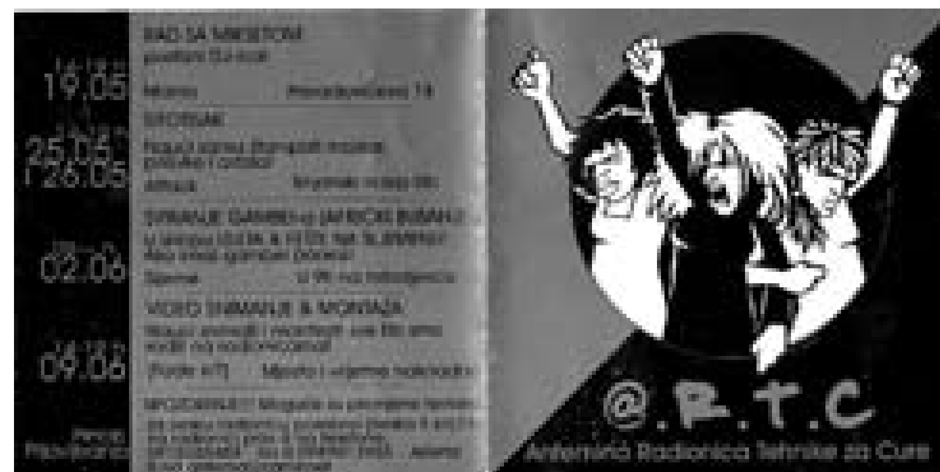
Anfema: anarho-feministička akcija

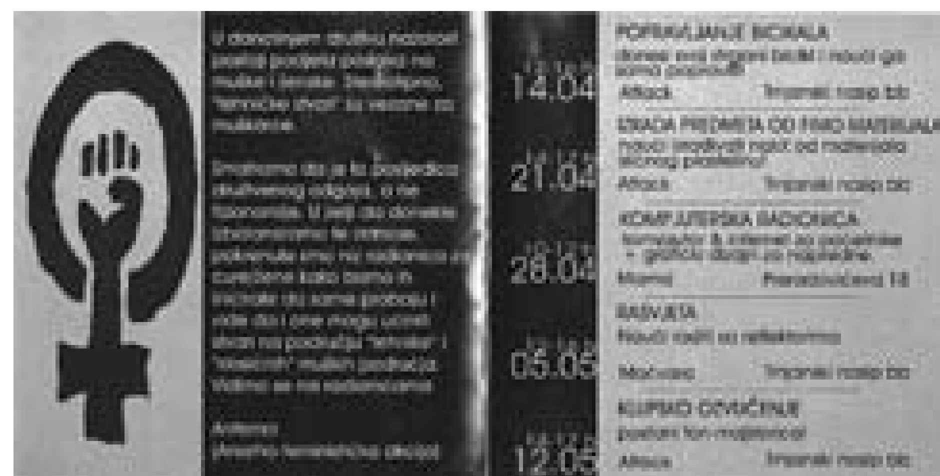
Među ljudima koji su se sretali i družili po Attacku i oko Attacka bilo je naravno i djevojaka. Danas to posebno naglašavamo s obzirom da nedavno snimljeni dokumentarac o Monte Paradisu navodi na zaključak da je djevojaka/žena na pulskoj punk sceni definitivno nedostajalo. Također, bilo je i djevojaka koje su imale “stav” i koje su, čak i na “sceni” kojoj su pripadale, osjećale što znači biti ženskog roda u duboko ukorijenjenom patrijarhatu. Iako se punk, tad sveprisutan u Attacku, vezao uz ravnopravnost spolova i općenito uz ukidanje diskriminacije po bilo kojoj osnovi, teorija je jedno, a praksa drugo. Iako Anfema (niti prva niti druga generacija) organizacijski nije imala direktnu vezu s Attackom, ovdje je spominjemo jer je bila važan aspekt djelovanja mladih koji su se u Attacku susreli i ponekad koristili njegov prostor za svoje programe.

Inicijativa je osnovana 31.10.1999. kada se grupica cura sastala i kasnije nastavila održavati sastanke u tadašnjem uredskom prostoru Attack-a u Vukovarskoj 237. Grupica se rukovodila anarhističkim načelima i u tom je smislu posebno analizirala i komentirala položaj žena/cura/djevojaka na HC/punk sceni i u širem društvu. Grupa je utemeljena na nehijerarhijskim principima, odluke su se donosile konsenzusom, a na jednom od sastanaka, nakon “brainstorming”-a, nazvala se Anfema (anarho-feministička akcija). Grupu su sačinjavale isključivo osobe ženskog roda, i iako se nekoliko puta pokrenula rasprava o otvorenoj grupi, do kraja aktivnosti prve generacije to se nije dogodilo i grupa je ostala žensko mjesto afirmacije. Nešto kasnije buknula je inicijativa “Luna” koja je grad ispunila rodno angažiranim grafitima što je, iako bez direktne veze s Anfemom, bilo dodatno nadahnjujuće. Rođendanom Anfeme, koji se slavio 31.10., odnosno na Noć vještica, dodatno se isticala kritika patrijarhalnog progona “vještica”.

Na sastancima, osim razgovora, planirale su se i razne akcije, ali između ostalog i izdavanje tiskanog newsletter-a. Prvi broj *Womb*-a izašao je iz tiska već tri mjeseca nakon osnivanja grupe. Na prvom i jedinom broju Anfeminog *newslettera* radile su sve cure, doprinoseći tekstom, kratkim zapisima, crtežima... Osim cura iz Anfeme svoj doprinos *newsletteru* je dao i tekst “Muškarci kao anarho feministi” Marka Strpića, koji se potrudio razbiti zabludu da je feminizam rodno određen, odnosno da je feminizam rezerviran samo za žene. Anfema je dobila potporu i od drugih inicijativa pa su i tiskanje tog *newslettera* financijski potpomogle grupe CESI i B.a.b.e. Osim *newsletter*-a grupa se bacila u prijevod *Hot pants*-a, legendarnog vodiča kroz DIY ginekologiju te su u ožujku 2000.-e izašle *Vruće gaćice*. Grupa je sudjelovala i na događanju “Ulice ljudima” (domaća verzija poznatog Reclaim the streets) sa performansom “Fuck off! We don’t trust your lies!”. 2000. godine Anfema je organizirala i događanje na Dan žena u Klubu studenata Istre “Mate Balota”, gdje se osim diskusije dogodio i performans Anfemine grupe M.A.D., ali i performans “Vagininih monologa” prema romanu

18. 04.
The Roots Soundsystem – DJs Iyaman, Mali Ante, Maia + Alchestra Live (dub/reggae/ska/ragga/drum'n'bass/roots zabava).

Eve Ensler, koji su čitanjem isječaka iz knjige predstavile žene iz grupe B.a.b.e..

Sredinom/krajem 2001. energija je pala i sastanci se osuli pa grupa u svom prvotnom sastavu nije zaživjela. No, već godinu dana poslije Anfema je nastavila s novom generacijom djevojaka/žena, otvarajući pristup i osobama muškog roda. Druga generacija Anfeme funkcionirala je na principima samoodrživosti, financirajući se iz vlastite distribucije i raznim benefit događanjima. Osim što je "nova" Anfema prevodila i tiskala dosta angažiranih tekstova te organizirala predavanja i diskusije na temu trafficking-a, pornografije i sličnog, održavala je i radionice: ARTC – Anfemine radionice tehnike za cure. Neke od tih radionica, kao što su radionica popravljanja bicikala i radionica klupskog ozvučenja, održale su se u Attackovom prostoru u tvornici Jedinstvo. Druge radionice iz ciklusa ARTC održale su se u prostorima Močvare na Trnjanskom nasipu te m.a.m.a.-e u Preradovićevoj 18. Grupa je u ovoj fazi bila povezana s punk kontrakulturom pa su neke članice oformile bendove što je dosta doprinijelo vidljivosti cura na punk sceni. Godine 2007. Anfema je organizirala prvi domaći anarho-feministički festival, na kojem su se po prvi puta susrele i povezale sve anarho-feminističke grupe iz raznih dijelova Europe. Nakon organiziranja Anfemafesta 2007. u Zagrebu, grupa je prestala s aktivnostima.

Digitron Soundsystem u Medici, Operacija Grad 2010.

Sound system bejbi, ili kako je to počelo u Attacku

Jedna stvar koja lako upada u oči kad se pogledaju stari programi je da su u Jedinstvu u Attacku postojali ti super partiji koji su se reklamirali kao "reggae/roots/dub/ska/ragga/drum'n'bass". Oni su stvarno donosili mješavinu svega toga, u pravoj mjeri. Kako je vrijeme odmicalo, uz ovaj tip glazbe počeo se javljati i pojam "sound system".

Sound system je grupa DJ-a, tehničara i MC-a koji zajedno "sviraju" muziku. Koncept sound systema potječe originalno iz 50-ih godina s Jamajke. Poanta je bila izvaditi generator, gramofone i velike zvučnike na ulicu i stvoriti mjesto za ples. U početku se puštao američki r'n'b. S vremenom je iz američkog r'n'b-ja izašao originalni jamajkanski stil – ska. Nešto kasnije, zahvaljujući entuzijazmu glazbenih tehničara, razvio se i dub koji je poseban uzlet doživio u Velikoj Britaniji. Naglasak je bio na novoj muzici, a promotori (DJ-i) su slavu postizali upravo kvalitetnim novim stvarima. Kako je vrijeme odmicalo, sound systemi su počeli s izdavanjem vlastitih, ekskluzivnih remixeva poznatih hitova ili neizdanih pjesama. Ti remixevi zovu se "dubplates", a najčešće bi ih se proizvelo u samo jednom ili svega par primjeraka. Svaki "sound system" imao je premoć ovisno o tome što je u kojem trenu puštao, tako da je cijelo vrijeme postojalo natjecanje za popularnost.

Dub i reggae je muzika koja se mogla čuti u Attack-u još u prostoru Heinzelove početkom 1998., npr. kada su Teo i Šango imali svoj show (za koji je Šango sam napravio flyer). U Jedinstvu se od 2000. do početka 2002. pojavljuju reggae/dub DJ-i kao Teo, Sanjin, Šango, Ilko, Vrki... Negdje te godine se prvi put u programu javlja termin "sound system". Iako se taj pojam isprva odnosio na slušaone reggae, dub i slične muzike, pokazatelj je težnje ka razvoju lokalne sound system kulture. Budući da je DIY temeljna filozofija kulturne proizvodnje u Attacku, nije čudno da se upravo ovdje udomaćila glazbena kultura izgrađena na sličnim načelima.

"Uradi sam/a", odnosno DIY princip jednim dijelom se odnosi na izgradnju svoje vlastite muzičke opreme ("sound system"), ali i na vlastitu produkciju glazbe. Iako sve do pojave Digitrona kod nas nije bilo pravog DIY sound systema, Attack je u Jedinstvu redovito organizirao slušaone (dub caffe), dub koncerte, ugošćivao DJ-e i DJ-ice, a dio atakovaca je u to vrijeme sud-

2002.

19. – 20. 04.
Drugačiji svijet je moguć: konferencija na Fakultetu političkih znanosti, program na Cvjetnom trgu, povorka (Attack sudjeluje).

jelovao u projektu Radikal Dub Kolektiv. Uz punk i trance, dub je predstavljao treću muzičku snagu u Attack-u.

Danas se dub/reggae večeri u Klubu Attack organiziraju kontinuirano (Roots HiFi, Roots to Dubstep, Dub Gathering i dr.), razni selectori prezentiraju aktualnu svjetsku produkciju te glazbe, a jedan dio radnih snaga udruge sudjeluje u glazbenoj produkciji benda Bamwise. A ako se kojim slučajem uvučete u znojnu atmosferu dub/reggae plesnog podija u Attacku, možda i čujete clash originalnih domaćih dubplateova...

DRUGAČIJI SVIJET JE MOGUĆ!
18. - 22. 4. 2002.
ČETVRTAK, 18. 4.
PETAK, 19. 4.
NEDJELJA, 21. 4.
PONEDJELJAK, 22. 4.
SUBOTA, 20. 4. 2002., ulična manifestacija Drugačiji svijet je moguć!
Dođite i pokažite da drugačiji svijet je moguć!

19. – 20. 04.

Drugačiji svijet je moguć

Dražen Šimleša, *Četvrti svjetski rat/Drugačiji svijet je moguć!*
Izvor: http://www.elektronickeknjige.com/simlesa_drazen/cetvrti_svjetski_rat/pages/042.php

Slična akcija [kao IPEG] ponovljenja je dvije godine kasnije kroz inicijativu Drugačiji svijet je moguć. DSM je bio samo veći, ozbiljniji, međunarodnog karaktera i s prosvjednom povorkom kroz grad, a sve je trajalo četiri dana. Nikad se prije nije nalazilo snage za organizaciju takvog obima. Povod je bio sastanak Svjetske banke i MMF-a u Washington D.C.-ju te porast nasilja na Bliskom Istoku. Dvodnevna konferencija na Fakultetu političkih znanosti protekla je iznad svih očekivanja sa stalnim zanimanjem studenata i drugih zainteresiranih. Grupiranje ljudi na glavnom zagrebačkom trgu s pitanjima i interesom za informacije o MMF-u i Svjetskoj banci, militarizaciji svijeta i drugim bliskim pitanjima bio je znak organizatorima kako u Hrvatskoj raste zanimanje za probleme globalizacije. Ljudi su bili posebno oduševljeni kolektivom Hrana, a ne oružje koji je dijelio hranu upozoravajući na ogromna sredstva koja se ulažu u industriju oružja, dok je stotine milijuna ljudi gladno uz obilje hrane. Također se ljudima i po nekoliko puta moralo objašnjavati kako na sajmu “Uzmi ili ostavi” ne trebaju ništa platiti za uzetu robu. Slični sajmovi vani se organiziraju kao stalna mjesta gdje ljudi razmjenjuju predmete i stvari koje im ne trebaju ili ne žele koristiti, a uzimaju one koje im trebaju. Tako se stvaraju autonomni ekonomski prostori gdje ljudi obavljaju razmjene bez korištenja novca.

Šarena povorka koja se kretala kroz grad zaustavila se pred zgradom HNB-a, gdje je sjedište MMF-a za Hrvatsku (zanimljivo, zar ne?). Na čuđenje aktivista, povorku je tada prvi put cijelim putem pratila oklopljena specijalna policija, slika koja će kasnije postati uobičajena.

DSM je bio zanimljiv zbog još jedne stvari. Naime, od tada počinje kontinuirano i predano praćenje aktivista od strane policije ili sličnih još tajnijih službi. Ono što je aktiviste nasmijavalo do bola u stomaku, a zadržalo se i do danas, jest prozirnost agenata i agentica koje su imale tu tešku zadaću. Njihovo vrpoljenje, zapisivanje u notese, tapkanje s mjesta na mjesto i uobičajeni pogled – bože, šta me snađe ili ‘bem ti poso i onog tko me tu stavi, odavali su im pedigre na kilometre. Posebno je sve postalo zanimljivo kada je neka od osoba iz tajnih službi nazočila gotovo svim Subverzijama, večerima ponedjeljkom u net klubu Mama na kojima su aktivisti gledali filmove, raspravljali, dogovarali akcije i družili se. Aktivisti nisu mogli vjerovati kada bi dotične osobe predložile nekome od nas da se priključe nekoj od inicijativa ili grupa glumeći zainteresiranost. Ljudi s aktivističke scene su time na vlastitoj koži osjetili svu paranoju policijsko-špijunskog sustava, koji se filao slikama iz Genove i očekivao u Zagrebu kaos i lom. Vjerojatno su sličnim napuhavanjima pravdali vlastiti rad i sredstva. Da je riječ o ljudima koji o aktivističkom svijetu pa onda i o alterglobalizacijskog pokretu ništa ne kuže bilo je jasno kada je jedna od osoba iz tajne policije ne skrivajući svoj identitet vapeći zapitala prije tada nadolazećeg Gay Pridea: “Ma dobro kužimo mi vas na što brijete, to MMF i Amerika, ali zašto podržavate ove pedere kad su oni instruirani i financirani iz inozemstva protiv kojeg se vi borite”. Policija je kasnije uvijek tvrdila da nas tajno nadgleda zbog naše sigurnosti, a prosvjedi i akcije su se nastavile.

2002.

21. 04.
Anfemina radionica tehnike za cure – izrada predmeta od fimo materijala.

12. 05.
Anfemina radionica tehnike za cure – klupsko ozvučenje.

Letak inicijative Drugačiji svijet je moguć (2002.)

Izvor: http://www.stocitas.org/drugaciji-svijet-je-moguc.htm

U prisutnosti neprekidnog pada kvalitete ljudskog života, mi, društveni pokreti, pojedinke i pojedinci, smo se okupili unutar inicijative "Drugačiji svijet je moguć!". Okupili smo se da bi nastavili našu borbu protiv neoliberalizma i rata, te pokazali da je drugačiji svijet moguć.

Mi smo različiti – žene i muškarci, stari i mladi, djeca, sa sela i iz grada, beskućnici, radnici i nezaposleni, studenti, migranti, profesionalci, svake vjere, boje kože i seksualnog opredjeljenja. Izraz ove različitosti je naša snaga i osnova našeg jedinstva. Ovdje smo usprkos pokušajima da se razbije naša solidarnost. Sastavni smo dio globalnog pokreta solidarnosti, ujedinjeni u našoj odluci o borbi protiv koncentriranja bogatstva, širenja siromaštva i nepravde i uništavanja Zemlje. Živimo i izgrađujemo alternativne sisteme, upotrebljavamo kreativnost kako bi ih promovirali. Sudjelujemo u izgradnji široke društvene suradnje i otporu sistemu koji se zasniva na seksizmu, rasizmu i nasilju, koji stavlja interese kapitala ispred potreba i težnji ljudi.

Ovaj sistem stvara tragediju i žena, i muškaraca, i djece, i starijih koji svakodnevno umiru zbog gladi, nedostatka zdravstvene zaštite i zbog izlječivih bolesti. Obitelji su prisiljene napustiti svoje domove zbog ratova, posljedica "velikog razvoja", nedostatka zemlje i prirodnih katastrofa, zbog nezaposlenosti, napada na javne službe i uništenja društvene solidarnosti.

11. rujan je obilježio dramatičnu promjenu. Nakon terorističkih napada, koje mi apsolutno osuđujemo, kao i sve ostale napade na civile u ostalim dijelovima svijeta, vlada SAD-a i njezini saveznici su započeli masovnu vojnu operaciju. U ime "rata protiv terorizma", "sumnjive zemlje", ljudska i politička prava se napadaju po cijelome svijetu, pod ucjenom "Ili ste s nama ili ste protiv nas!". Tu se vidi nastavak globalnog rata koji treba učvrstiti dominaciju vlade SAD-a i njezinih saveznika. Islam se demonizira, rasizam i ksenofobija se namjerno propagiraju. Masovni mediji aktivno sudjeluju u ovoj ratobornoj kampanji koja razdvaja svijet na "zao" i "dobar". Suprotstavljanje ratu je u srcu našeg pokreta.

Također osuđujemo pohlepu i ucjene globalnih korporacija koje su podržane od vlada bogatih zemalja.

Vlada SAD-a, u svojim naporima da zaštiti interese velikih globalnih korporacija, arogantno je napustila pregovore o globalnom zagrijavanju, UN-ovu konferenciju o rasizmu i netoleranciji, pregovore o smanjivanju proizvodnje malog oružja, prekinula ugovor o antibalističkim projektilima, konvenciju o bioraznolikosti, dokazujući ponovno da SAD-ova politička i ekonomska elita jednostrano potkopava pokušaje da se nađu zajednička rješenja globalnih problema.

Sve se ovo događa u kontekstu globalne recesije. Kapitalistički ekonomski model uništava prava, životne uvjete i sredstva za život ljudi. Upotrebljavajući sva sredstva da sačuvaju svoju tržišnu vrijednost, globalne korporacije otpuštaju radnike, smanjuju plaće i zatvaraju tvornice, otimajući i zadnju kunu radnicima. Vlasti suočene s ekonomskim krizama odgovaraju privatiziranjem, smanjivanjem izdataka društvenom sektoru i trajno smanjujući prava radnicima. Ova recesija otkriva činjenicu da je neoliberalno obećanje rasta i bogatstva laž.

Globalni pokret za društvenu pravdu i solidarnost se suočava s ogromnim izazovima: borba za mir i opću sigurnost nužno znači suprotstavljanje siromaštvu, diskriminaciji i dominaciji te stvaranje alternativnog, održivog društva.

Neoliberalna politika stvara užasnu bijedu i nesigurnost. Ta politika je dovela do razvoje trgovine ženama i djecom i njihovog seksualnog iskorištavanja. Siromaštvo i nesigurnost stvara milione migranata kojima je uskraćeno svako dostojanstvo, sloboda i pravo. Zato zahtijevamo pravo slobode kretanja, pravo na nepovredivost tijela i legalan status svih migranata.

Vanjski dug zemalja tzv. "trećeg svijeta" i tranzicijskih zemalja je otplaćen već nekoliko puta. Nelegitimno i prevarantski, dug služi kao instrument dominacije, lišavajući ljude njihovih osnovnih ljudskih prava. Institucije koje zahtijevaju povrat duga su sudjelovale u iskorištavanju prirodnih resursa i tradicionalnog znanja tih zemalja.

Voda, zemlja, hrana, šume, sjeme i poljoprivredne kulture su zajednička dobra čovječanstva za sadašnje i buduće generacije. Nužno je održati bioraznolikost. Ljudi imaju pravo na sigurnu i trajnu hranu bez genetski modificiranih organizama. Suverenost hrane na lokalnom, nacionalnom i regionalnom nivou je osnovno ljudsko pravo. S tim u vidu, demokratske agrarne reforme i pristup seljaka zemlji su osnovne potrebe.

Podržavamo sindikate i civilni sektor koji se nastoje izboriti za poboljšanje radnih i životnih uvjeta, za osnovno pravo na organiziranje, na štrajk, na pregovore o kolektivnim ugovorima i za ostvarivanje jednakosti plaća i radnih uvjeta između žena i muškaraca. Zahtijevamo nova internacionalna prava zaposlenih u globalnim korporacijama i u njihovim podružnicama.

Osuđujemo ropstvo i iskorištavanje djece.

Globalne odnose karakterizira "utrka prema dnu" koja se ogleda u uništavanju prirode, omalovažavanju rada i sve većoj mržnji između ljudi. Hrvatska si je u toj globalnoj aukciji priskrbila Bechtel, Deutsche Telekom, Pioneer, Enron, Benetton, Billu, Mercatone, Metro, Siemens, Ericsson, Baxter, McDonald's, Coca Colu... Istovremeno se sve više srozava položaj radnih ljudi, nezaposlenih, umirovljenika, mladih, žena i djece, dok se vladajuće strukture lako i brzo dogovore kada su u pitanju političke fotelje bez obzira na navodne razlike.

Vanjski dug Hrvatske za vrijeme prijašnje vlasti povećan je tri puta. I sadašnja vlast nastavlja povećavati taj dug čime se sve više opterećuje normalno funkcioniranje života i društva u Hrvatskoj. Programi Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda (MMF-a) u cijelom svijetu su se pokazali pogubnima za zdrav život ljudi i same prirode, radnička prava i obrazovanje, solidarnost između ljudi i priznavanje, te poštivanje naših različitosti. Sada se nastavljaju nametati ljudima u Hrvatskoj i šire u regiji.

Za što se zalažemo:

- Za društvenu suradnju i samoorganizaciju – Ne želimo prepustiti svoj život u ruke političke elite, već želimo sami odlučivati o svom životu. Aktivno sudjelovati i surađivati na ravnopravnoj razini, a ne održavati ulogu pasivnih promatrača i promatračica koji/e nemaju nikakvog utjecaja na odluke koje se donose o našim životima.
- Za sigurnost radnog mjesta – Uvođenje fleksibilnog radnog mjesta ne znači veću zaposlenost, već stvaranje poslušnih i obespravljenih radnika.
- Za socijalnu sigurnost – Smanjivanje "javne potrošnje" ne znači ništa drugo do ukidanja naših osnovnih socijalnih prava i smanjivanje društvene solidarnosti. Zdravstvena i socijalna zaštita se smanjuju, dok se mirovinskom reformom ukida "fond generacijske solidarnosti" čime se uvelike ugrožava socijalna sigurnost najstarijeg dijela populacije u Hrvatskoj.

2002.

17. 05.
SKA.PANK.hCORE. FESTIX U ATTACK-u: Dickless Tracy (Slovenija), Course of Instinct (Slovenija), Attackov koncertni tim smrti (Zagreb/ Sarajevo/Požega/ Kašina).

??. 05.
Prva Skupština Clubture-a, programske platforme koja povezuje klubove i organizacije koje se bave nezavisnom kulturom. Godinu dana ranije, Attack je uz MaMu, Močvaru i KSET u Inicijalnom timu za uspostavljanje mreže nezavisnih klubova koja prerasta u Savez udruga Klubtura.

21. – 25. 05.
Festival alternativnog kazališnog izričaja – FAKI polujubilarni, peti.

21. 05.
Koncert: La Kurtizana.

25. 05.
zatvaranje FAKIja: Primanje u omladince (za one koji nisu stigli) Koncert – Izaexeri Vjenčanje Tokić-Tomić

25. 05.
KOMIKAZE – 1. izložba održana je u Attacku

— Za alternativne ekonomske modele – Želimo graditi alternativne ekonomske modele koji se baziraju na principima suradnje, solidarnosti i pravedne raspodjele dobara. Današnji dominantni ekonomski modeli odgovaraju isključivo političkoj i ekonomskoj eliti.
— Za globalizaciju slobode, a ne korporacijske moći – Zahtijevamo slobodu kretanja i ukidanje granica za sve ljude, a ne samo za protok kapitala, kao što je to slučaj s dominatnom idejom globalizacije.
— Za dekriminalizaciju ljudi – Kriminaliziranjem ljudi koji napuštaju svoje domove zbog ekonomske i političke situacije te traže sigurnost u zemljama "zapadnog svijeta" se u potpunosti krivo pristupa problemu. Problem leži u globalnim ekonomskim i političkim odnosima moći koji uzrokuju velike migracije i napuštanje domova. Nitko nije ilegalan!
— Za prava mladih i djece – Sve razine obrazovanja moraju biti besplatne i dostupne svima. Djeca i mladi imaju pravo na društvenu autonomiju. Također, tražimo ukidanje obavezne vojne službe.
— Za slobodu izbora – Gradimo mogućnost slobode izbora u svakom pojedinom dijelu naših života. Želimo jesti zdravu, prirodnu hranu i pomoći razvoju takve poljoprivrede. Želimo slobodno birati gdje ćemo živjeti. Želimo slobodu udruživanja, okupljanja i javnog iznošenja mišljenja.
— Za slobodu od nasilja, siromaštva i iskorištavanja – Protivimo se svim totalitarnim, autoritarnim i neravnopravnim oblicima društvene organizacije koji uzrokuju stvaranje i produbljivanje razlika unutar društva. Sve je veći ekonomski jaz unutar društva, ekonomska neravnopravnost žena i muškaraca, jačanje centralizacije, itd. Zahtijevamo povrat tokom privatizacije opljačkane imovine.
— Za rodnu ravnopravnost – Emancipacija žena ne smije se iscrpljivati samo u privrednim, političkim i ostalim djelatnostima. Emancipacija se mora odnositi prije svega na položaj žene kao čovjeka. Također, zalažemo se za emancipaciju muškaraca.
— Za pravo na informiranje – Ne želimo političku, ekonomsku ili bilo koju drugu vrstu kontrole nad javnim medijima čija uloga bi trebala biti informiranje javnosti, a ne zastupanje interesa političke i ekonomske elite. Ljudi imaju pravo na informacije!
— Za nenasilje – Protivimo se ratu i militarizaciji, stvaranju novih vojnih baza i saveza, intervencija i sistematskih eskalacija nasilja. Odabiremo pregovore i nenasilno rješavanje sukoba. Potvrđujemo pravo svih ljudi da traže internacionalno posredovanje, uz sudjelovanje nezavisnih civilnih predstavnika.
— Za zaštitu prirode – Aktivno sudjelujemo na razvoju alternativnih izvora energije, alternativnih oblika izgradnje stambenih prostora, prijevoza i svega ostalog što će zaustaviti daljnje uništavanje prirode, kako u Hrvatskoj, tako i na globalnom nivou. Priroda i sva živa bića u njoj su bogatstvo koje nitko ne može posjedovati, s njom možemo jedino živjeti u skladu, kao njen sastavni dio.
— Za ukidanje vanjskog duga – Dugovanja i kreditni sistem predstavljaju najveću kočnicu u ekonomskom razvoju. Ekonomski razvoj se ne može dogoditi bez ukidanja tih dugovanja koja stvaraju mogućnost ucjenjivanja "nerazvijenih" od strane "razvijenih" zemalja. Stoga zahtijevamo bezuvjetan otpis svih dugova i naknadu socijalnih i ekoloških dugova.

Za drugačiji svijet, stvoren prema potrebama ljudi, a ne interesima ekonomskih i političkih elita!

Komikaze

Web/strip/akcijski projekt Komikaze pokrenula je Ivana Armanini 2002. godine u okviru Attacka, uz pomoć Gorana i Svena Cveka. Sajt Komikaza bio je u prvo vrijeme smješten na Attackovom serveru, na adresi jedinstvo.hr/komikaze. Samostalna udruga Komikaze registrirana je 2008. godine. Projekt je vrlo aktivan na www.komikaze.hr (i svugdje gdje se zatekne I.A.).

U prvom broju Komikaza objavljen je i Miro Župa.

2002.

26. 05.
Anfemina radionica tehnike za cure – sitotisak.

Komikaze?

Ivana Armanini

Na sajtu jedinstva smješteni su autorski stripovi /dakle stripovi, fotostripovi, haiku stripovi, crteži i slike u strip-duhu/. Tematska poveznica je: dada, antikonzumerizam, anarhizam i sl.... E-galerija likova koji žive na sajtu: čudnovati deponij totalnih nula, grotesknih i čudnovato glupih figura nacrtanih po birtijskim računima, podlošcima za pivo, nevjerojatno-imbecilnih imena i priča, umobolnosti razne.../. Radi se o stripovima koji su provokativni, bolesni, mračni, prljavi, ili subverzivni, deformirani, zli, konfuzni, noćne more, seksualne frustracije, debilane, apsurd, brutalije, crnog i inog humora, morbidalije, ciničnosti, ludila, podsvjesnih/nesvjesnih te inih trauma, darka, flash-backovi, traumatične vizije, bad tripovi, paranoje i ostale devijacije te zaumnosti. Sajt okuplja sve što miriše na personality u svim svojim bolesnim ekstremnostima – u duhu negativaca iz "zadaćnica" jednog 4d iz Bjelovara, otprilike i jednake poruke: u društvu odbačeno i sa "sjedi jedan" određeno. Sajt se mijenja kad se skupi materijal za novi broj. Ritam objavljivanja nije zadan i ovisi o priljevu materijala. Stari broj ide u arhivu, novi je u prvom planu. Brojevi se mogu nizati u dnevnom ili mjesečnom/kvartalnom ritmu, sve ovisi o autorima. Profil sajta je zadan, broj suradnika neograničen. Novi suradnici se javljaju sami ili su zvani/mailom kontaktirani. Svi sakupljeni materijali imaju tendenciju da se jednog dana materijaliziraju u papir ili na cd. A i ne moraju. Distribuira se samo. Svako downloudanje, prženje i prepržívanje, printanje i fotokopiranje pohvalno je i potiče se. U/ne/rednica Ivana Armanini. U/ne/redništvo se mijenja. NE nabrijava se nikakav dizajn nego onako sirovo-poskenirano, golo, samo na prihvatljivim rezolucijama. Bez dizajnerskih kerefeka i onanija....S vremenom bi se ludilo proširilo pa bi i naš sajt rastao...

Komikaze su banda zlikovaca koja uznemiruje javnost svojim nastupima, provocirajući svakim svojim pojavljivanjem. Ona dovodi u pitanje svjetove građene na lažnim uvjerenjima, ljuljajući temeljima takozvanih smislenih, sređenih i lijepuškastih konstrukcija i razotkrivajući ih u njihovoj nemoći. Akcije Komikaza su dio plana razaranja kapitalističkih centara moći i autoriteta koji manipuliraju ljudima. Naša načela građena su po uzoru na stare indijanske legende a one kažu: "Jedna pustopoljina suhe zemlje vrednija je od gomilanja novca i laži i na njoj raste duboko osjećanje sebe u slobodi!" Ovaj vid suptilne anarhije usmjeren je na preispitivanje načina gledanja. Želja nam je iskopati staklene oči navike i vlastitim primjerom pokazati kako svatko sasvim dobro vidi i vlastitim očima. Budući da su nam ciljevi brutalni i bizarni, usmjerili smo oštrice svojih noževa na polje slobodnog umjetničkog izraza kako bi spriječili nevine ljudske žrtve. Smatramo da strip nije jeftina ulična prostitutka plaćena da zabavlja dječake u pubertetu. Želja nam je povratiti dostojanstvo i poštovanje medija u stogodišnjoj povijesti njegovog postojanja kao verbovizualne tvorevine. On, kao takav, svakako ima što za reći, ravnopravno drugim umjetničkim formama. Naše akcije su raznovrsne. Sam čin izložbe nije presudan za medij u kom je reprodukcija jednakopravna originalu. Fotografija, dobra fotokopija, digitalni zapis i štampa, danas govore jednakom snagom originala. Statičan kolekcionarski um izmislio je religiju Muzeja umjetnosti, a jumbo-plakat na auto-putu danas je preuzeo ulogu nosioca bitnih poruka. Poanta priče je da je svatko nosioc bitne poruke ako slijedi svoje unutrašnje oko. Time želim reći da je naglasak na procesu gledanja, a ne na izloženim predmetima. Strip se možda čini zapostavljen, ali on se samo skriva dok ne sazrije vrijeme za njega. Čeka da

kompjuteri i tisak još malo razviju svoje mogućnosti: kvalitetu multioriginala, brzinu prijenosa slikopisne informacije, čistoću ispisa, a na kraju krajeva i da se sruše cijene svih tehničkih pomagala, što je neminovno. Moja vizija budućnosti je neprestano cirkuliranje stripova na netu koji će se, po potrebi, printati i lijepiti po unutrašnjim i vanjskim zidovima. Može i po šumi. To će biti prave tvornice kulture, stara ideja u novom ruhu. Pitanje je trenutka kada će se upaliti lampica, da je razliti tuš po papiru čin slobode skrojen po nekim drugačijim parametrima. Strip ne guta novce kao film, pristupačan je i otvoren za kreativna istraživanja, a osim toga prioritete ne postavlja u materijalima, dimenzijama, tehnici, prostoru, ljudstvu ili vremenu izvedbe, već je orijentiran isključivo na unutrašnje viđenje. To je nešto ekonomično, ekološko i funkcionalno. Svaka bi ga domaćica poželjela imati za po doma.

2002.

29. 05.
Predstavljanje Attacka u Sisku (kazalište Daska).
Prezentacija Attacka + video prilozi AVC Fade in o Attacku. Za Attack: Jadranka Žinić i Maja Koroman.

01. 06.
Ponikve na Savskom nasipu.
Attack stage: Sockastylasound-system, Chanak, Jebiga.
U Attacku: Djuka, Kobayagi, Sekkt, Hip... + Greencajgplatz stage

07. 06.
Multimedijalna prezentacija - Nuclear age nomadz (Zaprešić): izložba fotografija by Domagoj Kunić, Bjanka Rubčić, Ivan Marcelić, Ivica Radović; prezentacija multifunkcionalnih robota by Vedran Relja; grafitti/aersol art by Miroslav Modul8 Petković; prezentacija IOXIMVS e-flit strip net fanzina by Joško Jureškin; VJ-ing by Eirenah; Koncert: Plazmatick i Suburban orchestra (promocija novog CD-a), Sleepgolfer.

22. 06.
Jungle party: DJs: Ilko, Space Lily, Jin San.

28. 06.
Techno party “Tech form”. DJs: Pila, Jan Frensin, Bruno, Nitro, Jura.

04. 07.
Benefit za Food not bombs. Koncert + večera/žongla: AK-47 (Zagreb), Demant (Križevci), Zvonko i gradski ured za kulturu (Zagreb), Dada Jihad, Rhythm tribe.

05. 07. i 06. 07.
VELIKA FEŠTA ZA OPIJANJE! 05.07. slušaona/party – DJs Rodrigo&Rodrigo, Sero (balkan/ska) / 06.07. disco party – Gambavi, Senkahrenka, Vrx, Danijel, Vedran?

10. 07.
Koncert: Leftover Crack (SAD), Loš primjer (Požega).

11. 07.
Koncert: Inerdzia (Italija), AK-47 (Zagreb), Ždesk (Zagreb).

15. 08.
Attack je otplatio razglas (ali ga treba servisirati).

20. – 25. 08.
LITKON: 5. fizički kongres, Vis.

22. – 23. 11.
Predstavljanje riječke scene u Attacku.

18. 12.
Nastavlja se Attackova dobrotvorna akcija Pomoć centru za autizam u Dvorničićevoj 6.

HSP i SDP: Stroga kontrola Močvare i Attacka

Jutarnji list, 20.11.2002.

2003.

15. 01.
Nu metal slušaona. DJs: Lesh, Balkanibal, Me(n)tal Marco.

18. 01.
FAKI predstavlja multimedijalni happening "Tribute to dr. Gonzo" (inspired by Hunter S. Thompson). Performans: "Bladerunning" by Neven Aljinović i Krešo Glavač; Izložba: crteži i fotografije by L.L.; Koncert: Phab; Slušaona by "Artefucket"ekipa iz kazališne skupine "The brainstormerz"; Video projekcija: "Chasing Jeti", autor: Krešo Glavač; poezija.

19. 01.
Predstavljanje Asocijacije za promociju urbanih subkultura "Lim-pid" (Skopje, Makedonija). Pričaju: Desanka i Davor. Video projekcije: hc/punk/metal muzička scena u gradu, grafiti kultura i žongliranje; Dokumentarni film "I woke up in motion"; Prezentacija muzičke radionice s Thomasom Fehlmannom "Visions of Bla Bla"; izložba fotografija s festivala uz muziku s CD kompilacije "10. most"; Trance party – DJ's: Gataful (Skopje, Makedonija), Kobayagi (Zgb).

24. 01. i 25. 01.
Projekt interregionalne kulturne suradnje: Sisak u Zagrebu – predstavljanje umjetničke/alternativne scene, u suradnji sa sisačkom udrugom mladih U.R.L.A.M.: Fotografije: Zdenko Marenić, Viktor Gloc, Tomislav Mareković, Miroslav Arbutina Arbe, Antonija Majača; Slike/instalacije: Josip Ožanić, Marko Tadić, Marko Krajcar, Saša Balen, Petra Brnardić; Video: Marjan Crtalić, Davor Bjelanović, Goran Dević; Poezija: Tatjana Gromača, Marjan Crtalić, Armin Rimaj, Ana Brnardić, Saša Rajković; Muzika naživo: FEET; DJing: CRP, BLIXA, BOZHA, JASMIN

07. 02.
Dub caffe – RDK Sound System.

08. 02.
Suluda Attackova balkan/disko fešta. DJs: Sero, Senata, Gambavi (Beograd, Srbija) + džaba rakija od Jadrankinog starog.

11. 02.
Benefit koncert za Antifašističku akciju: AK-47 (Zagreb), Raport (Križevci).

14. – 15. 02.
Projekt interregionalne kulturne suradnje: predstavljanje umjetničke/alternativne scene iz Međimurja: ACT i KNEJA. Gost: Teo Petričević. Izložba fotografija: Maša Hrustek (Čakovec)

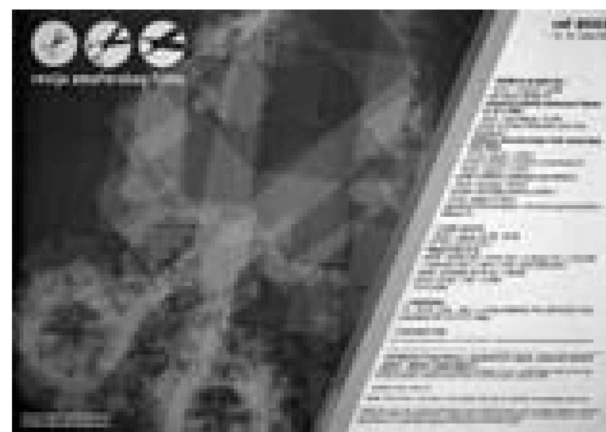
18. 01.

Artefucket

o dramskoj skupini Artefucket: Neven Aljinović-Tot, osnivač i su-voditelj

Skupina Aretefucket je tijekom svojega djelovanja, u razdoblju od jeseni 2002. do ljeta 2003., urodila s više što kratkometražnih što dugometražnih predstava. Redom: "Bladerunning" – uprizoren isječak iz knjige Huntera S. Thompsona *Strah i prijezir u Las Vegasu*, "Harmsjurije" – kratak kolaž etidica zasnovanih na kratkim pričama Danila Harmsa... Ženski dio skupine odvaja se i osniva svoju grupu pod nazivom "Ikako Nikako" koja se bavi kazalištem sjena i rade predstavu "Ezop 2003", te nakon toga još par godina neovisno postoje, što pod okriljem Attacka, što u vanjskim produkcijama. Zadnji zajednički uradak, predstava "Sjekira u Medu", izvedena je na tadašnjem FAKI-ju i bila jako lijepo primljena od strane publike... Osim toga bila je organizirana i večer poezije "Smrz poezija" te niz večeri za kreativno druženje pod nazivom "Artefucket Groove". Kraj Artefucket ere simbolično se desio prelaskom u medij filma, odnosno snimanjem filma *Izgubljeni 3* u tada već skoro napuštenom prostoru udruge. Tada počinje era snimanja trash filmova i osniva se grupa Gangsta Theatre koja je u nekim trenucima i dalje surađivala sa Attackom, recimo godinu kasnije kada je bila premijera filma *Izgubljeni 2*. A sad, eto, 2013., ponovo se zakuhava kazališna scena u sklopu Attacka, koja će nadam se biti dostojan nastavak prve, i bolji i profesionalniji izdanak nezavisnog kazališta.

15. 02.

Dosta je ratova

Izvor: Dražen Šimleša, *Četvrti svjetski rat/Drugačiji svijet je moguć!*

http://www.elektronickeknjige.com/simlesa_drazen/cetvrti_svjetski_rat/pages/042.php

Možemo reći kako je kulminacija svih [alter-globalističkih] nastojanja i djelovanja [poput IPEG-a ili DSM-a] bila inicijativa Dosta je ratova, stvorena 2003. godine s namjerom protesta protiv tada sve izvjesnijeg rata protiv Iraka, ali i pritiska na vlast u Hrvatskoj. Jedna od najefektnijih poruka je bila – Prošli smo rat, ne želimo ga drugima. Dosta je ratova je okupila nekoliko tisuća ljudi na glavnom zagrebačkom trgu, što je do tada, ne računajući Radio 101 s kojim se i ne može uspoređivati, bilo nezamislivo za civilnu scenu.

Dosta je ratova bila je najbolja akcija ikad organizirana od civilne scene u Hrvatskoj. Spontanost organiziranja, maksimalno uvažavanje i poštivanje različitosti, te zaista predan višemjesečni volonterski rad, rezultirao je akcijom na koju civilna scena zaista može biti ponosna. Ovdje se na najbolji način pokazalo povezivanje globalnih pitanja s lokalnim kontekstom. Aktivistima i aktivistkinjama bilo je važno solidarizirati se s globalnim mirovnim pokretom i iskazati stav protiv rata u Iraku, ali isto tako ništa manje nije bilo važno prisliti Račanovu vladu da se ogradi od rata i uskrati podršku američkom ratnom stroju. ... Ono što je bilo lijepo jest promatrati samoorganizirano nicanje, od lokalnih inicijativa po cijeloj Hrvatskoj kroz vlastite pristupe i projekte, do akcija drugih nevladinih udruga, kazališnih skupina, škola i vrtića.

Dosta je ratova bila je naporna kampanja i zbog gomile događanja u svega par mjeseci. Organizirana su mnoga predavanja i tribine u Zagrebu te gostovanja aktivista po drugim gradovima, potpisivanje peticije po hladnoći, svakodnevni nijemi prosvjedi pred američkom ambasadom u Zagrebu i drugo. Policija je tu aktivno počela trenirati strogoću, a bilo je i očito kako ih sve to aktiviranje živcira pa su na rubu Koncerta za mir na Filozofskom fakultetu uhapsili nekoliko ljudi pod izgovorom da su bili maskirani. Policija je tada zaprijetila da će na prosvjedu Bukom protiv rata, koji se trebao održati svega par dana poslije, uhapsiti svakog tko bude bio maskiran. Ovakva idiotarija stvarno nije mogla proći pa je policija dobila i zasluženu packu u medijima. Sve je to bilo i krajnje kukavički, jer je policija potencirala sukob tamo gdje ga uopće nije trebalo biti i snažila ego na balavcima, dok se na otvoreno pozivanje na mržnju od strane desničarskih skupina uvijek držala suzdržano. Kao oblik pro-

2003.

Koncert: Fall Out (Mursko Središće), T.T.H.N.Z. (Čakovec/ Mursko Središće), Igor Baksa (Čakovec), Nap (Strahoninec); Dj Funk Guru (Čakovec), I'm a Jedi (Čakovec), The Farewell Reason (Čakovec), Bez panike (Čakovec/Prelog), Bakterije (Čakovec)
Čitanje pank poezije: Avet Petar Pank (Čakovec):
DJs: Rodi (Čakovec), Nusai (Prelog)

15. 02.
Dosta je ratova (Attack sudjeluje, daje razglas, radi se Food Not Bombs).

20. 02.
Izložba fotografija "Žene" u Attacku. Izlažu: Ines Krasić, Sandra Vitaljić, Vlasta Žanić – Zidić, Ivana Vučić, Petra Brnardić, Ana Kolega, Ksenija Kordić, Kate Mijatović, Mara Bratoš, Vlasta Delimar.

01. 03.
Koncert "Melodic All Stars": Mikrofonija (Zagreb), Pasi (Rijeka), Debeli precjednik (Osijek), Loš Primjer (Požega).

02. – 08. 03.
2. Revija amaterskog filma – RAF
Organiziraju: Attack + Postpesimisti + Vanja D.
Lokacije: MM Centar, Centri za kulturu Trešnjevka, Susedgrad, Maksimir, Narodno Sveučilište Dubrava, Kino klub Zagreb, KSET, M.a.M.a., Attack.
Program u Attacku: aktivistička produkcija u nas i vani.

06. 03.
RAF koncert: Bora (Litva), Ignore (Zagreb).

07. 03.
RAF fešta/koncert: P.H.C. (Rijeka), D Ramons (Križevci), Ping Pong Pili Pimpers (Požega, Zagreb), DJ Gambavi (Beograd, Srbija).

08. 03.
RAF party: Feminizer. DJ-ice: Djuka, Space Lily, Molekula, Witch Haze, Nina, Ginger, Mala Chichi, ZM; art deco by Fantastichni gluparij, chai by Chai or die metastaza.

20. 03.
Benefit koncert za Balkanski anarhistički sajam knjiga (Ljubljana, 27.03.-30.03.): Captain Paraboia i Poncije Pilot (Zagreb) + slušaona: DJs: Žito 47, Prelosh, Ljaris, Šampita.

21. 03.
Koncert: Radikal Dub Kolektiv + RDK Sound System.

27. 03.
Artefucket - "Harmsjurije". Predstava na temu teatra apsurda. Izložba Branimira Zupanića + Slušaona.

30. 03.
Izložba suvremenih osječkih umjetnika.

testa brojni su prosvjednici na Bukom protiv rata bili maskirani. Bilo je super gledati te opasne Paje Patke, pripadnike oceanskih urođenika i šarena lica. Kao što je i najavljeno, maskirani nisu razorili grad. Ova povorka je bila mnogo manja od prethodne, sa svega par stotina ljudi, ali zato krajnje bučna. Vjerojatno se tu skupio i bijes i umor ljudi koji su već tjednima organizirali cijelu priču, kao i svih koji su osjećali nezadovoljstvo što je rat ipak počeo.

Ovaj prosvjed bio je pod posebnim tenzijama ne samo zbog policije, već i zbog sve jasnijih pukotina ne samo ljudi unutar Dosta je ratova, već i same inicijative i onih koji su se vrtili oko nje. Negdje dan dva prije prosvjeda atmosfera zbog postupka policije bila je usijana i bez toga. Na posljednjem sastanku jedan dio aktivističke scene zahtijevao je radikalniji pristup prosvjedima. Radikalnost se ogledala u prijedlogu da se iz povorke bacaju jaja na američku ambasadu. Velik dio organizacijskog tima Dosta je ratova bio je protiv ideje, jer je povorka najavljena kao mirna i u povorci će biti i starci i djeca i općenito ljudi koji ne odobravaju nikakav oblik konflikta s policijom. Ovim postupkom bili bi dovedeni u opasnost, uz mogući osjećaj da su izmanipulirani. Inicijativa Dosta je ratova odbila je taj prijedlog, ali je rasprava o njemu uzela toliko energije i vremena da se na mnogim licima zaista osjetilo zasićenje i umor. Globalne aktivističke peripetije stigle su u Hrvatsku. Nakon super bučnog prosvjeda stvari su se nekako neprimjetnim tokom počele gasiti. Do sljedeće prilike i potrebe.

Kao što rekoh, na gotovo sve priče i pričice oko Dosta je ratova civilna scena može biti ponosna. Bez ikakvih fondacija, uz čisti predani rad, brdo smijeha, mašte i solidarnosti scena u Hrvatskoj je pokazala kako se može nositi i sa najobimnijim kampanjama i akcijama.

Jedino se uvijek postavlja pitanje kontinuiteta.

Drotweiler, Attack, 2003.

Nepravda, Attack, 2003.

2003.

04. 04.
Amnesty International povodom Međunarodnog dana borbe mladih za ljudska prava predstavlja:
radionice – promotivna radionica o AI, kreativna radionica;
koncert – PHAB, Stronghold (Zagreb), Antenat, Stepping Stone, Tarapana.

12. 04.
Roots & Dancehall party. DJs: Soljah, Daweed feat. MC Sel (Ruffbeats Soundsystem) + selecta Almighty Eye.

18. 04.
Benefit koncert za Antifašističku akciju: Jack (Mađarska), Indignity (Bugarska), No values (Bugarska).

21. 04.
Otvoreno prvenstvo Zagreba u SLAM poeziji + slušaona.

22. 04.
FAKI predstavlja: premijera predstave kazališta sjena Ikako Nikako "EZOP 2003".

24. 04.
Otvorenje izložbe: Nenad Vukmirović Neša (Sombor, Srbija), Septic (Subotica, Srbija) + prigodna slušaona.

21. – 25. 05.
Festival Alternativnog Kazališnog Izričaja – FAKI 6.

25. 05.
Neurosong

31. 05.
Dub caffe meets Bass Culture: Bass Culture + RDK Sound System.

Slam poezija u Attacku

Robotnicka je u Attacku svirala dva puta, 2002. i 2003.

FAKI

NEUROSONG

Neurosong i DIY ekonomija užitka

Boris Koroman

> "Na blještavom melodromu ATTACK!a (u podrumu bivše tvornice Jedinstvo) u nedjelju 25.05.2003. u 22h održat će se međunarodno natjecanje za izbor najbolje pjesme zemalja izvan EUropske zajednizze. Uz podsjećanje na euro i neuro hitove iz prošlosti, čut ćemo i neke sasvim nove i originalne skladbe mladih nada neuropske estrade kao i osebujne rimejkove popularnih evergrinova. Prilike za pjesmu, ples i međunarodno veselje neće nedostajati!"
> (Iz najave Neurosonga)

Neurosong ostaje u neslužbenoj povijesti Attacka i u usmenoj povijesti zagrebačkih koncerata trenutak koji se smatra jednim od najzabavnijih i najduhovitijih (i neponovljivih) događaja.

Neurosong su organizirali atakovci, i u organizaciji događaja sudjelovalo je više desetina članova i simpatizera, ali i zagrebačkih alternativaca, *ngoovaca*, umjetnika, studenata. Brojem i logistikom radilo se o događaju vrlo zahtjevne organizacije, no u ovome slučaju provođene iz čistoga užitka, volonterski, gotovo bez potrošene kune. I dalje je riječ o uradi sam ideji (DIY), no za razliku od aktivističkih događaja u direktnim akcijama, ovdje se radi o medijskoj kulturnoj akciji – organiziranoj parodiji na izbor pjesme za Euroviziju, središnji medijski događaj hrvatske popularne (točnije *celebrity*) kulture koji svake godine prati velika medijska pozornost uz sve popratne žanrove tračeva, "skandala" i provincijskih frustracija koje prate ove "stilske formacije".

Neurosong je organiziran kao "cjelovečernji mega spektakl" za zatvaranje Festivala alternativnog kazališnog izričaja 2003. godine. Otprilike mjesec dana prije FAKI-ja, organizatori večeri poslali su javni poziv za sudjelovanje u natjecanju za hrvatsku pjesmu ne-Eurovizije, tj. za smotru pjesama zemalja izvan Evropske unije. Za trajanja priprema svatko tko je želio mogao je u Attacku ili putem poznanstava prijaviti pjesmu koju je htio otpjevati, ili uz glazbenu matricu, ili uz "Orkestar hrvatske neurovizije", koji je zajedno s izvođačima uvježbavao repertoar. Mogle su se prijaviti originalne nove autorske pjesme ili poznate popularne pjesme na neki način vezane uz Eurovizijski stil.

Ideja se pokazala zanimljivom te se prijavilo dvadesetak izvođača. Repertoar se kretao uglavnom oko popularnih hitova iz osamdesetih godina, mnogih upravo s Eurosonga ("Jabuke i vino", "Džuli", "Dečko, ajde oladi", "Željo moja"), tu su bile i dječje pjesme ("Nije lako Bubamarcu"), popularni folk ("Ja se konja bojim") i sl., uz gotovo jednak broj autorskih skladbi. Autorske pjesme također su bile najrazličitijih žanrova: parodije domoljubnih

pjesama ("Mala zemlja za veliki odmor", "Moja zemlja"), političke i socijalne pjesme ("Vila Kiseljak" o jednom zagrebačkom skvotu, o poteškoćama para intelektualaca u Zagrebu, o tvrtki Bechtel, odnosno vezi Like i Iraka), folk obrade (U le le le le) ili potpuni eksperimenti (Kahvu srkčem). Prijavljivali su se atakovci, ali i primjerice ekipa oko SCHMRTZ teatra, studenti likovne akademije, parovi, dio skvoterske "scene" iz Zagreba, ekipa iz Centra za mirovne studije... Zanimljivo je da je velik broj izvođača i izvođačica nastupao preobučen u suprotni spol. Moglo bi se reći da je to, uz nekoliko drugih rodno i seksualno ekscesnih momenata, dalo cijeloj manifestaciji i karnevaleskni *queer* aspekt.

Pripreme prostora obuhvaćale su uradi-sam scenografiju, uz nebrojene kartonske rekvizite, scenografiju od predmeta pokupljenih sa skladišta krupnog otpada ili s odlagališta odbačene scenografije, ho-ruk sklepane kostime od različitih *restlova* iz zaboravljenih predstava za koje se pobrinula Tanja Tomić, ali i organizirano snimanje događaja uz, naravno, sve tehničke uvjete razglasa i rasvjete. Pripreme su obuhvaćale i ozbiljnu scenarističku pripremu "simpatičnog voditeljskog para" – Sanjice i Vrkija.

U prostoru je održana i izložba plakata za Neurosong Nikole Mijatovića Bangavog. Kao ilustraciju "uradi sam" logike organiziranoga kaosa koja je pratila Neurosong spomenimo da je tokom večeri spontano organizirano glasanje te da je nenajavljeno nastupila Sanja Doležal i uz bend Zvonko i Gradski ured za kulturu izvela nekoliko pjesama uz nevjerojatno oduševljenje publike. Dio ekipe je, također spontano, iz dvorišta HRT-a za ovu prigodu posudio veliku umjetnu školjku, koja je tu večer ukrašavala ulaz u Attack.

O svemu su uobičajeno bili obaviješteni i mediji i zapravo je upravo medijska pažnja iznenadila organizatore. Nesumnjivo stoga jer se Neurosong održao u isto vrijeme kada i Eurosong, nacionalne televizije, HRT i Nova TV emitirali su nekoliko priloga o Attackovom Neurosongu.

Događaj je imao nevjerojatnu posjećenost (nekoliko stotina ljudi u skučenom podrumu Jedinstva) i izvrstan prijem. Attack se pokazao kao jedinstveno mjesto na kojem se može odvijati pametna, bizarna i spektakularna zabava za široku publiku. Ta je formula iskorištavana i u narednim godinama upravo u događajima povodom zatvaranja FAKI-ja (npr. Prom Night).

Attackova uradi sam poetika i politika u primjeru Neurosonga značila je ne samo razotkrivanje korporativnomedijske "politike predstavljanja", već je i događajno konkretno parodirala proces nastajanja, organizacije i produkcije kompleksnog događaja glazbenog spektakla. Međutim, dosljedno provedena parodija, u svim segmentima, od scenarističkih priprema, natječaja i uvježbavanja "Orkestra hrvatske neurovizije" i ostale složene logistike, značila je i oblik alternativne ekonomije, paralelne spontane i grupne proizvodnje medijskoga događaja (spektakla) izvan uobičajenih očekivanih estradnih korporativnih okvira. Ovakva ekonomija užitka suprotstavljena je strukturama osjećaja koje obi-

Gore, s lijeva: Toto Kotunjo (zvijezda večeri). Tomislav i Sanja (voditeljski par). Dolje: Plakat za Neurosong by Bangavi. Adolf Hitler "Radolfi" i Ana Kolega. Majči i "beking vokali".

lježavaju konzumerističku paradigmu. Ipak, moguće je u nekoj zamišljenoj Attackovoj politici to značilo i svojevrsni pomak prema popularnom, spontani generacijski prijelaz s politike ozbiljnih, "velikih" aktivističkih tema na subverzivni potencijal popularne kulture, kulture koja je, po Raymondu Williamsu, masovna u smislu da se sviđa velikom broju ljudi, ali koja je i "kultura koju ljudi prozvode sami za sebe".

2003.

22. 06.
Večer makedonske etno glazbe. Projekcija: igrani film "Virdžine"; Koncert: Afion (Zagreb).

06. – 11. 08.
LITKON: 6. fizički kongres, Pula.

Još jedan plakat za Neurosong Nikole Mijatovića Bangavog.

Redoslijed izvedenih skladbi:

- Majči: Tajči megamix
- Daca, Saša, Nik i Đejk: Sve bi seke
- Fildžančići: Kahvu srkčem
- Željka Bebek i Omar Zano ("iz plodne Moslavine"): Jabuke i vino, jebote
- Bechtel Gruppa ("iz plodne i ravne Slavonije"): Neka gori Babilon
- Ana i Kolega: Željo moja
- Duo Pressing: Priča iz života (Mala zemlja za veliki odmor)
- Ankica & Matija: Dečko ajde oladi
- Izaexeri: U le le le le
- Zvonko i Gradski ured za kulturu: My Old Lady, Ja sam za ples (feat. Sanja Doležal)
  <pauza>
- CMS Band Aid: Više nisam tvoja
- Toto Kotunjo (gost iz prijateljske Evropske zajednice, nastupa izvan konkurencije): Insieme
- Kora: Nije lako bubamarcu
- Sena i Konjan: Lijepa pjesma iz skvota
- Adolf Hitler "Radolfi": Ja se konja bojim
- Nikola Biliškov: Zemljo moja
- Vesla Sisarović ("dijamantna Požežanka"): Sasvim sigurna
- Neno & Tiki: U našoj kućici (F.O.B. *mash-up*)
- Klonko: Đuli (posvećeno "borcima protiv kapitalizma, seksizma, nacionalizma i homofobije")
- Lukasz Szopa (poljski NATO kontingent): We are the War (We are the Killers)
  <brojanje glasova publike>
  <pauza uzrokovana potragom za zalutalim muzičarima>
- Toto Kotunjo: Insieme (bis 1)
  <proglašenje pobjednice: Vesla Sisarović (publika viče "Skini se! Skini se!")>
- Toto Kotunjo i izvođači Neurosonga: Insieme (bis 2)
  <random vikanje i pjevanje, mikrofon grabi tko stigne>
- Svi živi: U svetu postoji jedno carstvo (spontano)
  <kraj>

Od gore: **Daca, Saša, Nik i Đejk. Član Orkestra hrvatske Neurovizije pozira u svečanom odijelu. Tanja Tomić šiva kostime u svom ateljeu u Krčkoj ulici (iza Filozofskog fakulteta).**

Neurosong 25. 05. 2003., Zagreb, Attack

Matija Habijanec, *Z'brda Z'dola webzine*, http://www.zbrdazdola.com/rec_kon/opo_03.htm

Kruno i ja smo, on jer voli šlagere a ja jer volim cirkus, otišli u Attack na "Neurosong". "Neurosong" je – nemoj jebat, Matija, nikad ne bi rekli – parodija na Eurosong, ali ne bilo kakva. Glasački listići, voditelji s duhovitim najavama kojih se ne bi posramio ni Branko Uvodić (to je bilo sjajno, posebno tip – nije to bila parodija samo na eurovizijske spektakle, nego i na ruralne festivale lokalnih glazbenih tradicija, a i, općenito, na sve glupe voditelje koji čitaju glupe scenarije glupih scenarista), pobjednica Vesla Sisarović, Šeks koji u bijeloj haljini i s bedastim etno-šeširićem pjeva "Ja se konja bojim", prateći bend i prateći vokali s koreografijom za jingl-temu iz "Više nisam tvoja", Talijan koji par puta tokom večeri pjeva "Insieme, unite unite Europe" i svaki put svi s njim pjevaju refren, pijani panker bez sluha koji pjeva "Džuli" i onda na kraju fuflajući podsjeća na opasnosti kapitalizma i globalizma i, naravno, nenadjebiva Sanja Doležal, koju je u Attack uspio dovesti Mario Kovač koji joj piše pjesme za novi album (jedan anonimni atakovac je rekao: "svašta sam vidio, ali da Sanja Doležal u Attacku pjeva punk..."). Nije šala, nakon prvog refrena "Ja sam za ples", Sanja se stvarno popela na stejdž, bend je ubrzao do pankerskog tempa, a nakon drugog refrena je i sama Sanja počela vriskati kao da je mlada pankerica s finim glasićem). It's a crazy crazy world, a Zagrebu treba više ovakvih ludo zabavnih fešti. Sjajan DJ s majicom Hasana Sasa mi ni nakon završetka "službenog programa" nije dao da idem doma spavat, pošto je puštao sjajan reggae, a jedva sam se prisilio na odlazak kad se prešlo na ska. Teško je plesati na ska nakon "Neurosonga", jer kako ostati trijezan nakon što vidiš sve što smo mi vidjeli u Attacku te večeri? Nikako, dabome!

2003.

15. – 20. 08.
Underwater Overground festival @ bivši auto kamp Martinska, Šibenik.

18. 10.
Attackov rođendan – disko fešta.

19. 10.
Promocija fanzina *LA Bean* #8.
Koncert: Golliwog (Slovenija), Theysuck (Zagreb), The Farewell Reason (Čakovec)

31. 10.
Fešta za Halloween.
Na programu: "Jadrankini kokteli, MC Prince Klonko, Vrki Dred freestyla, Trasher Selector i Urban Dancehall, Joža hopa cupa svašta, Ratko ska i ostalo, Šeki obećaje zabavu do tri popodne sljedećeg dana, Neven garage psychobilly, a i rockabilly i twist pa Švicarska, i disko možda".

UWOG – Underwater Overground festival

Godinu, dvije prije organiziranja ovog festivala, trance ekipa iz Attacka se dosta kretala po sličnim partijima i festivalima u Hrvatskoj i inozemstvu, uz to blisko surađujući sa trance ekipom iz Pule i Slovenije. U Zagrebu, u Attacku-u, Tribalizer je već neko vrijeme uspješno okupljao i odgajao ljude oko psytrance-a, a rezultat toga je bila značajna underground trance scena koja je bila dosta dobro povezana s drugim takvim projektima u regiji. Ideja o festivalu kakav se radi "vani" krenula je od Šekija (Domagoj Šeks a.k.a. DJ Kobayagi), a uspješno zapalila druge ljude iz Attack-a koji su bili na Free Spiritu na Cresu, na VuuV u Njemačkoj i sličnim partijima u Maroku. Ideja je zainteresirala i većinu ostalih ljudi u Attack-u, makar su pripadali drugim strujama, kao što su dub i punk. Festival nas je sve okupio, a svatko je mogao naći način da pomogne i doprinese. UWOG festival se činio i kao logičan slijed nakon organiziranja Tribalizera u Attack-u i drugdje. Tribalizer partiji bili su šarena okupljanja ljudi uz prepuštanje užicima psytrance-a, uz žive dekoracije i mirisni čaj. Sve se to događalo u podrumu Jedinstva, gdje niti jedna zraka Sunca nije dobrovoljno ušla. Unatoč tome, tamo je uvijek bila dobra energija pa nije teško za pretpostaviti da se stremilo ka izlasku na otvoreno, pod vedro nebo. Uostalom, ekipa je sazrijela za višednevno trance okupljanje.

Prvi i osnovni motiv organiziranja ovakvog festivala bilo je međunarodno povezivanje "trance plemena" i određivanje točke susreta gdje će se osim uživanja u muzici razmjenjivati iskustva s drugim trenserima i travellerima. Organizacija festivala jasno je definirala ideju koja je i inače dijelom ukorporirana u ciljeve Attacka – raditi na kreativnoj kulturi individua koja nadilazi sve rodne, nacionalne, rasne, religijske, kulturalne i dobne podjele, tražiti ravnotežu jednih s drugima i s prirodom, razvijati potencijale i razmjenjivati iskustva s ciljem izgradnje boljeg društva. Koncept festivala bio je osim muzičkog dijela organizirati i program projekcija, performansa, predavanja, izložbi i radionica. Tako su na Underwater Overground festivalima održane projekcije RAF filmova, animiranih filmova, radionice didgeridoo-a, jembe-a, žongliranja, samoobrane za žene, izrade dekoracija, ekološke radionice, kao i mnogi performansi i izložbe fotografija i mnoštvo drugih programa. Cilj je bio uz muziku i zajedništvo, u duhu privremenih autonomnih zona, urediti jedinstveno mjesto

Gore: **UWOG main floor, bivši autokamp Martinska u Šibeniku, 2003.** Dolje lijevo: **dekoracija na chill flooru.** Dolje desno: **Radikal Dub Kolektiv i bubnjari na chill flooru.**

2003.

12. 12.
Party: Free As A Bird (dub/trip-hop/drum'n'bass). DJs: Philipe, Funk Guru + Poly-Toxy crew: Jaribu Sound System, Lady SD, DJ Tot.

20. 12.
Koncert: MDC (SAD), Pasi (Rijeka). Zadnji Attackov koncert u podrumu Jedinstva.

za nekoliko dana drugačijeg življenja, povezivanja, druženja i učenja.

Prvi UWOG festival održao se od 15. do 19. kolovoza 2003. u Šibeniku, u bivšem auto kampu Martinska, uz pomoć lokalne šibenske punk ekipe koja je na istom mjestu, ali u drugo vrijeme organizirala HC/punk festival "Martinska". Obzirom da je glasna muzika lako prelazila Šibenski kanal, festival zbog buke nije naišao na pozitivan odjek u gradu Šibeniku, a policijske patrole dolazile su svako malo u intervenciju zbog pritužbi građana/ki. Zbog toga se naredne godine UWOG-u morala pronaći druga lokacija.

Nova lokacija bila je bivše dječje odmaralište u uvali Zenčišće na otoku Hvaru pa se tamo početkom kolovoza 2004. godine dogodio drugi po redu Underwater Overground festival. Većini posjetitelja UWOG-a ovo je bila i najljepša lokacija, izolirana uvala sa derutnim odmaralištem, ali sa dovoljno mjesta za kampiranje i čistim morem. No, i tamo je bilo problema s lokalnim silnicima. Jedan od UWOG-ovaca je čak pretrpio i fizički napad te ozljede zbog kojih se narednih godina sa nasilnikom našao na sudu, u parnici koju je na kraju dobio.

Kao ni Attack, ni UWOG nije odustajao od potrage za "svojim" prostorom. Ali, ovaj put s promijenjenom taktikom. Direktno od državne institucije koja je upravljala bivšim vojarnama (vjerojatno tada Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom) tražilo se zeleno svjetlo za neki, bilo koji, prostor za festival. I tako je od 2005. godine bivša vojna baza Valelunga/Monumenti u Puli postala novi dom ne samo za UWOG nego kasnije i za prijateljski Seasplash festival (barem do 2011. godine), sve dok joj nije određena druga namjena.

U veljači 2005. godine, u vrijeme priprema za naredni festival, pogodila nas je tragična smrt našeg prijatelja Domagoja Šeksa u Goi, smrt koja je imala veliki utjecaj na trance scenu u Hrvatskoj, na Attack, ali i na punk scenu u kojoj je Šeki odrastao. Šok i tuga bili su nešto kroz što smo svi prolazili, ali i kroz nedoumicu oko organiziranja još jednog festivala. Poljuljani zbog gubitka iskrenog prijatelja, UWOG-ovci su ipak skupili snage i odlučili dogovoreni festival održati, prvenstveno zbog Šekija koji je upravo svojim entuzijazmom taj festival i doveo do ostvarenja.

Sljedeće godine je bilo upitno hoćemo li nastaviti s festivalom. Ostala je želja da se Šekijeva ideja i vizija nastavi, a i bilo je to mjesto okupljanja svih prijatelja iz regije. U to doba UWOG je već imao veliku podršku lokalnih trance scena iz Srbije, Slovenije i Hrvatske, i svi su navijali da se UWOG nastavi. Ali organizacijski je sve bilo drugačije. Našli smo se suočeni s velikim dijelom posla koji je uglavnom Šeki obavljao sam. Sada se to podijelilo na par ljudi, od kojih su neki imali priličnih problema u komunikaciji s ostatkom kolektiva. Ipak, UWOG festival se održao i 2006. godine, no s bitnim padom u kvaliteti organizacije i s očitim razilaženjem u razmišljanju i percepciji toga kakav bi ovaj festival trebao biti. Možda to nije bilo toliko vidljivo na van, ali se sigurno osjetila razlika. Neminovno se vidjelo da je Šeki ta karika koja nedostaje i da više nikad neće biti isto. Unatoč općem trudu i dobroj volji, među nekim ljudima unutar organizacije bilo je situacija koje su bile nepomirljive, pa su nakon festivala ostale neriješene stvari koje su se kroz Attack vukle još godinama. Zbog svih tih faktora, nakon 2006. godine nastavak ovog festivala nije bio moguć.

Ipak, UWOG je ostavio bitan i pozitivan trag na hrvatskoj trance sceni. Važno je napomenuti da je UWOG bio i najveći takav festival u Hrvatskoj koji je posjetiteljima predstavio izvođače sa svih kontinenata. Na primjer, imena izvođača koji su nastupali na trećem UWOG-u su: Sun Control Species iz Australije, Rewind Selection Crew iz Etiopije, Bluetech iz Kanade, Rena Jones iz SAD-a, Nanda iz Čilea, Pixel iz Izraela, Banel iz Danske, La Tangente, Original Bass Foundation te Youthman Steppa iz Švicarske, Peter Digital iz Švedske, Oli, Lava 303 i Stefan Ludley iz Njemačke, Silicon Sound iz Francuske, Tristan i Chris Organic iz Velike Britanije, Tolis Q iz Grčke te mnogi drugi iz Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore i Hrvatske. Obogaćena isustvom, nakon UWOG-a, domaća trance scena nastavila je vibrirati u nekim novim i starim projektima kao što su Ministarstvo psihodelije, Soundforms, Psyebancia, ODDvod crew u Zagrebu, Boomshroom u Osijeku, HUK u Kninu, Metamedia i Mars Room u Puli, te kroz portal Trancepleme.com koji putem Interneta objedinjuje trance scenu u Hrvatskoj i širi njen glas dalje.

BENDOVI U ATTACKU 2000.-2003.

Budući da u kronologiju zbog prostornih ograničenja nismo mogli uključiti sve bendove koji su ikad svirali u Attacku, ovdje donosimo popis svih bendova za period 2000.-2003., kada se Attack počinje ozbiljnije okretati klupskoj aktivnosti.

Abrakha-Dub-Ar (Hr)
Afion (Hr)
AK-47 (Hr)
Aktivna Propaganda (Slo)
Albion (Češka)
Amok (Hr)
Anaeroba (Slo)
Analena (Hr)
Anti-Todor (Hr)
Anti Maniax (Austrija)
Apatridi (Hr)
Apfuken (Hr)
Ari Pekka Nikola (Hr)
At Once Hero Another Time Zero (Mađarska)
Atentat (Hr)
Atrocious Madness (SAD)
Attackov Koncertni Tim Smrti (Hr/BiH)
Avery (Njemačka)
Averzija (Hr)
Babies (Hr)
Bagger (Švicarska)
Bakterije (Hr)
Bastinado (Hr)
Batkove Banalne Banane (Hr)
Bellpeace Noise (Hr)
Bez inspiracije (Hr)
Bez Panike (Hr)
Bingo (Švedska)
Blood Is Fire (Mađarska)
Bora (Litva)
Bounz the ball (Austrija)
Breed (Hr)
Bridge To Solace (Mađarska)
Broken Promises (Belgija)
Brujači (Hr)
Bunari Mezopotamije (Hr)
Burn Hollywood Burn (Francuska)
C (Češka)
Calloused (SAD)
Captain Paraboia i Poncije Pilot (Hr)
Cartmann (Hr)
Celebrity Roast (SAD)
Cerebral Turbulency (Češka)
Chang Ffos (Hr)
Chimily's (Hr)
Cluster Bomb Unit (Njemačka)
Costas Cake House (Njemačka)
Course Of Instinct (Slo)
Crop Circle (Hr)
Cut (Italija)
Czosnek (Poljska)
D Pimpać (Hr)
D Ramons (Hr)
Damn Dogs (Hr)
Dark Clouds (Mađarska)
De La Grande (Hr)
Deaf Auditorium (Hr)
Deafdump (Njemačka)
Deafness By Noise (Hr)
Death End (Hr)
Debeli Precjednik (Hr)
Demant (Hr)
Deverova Chyba (Češka)
Dhai Seam (Hr)
Dickless Tracy (Slo)
Disaster (Hr)
Dislike (Hr)
Dog On A Rope (UK)
Dr. Green (Latvija)
Drotweiler (Hr)
Durango (Njemačka)
E. M. S. (Austrija)
E. N. D. (Hr)
Echo Is Your Love (Finska)
Eco War (Nizozemska)
El Corazon del Sapo (Španjolska)
Embers (Mađarska)
Equal (Hr)
F. P. O. (Makedonija)
Fall out (Hr)
Faul (Hr)
Fight Back (Hr)
Flatpig (UK)
Fleas And Lice (Nizozemska)
FNC Diverzant (Hr)
Forlorn Legacy (Hr)
Forstella Ford (SAD)
Fragment (Hr)
Fresnel (Austrija)
Funeral Dinner (SAD)
Godscared (Slo)
Golliwog (Slo)
Good Day To Die (Hr)
Građanski Neposluh (Hr)
Gripper (Hr)
Grob (Hr)
Grzzz (Francuska)
Guardia Negra (SAD)
Hans M. Slayer (SAD)
Harry Den Hartog (Nizozemska)
Henrik osmi (Hr)
Hero Dishonest (Finska)
Hitch (Belgija)
Hoću?Neću! (Srb)
Hope (Hr)
Hope Dies Last (Hr)
Hot Rod Honeys (Belgija)
Human Error (Mađarska)
I'm A Jedy (Hr)
Ignore (Hr)
Igor Baksa (Hr)
Igut (Hr)
Iloje mudri (Hr)
Indignity (Bugarska)
Inerdzia (Italija)
Interview (Češka)
Intoxicate (Hr)
Invisible Ghost Luigi (Hr)
J. F. K. Trio (SAD/Hr)
Jack (Mađarska)
Jason (Brazil)
Joel Stern & Mattin (Velika Britanija)
K. D. P. (Hr)
Kamo Sutra (Hr)
Kativo (Hr)
Kevorkian (Češka)
Kevxs (Mađarska)
Kill The Routine (Slo)
Kilo vakuuma (Hr)
KNB (Hr)
Kritična Masa Na Kotačima (Hr)
Krvavi Mandat (Hr)
Kurac Od Ovce (Hr)
La Fraction (Francuska)
La Kurtizana (Hr)
Lack (Danska)
Landmine Spring (Češka)
Lasting Values (Hr)
Learning English (Hr)
Leftover Crack (SAD)
Litar i Po (Hr)
Little Noise (Hr)
Loell Duin (Hr)
Loš Primjer (Hr)
Lunar (Hr)
Madame Germen (Španjolska)
Mance (Hr)
Masne Lignje (Hr)
Mastic Scum (Austrija)
MDC (SAD)
Melt Down (Hr)
Mikrofonija (Hr)
Mind The Gap (Mađarska)
Molotov Cocktail (SAD)
Moon(s)trip (Hr)
Mord (Hr)
Motus Vita Est (Hr)
Naelc Wonk (Hr)
Naive Fighters (Hr)
Nap (Hr)
Nepravda (Hr)
Neural Booster (Mađarska)
New Balance (Hr)
Nikad (Hr)
No Values (Bugarska)
Nomansband (Rumunjska)
Nula (Hr)
Olho De Gato (Nizozemska)
One Tasted Life (Austrija)
Ono (Hr)
Orange Strips (Hr)
Outre (Hr)
Phab (Hr)
P. H. C. (Hr)
P.r.o.t.e.s.t. (Hr)
Painntration (Hr)
Pale (Hr)
Pandemija (Hr)
Pasi (Hr)
Peach Pit (Hr)
Pekatralatak (Baskija)
PHAB (Hr)
Pigzwilltoast (Francuska)
Ping Pong Pili Pimpers

Koncertne aktivnosti Attacka

Oliver Sertić

Attack je od svog osnivanja prolazio kroz različite strukturne, ali i programske faze. Između ostalog i zbog fluktuacije različitih ljudi i njihovih interesa u ostvarivanju programa, ali, nažalost za Attack!, i zbog tipičnog diskontinuiteta oko prostora s kojim se susretao. Prave i javno prepoznate koncertne aktivnosti Attacka! postale su aktualne tek nakon 2000. kada smo polulegalno upali u podrumski prostor tvornice Jedinstvo. Ustvari, upravo taj programski segment, uz trance partije, intenzivirao se do mjere da je postao i gotovo jedini prepoznatljivi Attackov *brand* vezan za prostor na Trnjanskom nasipu. Ne samo zbog toga što je u tom trenutku vođenje organizacije preuzela nova i pomlađenija ekipa zainteresirana za drugačije programe, već je tome pridonijelo i nekoliko poplava u podrumu, koje su uništile dio infoshopa, ozbiljno ugrozile kompjuterski fond, a i činjenica da više nismo bili u centru, niti u zoni tramvaja, uzela je svoj danak, pa su koncerti i zabave bili logičan korak. Tako je muzički program Attacka definitivno preuzeo primat.

Koliko god je to, nažalost, smanjilo političku oštricu koju je Attack nosio do tada, otvorilo je nepregledan prostor razvoja koncertnih aktivnosti, posebno prema punk, hard core i metal sceni. Upravo u to vrijeme postojalo je tek nekoliko koncertnih mjesta u gradu. Močvara je radila najviše i bila jako važna za određenu publiku, ali je, čini mi se, istovremeno bila i zatvorena za nove i mlade, posebno neafirmirane bendove. KSET je njegovao indie, jazz i eksperimentalu, a Attack sa svojih 200 kvadrata hladnog podruma ugostio gotovo svaki domaći band koji je tu poželio svirati, te je postao i važna stanica na turnejama stranih bendova. Uz to, pojavila se sasvim nova generacija mladih ljudi koji su htjeli organizirati koncerte, a s obzirom na otvorenost *core* ekipe Attacka, taj prostor im se i otvorio.

No, neka pretpovijest je ipak postojala. Ustvari, prvi koncert vezan za Attack uopće nismo organizirali mi. Ekipa iz pitomog Donjeg Miholjca odlučila je napraviti benefit koncert 27.12.1997. na kojemu su svirali bendovi iz Zagreba, Našica, Križevaca i Požege. Nije da se skupilo puno novca, ali solidarnost koju su nam iskazali organizacijom ovog *happeninga* u tom trenutku bila nam je važnija od bilo čega drugoga.

Početkom veljače 1998. konačno smo potpisali ugovor s vlasnikom bivše tvornice igračaka Biserka u Heinzelovoj 33. No s obzirom da se radilo o tvorničkoj hali neprikladnoj za koncerte, a i susjedi su bili preblizu, naš san o obogaćivanju tada izuzetno siromašne zagrebačke koncertne scene pao je u vodu. Ipak, prvi službeni Attackov koncert ikad bio je nastup osebujnog Mancea

u organizaciji URK-a 12.6.1998., a odmah sljedeći dan i benefit koncert zagrebačkih punkera Vragolani i požeškog hard core benda Bad Justice gdje smo prikupljali novce za pse u šinteraju.

Do izlaska iz prostora, uspjeli smo uglaviti još samo dva benefit koncerta za Food Not Bombs, a nakon toga nastupilo je zatišje jer nam je ugovor otkazan, a Attack se preselio u stan na adresi Kralja Držislava 12. Attack je nastavio biti velika podrška ekipi izvan matičnog prostora/stana, a posebno se rado sjećam masovki na otvorenom gdje smo skupljali sve što je znalo muzicirati, i ozbiljne eksperimentatore i neozbiljne bendove i obrnuto. Svi su na kraju, u ovoj ili onoj mjeri, imali neku svoju publiku. Tih mjeseci sviralo se gdje god se moglo – na Trgu Francuske revolucije, kod Džamije, na Cvjetnom trgu, na nasipu i po ulicama... Iako koncerata tada nije bilo puno, period između 1997. i 1999. bio je prava eksplozija kreativnosti, kazališta, ludizma i solidarnosti.

Ekipa vezana za Attack! bila je sve veća, a česta gostovanja u drugim hrvatskim, pa i europskim gradovima, gdje su često nastupali ad-hoc skrpani bendovi ili čak solo projekti, bili su važni za stvaranje prepoznatljive kreativne energije. Kroz samo nekoliko mjeseci Attackovci su postali odredišno i vrijednosno mjesto, na neki način i personifikacija cijele novostasale alternativne scene u Zagrebu.

Tijekom 1999. počeli su se pomaljati nade da bi konačno mogli dobiti svoj prostor i to u bivšoj tvornici pumpi Jedinstvo na savskom nasipu. No, nakon hrpe pregovora i sastanaka, shvatili smo da je ekipa iz Močvare bila puno bolji pregovarač i da su uspjeli isposlovati najbolji komad zgrade, no grad nije imao jasan plan što će s ostatkom zgrade. U studenom smo se odlučili na akciju. Na nasipu ispred tvornice organizirali smo cjelodnevni *happening* sa žonglerima, bubnjarima i velikim bijelim platnima na kojemu je ekipa ispisivala poruke podrške. A važna stvar bilo je i simbolično squattiranje krova zgrade na koji su se popela tri aktivista s namjerom da odande daju nekoliko intervjua za radio i time simbolično pokažu da prostora ima dovoljno za sve. (Vidi Juriš na Jedinstvo, 6.11.1999.)

Akcija, kao i brojni medijski napisi urodili su plodom i početkom 2000. Attack je poluslužbeno (s dopuštenjem Grada, ali bez papira) ušao u 200 kvadrata podruma tvornice. Nakon prvotnog oduševljenja, nekoliko pijanki, farbanja i dovođenja prostora u nužni red, 15.4.2000. – neka se zapiše – održan je i prvi punk koncert. U goste nam je došla pankersko cirkusko artistička ekipa iz Švicarske, Bagger, a kao lokalna podrška svirali su AK47, Intoxicate i Smrt. Izgledao je to kao nova stranica neke dobre priče. Ipak, kontinuirani koncerti počeli su tek u rujnu kad je dogovoren prihvatljiv najam prvog razglasa. Do kraja godine uspjeli smo na rentanoj opremi odraditi 9 koncerata, a 2001. došlo je do eksplozije – čak 53 koncerta na kojemu je sviralo ukupno 124 benda iz ukupno 19 država svijeta, ali ne manje važno – i iz isto

(Hr)
Plan B (Hr)
Plasmatick (Hr)
Pledge Alliance (Austrija)
Polja Lavande (Hr)
Poppy Seed Grinder (Češka)
Poruka u Prazno (Hr)
Pristup Ar (Hr)
Protest Mozga (Hr)
Puls (Hr)
Quetzal (Belgija)
Radikal Dub Kolektiv (Hr)
Radikalkur (Austrija)
Radikalna Promjena (Hr)
Radio Free Isac (Hr)
Rahella Ferrari (BiH)
Ramirez (Hr)
Raport (Hr)
Raspad Sistema (Hr)
Razlog Za (Hr)
Reach Out (Mađarska)
Rebound (Finska)
Red Lights Flash (Austrija)
Rejected (Hr)
Rektalni Front (Hr)
Remains Of The day (SAD)
Resus Factor (Hr)
Retard (Hr)
Robotnička (Francuska)
Rotten Boi!s (Italija)
Rurnaii (Rumunjska)
S. K. A. Fuckers (Hr)
Sanatorium (Slovačka)
Sarkom (Slo)
Seize The Day (UK)
Senata Fox (Hr)
Serpent Sun (Hr)
Seven Days Of Samsara (SAD)
Sleepgolfer (?)
Smrt (Hr)
Snippy (Hr)
Sodni Dan (Slo)
Soils Of Fate (Švedska)
Something Like Elvis (Poljska)
Special Delivery (Slo)
Sprinzl (Italija)
Squall (Irska/SAD/Kanada)
Suburban Orchestra

toliko hrvatskih gradova... Naravno, najviše ih je bilo iz Zagreba, ali upravo u tome je i bila bit – omogućiti svima da sviraju kad to žele, a njihovim prijateljima-organizatorima da im dovedu što je više moguće publike. Naime, neki bendovi u Attacku su nastupali svaka tri, četiri mjeseca.

Iako je punk i hard core prednjačio jer su Attackovi "kućni" organizatori slušali uglavnom tu muziku, svirali po takvim bendovima i družili se s ljudima koj to sviraju, bilo je tu i puno drugih stvari, death metala, grind corea, eksperimentale, one-man-bandova, elektronike, hard rocka, indie-a, pa čak i popa. Na Attackovoj maloj pozornici, sklepanoj od drvenih paleta i tepiha, svirali su svi koji su u tom trenutku nešto značili na hrvatskoj muzičkoj sceni, od tada super aktivnih i poznatih punkera i koraša Analene, Radikalne promjene, Mikrofonije, Motusa ili AK47 do Ramireza koji je tek tada kretao putevima, ako ne popularizacije, a onda barem javnog prepoznavanja u mainstream vodama.

Mnogi mladi muzičari, upravo su u Attacku imali svoje prve javne nastupe.

U međuvremenu kupljen je i prvi razglas i binska oprema, a koncertnom timu pridružilo se još ljudi pa su i 2002. i 2003. zabilježile više od 50 koncerata.

Možda i malo zanimljive statistike: U tri godine Attackovog obitavanja u Jedinstvu, Attackov koncertni tim odradio je više od 160 pojedinačnih koncerata s bendovima iz ukupno 27 zemalja i gotovo svih hrvatskih gradova, pa čak i demo bendova iz jako malih hrvatskih mjesta kao što su Mursko Središće i Strahoninec u Međimurju ili pak iz Križa i Đurđevca.

Rekorder po broju nastupa je tada i koncertno najaktivniji AK47 s deset nastupa, a slijede ih sve zagrebački bendovi Lasting Values sa sedam, Usud, Mikrofonija i Senata Fox sa po šest, a samoborski Intoxicate i kutinska La Kurtizana svirali su ukupno pet puta.

Zanimljivo je i da su u tom periodu neke zemlje "poslale" osjetniji broj bendova. Do zatvaranja kluba krajem 2003., na Attackovoj pozornici sviralo je 14 različitih mađarskih bandova (od toga Human Error čak tri puta), 12 austrijskih (od toga AniManiax, Radikalkur i Pledge Alliance s po tri nastupa) te isto toliko američkih bendova. Česi su zastupljeni s 11, a Slovenci sa 10 bendova. Što se tiče hrvatskih gradova, Rijeka ih je poslala 12, Požega 11, a Čakovec 10. Većina je kod nas bila jednom, no npr. požeški Loš primjer, riječki Pasi i čakovečki The Farewell Reason pred Attackovom publikom svirali su barem tri puta.

Bilo je katastrofalno posjećenih događanja. Nikada neću zaboraviti svirku tri mađarska benda na turneji koji su svirali pred četvero ljudi, bila je gomila svirki bendova pred ne više od 20 ljudi, ali i koncerata na kojima je publika curila iz kluba i nisu se svi mogli natiskati u prostor... Spomenut ću prvi koncert super popularnog HC punk benda iz Kraljeva Hoću?Neću! kojeg su svi bili

toliko željni da su morali svirati, za ovaj tip svirke netipičnih sat i 45 minuta. Naprosto, nisu ih pustili s bine dok nisu odsvirali sve što su mogli i znali. Drugi koncert, za koji je izvan prostora ostalo barem sto ljudi, svirka je koju smo nazvali "Melodic All Stars", a nastupali su osječki Debeli Precjednik, požeški Loš primjer, riječki Pasi i zagrebačka Mikrofonija.

Na sastancima 'koncertnog tima' vladala je super atmosfera, a bez obzira tko je bio glavni organizator, međusobno smo se pomagali kad god je tko mogao, na ulazu, kuhajući i prenoseći opremu. Šest stalnih organizatora tako je došlo i na ideju da napravimo zajednički bend koji smo nazvali Attackov koncertni tim smrti, koji je 17.5.2002. održao i svoj jedini nastup sastavljen od obrada Motorheada, Divljih jagoda i Guns'n'Rosesa. Za vrijeme legendarnog nastupa pridružio nam se i ženski dio ekipe pod nazivom Tanga Štanga GoGo Dancers. Nezaboravno! Barem za nas.

Naravno, kao i u svakoj većoj organizaciji, kuburili smo i s problemima. Osim što Attack nikad nije uspio dobiti obećane WC-e, pa su ljudi morali izlaziti van, nekoliko puta podrum je poplavljen, oprema se prečesto kvarila, pa smo morali iznajmljivati zamjensku, a zbog nepažnje i nedovoljnog osiguranja, nakačili su se i lokalni lopovi, pa smo u nekoliko navrata ostajali bez muzičke opreme: pokradene su nam skretnice i mikrofoni.

Kao kruna svega pojavio se ZAMP, koji se bavi zaštitom muzičkih prava. Njihov referent percepcije (pazite, to mu je službena funkcija s vizitke), zaključio je da bi Attack! morao plaćati oko 5000 eura mjesečnog nameta za muziku izvođenu u klubu, za što nikako nismo imali novca. To je dobrim dijelom bilo i apsurdno jer niti jedan bend koji je tamo svirao nije autorski štitio svoju muziku, a mehaničko izvođenje na slušaonama niti izbliza nije moglo koštati toliko, što samo pokazuje apsurdnost funkcioniranja te organizacije koja se koristila postojećim zakonima donesenim još ratne 1992., kada nitko nije niti vodio računa o tome što u zakonu piše. Nekom srećom, uspjeli smo se kasnije obraniti na sudu, što zbog administrativnih pogreški, što zbog brda sivih zona u primjeni zakona, no to je ujedno utjecalo i na to da se Attack! 2002. rascjepi na dvije organizacije. Staro pravno tijelo Autonomna tvornica kulture nastavilo je voditi književni časopis *Libra Libera* i još neke web projekte, dok je s aktivnostima u podrumu nastavila nova organizacija Autonomni kulturni centar – Attack! Iako smo dijelili iste vrijednosti, isti web site i mailing listu, posjećivali promocije i događanja i podržavali međusobni rad, raspad je i jednom i drugom Attacku! postavio neki drugačiji smjer djelovanja, a posljedično tome i otupio oštricu velike, programima bogate organizacije.

(Hr)
Svečanosti ugodne (Hr)
Štakor Ugrizo Bebu (Hr)
Starvation (Hr)
Stench (Hr)
Stepping Stone (Hr)
Stronghold (Hr)
Suburban Orchestra (Hr)
Suffocate (Slovačka)
Sumo (Hr)
T. T. H. N. Z. (Hr)
Tabu (Hr)
Tank Warning Net (Makedonija)
Tarapana (Hr)
Tavija (Hr/BiH)
Tenacious Zghanci (Slo)
The 4Sivits (Njemačka)
The Chancers (Češka)
The Farawell Reason (Hr)
The Mad Man (Hr)
The Now – Daniel (Njemačka)
The Schizoid Wiklers (Hr)
They Suck (Hr)
This Side Up (Italija)
Tidal (Njemačka)
Titos Bojs (Hr)
To die for (Italija)
Transfusion (Hr)
Truth In My Hands (Italija)
Unison (Srbija)
Uran Uran (Hr)
Urban Phobia (Hr)
Usud (Hr)
Uzmi Ruke (Hr)
Very Expensive Porno Movie (Hr/ Nizozemska)
Welkin (Hr)
White Circle Crime Club (Nizozemska)
Wishya (Hr)
With Open Arms (Mađarska)
Youth Against (Hr)
Z.E.T. (Hr)
Zeroid (Njemačka)
Zvonko i Gradski Ured Za Kulturu (Hr)
Ždesk (Hr)

Osim otvorenosti za različite organizatore koji su ovdje našli svoje mjesto, Attack je uvijek odlikovao i nekomercijalni odnos prema ovom poslu. Cijene ulaznica uvijek su bile svima prihvaljive (osim onima kojima je i kuna puno), a ekipa kojoj se nije dalo plaćati uglavnom je mogla ući i za manje novaca. Zbog toga uglavnom ni nismo dovodili bendove koji su svirali za fiksne novce, nego je ugovaran uglavnom *door-deal*, tj. band je dobivao lovu koja je skupljena od ulaznica. Kada su i postojali zahtjevi bendova za honorarom, spuštali smo cijenu koliko smo mogli, a onda vodili podugačke rasprave na sastancima koliko je u redu da cijena ulaznice bude viša od 25 ili 30 kuna. S obzirom na današnju puno bolju koncertnu situaciju u cijelom gradu i cijene karata koje su značajno porasle, a publika se profilirala na one koji će dati novce da pogleda bend ili će ga jednostavno preskočiti, ovo se čini smiješno, no, gledajući unazad, i dosta romantično. I dalje imam pozitivne emocije prema tome da je gotovo svima ovako bilo omogućeno da financijski podnesu i po nekoliko koncerata tjedno.

Uz to, mnoge nevladine organizacije prepoznale su naš podrum kao "svoje mjesto" pa je više koncerata bilo odrađeno kao benefit za akcije Amnesty Internationala, Food not Bombs, reciklirano imanje u Vukomeriću ili za različite druge neformalne političke inicijative.

Kad se osvrnem na ovaj period, više od deset godina poslije, preplavljuje me neki super osjećaj. Mislim da smo generalno za cijelu hrvatsku scenu napravili puno, samo time što smo omogućili da se često svira, da ljudi to dođu slušati i pokrenu svoje vlastite bendove. Koncerti nikad nisu bili samo konzumentske svirke. U našem podrumu, to je bio prostor za druženje, razmjenjivanje ideja i pokretanje novih projekata, razmjenu mišljenja i ideja: svega onoga što zvuči jako patetično, ali kako god zvučalo – bilo je upravo to. Ponosan sam! Jako ponosan!

Bez prostora 2004. — 2008.

Maja Zmax na Zrinjevcu, skup podrške "Vratite nam Attack", 03.04.2004.

2004.

24. 01.
U uredu u Budmanijevoj održan je hitan sastanak Attacka: traži se novi prostor.

25. 03.
Koordinacija nezavisnih inicijativa u kulturi (Močvara, KSET, MaMa, Attack, Clubture, Zagreb - kulturni kapital Evrope 3000) uspješno prosvjeduje protiv prijedloga novog Zakona o kulturnim vijećima kojim se namjerava ukinuti Vijeće za medijsku kulturu. Ovo Vijeće formirano je nakon prvog donošenja tog Zakona 2001., a pokrivalo je po prvi puta projekte na nezavisnoj kulturnoj sceni.

03. 04.
Tribalizerov skup podrške "Vratite nam Attack", Park Zrinjevac. DJs: Dovla (Trancepleme.com), Val Vashar (Vashar), Mirta, Maja, Molekula (Feminizer), Ganesh (Spin Cycles), Richma (FTC), Hip (Hadshot Haheizar), Njax (Tribalizer), Kobayagi (RDK), Sekkt (Guma), Vrkljan (RDK), Ben (Roots Corner). Extras: Deco by Fantastichee Gluparium, Chai, Žongleri, Poi, Food not Bombs.

28. 04.
Attack podržava prosvjedni marš povodom neosjetljivosti gradskih vlasti na potrebe osoba u invalidskim kolicima i ostalih osoba "na kotačima". (Organiziraju: studenti Filozofskog fakulteta i članovi udruge studenata s tjelesnim invaliditetom Korak.)

24. 01.

Attack (opet) traži prostor

Izvor: Attackova mailing lista

Subject: Attack kreće u malu bitku
From: Jadranka
Sat, 24 Jan 2004 11:29:15 -0800 (PST)

Evo, dragi prijatelji Attacka, izgleda da se bar nešto, ako ništa drugo teoretski pokrenulo.

Danas, 24.01.2004., u uredu u Budmanijevoj, održan je hitan sastanak grupe ljudi zainteresirane da Attack opstane, ne samo kao organizator koncerata, već i ostalih sadržaja planiranih pri osnivanju Autonomnog kulturnog centra. Čitaj: infoshop, dnevni boravak, radionice, performansi, izložbe, i naravno – partiji i koncerti.

Prvo – stanje:
Prostora nema. Unutar Jedinstva, ATTACK nema ništa, pošto od 2001. nije potpisan ugovor o najmu prostora. Što je najbolje od svega, ne možemo ni tražiti da nam daju stari prostor, pošto ga je službeno zatvorila inspekcija – potvrđeno u gradskom Uredu za kulturu. Da bi se za taj prostor moglo aplicirati, on mora zadovoljiti uvjete kao što su: voda na šanku, osiguranje od požara, sređen sanitarni čvor, izolacija od vlage. U kunama, rečeno nam je u gradu, to bi bilo nekih 2 MILIJUNA KUNA, drugim riječima: NIKAD SE DOGODILO. ...

Dvorana koja se uređuje u Jedinstvu, rečeno nam je, nije samo za potrebe Močvare, već za potrebe sadržaja svih koji se nalaze unutar Jedinstva – dakle Močvare, Indoša, Kufera, a bilo bi i za naše da imamo ugovor. Dakle, za prvu ruku, rekoše, mogli bi nam možda dati neki ured u Jedinstvu – čisto da možemo pregovarati s ostalim stanovnicima tvornice o tome da bar dio našeg programa, ovisno o slobodnim terminima, ide u toj velikoj dvorani. ŽIVI BILI PA VIDJELI.

A izletila je i rečenica tipa: "Idite po gradu i istražujte napuštene prostore, nađite neki i tražite ga od ureda za upravljanje imovinom. Mi ćemo vam dati podršku."

Tako je, daklem, naš mali sastanak odlučio ići pomalo u oba preporučena smjera, pa gdje nam se okine.

E da, da ne zaboravim! Grad dao 80 000 kn za program, loša je stvar da ga nemamo gdje održati.

Drugo – akcija je sljedeća:
Od ponedjeljka se kreće u pohod na Ured za upravljanje imovinom i traži se bilo koji kutak u Jedinstvu, tako da za prvu ruku možemo raditi u sklopu varijante "dajte nam slobodan termin u velikoj dvorani". Istovremeno se radi na suradnji s još nekim udrugama (o tom potom) koje trebaju prostor, kako bi se zajedničkim snagama dobilo neko veće zdanje. Naše jedinice poslane su na teren u istraživanje, i danas je već provjeren jedan takav kompleks, koji je na žalost ispao naseljen... Sutra grupica nas ide chekirati jedan novi plejs – javit ćemo.

Prostor koji iskopamo, za prvu ruku ćemo tražiti da nam ga daju na dva dana – 13. i 14. 02. za benefit ogromni bum koncert-party-performans-izložbu-instalaciju-slušaonu-možda Food not bombs – o tome ćemo vas također na vrijeme obavijestiti. Pare od benefita idu za vraćanje dugova.

Tražit će se također podrška sličnog tipa u drugim gradovima – ako su naravno voljni.

Ako snimimo da se za dvadesetak dana od davanja zahtjeva za prostor ne dešava ama baš ništa – dakle da nas ignoriraju ne javljanjem na telefon ili da prebacuju odgovornost s jednih na druga leđa – krećemo s pojavom u medijima, potpisivanjem peticija, pismima podrške i pristojnim akcijama – performansima na ulicama grada ZG-a. Ako ni to ne upali, možda odlučimo postati "nepristojni" – a o vrsti "nepristojnosti", naravno, morat ćemo se svi zajedno dogovoriti na sastancima.

Toliko za sada iz vašeg štaba.

I naravno – držite oči otvorene i ako snimite neki prostor sa sređenom infrastrukturom – dojavite na naš mali telefon.

Jacx

03. 04.

Za medije: skup podrške Attack!-u

Poštovani,
U subotu, 3. travnja 2004. godine, s početkom u 11 sati, na Zrinjevcu u glazbenom paviljonu, održat će se prosvjedni skup podrške udruzi građana Attack! (Autonomni kulturni centar). Nakon 7 godina postojanja i intenzivnog kulturno-društveno-političkog djelovanja, Attack! je ponovo ostao bez prostora. Budući da je gradski ured za kulturu propustio uložiti određena sredstva u adaptaciju Attackovog prostora [u podrumu tvornice Jedinstvo], iako je opetovano ponavljao spremnost da to učini, sanitarna inspekcija je u studenom prošle godine donijela odluku o zabrani rada kluba do stvaranja osnovnih uvjeta za rad. Kako grad Zagreb ne bi postao siromašniji za još jedno istinsko okupljalište mladih, na ovaj način, prosvjedom, odlučili smo zatražiti podršku građana i medija za iznalaženje rješenja novonastale situacije, bilo dodjelom sredstava za adptaciju prostora, bilo pronalaskom novog, adekvatnog prostora.

Do tog trenutka, članovi i simpatizeri Attacka spremni su na nastavak svojih aktivnosti u gradskom okružju, do pronalaženja trajnog rješenja.

Srdačni pozdravi,
Attackovke i Attackovci

Food not bombs, 03.04.2004.

2004.

30. 04. – 01. 05.
No border camp, Mursko Središće (Attack sudjeluje).

25. – 29. 05.
Festival Aletrantivnog Kazališnog Izričaja FAKI 007.
Fešta za zatvaranje festivala održava se u provaljenom podrumu Jedinstva.

05. – 08. 08.
Underwater Overground festival, UWOG 2, uvala Zenčišća, otok Hvar.

01. – 23. 10.
ŠTALA – Šarena tvornica Attackove lake apokalipse. Radionice: plakat kao kreativni medijski izričaj, akrobacije, DJ-ing, reciklirana umjetnost, žongliranje (realizirano kroz platformu Clubture). Radionice se održavaju u Čakovcu (s ACTom), Sisku (s URLAM), Dubrovniku (s Orlandom) i Križevcima (s Kvarkom).

05. – 13. 11.
ŠTALA – Prezentacije polaznika/ca radionica.

03. 12. – 11. 12.
ŠTALA – Zabava: žonglersko-akrobatska predstava, završni party.

30. 04. – 01. 05.

Igre bez granica – *No border camp*

30. 04. - 01. 05. 2004., Mursko Središće
Izvor: Attackova mailing lista

Na inicijativu nekoliko anarhističkih grupa s područja Hrvatske – AFA, Hrana a ne oružje, Anfema, R.a.i, ACT – održat će se *no border camp* pod nazivom "Igre bez granica". *No border camp* ili kamp bez granica način je protesta ali i pozitivne akcije koja ukazuje na brojne probleme kao što su granice, ksenofobija, rasizam, kršenje ljudskih prava, beskrupuloznost globalnog kapitalizma...

Vrijeme održavanja kampa izabrano je da bi se obilježilo pomicanje schengenske granice prema istoku točno na dan međunarodnog praznika rada. Kroz različite radionice, rasprave i predavanja pokušat ćemo progovoriti o problemima koji dolaze s približavanjem granica "tvrđave Europe", kako će se oni reflektirati na stanovnike zemalja koji ostaju "izvan", ali i koje su moguće posljedice s kojima će se suočiti stanovnici novopridruženih zemalja. Sloboda kretanja, migranti, prava radnika, žene, samo su neke od tema...

PROGRAM KAMPA

30. 04.
10:30 predavanja i radionice u kampu: žene i EU, radnici i EU, schengenska granica
14:00 ručak i veliki sastanak sudionika/ca
info štand u gradu
16:00 kamp – akcije čišćenja

01. 05.
12:00 radionica građanskog neposluha
predavanje i radionica, film: ilegalni ljudi u hrvatskoj, socijalni i pravni aspekt (realizacija uz pomoć Centra za mirovne studije – Zagreb)
popodnevna događanja u gradu: info štand, akcija Hrana, a ne oružje, predavanja: GMO
16:00 okrugli stol u gradu: EU i schengenska granica
info štand
večernji programi oba dana: performansi, radionice žongliranja, projekcije filmova.
BICIKLISTIČKA KARAVANA Zagreb – No border camp.

Š.T.A.L.A. u Čakovcu, 2004.

05. – 08. 08.

Liquid Dreams: Underwater-Overground festival

Lela Vujanić i Marijan Crtalić, *04 megazin za hackiranje stvarnosti*, studeni 2004.

Pet dana mozga na paši na kojoj se haluciniralo, brijalo, pričalo, skakalo, ludilo, upoznavalo super ljude, osjaćalo energije, sinergije, konstelacije... Sve to na predobroj lokaciji starog srpskog odmarališta s dvije bine i silaskom u more. Grmlje se krčilo mačetama i stvaralo svoj magic ples među borovima i šikarom. Trensijana od jutra do mraka. Trance na bini, u vodi, na plaži. Jebeno dobra organizacija bez obzira na gerilske uvjete. Jedini hrvatski festival na koji ste mogli otići bez love, bez šatora... Dobiti sve to i još puno drugih stvari; plemenska kultura koja sebe vidi u davanju, rasipanju, dijeljenju, zato što ovdje nisu bile bitne pare, reklama, sponzori, nečiji ego, već jednostavno da ljudima bude dobro. Brdo volontera koji rade festival sami za sebe. Festival na kojem je jasno da vas nisu skupili tu kao konzumentske idiote dok će netko dignuti super pare, već festival koji rade ljudi za ljude. Dekoracije su totalno lude, chill out u kojem želite ostati cijeli život. Neki DJ-i nisu došli ali what the fuck, festival se zato jednostavno nastavio i nakon predviđena četiri dana nastavio trajati cijeli tjedan. I zadnja najstvar: sve skupa bez murje. Opušteno. Totalno. Pet dana prelaska u neke druge sfere. Jedini festival koji je nudio neko iskustvo. Iskustvo slobode. Respect. (L.V.)

Organizacija je bila dobra, ekipa aktivistički osviještena, sve je proteklo bez frke i osjećali smo se kao dekadentna gospoda na undergro-und zabavi. Baš nekonvencionalno krasno! Čak su i redari plesali. Pomalo ožalošćeno su pričali kako su svi gosti mirni i nema nikakvih frka itd. Jedino se na kraju, kad smo već odlazili, desilo totalno sranje. U nekom je kampu neki kreten istukao jednog čovjeka iz organizacije i to zato jer je čovjek došao po vodu i... jebi ga! Polomio mu nos, došao je helikopter iz Splita i otfurao čovjeka u bolnicu, a kreten je ostao kreten. Poslije svega, zatekli smo se u Splitu, pojeli nešto i onda tri sata tražili auto zato što se nismo mogli sjetiti gdje smo ga parkirali. Bilo je teško, ali zabavno, baš kao i festival. Uglavnom, Šekiju i ekipi Tribalizera, Attacka i sličnima želimo još puno uspjeha u organizaciji ovakvih tuluma. Sve je bilo skroz OK! (M.C.)

Podsjećamo da je Attack još uvijek BEZ PROSTORA, uz neka mutna obećanja od Grada koja ostaju samo na obećanjima. Trenutačno touraju s projektom Š.T.A.L.A.

12. 04.
Tribina “Nezavisna kultura u gradskoj kulturnoj politici”. Attack sudjeluje u organizaciji, uz: Zagreb - Kulturni kapital Evrope 3000, Udruženje za razvoj kulture - Močvara, Mreža mladih Hrvatske.

27. 04.
Tribina “Znamo što hoćemo! Rješavanje problema prostora za nezavisnu kulturu i mlade u Zagrebu”. (URK, Attack i Zagreb Kulturni kapital Evrope 3000 i Mreža mladih Hrvatske)

10. 05.
Akcija “Otvorenje Centra za nezavisnu kulturu i mlade - Gorica”. URK, Attack i Zagreb Kulturni kapital Evrope 3000 i Mreža mladih Hrvatske simbolično otvaraju i postavljaju ploču s nazivom Centra na bivšu tvornicu Gorica (do Badela). Otvorenje je popraćeno prigodnim performansom pod nazivom “Godzilla kulture”.

24. – 28. 05.
Festival Alternativnog Kazališnog Izričaja – FAKI 008.

26. – 31. 07.
Underwater Overground festival, UWOG 3, Pula.

08. – 17. 09.
Operacija Grad: Badel (Attack sudjeluje u organizaciji i programu).

08. – 17. 09.

Operacija:grad 2005 – Badel

Izvor: *[BLOK]* http://www.blok.hr/?page_id=637

Operacija:Grad 2005 desetodnevna je manifestacija koja je privremeno uselila u napuštene i neiskorištene prostore bivše tvornice Badel te dijelom i bivšu gradsku klaonicu Zagrepčanka. Program je proizvod suradnje na široj zagrebačkoj kulturnoj nezavisnoj sceni, a obuhvatio je 70ak događaja uz sudjelovanje 26 udruga, umjetničkih organizacija i inicijativa (*04 megazine za hakiranje stvarnosti* [clubture], Anime / manga zajednica, ATTACK! – Autonomni kulturni centar + Autonomna tvornica kulture, Komikaze, BADco., Breakalicius, Broken BPM, Centar za dramsku umjetnost – CDU, Centar za slobodarske studije i Što čitaš?, Confusion, Eksperimentalna slobodna scena – EkS-scena, FADE IN – Fantastično dobra institucija, Frequency, GROODANJE, Groove Sanctuary, KONTEJNER – Biro suvremene umjetničke prakse, Kulturtreger / Booksa, Multuimedijalni institut [mi2], Nova Grupa, Postpesimisti, Srpsko kulturno društvo Prosvjeta Zagreb, Udruženje za razvoj kulture – URK, Što, kako i za koga – WHW). Prostor Badela funkcionirao je kao novi cjelodnevni prostor okupljanja nudeći raznolike sadržaje.

Tematski oslonjena uz prostorne aspekte suvremene kulture i načine na koje ona može utjecati na urbanističke i razvojne procese grada, akcija se nadovezuje na projekt Nevidljivi Zagreb, koji je udruga Platforma 9,81 pokrenula dvije godine ranije s ciljem da u gradskim prostorima koji su izgubili svoju primarnu funkciju i koji su urbane politike zanemarile prepozna potencijal za eksperimentiranje s novim tipologijama javnog prostora. Nevidljivi Zagreb je ukazao i na tranzicijske promjene koje su ostavile prostorni otisak na grad te koje zahtjevaju urbane strategije koje mijenjaju uobičajene modele planiranja te ih smješta u širu perspektivu razvoja. Najradikalnije promjene dogodile su se u industrijskim zonama te područjima brzog razvoja infrastrukture koji, iako smješteni u širem centru grada, ostaju neiskorišteni i prepušteni propadanju. Privremena upotreba ovih prostora kroz različite kulturne programe može premostiti prazninu u tranzicijskom procesu te potaknuti vizije u odnosu na specifičnost svake lokacije.

Promatratrajući cjelinu razvoja nezavisne kulture, koji se najbolje manifestira na zagrebačkoj sceni, možemo ustvrditi kako je došlo do značajne promjene konteksta. Nakon razdoblja rasta, vrijednih domaćih i međunarodnih postignuća, očitom je postala temeljna potreba za strukturnim promjenama koje bi dugoročno omogućile programsku stabilnost kroz nove modele financiranja i bolje uvjete produkcije. Ta je problematika i javno raspravljena dva mjeseca prije same manifestacije, kada su organizacije okupljene oko projekta Zagreb – Kulturni kapital Evrope 3000, klubovi Močvara, Attack! i MAMA te Mreža mladih Hrvatske pokrenule javni proces u kojem je tematizirana problematika nezavisne kulture i mladih grada Zagreba u kontekstu razvoja grada. Kao temeljni problem nezavisnih kulturnih organizacija i inicijativa istaknut je nedostatak prostora za djelovanje te je kao jedan od ključnih zahtjeva u Deklaraciji kojom je ovaj proces rezultirao istaknuta mjera opremanja jednog od postojećih prostora na području Donjeg grada i osnivanja multifunkcionalnog centra za nezavisnu kulturu i makroregionalnog centra za mlade koji bi bio prolagođen specifičnim prostornim zahtjevima za zajedničko djelovanje nezavisne kulture.

Performans “Godzilla kulture”, 10.05.2005.

Program u Badelu: “Attackova destilerija kulture”

08.09.
17:00 AKCIJA KUHANJA,
20:00 OTVORENJE IZLOŽBE,
21:00 PUT U SREDIŠTE DOGAĐANJA, LOZINKA: BADEL 1920-e

09.09.
17:00 AKCIJA RUČKOVEČERA
18:00 HAVANA CLUB

10.09.
16:30 NEUROSONG – projekcija dokumentarnog filma
18:30 A KAJ JE ZGIGOVIMA??? Sviraju: TRUE, THEYSUCK, MIKROFONIJA

11.09.
14:00 KOMIKAZE DEJ: grafitti workshop, bend ŠJOR ŽBRUFADOR, TEMP – projekcije, predavanja, izložba plakata, VJ-ing, TIGROVA MAST – koncert

12.09.
17:00 FAKI predstavlja: ZLIJA MECE – JEŽOVA KUĆICA (igrokaz)
18:00 ONLY GREEK ROCK

13.09.
19:00 CHILLIBAR
21:00 FAKI predstavlja: MARAKAS

14.09.
19:00 VIDEO PROJEKTili - video aktivizam – ATTACK! u suradnji s FADE IN-om i produkcijom ŠTO GLEDAŠ?

15.09.
18:00 DEBATA – performans; GANGZTA THEATRE MOVIES – projekcije;
21:00 APOKALIPSA DANAS

16.09.
STARA KLAONICA (ulaz iz ulice Podaupskog): TRIBALIZER – prezentacija Underwater Overground festivala, DJs: Attack residents: Sekkt, Hip, Njax

17.09.
18:00 I TO REGGAE: Antenat, Stillness, Genetic Plant – koncert

2006.

07. – 08. 04.
Attackov Djubrilej – promo UWOG partija u dvorani PAUK: APHID MOON (UK, NANO RECORDS), SEKKT (Hr, Tribalizer-UWOG); The Bayonets (S&CG), Pasi (Rijeka), Frontalni udar (Pula), Mikrofonija (Zagreb).

23. – 27. 05.
Festival Alternativnog Kazališnog Izričaja – FAKI 009.

02. 07.
Attack sudjeluje u prvoj akciji inicijative Pravo na grad (čiji je jedan od oformitelja). “Želeći upozoriti na ignoranciju grada prema nedostatku prostora i sredstava za djelovanje nezavisne kulture i mladih i istovremenu samopromociju gradonačelnika Bandića upravo putem Salona mladih, aktivisti su izveli tajnu noćnu akciju križanja plakata s njegovom slikom kojima se ta manifestacija reklamirala. Od tada je inicijativa poznata javnosti kao Pravo na grad.” (iz kronologije Prava na Grad, T. Domes)

12. 07.
Attack sudjeluje u akciji Prava na grad “Strpljen – Spašen”. “Javno upitan da komentira poruke upućene od aktivista koji su prekrižili njegovu sliku gradonačelnik je mladima poručio: ‘Strpljen – spašen!’ Aktivisti Prava na grad se u majicama s Bandićevom parolom slikaju ispred bivše tvornice Badel u kojoj je godinu prije održana desetodnevna manifestacija Operacija:grad, a sada je pretvorena u uslužnu, trgovačku i skladišnu zonu.” (prema kronologiji Prava na Grad, T. Domes)

24. – 31. 07.
Underwater Overground festival, UWOG 4, Pula.

Akcija Prava na grad “Strpljen - Spašen”.

Pripreme za prvu akciju inicijative Pravo na grad.

18. 01.
Ministarstvo psihodelije u Močvari: Nesho (Marsroom, Pula), Alen (Marsroom, Pula).

10. 02.
Attack sudjeluje u akcijama inicijative Pravo na grad.
“Od veljače do svibnja 2007. Pravo na grad i Zelena akcija prikupili su preko 54 tisuće potpisa građana protiv gradnje shopping centra na Cvjetnom trgu, protiv gradnje novih javnih garaža u središtu grada, za pažljivu obnovu donjogradskih blokova i za proširenje pješačke zone.” (kronologija Prava na Grad)

05. 04. – 07. 04.
Attackov Djubrilej

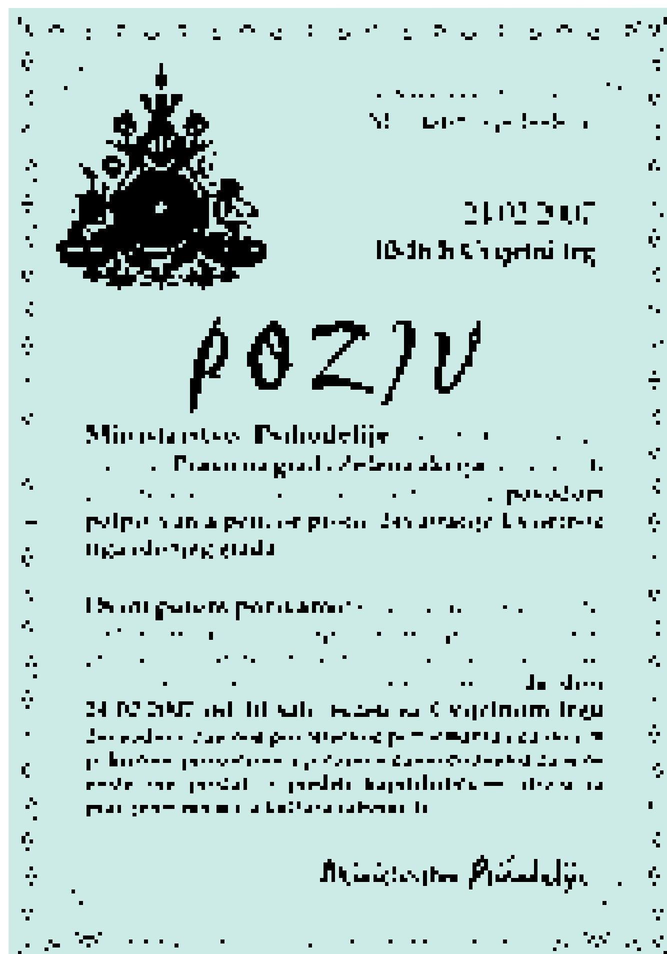
05. 04.
Ministarstvo psihodelije – retrovizor (u Močvari): DJ Sykosonik (Ministarstvo psihodelije), Slamofobija Soundsystem (Bass Culture, Radio 101, Zagreb), DJ Hip (Shuma, Underwater Overground, Zagreb), DJ Vox (SoundMute, Metapsychic, Zagreb). Extra: juggling, chai, bazzar, deco..... Napomena: Ministarstvo psihodelije sudjeluje u projektu Knjige za zatvorenike. Ulaz bez knjige je 30 kn, s knjigom 10.

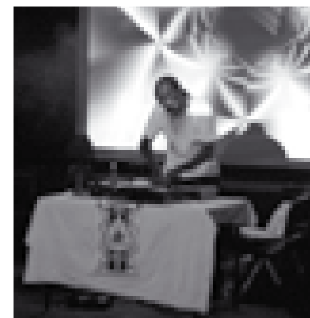
06. 04.
Koncert u prirodi (ljetno kino Tuškanac): Tigrova mast, Šabani, Ljubiša Samardžić.

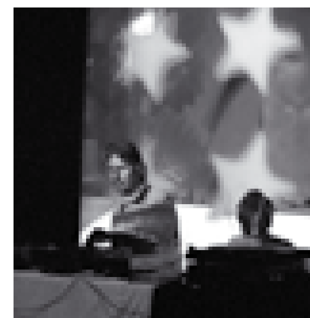
Ministarstvo psihodelije

Ministarstvo Psihodelije utemeljeno je na D.I.Y. filozofiji i djeluje s ciljem promocije trance glazbe i kulture. Naglasak, osim na glazbu, stavlja na audio-vizualnu umjetnost.

Zatvaranjem Attackovog podruma na nasipu na trenutak se gasi psy trance scena u Zagrebu. Zahvaljujući prijateljstvu preko partija, Val i Rale svojom energijom štrebera i poznanstvima skidaju prašinu sa starog projekta Ministarstva Psihodelije i, kroz udrugu Attack, djeluju u prostorima Močvare, SKUCA, Mastersa, kina Studio. U te dvije godine koliko je MP djelovalo kroz udrugu, odrađena su dva festivala, desetak partija i pet glazbenih čitaonica pod nazivom Chillibar. Suradnja se prekida nedugo nakon Attackovog ulaska u tvornicu Medika. (Ratko Bokić i Val Kurtin)

Val na MP u Močvari.

Nesho na MP u Močvari.

26. – 29. 04.

Operacija grad: Jedinstvo otvaranje privremenog ilegalnog centra za kulturu i mlade - priopćenje za javnost

Izvor: http://www.jedinstvo.info/press/Priopćenje_11042007/

Nedostatak prostora za djelovanje jedan je od ključnih problema s kojim se susreću organizacije nezavisne kulture i mladih grada Zagreba. Suradnička platforma osam organizacija “Zagreb – Kulturni kapital Evrope 3000”, klubovi MAMA, Močvara i Attack, zajedno s dvjema nacionalnim mrežama koje djeluju u tim poljima, Savezom udruga Klubtura (Clubture) i Mrežom mladih Hrvatske, u proljeće 2005. pokrenule su javnu raspravu o ključnim pitanjima tih dvaju sektora. Javna rasprava rezultirala je Deklaracijom koju je među ostalima potpisao i sadašnji gradonačelnik Milan Bandić, čime se obavezao provesti devet mjera koje se odnose na problem prostora, provedbu Gradskog programa djelovanja za mlade te održivost nezavisne kulture i organizacija mladih. Kako bi se krenulo u realizaciju dogovorenog poduzeli smo sve raspoložive korake, pa i osnovali Savez za Centar za nezavisnu kulturu i mlade. Međutim, gradska je vlast sustavno zapostavljala rješavanje tih problema te blokirala i svaki oblik službene komunikacije. Od obećanog gotovo ništa nije provedeno.

Kako bismo dodatno ukazali na gorući problem nedostatka prostora, u rujnu 2005. organizirali smo manifestaciju Operacija:grad u bivšem tvorničkom kompleksu Badel – Gorica, tijekom koje je kroz suradnju 26 organizacija održano sedamdesetak događanja. Manifestaciju je posjetilo oko 15 000 ljudi.

Deklaracijom se gradska vlast među ostalim obavezala dovršiti uređenje i opremanje kompleksa bivše tvornice Jedinstvo te iznaći primjeren model upravljanja. Još prije sedam godina prostor je ustupljen na korištenje kulturnim organizacijama. No, zbog nepostojanja osnovnih uvjeta za rad neke od njih su bile prisiljene napustiti ga (Attack, KUFER), a odgovornost za upravljanje i troškove, prema prijedlogu Gradskog ureda za kulturu, preuzelo je Udruženje za razvoj kulture (URK). URK je u više navrata kroz redovnu proceduru pokušao riješiti problem održavanja, korištenja i upravljanja tim prostorom, ali je naišao na ignoranciju i opstrukciju od strane Grada. Jedan od primjera toga je i neobnavljanje ugovora o korištenju prostora za URK-ov klub Močvara gotovo četiri godine, usprkos postojanju svih uvjeta, pa i preporuka nadležnih gradskih ureda.

U proteklih nekoliko godina organizacije koje koriste prostor Jedinstva uložile su veliku količinu vlastitih sredstava i rada u njegovo uređenje, dok je Grad uložio 660.000 kuna. Od 2003. godine sve gradske invensticije su zaustavljene, a pritom najveći dio prostora nije doveden u upotrebljivo stanje. Kako dosadašnje ulaganje ne bi sasvim propalo te kako bi se privremeno i barem djelomično riješio gorući prostorni problem mladih i nezavisne kulture, kroz komercijalno korištenje prikupili smo sredstva kojima smo osigurali minimalne uvjete za odvijanje javnih događaja u prostoru bivše tvornice. U obnovu središnje dvorane uloženo je oko 400.000 kuna.

Od 26. do 29. travnja 2007. u bivšoj tvornici Jedinstvo održat će se Operacija grad: Jedinstvo, otvaranje Privremenog ilegalnog centra za kulturu i mlade.

2007.

07. 04.
Punk brucošijada (KSET): No Respect (Gottingen), The Bomber (Novi Sad)

22. 04.
Attack sudjeluje u akcijama inicijative Pravo na grad. Reclaim the streets – Gundulićeva. "Proširenje pješačke zone na Gundulićevu ulicu – Na sam Dan planeta Zemlje više od 150 aktivista Zelene akcije i Prava na grad poklonili su građanima Zagreba po prvi puta akciju oslobađanja ulica (reclaim the streets) i stvorili pješačku zonu u Gundulićevoj ulici." (kronologija Prava na Grad)

26. – 29. 04.
Operacija Grad: Jedinstvo – otvara se Privremeni ilegalni centar za kulturu i mlade (Attack sudjeluje u organizaciji).

28. 04.
ATTACKOVA BUVA! BUvljak VAni – nasip ispred Jedinstva. Knjige za zatvorenike – druga u nizu akcija reanimiranog Attackovog projekta iz 2001.

22. – 27. 05.
Festival Alternativnog Kazališnog Izričaja – FAKI X.

17. 11.
Skvotiranje Lapidarija.

23. 11.
Skvotiranje Lapidarija 2 (akcija "Kljucanje").

14. 12
Skvotiranje Medike – okupljanje "Attack na kulturu".

17. 11.

Attack na Lap

Izvor: Tena Gojić, *H-Alter*, 17.01.2008.
http://www.h-alter.org/vijesti/kultura/attack-na-lap

Iza čitavog događaja stajao je Attack, nezavisna udruga za promicanje kulture koja se već četiri godine neuspješno rješava statusa vječnog beskućnika. ... Baš im je za prostor nekadašnjeg Lapidarija prije ljeta bilo rečeno da će ga dobiti na korištenje u svrhu provedbe programa udruge. Ipak, ništa se nije dogodilo po tom pitanju, jer je prostor i dalje pod sudskim sporom. Zvučalo je kao priča koja može teći u nedogled i pretvoriti se u još jednu zamornu borbu s vjetrenjačama. Stoga, zaključuju atakovci, bolje je prekinuti suradnju, prekinuti tzv. pregovore koji ne vode nikuda pune četiri godine, i paralelno provoditi akcije. Zapravo, suradnja s Duškom Ljuštinom nije bila formalno prekinuta, ali se krenulo s provokacijama i izazivanjima stanja koja bi mogla uzdrmati Gradski ured za kulturu i širu javnost. ...

"I onda smo upali, jednostavno provalili zapečaćene lokote, pogledali da li ima struje, podsjetili se kako prostor izgleda. Drugi dan smo unijeli svoj sound system jer nismo htjeli koristiti ništa osim prostora", prepričava Vedran prvu akciju, prvi upad u Lap. I upalilo je. Događaju je prisustvovalo oko dvjestotinjak ljudi ...

Tjedan dana kasnije održan je identičan partaj na istom mjestu i došlo je duplo više ljudi. Ponovo se za događaj saznavalo usmenom predajom, mejlovima, šuškanjima. Stvar se pokrenula...

"Prvo su se pojavila dva plavca koji su alarmirali ostale, pa je došla interventna jedinica s inspektorom. Prisutne su tražili osobne i zamolili nas da se maknemo iz gradskog prostora. No većina ljudi je ostala i sjela na pod. Tada su nazvali Gradski ured i obavijestili ih što se dešava. Oni su pak odgovorili da to nije njihova stvar jer je Lap dan u privatno korištenje", nastavlja Vedran. "S tim Lapom je neka čudna priča. Privatnik koji ga koristi ne bi ga smio koristiti. Uglavnom, slučaj je zamrznut u svojevrsnoj sivoj zoni. Kako god, policija nije mogla učiniti ništa, nakon što smo sjeli na pod, otišli su i partaj se nastavio do 4 ujutro" [dodala je Sanja, op. ur.].

"Dan nakon drugog Lapa, na našu inicijativu, Duško Ljuština nas je primio u svoj ured, i to odmah. Zamolio nas je da više ne upadamo u gradske prostore jer mi ne možemo kao registrirana udruga raditi nelegitimne stvari a onda tražiti prostor legitimnim putem. Na to smo mi njemu odgovorili da ćemo sami sebi pronaći prostor jer nitko do njih to očito ne može", objašnjava Vedran Gračan. ...

Attack je procijenio da je vrlo važno, uz to što pokušavaju sebi osigurati prostor, ukazati na višak neiskorištenih mjesta koji zjape prazna. Nije samo Lap taj koji sakuplja vlagu. Dio tvornice Medika nasuprot Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta i hotela Westin ukazao se kao idealna podloga za novi potez. Bivša Medika je neiskorišten prostor, i kako stvari stoje, bit će još dugo neiskorišten. Grad ga je kupio još 2004. godine, a u planu je izgradnja, naravno, šoping centra. Čitav proces je zamrznut zato što stanari koji dijele zid s tvornicom traže previše za potpuni otkup zemljišta. I tu Attack vidi svoju priliku. Ako im se ne može dati prostor na trajno korištenje, zadovoljili bi se i privremenim smještajem dok traje sudski spor. Kao primjer uspješne provedbe takvih slučajeva navode tvornicu Jedinstvo koja je isto u početku URK-u i Attacku dana na privremeno korištenje. Stoga su 8. prosinca Ljuštinu SMS-om obavijestili da upadaju u Mediku, priložili mu adresu, pozvali ga da dođe. Umjesto ovog kazališnog čovjeka i istaknutog političara, potencijalne zvijezde večeri, pojavila se ponovo interventna policija koja je ovoga puta bila grublja nego u Lapidariju. Prostor su začas očistili od ljudi, uz povike i hvatanja za rukave. ...

"Angažman ljudi koji su uključeni u organizaciju je ključan. No samo ako imamo podršku oko 2000 ljudi, njihova politička moć je jača od političke moći Ureda za kulturu. I to je naš cilj kojeg je vjerojatno moguće ostvariti. Ako ništa drugo, barem ćemo informirati građane da upad u gradski prostor ne mora nužno biti ilegalan. Ljudi zapravo ne znaju kako se ponašati kad dođe policija, oni sigurno neće izbacit 300 ljudi koji sjede na podu. Ljudi se boje a nemaju se čega bojat, pogotovo s gradskim prostorima, jer svi smo mi grad", zaključuje Vedran.

14. 12.

Skvotiranje Medike – poziv na okupljanje "Attack na kulturu"

Organiziraju: Attack! i ostale nezavisne inicijative
Mjesto: stara Medika – žuta ograda – Pierottijeva ulica

Petak 14.12.
Drum 'n' bass floor: Confusion crew – Funk Guru, Philipe, +Maya, +Qwerty
Trance floor: 3 TT, Si, Sekkt
Dub floor: Deva, Shaban Shanti, Jahstice soundsystem
+ fire show + slide show + punk slušaona + disco trash slušaona

Subota 15.12.
Punk i slično koncert: Augen fliegen (crust punk), Šta ima? (postmodernistički noise)

Attackova BUVA na nasipu, 2007.

2008.

12. 04.
koncert u KSETu: Čikine bombone aka Grandpa Candys (Beograd, Srbija).

12. 04.
Chili Bar u Mastersu.

19. 04.
Ministarstvo Psihodelije u Močvari.

20. – 25. 05.
Festival Alternativnog Kazališnog Izričaja – FAKI XI.

10. 05.
Tribalizer Japetić Open Air Party.

21. 06.
Party: AntiFa Solsticij na Sljemenu.

The Creepshow, KSET, 23.10.2008.

Static Thought, KSET, 29.04.2008.

Prostor po svaku cijenu

Sanja Burlović

Attackovom ulasku u bivšu tvornicu Medika pred kraj 2008. prethodio je velik broj akcija za prostor. Akcije su vođene i kroz pregovore s institucijama i ilegalno. Ovdje ću pokušati navesti događaje, uvjete i suradnje koje su dovele do zauzimanja prostora tvornice Medika.

2008.-a označava već pet godina Attacka bez vlastitog prostora za realizaciju programa. U to doba, Močvara se bori za opstanak u Jedinstvu. MaMa jedina od organizacija nezavisne kulture ima svoj prostor, ali on nije dovoljan da zadovolji sve potrebe nezavisne scene. Da bi se pokrenulo rješavanje problema tadašnje vaninstitucionalne kulture i mladih, organizacije okupljene oko platforme Zagreb kulturni kapital Europe 3000, nezavisni klubovi Močvara, Attack, MaMa i dvije nacionalne mreže, Mreža mladih Hrvatske i Savez udruga Klubtura, stvaraju inicijativu Savez za centar za nezavisnu kulturu i mlade. Ova inicijativa kasnije prerasta u Savez udruga Operacija grad koji danas upravlja zagrebačkim Centrom za nezavisnu kulturu i mlade Pogon, u bivšoj tvornici Jedinstvo. Pogon su u partnerstvu osnovali i njime zajednički upravljaju Grad Zagreb i Savez udruga Operacija grad.

Tokom višegodišnje borbe za prostor, akcije i zagovaranja nezavisne kulture temeljila su se na organizaciji tribina na kojima se raspravljalo o aktualnim potrebama i problemima scene, potpisana je Deklaracija od strane svih tadašnjih kandidata/kinja za gradonačelnika/cu Zagreba, a radilo su se i direktne akcije. Od tih je akcija najpoznatija ona kada se iskrižalo Bandićevu osobnu iskaznicu na jumbo plakatima za tadašnji Salon mladih. Deklaracija je bila jedan od važnih načina borbe u predizbornom razdoblju. Sadržavala je nekoliko točaka, a jedna od njih bila je i zahtjev da se Attacku konačno riješi pitanje prostora.

Osim sudjelovanjem u inicijativi za stvaranje Centra za nezavisnu kulturu i mlade, Attack je programski i organizacijski sudjelovao u bitnim manifestacijama za tadašnju kulturnu scenu, a ona s najviše odjeka bila je Operacija grad 2005. u bivšoj tvornici Badel. Attackov program u Badelu temeljio se na predstavljanju aktivnosti udruge, slično kao što je to bilo u klubu u Jedinstvu. Sam projekt Operacija grad završava 2010. godine temom “otvoreni prostori”, kada Attack svoj program ostvaruje u svom prostoru u bivšoj tvornici Medika.

Kao aktivni sudionik nezavisne kulturne scene, Attack je jedna od organizacija koje pokreću incijativu Pravo na grad, čija je prva akcija bila upravo križanje plakata gradonačelnika Bandića. Sve akcija Prava na grad provodile su se, i dalje se provode, u partnerstvu sa Zelenom akcijom, a najvidljivija i najjača bila je borba za Varšavsku ulicu. (Ostalo je povijest.)

2008.

30. 06. – 05. 07.
Festival Ministarstva psihodelije
Besplatni muzički program: Muzika ex Machina @Zrinjevac, RDK Sound System @ Ljetno kino Tuškanac, Chili Bar Fiesta with DJ Tooki @Mažuranac.
Radionice: dekoriranje, audio i video produkcija, živa hrana, žongliranje, penjanje na drvo, izrada skulptura od svakodnevnog otpada.

08. 12.
Upad u Mediku – dolazi i interventna policija.

29. 12.
Attack potpisuje ugovor s Gradom za prostor bivše tvornice Medika u Pierottijevoj 11.

Međutim, unatoč svim ovim naporima da se nezavisnoj kulturi u Zagrebu osigura radni prostor, situacija je izgledala beznadežno i mi sami/e smo bili/e svjesni/e da će bez samostalnog zauzimanja prostora sve ostati samo mrtvo slovo na papiru.

U razdoblju egzistiranja Attacka bez vlastitog prostora, u kulturnom *undergroundu* se počela javljati nova generacija mladih ljudi koja je mogla iznova stvoriti određenu kritičnu masu. Novi ljudi koji su se počeli aktivirati u Attacku uglavnom su bili vezani za neku od tri bitne muzičke scene: punk, trance i dub/reggae. Još dok je postojao prostor u tvornici Jedinstvo, Attack je krenuo s praksom organizacije ilegalnih trance partija na Medvednici i na Žumberačkom gorju. Sve te akcije proizašle su iz kolektiva Tribalizer, a nastavile su se i nakon gubitka prostora. Takvi partiji bili su mogući jedino u proljetno-ljetnim mjesecima. Kako je u Zagrebu bilo sve više napuštenih prostora, a Attack bez njega, pala je odluka o organiziranju partija ispod Mosta slobode (blizu Močvare) 2006. godine. Nakon toga je dogovoreno da se na tom mjestu, koje smo obično zvali/e “pod mostom”, partiji organiziraju svaki mjesec. S vremenom su tamo svoje partije počeli organizirati i drugi nezavisni kolektivi trance scene.

U periodu od 2003. do 2008., Attackov jedini stalni prostor bio je unajmljeni ured u Budmanijevoj, u kojem su se okupljali različiti ljudi aktivni na navedenim glazbenim scenama.

Zbog velike frustracije postojećim stanjem u gradu i nemogućnosti realizacije svog programa, 2007. godine sve više radimo na privremenom zauzimanju prostora, pa osim Mosta koristimo i Barake u Branimirovoj ulici, staro skladište kod Osnovne škole Milan Prelog i zapušteno ljetno kino Tuškanac. Promocija događanja išla je usmenom predajom, obično na sam dan realizacije, a kakvo je tada bilo stanje u Zagrebu govori sama činjenica da su naši programi okupljali velik broj ljudi i da su postali popularni na tadašnjoj alternativnoj sceni. Kako smo tijekom svih ovih akcija osim užeg kruga ljudi uspjeli skupiti i dosta onih koji/e nas podržavaju, pala je odluka da je vrijeme da izađemo iz potpunog *undergrounda* i da svoju priču proširimo i učinimo javnom. Kako su nam u gradskom Uredu za obrazovanje, kulturu i sport još od 2003. godine za rješavanje problema prostora nudili, između ostalog, i zatvoreni klub Lapidarij, akcija zauzimanja Lapa nam se činila logičnim sljedećim korakom. Ovo je bila dosta riskantna odluka, budući da je prostor Lapidarija u nekom sumnjivom vlasničkom statusu (u kojem je još i danas kad pišem ovaj tekst). Osim toga, sad smo s rubnih mjesta u gradu, koja su bila neko vrijeme napuštena i na kojima nas policija na prvu nije mogla naći, sve preselili u centar grada, samo 10 minuta od glavnog trga, odmah do Gradske skupštine i Sabora koji imaju konstatntnog kabinskog murjaka. Dakle, suludo. Okupili/e smo udruge nezavisne kulturne scene koje su nam davale podršku, stare atakovce i atakovke i medije u koje smo imali/e povjerenja i 17. studenog 2007. upali/e u Lap. Mario Kovač, kao voditelj svečanosti otvaranja, simbolički je prerezao vrpcu od toletnog papi-

Slučaj Medika Attack pregovara s Bandićem

Zagreb dobiva prve legalne skvotere?

Kampanja: Koliko je daleko gradonačelnik spreman ići ne bi li osvojio birače, pokazao je u subotu poslavši skvoterima WC-e i vozila Čistoće

Izbacili ih zajedno s opremom prije dva tjedna

Okupacija Medike, 08.12.2008.

ra i nogom razvalio vrata, nakon čega smo u prostoru počeli s večernjim programom. U Lapu su nastupili Šabani, tada novi punk bend na sceni, već dobro poznata Tigrova mast i Attackovi rezident DJ-i: od disco punka, duba do trancea. Murija nije došla. Budući da se akcija odvijala dan prije parlamentarnih izbora, moguće je da policija nije htjela stvarati loš publicitet tadašnjoj vlasti.

Pojavljivanje u medijima odigralo je značajnu ulogu za našu vidljivost i isticanje problema nepostojanja prostora. Nakon odgledane reportaže na jednoj od nacionalnih televizija, odgovorni u gradu Zagrebu ipak su odlučili pozvati nas na sastanak kako bi ponudili rješenje, odnosno zaustavili naše daljnje akcije. Zaključak sastanka je bio da se Lapidarij ne može dodijeliti Attacku zbog pravnih problema, mada taj prostor ionako nije odgovarao svim našim potrebama.

Kako je akcija bila uspješna, a odaziv ljudi iznenađujući, tu nismo stali. Tjedan dana nakon prve okupacije Lapa napravili smo akciju "Kljucanje". Zamisao je bila da se skupimo na Cvjetnom trgu s ogromnim kljunovima i da se kljucajući popnemo do Lapidarija. Simbolično "kljucanje" se odnosilo na čamljenje mladih i kreativnih ljudi koji sjede kod kuće umjesto da im se daju prostori za realizaciju ideja. Na meniju u Lapu bio je trance, a ovaj put posjetila nas je interventna policija. Ovo je bila izuzetna prilika da se poslužimo legalnom metodom *sit in-a*: svi/e posjetitelji/ce, a bio ih je pun Lap, sjeli/e su na pod. Policija, vidno zbunjena činjenicom da nitko nije pobjegao kad su nas počastili svojom pojavom, nije znala kako reagirati: "Ovi svi sjede i neće se maknuti?!". Nakon pregovora, pustili su nas u Lapu do fajrunta, koji smo odlučili/e napraviti u 4 ujutro.

Gradonačelnikov savjetnik za kulturu, moćni Duško Ljuština, uzrujao se jer smo opet upali u Lap iako smo obećali da nećemo, a pritom smo skinuli i državni pečat. Uslijedili su opet sastanci u Gradu, pokušaji uvjeravanja da su takvi ulasci ilegalni, i da "šta mi mislimo", kako će oni nama dati ikakav prostor kad se koristimo ilegalnim metodama? Predložili su nam da nađemo neku drugu lokaciju, jer je grad i tako pun neiskorištenih, praznih zgrada, pa da im javimo. Ovaj dijalog me vratio u 2003. godinu, kad su nam u Gradu drugi ljudi istim riječima nudili identično rješenje. Najvjerojatnije svi ljudi kad uđu u gradsku vlast moraju prihvatiti isti model ponašanja i ponavljati uvijek iste stvari.

Nekako u isto vrijeme je ekipa iz DHP kolektiva švrljala gradom i također tražila slobodne prostore. Predložili su nam nevjerojatan prostor u samom centru grada – bivšu tvornicu Medika iza hotela Westin. Plan je bio da se napravi akcija zauzimanja prostora slična Lapu, ali ovaj puta veća, s programom na 3 floora, za koju će odgovornost preuzeti Attack. Nakon Lapidarija, zanimanje medija u Zagrebu za nas i naš problem je sve više raslo, tako da smo odlučili/e na okupaciju pozvati sve prijateljski nastrojene medije, koji su se pozivu i odazvali.

Dušku Ljuštini poslali smo SMS u kojem smo ga obavijestili/e da smo konačno našli/e odgovarajući prostor i da radimo zabavu na koju je pozvan. Nije nam odgovorio, ali nas to nije spriječilo u velikoj akciji okupacije bivše tvornice Medika. Na mjestu današnjeg kluba Attack bio je trance floor, u galeriji Siva i Grey roomu, koji su onda bili jedna velika dvorana, bio je dub/reggae, a u galeriji Jogurt pridružila nam se ekipa iz Confusiona koja je tamo imala svoj program. Ideja je zapravo bila okupiti što više ljudi s nezavisne glazbene scene. Kako je produkcija koncerata zahtjevnija od samo DJ-inga, u Medici nismo imali/e punk koncert, ali to nije zaustavilo punkere/ice da prisustvuju događaju.

Ovo je bio stvarno ambiciozan zalogaj, i naravno da nismo tek tako uspjeli/e održati party na 3 floora do planiranih 5 ujutro, s razglasima i basevima u prostoru bez zvučne izolacije u centru grada. Došao je veliki kordon policije koji je prekinuo našu zabavu. Dobra stvar je bila što je na okupaciji bio veliki broj medija (televizija, nacionalne novine, radio), tako da policija nije mogla primijeniti silu. Svi sudionici/e ponovno su primijenili metodu *sit–in-a*, ali je policija ovaj put Attacku i ostalim ljudima koji su posudili opremu zaprijetila oduzivanjem imovine. Kako nismo imali/e odvjetnika/cu, nismo htjeli riskirati i prekinuli/e smo zabavu. Drugi je dan medijski odjek bio velik. Da nije bilo policije, možda se ne bi tako daleko pročulo.

Do legalizacije prostora Medike dolazi tek u prosincu 2008. Do tada su pojedini kolektivi i pojedinci/ke skvotirali prostore bivše tvornice. Attack službeno nije bio u prostoru, ali su ljudi iz Attacka sudjelovali u sređivanju prostora za pojedine aktivnosti. Sve se dešavalo neplanski i stihijski, bez međusobnih dogovora i dugoročnog plana. U to doba broj aktivnih članova/ica Attacka, zbog nejasne perspektive izazvane dugotrajnim nedostatkom prostora, nije bio velik. Prešutna odluka je bila da se ne pokušava uopće ići na legalizaciju, jer je jača bila struja koja je vjerovala u mogućnost ilegalnog djelovanja u Medici na duže vrijeme. Prostori koji su tada počeli funkcionirati bili su dvorana za žongliranje i akrobacije i prostor gdje su se održavali koncerti, većinom u organizaciji DHP kolektiva. Attack je u to vrijeme neke svoje koncerte organizirao u Time-u, KSET-u, ali je neke manje radio i u Medici. Mjesto za koncerte je bilo u prizemlju gdje se nalazi današnji klub Attack, tada odvojen zidom na dvije prostorije. Važno je istaknuti da je tada puno manje ljudi i kolektiva koristilo prostor nego danas. Razlog tomu je bio strah zbog ilegalnog statusa prostora. Koncerti su se održavali u neizoliranom prostoru, mogli su trajati do 22 sata i često ih je posjećivala policija. Takav status prostora trajao je do kraja 2008. godine, kada se bližila predizborna kampanja za lokalne izbore. Grad Zagreb je odlučio riješiti problem skvotiranja Medike evikcijom u ranu zoru, kad je u prostoru bila manja grupa ljudi koja je privedena. Reagirali/e smo brzinski, pozvali/e nekoliko novinara i dali/e izjave za medije. Ponovno se aktualizirala priča oko toga da At-

tack nema prostor, budući da je sada Attack odlučio preuzeti odgovornost za Mediku.

Po zakonu, da bi se udruzi dodijelio gradski prostor moraju biti zadovoljeni neki kriteriji. Oni se odnose na provedbe programa udruge, dugoročno djelovanje, vidljivost, značaj i utjecaj u području djelovanja. Jasno je bilo da od tadašnjih korisnika/ca prostora jedino Attack može legalno dobiti prostor, budući da su većina korisnika/ca bile neformalni kolektivi. Neke udruge korisnice prostora bile su premale, a i bojale su se da ih se identificira kao ilegalne korisnike prostora. Tako su se na listi potpore našem zahtjevu za dobivanje legalnog prostora u Medici našle organizacije nezavisne kulture koje prostor nisu koristile, ali su u budućnosti to planirale.

Kampanja legalizacije prostora bila je, blago rečeno, vođena vrlo kaotično, jer smo pokušali/e imati u njoj i one s iskustvom i one bez njega, pa je dolazilo do ozbiljnog razilaženja u stavovima. Druga stvar je da je nekolicina ljudi u javnosti i dogovorima unutar Medike istupala u ime Attacka iako nisu bili njegov dio niti su djelovali po njegovim načelima. Komunikacije među pojedincima/kama ili nije bilo ili je bila neproduktivna. Na našu ruku išla je činjenica da su se izbori približavali, negativan publicitet gradonačelniku nije dolazio u obzir, tako da je naše pojavljivanje po medijima urodilo plodom. Održano je nekoliko sastanaka s Ljuštinom i Bandićem gdje su nas uvjeravali da će sve biti riješeno. Naša je greška bila da tada nismo imali definirane zahtjeve na kojima bi inzistirali u pregovorima, jedino bitno nam je bilo po svaku cijenu dobiti ugovor za prostor. Zbog svega toga, sastanci su više izgledali kao dijalozi između Bandića i Ljuštine, osim kad smo se uspjeli izboriti za riječ. Mislim da su dotična dvojica o nama imali precepciju kao o nekim “skvoterima” koji su se pobunili, i čijim zahtjevim sad treba udovoljiti da se ne bi narušio imidž u predizbornoj kampanji. Sve je teklo vrlo brzo i Bandić nas je požurivao s ugovorom. Naša greška je opet bila da se nismo se konzultirali/e s odvjetnicima nego smo prihvatili/e ugovor kakav nam je dostavljen. U takvoj situaciji, 28. prosinca 2008. Attack nakon pet godina beskućništva ponovno dobiva svoj legalni prostor.

Uvjeti ugovora “po svaku cijenu” bili su katastrofalni za Attack. Trenutno je pod ugovorom oko 800 m^2 za koje je Attack do kraja 2012. plaćao mjesečni najam od 4.106,07 kn. Početkom svibnja 2012. svim korisnicima gradskih prostora najam je povećan dva do tri puta, pa je Attack sada trebao plaćati 12.300,00 kn mjesečno. Najamnina je smanjena tek 6 mjeseci nakon koordinirane akcije praktički svih organizacija civilnog društva u Zagrebu, kada je Attack zaprijetio zatvaranjem i napuštanjem prostora. Tako od siječnja 2013. najam za Mediku iznosi 5.749,38 kn. Osim toga, Attack je dužan plaćati i sve režije te naknade ZAMP-u, što mjesečno ukupno iznosi od 15.000,00 do 18.000,00 kn. U ovim troškovima sudjeluju i ostali korisnici prostora, mada Attack snosi najveći dio. Prema ugovoru, Attack je također obavezan sam pokriti sve troškove održavanja prostora, koji mu u slučaju otkazivanja ugovora neće biti refundirani. Ukoliko Attack redovito ne podmiruje obveze, Grad može bez sudske odluke ovrhom sjesti na imovinu i račun udruge. Ugovor traje “do početka rušenja zgrade radi izgradnje Kongresnog centra Zagreb”, a otkazni rok od strane Grada je 15 dana.

Attack je neprofitna udruga koja radi neprofitne programe, zbog čega je jedva u stanju ispunjavati uvjete iz ugovora. Unatoč tome, Attack i svi ostali korisnici Medike uložili su znatna vlastita sredstva, vrijeme i rad u uređenje prostora, budući da on prilikom ulaska nije zadovoljavao minimalne uvjete za odvijanje kulturnih programa. I nakon ogromnog truda uloženog u obnovu prostora, i dalje se borimo s vlagom, derutnim zidovima i stropovima, stepenicama i balkonom koji prijete da se sruše, nedostatkom grijanja, dotrajalim vratima i prozorima. Uza sve to, komunikacija među grupama narušena prilikom ishitrene legalizacije i konstantna borba s nemogućim uvjetima u prostoru ostavili su posljedice na međusobne odnose korisnika Medike.

Kako kažu mudri, što te ne ubije samo te čini jačim. Vjerojatno se zato priča nastavlja i dalje, nekad s više, nekad s manje entuzijazma. Dolaze novi ljudi i opet ih privuče ono isto - spoznaja da ovdje mogu nešto stvarati, da imaju potporu. Iz ovog iskustva učimo, i radimo dalje. Borba se nastavlja...

DHP kolektiv o Attacku, skvotiranju i legalizaciji Medike:

Nekih godinu dana smo držali prostor u Medici pod ključem i tu i tamo čekirali da vidimo tko ga i u kojoj mjeri koristi. Paralelno smo radili u skvotu na Knežiji svirke (77 kom.), a Attack je u to vrijeme pokušavao skvotirati prostor i često nas kontaktirao kad je trebala oprema za izbiti vrata i slično. Tako smo se Attacku pridružili kod Lapa i bilo nam je užasno smiješno gledati nastojanje da se takav prostor uzme. To je za nas bio prekomercijalan prostor da bi bio dostižan. Zato smo rekli da mi imamo dobar prostor i, ako je Attack za, da možemo zajedno uletiti. Znači, ne da budemo jedno, jer nam se nije dalo prolaziti agonije koje smo godinama prolazili od osnutka Attacka, i gledati odljeve mozgova kakvi su bili u startu, kao Vuković, pa Strpić, a onda i Oli, i stvaranja isključivo podloge za zabavu i samo zabavu. Koliko se truda uložilo u sređivanje infoshopa u Attacku u Jedinstvu, pa onda instaliranje kompova, nabava knjižne građe i slično, i onda jedna dobra štala i aj bok svemu!

Naglasili smo bili da u Medici ima mjesta za sto udruga i da možemo gurati dok ne dođe do problema, a onda iskoristiti situaciju, ispumpati do maksimuma i onda koristiti Attack kao nešto pravno kako bi dobili prostor. Ovakve recepte smo koristili i za Heinzelovu i za Jedinstvo. Tako da nema potrebe pisati o ekipi koja nije htjela legalizaciju: samo nije htjela legalizaciju pod svaku cijenu, loše dogovore, dogovore ispod stola i slična guženja. I mi smo vodili pregovore s Ljuštinom, jedno godinu dana smo radili u Medici do evikcije. Na sastanak nismo došli zato jer je Attack privatizirao sastanak (tj. odlučio tko će doći na njega) i samim time odredio kako će se stvari razvijati.

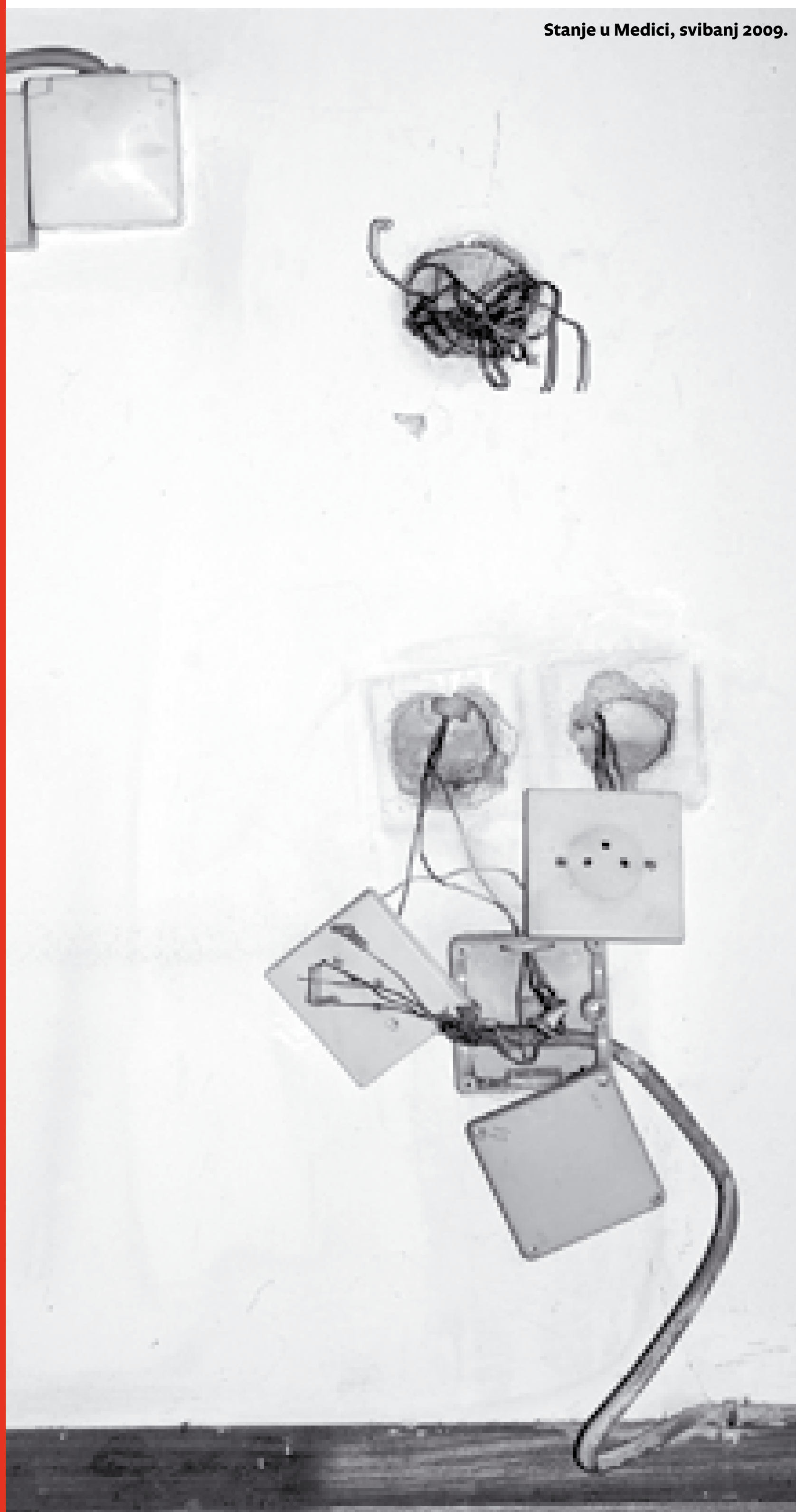
DHP kolektiv

Medika

2009. — 2012.

Attack u Medici organizira koncerte, partije i slušaone.

Stanje u Medici, svibanj 2009.

Ideja privremene autonomne zone i prostorne politike Attack-a

Jere Kuzmanić

U ovom tekstu sam pokušao na temelju svog iskustva par godina provedenih u Attacku te razgovora s drugim sudionicima u životu Medike istražiti na koji način potreba za prostorom utječe na odnose među grupama i pojedinacima unutar tog prostora.[01] Ovo pitanje mi se također učinilo zanimljivo i zbog činjenice da mnogi korisnici, da se ne nalaze u istom prostoru, ne bi razvili nikakvu interakciju ili bi čak imali konfliktne perspektive po pitanju upravljanja prostorom.

Prostor je artikulacija naših interesa, ali je u određenoj mjeri i nužnost za odvijanje naših aktivnosti. To nam je svima zajedničko kada se radi o prostoru i stavlja nas u poziciju svojevrsnih 'pregovarača'. Proces pregovaranja u i oko prostora stalno je prisutan i neodvojiv dio suživota svih korisnika. S druge strane, prostor utječe na naše djelovanje, stavove i ciljeve, mijenja našu percepciju i težnje češće nego li smo to spremni sami sebi priznati. Zbog toga sam se fokusirao na dva aspekta prostora: prostor kao potrebu i prostor kao realizaciju interesa tj. kao uzrok i posljedicu našeg djelovanja.

Namjera ovog teksta je dovesti u pitanje autonomiju[02] Medike na temelju dviju pretpostavki Hakima Beya za realizaciju slobode u prostoru: svijesti o privremenosti prostora i autonomije svih korisnika prostora. Danas Medika plaća rentu gradskim vlastima i pruža prostor mnogim umjetnicima, aktivistima itd. Kao takva, jedini je takav prostor i za mnoge korisnike jedina moguća opcija. Ipak, zbog toga i autonomija svih korisnika i svijest o privremenosti moraju biti preispitane.

Medika danas

S obzirom na stav o prostoru u određenim periodima i uvjetima postojanja, Attack možemo pratiti kroz tri 'generacije'.[03] Iako su granice među 'generacijama' neopipljive i nejasno artikulirane, različitosti u težnjama i stavovima o nužnosti prostora za djelovanje i dalje su prepoznatljive u Medici u svakodnevnom pregovaranju oko prostora. Govoriti o 'trećoj generaciji' Attacka znači ustvari govoriti o sadašnjosti Medike. Treća generacija nastaje kao svojevrsna kritika 'druge generacije' i stalnog prostora kao neophodnog uvjeta za djelovanje alternativne scene. Ove dvije generacije danas koegzistiraju u Medici u intezivnoj i kompleksnoj relaciji.

01 Tekst je originalno nastao kao članak za akademsku konferenciju *ASN_Making Connections 2.0*, održanu u rujnu 2012. godine na sveučilištu Loughborough u Engleskoj.

02 Autonomija je u ovom tekstu korištena ponajbliže anarhističkom shvaćanju, kao autonomija od raznih oblika formalne vlasti, hijerarhije i autoriteta. Isto tako, pojmovi slobode i autonomije (koji se često pojavljuju u tekstu) blisko su povezani, tj. sloboda se ocrtava u autonomiji od autoriteta.

03 Za lakše razumijevanje pojma 'generacije' vidi uvodni tekst V. Janković i M. Strpića, gdje se one spominju u sličnom, ali ne u potpunosti istom kontekstu.

2009.

19. – 24. 05.
Festival Alternativnog Kazališnog Izričaja FAKI XII.

11. 06. – 14. 06.
Clubture forum (organizatori: Clubture i Attack).

28. 08.
Party – DJs: Bakka, Sebo. Mixel.

Na samom početku bitno je napomenuti da govoriti o generacijama ili tendencijama ne znači govoriti o sklopu "mi" i "oni", o ispravnom i krivome. Tendencije treba shvaćati kao dijelove neprekidnog procesa kojim se Medika pomiče prema Ilićevoj ideji shvaćanja prostora kao alata.

Govoreći o generacijama, ne govorimo o nečem završenom i potpuno defniranom, niti se pojam odnosi na određene ljude, inicijative ili formalne grupe. Generacija je naziv za zamah koji je uzrok većine interakcija između svih uključenih grupa, svojevrsni međuprostor. Mogli bi je opisati kao istovremenost težnji svih korisnika da ostvare svoje interese u prostoru, te, uz pomoć volje za pregovaranjem i dogovaranjem, zadrže prostor kao potrebu.

Ove tendencije, kao dijelovi procesa pregovaranja u prostoru, moj su osobni doživljaj stečen u periodu kada sam bio aktivan u Medici i Attacku. Svjestan sam da je ovaj način predstavljanja relevantnih primjera jednostran i da su izneseni zaključci bazirani na subjektivnom iskustvu. Biti dio nečeg što želiš istražiti i razumijeti omogućava ti uvid u stvari koje netko drugi 'iz vanjskog svijeta' nikad ne bi imao priliku, ali te istovremeno čini pristranim i ne daje mogućnost da budeš u potpunosti objektivan. Usprkos tome, detaljnim uvodom i prezentiranjem polazišnih točaka, trenutnog stanja i uključenih strana pokušao sam omogućiti onome tko čita da stvori vlastit stav o napisanome.

Kao član nekoliko manjih kolektiva unutar Medike, aktivno uključen u sve segmente funkcioniranja, od smjena na šanku do organizacijskih zadataka i svakojakih diskusija, dobio sam uvid u trenutno stanje stvari. Prije nego sam ušao u cijelu priču bio sam svakodnevni promatrač, konzument programa i aktivnosti koje su se nudile. Nakon nekog vremena dobio sam priliku pomoći oko organizacije koncerata, što me privuklo da se stalnije angažiram. Početni angažman na muzičkom programu (organiziranju koncerata, booking-u, čišćenju itd.) ubrzo me uključio i u sastanke i rasprave kolektiva zaduženog za program, što je bio moj prvi kontakt s postojećom unutarnjom situacijom.

U tom trenutku u prostoru Medike djelovale su ove udruge: Antibiotik – umjetnički kolektiv okupljen oko galerije Jogurt i nekoliko atelier-a; DZIU Medika – kolektiv žonglera i akrobata koji djeluje kroz nekoliko javnih radionica koje se odvijaju u njihovim prostorima; Filmski studio – filmska grupa koja kroz svoj studio surađuje s mnogim drugim projektima na razini grada; Hacklab01 – radionica, cyber-cafe i grupa koja edukacijom promovira open-source software; Infoshop/knjižnica Pippilotta – infoshop i knjižnica fokusirana na anarhističke i aktivističke teme; Ovo-ono – kolektiv umjetnika koji rade s novim medijima i tehnologijama; Permamedika – grupa entuzijasta koja radi na permakulturnim projektima; Zagreb Pride – udruga koja promovira LGQBIT zajednicu i aktivno se bori s diskriminacijom na svim razinama. Ovi su projekti uglavnom formalne udruge i ne možemo reći da su dio isključivo jedne 'generacijske' tendencije, ali su neizbježno dio rasprave o trenutnoj situaciji. Ovim projektima obuhvaćena je većina ljudi koji djeluju unutar prostora Medike.

Drugačiji način za promatranje situacije u Medici je s obzirom na raspodjelu fizičkog prostora i način na koji pojedinci i grupe prostor koriste, s posebnim fokusom na javne ili komercijalne upotrebe. Većina gore navedenih udruga ima svoje zasebne prostore. Dio njih su zatvorene, te koriste prostor za osobne potrebe, tj. samu produkciju, ne i prezentaciju (atelieri, DZIU, Filmski studio, Hacklab, Permamedika, Zagreb Pride). Istovremeno neki od ovih projekata su povremeno otvoreni za javnost ili komercijalna događanja (DZIU, Hacklab01, Infoshop Pippilotta, itd.) i tada mnogi od njih koriste prostore i hodnike Medike za posebna događanja – najčešće se radi o klubu, galerijama i ready-made šankovima. Postoje također i prostori koji su namijenjeni redovitom, javnom i komercijalnom programu. Tu se radi također o klubovima, barovima i galerijama: Klub Attack!, Chakka's room (bar), Grey room (kolektiv crtača grafita), galerija Siva, galerija Jogurt, soba Jazz, Dziu cabaret itd. Unutar svih ovih prostora aktivno djeluju mnogi manji kolektivi i inicijative ili privremeni projekti. Fokusirani su uglavnom na organiziranje partija, koncerata, umjetničkih događanja, izložbi, filmskih projekcija, diskusija itd., ali nisu nužno aktivno uključeni u samo funkcioniranje Medike kao cjeline kao ni u njene unutarnje 'političke' pregovore. Usprkos tome, oni su neizbježno dio procesa upravljanja prostorima i interakcije među uključenim 'interesnim' grupama. Njihovi se različiti interesi preklapaju čitavo vrijeme. Prisiljeni su se prilagođavati svakom događanju ovisno o trenutnom kontekstu. Problemi s rasporedom, nedostatak opreme, hiper-produkcija, financijska pitanja itd.; sve su to problemi kojima treba pristupiti svaki puta drugačije, dok rezultat uvijek mora biti konzistentan ili barem uvijek na istoj razini kvalitete, što nije lagan zadatak. Zbog toga, dogovaranje oko prostora i u prostoru postaje neizbježno za sve sudionike. U takvoj situaciji, Beyeva svijest o privremenosti i autonomija svih aktivnosti korisnika mogu se naći u konfliktu ovisno o tome gleda li se prostor kao uzajamno ograničenje ili kolektivna potreba.

Ishodište pregovora

Ova kompleksna mapa aktivnosti ustvari prikazuje mrežu relacija između interesnih grupa korisnika Medike. Ona se stalno mijenja i njena je trenutna situacija uvijek posljedica nedovršenih procesa. Motiv za ove procese ustvari su prostorne i druge specifične potrebe uključenih sudionika. Konflikti koji se javljaju među različitim grupama zbog njihovih različitih potreba znaju biti vrlo intezivni, ali se nikada ne bi mogli opisati kao svađe ili sukobi. Problemi koji se javljaju rijetko pređu granicu između tenzije i otvorenog konflikta. Koliko god da se truda ulaže u postizanje određenih pojedinačnih interesa, jednako se ulaže i u držanje cjeline na okupu. Zahvaljujući toj činjenici, pregovaranje o prostoru postalo je stanje svijesti svih uključenih sudionika. Ipak, to nije dovoljno da bi sve glatko funkcioniralo.

2009.

29. 08.
roots / dancehall / reggae / drum&bass / dub party – RootsInSession Sounds (RDYO DJs / SLO), Chatko & MC Chakka, DJane Jahlove, VJ NevGoo visual support.

04. 09.
Party – Outlook Warm Up: Mungos' Hi Fi (UK), Jah Billah (Zg), Digitron Sound System (Zg).

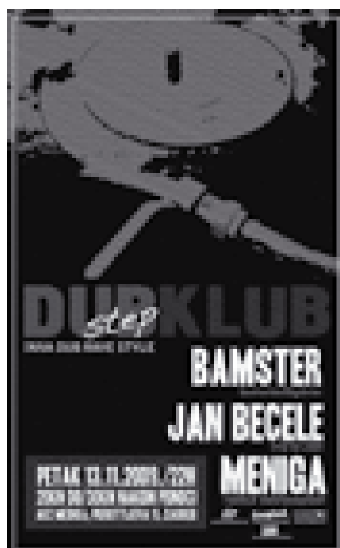
11. 09.
Koncert – X Hello Bastards X (UK), Mithra (Italija), Krlja (Samobor-Bregana), Dispro (Split).

jesen
oformljen Nezavisni filmski studio Medika.

Kreće *hackerspace* hacklab01.

Novogodišnja turneja Bandić posjetio Hitnu, vatrogasce, policiju i 'skvotere'

Gradonačelnik uz drum'n'base 'partijao' na tri floora u Mediki

Različita shvaćanja slobode korištenja prostora, kao i različiti koncepti funkcioniranja, političkih stavova i ideologija, osobnih ciljeva, izvora financiranja itd., jasno se i svakodnevno očituju kroz interese u prostoru i za prostorom. Grupe i pojedinci, čak i ako ne sudjeluju u koncipiranju strukture Medike ili Attacka!, samim svojim djelovanjem iskazuju određeni stav. Posljedica toga je da različite grupe i pojedinci imaju u potpunosti različite ideje i planove za određeni slobodan prostor, sobu ili događanje.

Stajališta pregovorača

Jedno od uočljivijih stajališta u pregovaranju je bazirano na stavu većine pojedinaca i grupa uključenih u organiziranje koncerata, partija i drugih zabavnih produkcija koji smatraju da aktivnosti 'skvota' trebaju biti orijenitirane prema potražnji publike za zabavom, edukacijskim i kreativnim aktivnostima. Oni Mediku vide kao pogon koji na razini grada nudi alternativna kulturna događanja za pretežno mlađu publiku. Iako komercijalni načini djelovanja nisu ukorijenjeni u *underground* kulturi koja funkcionira na DIY načelima neprofitnosti, ta se tema rijetko raspravlja na organizacijskoj razini. Attack, kao nositelj velikog dijela programa Medike, često jasno zauzima ovaj stav.

Neki od uključenih pregovarača se ponekad zalažu za manje komercijalne i antikonzumerističke principe, no usprkos tome programski i organizacijski standardi su uvijek prioritet. Zbog toga se često dopuštaju događanja koja ciljaju na masovnost publike kako bi se 'riješili financijski problemi'. Zbog ovako postavljenih stvari, Medika je danas na rubu da je gledaju kao prosječno, komercijalno mjesto za izlazak koje je drugačije utoliko što je šarenije i ima jeftinija pića od drugih. Većina studenata ili alternativno nastrojenih tinejdžera u gradu percipira Mediku kao mjesto s *low-fi*, jeftinim programom i poznaju je isključivo po noćnom životu, ne znajući ni približno što se tamo odvija na drugim razinama ili po danu. To je jedan od razloga zašto Medika teško privlači nove ljude da participiraju. S druge strane, dio aktivno uključenih ljudi, ponajviše Attackovaca, smatraju neprihvatljivim korištenje prostora u osobne svrhe i za privatne interese i produkciju koja se ne predstavlja unutar prostora i projekata Medike. Iznajmljivanje sobe u skvotu za atelier ili studio ili samo kao životni prostor i nesudjelovanje u programskim aktivnostima kroz radionice, događanja, fizički rad itd., smatra se nesolidarnim. Na neki način, na to se gleda kao na profitiranje.

Umjetnici i performeri koji koriste prostore za svoj rad ne vide problem u ovom konceptu jer 'sudjeluju' plaćajući rentu. Pretpostavljaju da time imaju slobodu da koriste prostor kako žele, bez potrebe da direktno sudjeluju u produkciji, što se često kritizira s ideoloških i etičkih pozicija. Oni pak kritiziraju programsku sekciju i ljude koji su uključeni u Mediku kao javni prostor da nisu dovoljno transparentni i da raspolažu prevelikim udjelom novca koji je ustvari namijenjen prostoru kao cjelini.

2010.

veljača
Iz produkcije izlazi kratki igrani film *La vita e puttana*, rad filmske radionice Nezavisnog studija Medika (u sklopu projekta Attackova tvornica).

travanj-srpanj
hacklab 01 – radionica CC licence.

28. 04.
JoomLAB – hacklab 01 radionice počinju s radom. Radionica je namijenjena polaznicima bez znanja programiranja ili računalnog dizajna. Pokriva izradu web stranice uz pomoć besplatnog i široko dostupnog softvera te stvara podlogu za daljnji razvoj vještina izrade web stranica.

Anarhisti i politički aktivisti (najčešće okupljeni oko Infoshopa Pippilotta, ali i drugi politički aktivni pojedinci) koji također sudjeluju u svim segmentima funkcioniranja i organizacije i koji su često prisutni u diskusijama o organizacijskim strukturama i principima 'skvota', imaju izrazito kritičan stav o takvom stanju u prostorima Medike. Optužujući korisnike prostora i sudionike pregovora za pretjerani komercijalizam ili korištenje prostora za privatne potrebe, zalažu se za DIY etiku i smatraju da je moguće sav program izvesti na tom principu, što mnogi vide kao ograničen i neodrživ stav. Argument za tu kritiku oni nalaze u činjenici da većinu anarhističkih i DIY događanja ne posjećuje velik broj ljudi, iako anarhisti u tome ne vide problem.

Na kraju krajeva, konačni okvir za moju sliku pregovaračke mreže stekao sam pričajući s nekim ljudima koji su pokušavali dobiti prostor u Medici za osobne potrebe, spremni istovremeno sudjelovati i ispuniti bilo koji uvjet (renta, participacija itd.), ali koji se nisu željeli upuštati u unutarnju političku situaciju i prihvatiti stanje pregovaranja kao neizbježno stanje. Nisu uspjeli. Naime, kao dio pregovaračke mreže, ubrzo sam i sam zauzeo svoje pregovaračko stajalište, razvio stav i počeo ga iskazivati kroz svoje djelovanje i aktivnosti u kojima sam sudjelovao. Nekom sa strane ovo se sve čini kao kaos u kojem ne postoje artikulirane težnje ili dugoročne promjene, kaos u kojem privatni interesi imaju glavnu ulogu. Moglo bi se pomisliti da 'odabiranje strane' i 'nadjačavanje strana' u potpunosti nadilazi problem potreba korisnika prostora i postaje pitanje dominacije. Zbog takvih se pretpostavki prostor ne percipira ni kao osnovna potreba ni kao specifična realizacija interesa korisnika, već kao poligon u borbi za dominaciju unutar pregovaračke mreže. Krajnji rezultat ovoga je da mnogi ljudi koji nisu uključeni u Attack! (tj. javnost) vide samo negativne strane svih uključenih pregovaračkih stajališta, i to kao stajališta jedne jedine strane. Konačno, u percepciji javnosti postoji i slika korisnika Medike kao hrpetine bogate djece koja kroz priču 'alternativnog' zarađuju pare na *underground* sceni, koristeći prostore Medike za svoje osobne interese i potrebe. Ta slika, logično, ne inspirira na bilo kakvu raspravu o autonomiji, privremenosti i konceptima slobode.

Pregovaračke perspektive

Čini se da nije moguće biti korisnik prostora u Medici i ne biti dio pregovaranja. Također se čini da kao pregovarač moraš izraziti svoj stav o nekim od ključnih razlika u konceptima shvaćanja slobode korištenja prostora. Ove razlike čine okosnicu različitih pregovaračkih perspektiva i praktičan su alat u razotkrivanju postojećih pregovaračkih pozicija. Neka najočitija pitanja koja se postavljaju pred pregovarača pri stvaranju vlastite perspektive razmotrit ću kroz teme svijesti o privremenosti i autonomije korisnika.

Medika, Graffiti Jam 2010. Gore: AROT. Dolje: R2DT.

01. 05.
Proslava praznika rada.
Program:
• Radionica Transformacije prostora: Šareni bombarder.
Voditelji: Sandra Maglov, Dražena Pavlović Lučić, Ana Selak
• Predavanja: Tvornice - Mauzoleji
Tko oživljava napuštene tvornice? – Zdravko Popović
Uvod u direktnu demokraciju – Igor Bezinović
Grupna izložba: Bez odluke
• Izlagali: Domagoj Buljan, Iva Cepanec, Đuro Gavran, Marko Vojnić Gin, Vedran Gračan, Jakov Jerković, Nevena Petra Piližota, Nives Sertić, Alexander J. Masters
• Fimski program: *TDZ*, *Susret* (Igor Bezinović). Komentar filma: Jovica Lončar i Srećko Horvat.
Special Edition film Kako se kalio čelik.
Večernji filmski maraton: Uz gomilu buke:
Kratki revolucionarni filmovi: Žilnik, Jovanović, Makavejev.
Dugometražni filmovi: Oktober / Oktjabar, Sergej Ejzenštajn, 1927., Kineskinja / La Chinoise, Jean-Luc Godard 1967.

Volja za pregovaranjem je jedna od važnijih pretpostavki u pogledu autonomije određenih izbora i istovremeno jednako bitna za očuvanje svijesti o privremenosti. Ako želiš boraviti u prostoru, moraš biti spreman pregovarati. Istovremno, ako želiš sačuvati autonomiju unutar prostora, moraš smjestiti svoje interese u prostor kao konkretan alat za postizanje nekog cilja. To postavlja *volju za pregovaranjem o prostoru* kao protutežu *interesu* u prostoru. U toj točki nalazimo potencijalno ishodište mnogih konflikata u i oko prostora.

Drugo pitanje koje treba uzeti u obzir je organizacijske prirode, a posljedično je i pitanje financija. Treba li raditi stvari unutar DIY etike ili koristiti NVO (nevladinu organizaciju) kao koncept funkcioniranja i financiranja projekata? Kako se DIY ili NVO princip reflektira na autonomiju pojedinačnih korisnika i prostora kao cjeline? Uzmimo da su obje opcije, i DIY i NVO, legitimne s aspekta etike i da su stvar osobnog koncepta slobode. Slijedimo li ideju privremenih autonomnih zona, ono na temelju čega ih trebamo propitivati su pretpostavke autonomije korisnika i svijesti o privremenosti. Oba izbora mogu potaknuti funkcioniranje inicijativa, ali sa stajališta DIY etike svijest o privremenosti je ključan segment fleksibilnog i adabtibilnog pristupa produkciji, koja je uvijek podređena kontekstu u kojem se odvija. Ispunjavanje formalnih i administrativnih imperativa koji se postavljaju pred NVO ograničava upravu tu dinamiku i u konačnici ne otvara dovoljno manevarskog prostora za autonomno djelovanje korisnika. Iako među svojim članovima ima mnogo onih koji zagovaraju DIY etiku i 'političkiji' pristup pojmu nezavisne kulture, u konačnici Attack danas djeluje na principu nevladine organizacije. Nekoć je hibrid neformalnog DIY organiziranja 'urbane gerile' za stvaranje političke alternative (Zagrebačkog anarhističkog pokreta) i Antiratne kampanje kao jedne od prvih artikulacija civilnog društva (odnosno NVO-a) izrodio Attack. Upravo je kontradiktoran odnos tih dvaju principa djelovanja omogućio u kaotičnim tranzicijskim vremenima rata i kontradiktornih novih vrijednosti nužnu fleksibilnost i nevidljivost te svojevrsnu autonomiju pokreta u novoj društvenoj tvorevini.

Možda je najbitnija razlika između DIY i NVO principa u tome tko crta liniju između autonomnog i uvjetovanog djelovanja. Iako NVO omogućuje veću širinu u raspolaganju sredstvima i mogućnostima za produciranje kvalitetnijeg programa koji će imati širu ciljanu publiku pa time i veći društveni utjecaj, linija njihovog autnomnog djelovanja nacrtana je izvana, pojmom legalnog i društveno pihvatljivog. DIY princip ima znatno manje mogućnosti za kvalitetnu produkciju šireg dosega, ali liniju autonomije takvog djelovanja crtaju korisnici sami, preuzimajući rizik takvog načina djelovanja. To je možda najbitnija kontradikcija koja je u 90-ima omogućavala funkcioniranje tog hibrida, dok danas ograničava fleksibilnost procesa pregovaranja, a time i autonomiju djelovanja svih korisnika i svijest o privremenosti.

S vremenom je autonomija samog fenomena Attacka pala u drugi plan zbog sve jasnije isticane potrebe za individulanim autonomijama pojedinaca i ideja koje je stvorio i njihove potrebe za fizičkim prostorom. Kontradiktorna priroda navedenih principa djelovanja u toj se točki pretvorila u destruktivan element koji je doveo do svojevrsnog raskola, jer, između ostalog, nije više odgovarao društvenom kontekstu u kojem se nalazio, te je na neki način primorao uključene da odaberu strane i započnu pregovaranje suživota u prostoru. Danas Attack služi ponajprije kao platforma za odvijanje i razvijanje nezavisne kulture dok je politički segment stavljen u drugi plan, ako ne i u potpunosti zapostavljen.

Ipak, Medika i Attack danas predstavljaju primjer da je suživot 'neusuglašenih' principa DIY i NVO djelovanja donekle moguć, ali i da je u velikoj mjeri ovisan o kontekstu u kojem se odvija (prostornom, vremenskom, političkom itd.). U 90-ima je taj suživot bio uvjetovan povijesnim kontekstom, dok je u Medici on uvjetovan potrebom za prostorom. Možemo reći da istovremeno postojanje ovih principa u funkcionalnoj strukturi prostora Medike jednako limitrajuće djeluje na autonomiju pojedinačnih pregovaračkih pozicija kao i na autonomiju mjesta kao cjeline. Postojanje obaju opcija u istom prostoru istovremeno odmaže razvijanju svijesti o privremenosti, što ću kasnije pokazati i na primjeru.

Pregovori

Neke situacije kojima sam svjedočio tokom svog angažmana u Medici odraz su izbora između navedenih principa. Pregovaranje je proces koji traje, i bez iznimke je prisutan u prostoru kao cjelini. Odvija se na više-manje podsvjesnoj razini. Ipak, u određenim trenucima neke specifične pozicije u pregovaranju podižu razinu svijesti sudionika u procesu da su dio pregovaranja. U tom trenutku proces postaje transparentniji i očitiji, a sudionici su spremniji stati iza svojih izbora i stavova.

Činjenica da sam fizički prostor u Medici nije precizno podijeljen među različitim pregovaračkim strujama je također važno ograničenje autonomije, ali definitivno pridonosi svijesti o privremenosti njegovih korisnika. Niti jedan prazan prostor ili međuprostor nije i ne može biti unaprijed označen, tj. nema predodređenog ili pretpostavljenog vlasnika/korisnika. Naravno da više od jednog pojedinca ili grupe imaju ideju i plan što učiniti s praznim prostorom, što često dovodi do tenzija, ali isto tako povremeno primiruje korisnike i sili ih da sjednu i dogovore se o najboljem načinu njegova korištenja. Činjenica da nitko ne polaže pravo na određeni broj kvadrata ili na bilo koji neiskorišteni prostor u Medici postavlja pregovaranje kao imperativ za bilo kakav oblik koegzistencije u prostoru, odnosno postavlja pregovaranje kao uvjet funkcioniranja prostora.

Volja za pregovaranjem se javlja najčešće kada dođe do organizacijskih problema među grupama koje bookiraju koncerte, or-

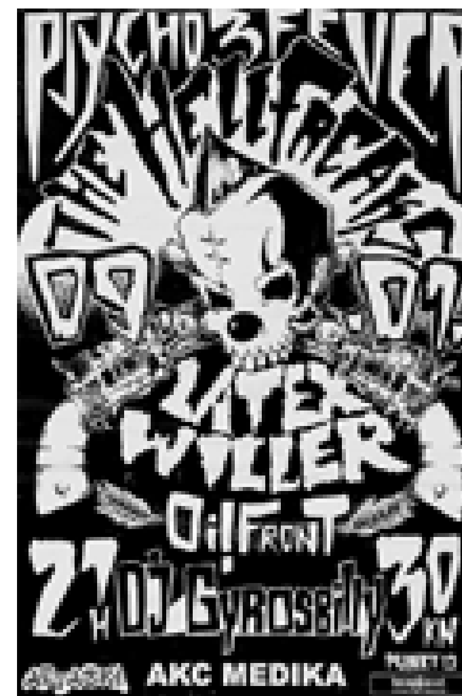
20. – 23. 05.
Festival Alternativnog Kazališnog Izričaja FAKI XIII.

ganiziraju ih ili su dio tehničke podrške. Savladavanje tih problema zahtijeva međusobno prilagođavanje programa i rasporeda, dijeljenje opreme, pripomoć u neočekivanim situacijama, što često sili grupe i inicijative suprotstavljenih tendencija da surađuju i djeluju zajedno. Te situacije zahtijevaju brzu reakciju, brze i kratke sastanke i dogovore, improvizaciju rješenja itd., što rezultira većom tolerancijom svih uključenih na propuste drugih grupa, te većom solidarnošću i kooperativnošću. Takvi 'brzi' pregovori tipični su za noćni dio programa Medike i mogli bi se nazvati *one-night-stand* fenomenom. Naravno, razlog za ovo nije tako idealan kao što se čini. Uzrok ovome imperativ je zadržavanja razine kvalitete programa. Bolje rečeno, sve se vrti oko zadovoljne mušterije. Pomalo je razočaravajuće znati da ovako odbojan razlog stvara ovaj privremeni, *one-night-stand* fenomen.

Postoje i dnevni, ne baš tako brzi pregovori. Na sljedećem sastanku se razotkriva drugačija priroda pregovaranja i na vidjelo ponovno izlazi interesni aspekt pregovaranja. Proces i namjera pregovaranja mijenja svoj predznak. Primjećujemo pri tom nekoliko stvari. Prva je da oba 'predznaka' pregovaranja (noćni i dnevni) imaju isti cilj: držati stvari na okupu unutar zajedničkog prostora. Druga stvar koju primjećujemo je zanimljivija. Tolerancija, solidarnost i spremnost na improvizaciju javljaju se mnogo češće kad se problemi rješavaju s članovima više različitih grupa i tendencija nego unutar jedne grupe. Sljedeće što možemo zaključiti je da ova promjenjiva priroda pregovaranja sa svim svojim varijacijama pokazuje da je svijest o privremenosti prostora bitan motiv za pregovaranje. Spremnost da se realizacija osobnih interesa prilagode kolektivnoj funkciji, koja proizlazi iz potrebe za prostorom i omogućava korištenje prostora kao cjeline, dokaz je da zajednička svijest o privremenosti postoji.

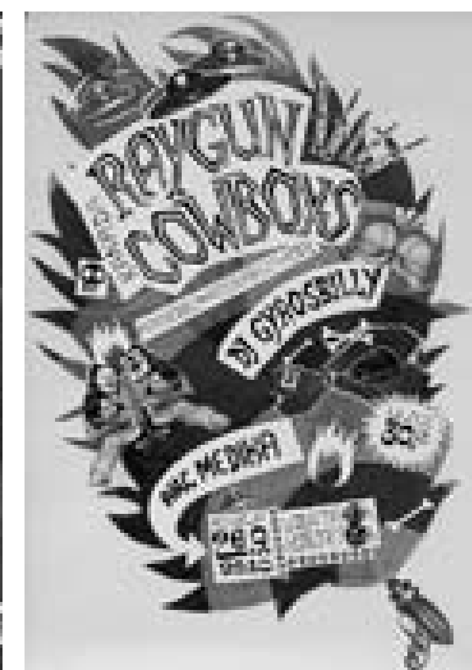
Pored svih mogućih posljedica nužnih odluka, razumijeti uvjete pregovaranja zahtijeva poprilično napor. Izbjegavanje zauzimanja stava, odnosno donošenja odluke, smatra se neprihvatljivim i izaziva odbijanje od strane svih sudionika u pregovaranju. Vidljivo je da kad su u pitanju prazni prostori *interesi* imaju nešto veću ulogu. Također, to pokazuje da svaka grupa u nekom obliku pokazuje volju da brani svoju autonomnost unutar prostora. Ova dva zapažanja zasigurno imaju utjecaj na slobodu korištenja prostora.

2. svibnja 2012. u Medici se dogodilo nešto zanimljivo. Gradske vlasti pokušale su podignuti iznos najma prostora. Zahtijevali su iznos koji korisnici Medike nikako nisu imali mogućnosti plaćati. Evikcija je nenadano postala realan scenarij, ali nije bila prihvaćena i kao jedini. Primijetio sam, kao i neki stariji aktivisti, da je prvi sastanak nakon vijesti o podizanju rente bio specifičan po mnogo stvari. Prisutni su iznenada ostavili po strani sve prostorne i druge razmirice među sobom. Cijela diskusija bila je fokusirana na pronalaženje najboljeg načina da se suprotstavi odluci gradskih vlasti. Sve iznesene ideje, stavovi i prijedlozi uzeti su u obzir i raspravljani, bez obzira na stranu s koje su dolazi-

2010.

01. 06.
Izložbe – projekt Antibiotik. Izložba HO(w)TO: prva suradnja mladih kustosica Zane Šaškin i Ane Kovačić s projektom Antibioik.

18. 09.
InfoLAB – hacklab 01 počinje s radom. Od tada se održava svake nedjelje.

28. – 30. 09.
Operacija:Grad: Otvoreni prostori (Attack suorganizira).

li. Korisnici Medike su pokazali izrazito visoku razinu integriteta u trenutku kad je njihova kolektivna egzistencija u prostoru kao potrebi postala ugrožena. Pokazani integritet dokaz je da proces pregovaranja može nadići temeljne i svakodnevne tenzije i biti fokusiran isključivo na problem koji ugrožava prostor kao potrebu.

Na tom se sastanku kroz argumentaciju pokazalo da NVO koncept funkcioniranja snažno utječe na mogućnosti grupe da reagira na udarce sistema. Financijski izvori i zavisnost NVO-a o institucionalnim formalnostima doveli su tako organizirane grupe u situaciju u kojoj su morale ograničiti svoju reakciju na ono što je prihvatljivo institucijama. Ovaj primjer potvrđuje tezu o ograničenjima istovremnog postojanja DIY i NVO koncepata kao modela funkcioniranja. Poprilično zezutna zabilješka budući da pričamo o autonomiji.

Ovdje bih volio podsjetiti da su se inicijatori ideje Attacka kao autonomne tvornice kulture direktno referirali na Beyev koncept TAZ-a u sinergiji s Warholovom Tvornicom,[04] i zaključiti: Ušetati u 15 godina star proces pregovaranja o prostoru uvelike mi je pomoglo shvatiti što je taj američki osobenjak uopće mislio pod pojmom TAZ-a, tj. privremene autonomne zone, koliko god to paradoksalno zvučalo. Svakodnevna prisutnost u prostoru koji je intezivno pregovaran na dnevnoj (i noćnoj) bazi otkriva neke značajke vrlo bliske Beyevim idejama. To je ponajprije nužnost svih sudionika da zauzmu stajalište o nekim ključnim pitanjima – npr. NVO ili DIY princip funkcioniranja, posjedovanja i prisvajanja prostora, volje za pregovaranjem itd. Drugo, to su spontane posljedice ovih pitanja, budući da se javljaju u specifičnim situacijama kada pregovaranje postane očitije i sudionici ga postaju svjesniji, kada su im autonomije ugrožene, kada svijest o privremenosti mijenja inače konfliktnu narav suprotstavljenih pregovaračkih pozicija i kad integritet prostora kao cjeline biva ugrožen. Ove značajke pokazuju da su Beyeve pretpostavke za slobodu korištenja prostora (autonomija svih korisnika i svijest o privremenosti prostora slobode) snažan generator pregovaranja o prostoru, ali također otkrivaju da, ako potreba za prostorom nadjača potrebu za slobodom, prostor može lako postati poligon za realiziranje interesa i postizanje dominacije, čime se direktno potiskuje autonomija svih uključenih korisnika i njihova svijest da prostor nije nužnost već samo privremeni alat. Postojati kao privremena autonomna zona, TAZ, znači ne oslanjati se na prostor kao potrebu ni prostor kao realizaciju interesa, već na volju ljudi da ispregovaraju svoju autonomiju, odnosno slobodu. U ovom smislu Medika je ustvari potvrdila koncept onog što su Attackovci postavili kao cilj, ali je pred nama još mnogo pregovaranja da ona postane bolje mjesto. To je možda tema za knjigu o 30 godina Attacka.

04 Gavranović, Tina, Vidović, Dea. Intervju s Markom Strpićem i Markom Vukovićem, ‘‘*Višeglava stvorenja*’’, Zagreb, Kulturpunkt.hr, 2010., preuzeto 14. rujna, 2010.

Projekti Attacka danas

Od legalnog ugovora 2009. godine do kraja 2012., kada zaključujemo ovu knjigu, Attack je konačno u novom prostoru povratio svoju ulogu društvenog inkubatora te su se unutar Attacka pojavili i neki novi projekti. Danas u Attacku djeluju projekti koji program održavaju tijekom cijele godine, kao što su Filmski studio, Hacklab01, Infoshop knjižnica Pippilotta, Klub Attack, Galerija Siva, dok se drugi projekti, FAKI, Ohoho festival i Attackova tvornica, realiziraju jednom godišnje. U međuvremenu su neki projekti, kao Galerija Jogurt, zamrli.

Filmski studio

Nezavisni filmski studio Medika je od 2009. godine prostor za foto i video snimanja, montažu, projekcije, probe i izvedbe kazališnih/plesnih predstava, te razne sastanke zainteresiranih skupina. Opremljen je zidovima crnim kao noć, projekcijskim platnom velikim kao kuća, zelenom tkaninom i plavim tepihom koji provjereno mogu poslužiti kao green i blue screen, 5 kW rasvjete, PC-jem koji bez zamuckivanja prikazuje i izbacuje složene kompozicije u full HD-u, Canonom 550D, muzičkom linijom, projektorom i nešto kablovinja. Tijekom proteklih godina studio su koristili Filmska radionica Medika, Maraton kratkog filma, RAF, Queer Zagreb, Perforacije, kazališne skupine poput Kućnog teatra Škripzikl i Zvuka sjene, brojni studenti filmskog i TV snimanja na ADU u Zagrebu, te neformalna skupina filmskih i video autora koja ga je i prilagodila za upotrebu. U studiju su snimljena bar dva legendarna glazbena video spota (kao i šačica manje legendarnih), puštao se kultni ciklus filmova Nannija Morrettija (kao i gomila žestokog trasha), rađale se i umirale ljubavi i prijateljstva, jele torte i pizze, svirala gitara i truba, a u rijetkim trenucima kad se baš ništa nije dešavalo, istraživala se ideja “proširenog kina”.

Dugoročni cilj postojanja studija je ostvariti vremensko-prostorni kontinuum u kome pametni i talentirani ljudi mogu snimati svoje radove a da ne moraju unajmljivati opremu od pohlepnih ajkula, te ih prikazivati neposrednom okolišu unutar AKC Medike – kao i okrutnom svijetu izvan matične ustanove. Za one koji vole samo gledati, program projekcija i predstava bit će redovno najavljivan na stranicama udruge Attack. (Josip Visković)

Od 2011., filmski studio Medika upušta se u eksperiment proizvodnje animiranog filma, prije svega stop animacije predmeta. Dvije radionice s mladim studentima vizualnih studija ostvarile su niz interesantnih radova i to je dovelo do ideje da se ide u produkciju profesionalnog animiranog lutka filma *The Vast Landscape* autorice Lee Vidaković, financiranog od Hrvatskog audiovizualnog centra i Grada Zagreba. Potencijalno, to otvara vrata za

01. 04.
Otvara se infoshop/ knjižnica Pippilotta.

Attackova muzička aktivnost nastavlja se odvijati pod imenom Klub Attack

18. 05. 14:43h
AKC Attack joined Facebook.

21. – 23. 05.
Festival Alternativnog Kazališnog Izričaja FAKI XIV.

buduće *low-budget* produkcije koje bi bile financirane od HAVC-a i Grada i prihvaćene kao profesionalni filmovi jednom kada krenu u distribuciju. (Draško Ivezić)

Hacklab01

Hacklab01 je *hackerspace* (*hacklab* ili *makerspace*) u zagrebačkom Autonomnom kulturnom centru u Pierottijevoj 11. To je slobodan prostor kojim upravlja zajednica, a služi za razmjenu ideja i realizaciju raznih projekata uz razmjenu znanja i vještina.

Od 2009. godine, kad je Hacklab01 iz prazne prostorije pristupom "*uradi sam*" preuređen u laboratorij s 10 računala izgrađenih od recikliranih komponenti, tamo se održavaju radionice usmjerene na GNU/Linux i softver otvorenog koda. Hacklab01 koristi **isključivo GNU/Linux** i primarna mu je namjena **približavanje ovog besplatnog operativnog sustava** krajnjim korisnicima koji su u zamci **piratskog** i neprilagodljivog komercijalnog softvera.

Ali čemu to sve? Zar je i u softver nužno miješati politiku i ideale? Na žalost, jest. Vjerujemo u slobodu izražavanja bez ograničenja komercijalizacije. Zato iskorištavamo svaku priliku kako bi ljude zarobljene u komercijalizacijski kavez oslobodili prenošenjem stečenog znanja. Pomažemo im da za svaku namjenu koja ih drži u zatvorenom i komercijalnom sustavu pronađu slobodan i otvoren ekvivalent te da ga prilagode svojim potrebama.

Radionice u Hacklab01 se održavaju prema interesu korisnika, a prijave se vrše na mail (info@hacklab01.org). Više informacija o cijelom projektu mogu se naći na stranicama www.hacklab01.org. Primjer programa radionica Hacklaba01 su:

JoomLAB – Radionica izrade web stranica za korisnike bez znanja programiranja ili grafičkog dizajna;
FixLAB – Otvoreni servis i radionica popravljanja računala (svakog utorka u 20:00);
TermLAB – Osnove Linux terminala za početnike;
ServLAB – Instalacija i konfiguracija Linux serverskog okruženja;
WifiLAB – Sigurnost bežičnih mreža, korištenje Backtracka za testiranje mreža, izrada kantene;
PAM – *Pluggable authentication modules* radionica;
Panopticon – *Screening* nizozemskog aktivističkog filma o privatnosti;
CcLAB – Radionica Creative Commons licence;
Bitcoin – Predavanje o kriptovaluti;
GameLAB – Nedjeljna igraonica. ...
(Vedran Gligo)

Infoshop knjižnica Pippilotta

Knjižnica/infoshop Pippilotta zamišljena je prvenstveno kao knjižnica i čitaonica, kulturno-društveni centar za besplatnu razmjenu informacija, znanja i vještina, poticanje rasprava na aktualne ili zapostavljene teme te razvoj kritičko-promišljajuće svijesti. Infoshop/ knjižnica djeluje od 1.4.2011. u prostoru AKC Attack-a. Infoshop knjižnicu uređuje i vodi kolektiv Pippilotte koji se temelji na nehijerahijskim odnosima te se odluke unutar kolektiva donose konsenzusom. Rad u knjižnici je volonterski pa je vrijeme kada je Infoshop knjižnica otvorena za čitanje i posudbu knjiga utorkom i četvrtkom od 16 do 20h. Svi programi Infoshop knjižnice Pippilotta su besplatni, kao i posudba knjiga. U najavama programa se trudimo naglasiti važnost donacija kao sredstva solidarnosti i potpore projektu.

U prostoru je moguća konzumacija čaja i kave uz donacije. Dio Infoshopa rezerviran je za "freeshop" tj. "uzmi ili ostavi dućan" odnosno mjesto gdje se mogu ostaviti funkcionalne stvari koje nekom više ne trebaju, i naći neke koje su vam potrebne. Osim posudbe knjiga, u Pi-

Radionica filma: Sa snimanja filma "Robovi", 2012.

Radionice u Hacklabu, 2012.

ppilotti se događaju i različite diskusije, d.i.y. radionice, predavanja, razmjene znanja, projekcije filmova, prezentacije, promocije, večeri poezije, akustični koncerti i drugo, a kolektiv okupljen oko literarnog kružoka izrađuje i vlastiti poetsko-prozni fanzin "Pippilotta proezine" u kojem se objedinjeno prezentiraju uradci svih koji/e u kružocima sudjeluju. U sklopu Infoshopa se ponovo pokrenula stara Attackova akcija prikupljanja knjiga za zatvorenike, koja se provodi kontinuirano. Više informacija o projektu može se naći na Pippilottinom blogu http://infoshop-library-pippilotta.blogspot.com/.

Klub Attack

Klub Attack postojao je u Medici otkad je Attack ušao u prostor bivše tvornice, no na početku nije nosio to ime. U tom se prostoru odvijala koncertna i klupska aktivnost Attack-a, koja se skrivala pod nazivom AKC Medika. Tih godina i sama je udruga u Medici bila ponešto u sjeni, iako je pravo na korištenje prostora ostvario nitko drugi nego Autonomni kulturni centar.

Naime, prostor bivše tvornice Medika, iako prvotno skvotiran, legaliziran je 28.12.2008. na temelju ugovora koji je udruga Autonomni kulturni centar potpisala s Gradom Zagrebom. Osim aktera/ica Attacka, u prostoru Medike su obitavali, živjeli i kreirali ljudi raznolikih svjetonazora. Dio njih bio je aktivan u drugim inicijativama nezavisne kulture, ali bilo je i onih bez svijesti o nezavisnoj kulturi, o prisustvu Attacka, odgovornosti Attacka za prostor, o tome što je Attack uopće i koja je njegova ideja. U travnju 2011. kulminirao je sukob oko vizije i realizacije programa u Medici. U sukobu su se našle dvije struje koje su se razlikovale po tome dijele li ili ne Attackove principe djelovanja. Radilo se o principima nehijerarhičnosti, autonomije pojedinih timova, a problematična je bila i nekomercijalnost te podržavanje punk scene. Nakon zaključka da se radi o nepomirljivim stavovima, te dvije struje su razdvojile svoje aktivnosti i klub Attacka je konačno dobio ime koje mu je pripadalo od početka.

Danas se kolektiv Kluba Attack bavi organiziranjem muzičkih programa koji uključuju mnogo različitih, uglavnom alternativnih muzičkih stilova. Najčešći tip muzike ostao je isti još od tvornice Jedinstvo: punk, grind, hardcore, dub, reggae i trance, ali se organiziraju i dubstep, breakbeat, drum'n'bass, hiphop, rock i slična događanja. Mjesečni program je popunjen koncertima, DJ i VJ partijima, a događanja se zbivaju i u organizaciji nekih vanjskih suradnika. Da bi se sve odvijalo po planu brine se dobro uigrani tim Kluba. Važno je i to da Klub Attack osigurava mjesto i pruža mogućnost mladim i demo bendovima za afirmaciju, kao i svima drugima koji su dio nezavisne i underground kulture.

Galerija Siva

Galerija Siva od 30.3.2012. djeluje u sklopu Autonomnog kulturnog centra Attack, a njeni voditelji su Ivan Mrkoci i Goran Rakić. Siva je jedina urbana nezavisna galerija u gradu Zagrebu, a vjerojatno i u cijeloj Hrvatskoj. Program galerije usmjeren je na prezentiranje likovnih pravaca usko vezanih uz urbane subkulture, s posebnim naglaskom na aerosol umjetnost. Želja galerije je predstaviti kvalitetne umjetnike s domaće i inozemne urbane likovne scene i jednako tako izbrisati predrasude koje su vezane uz aerosol umjetnost i srodne likovne izričaje. Kroz svoje djelovanje, Siva Galerija doprinosi sustavnom dokumentiranju zbivanja na urbanoj likovnoj sceni. Vrata Sive Galerije otvorena su svim urbanim likovnim umjetnicima, neovisno o formalnom likovnom obrazovanju. Projekt Sive Galerije postoji kako bi podupro sve entuzijaste spremne za suradnju, izložbe i razmjenu znanja. Kako bi javnosti omogućili bolje upoznavanje s urbanim likovnim pravcima, u sklopu projekta Sive galerije organiziraju se radionice i tribine vezane uz urbanu likovnu kulturu i ostale aktualnosti na subkulturnoj likovnoj sceni. (Goran Rakić)

OHOHO: festivalski štandovi.

Ohoho festival

Ohoho festival za cilj ima omogućiti prostor neafirmiranim umjetnicima/cama čiji se broj zadnjih godina povećava, ali i umjetnicima/cama koji/e stvaraju u undergroundu, za neometano izlaganje i razmjenu iskustava te edukaciju. Fokus festivala je na uličnoj umjetnosti i nezavisnom stripu.

Zašto ovakav festival? Prisustvujući kao aktivni akteri na ovoj sceni unatrag pet godina, svjedoci/kinje smo njezinog naglog razvoja i sve većeg zanimanja šire publike za ovu vrstu kulturne produkcije. Festival je mjesto za edukaciju mladih, osvještavanje ulične estetike legalnim putem i stvaranje putem radionica.

S druge strane, strip stvaralaštvo ima golemu komercijalnu produkciju širom svijeta (najjače su SAD, Japan i Francuska), a osim nje postoji i međunarodna scena autorskog, umjetničkog i nezavisnog stripa. Ovi stripovi nisu orijentirani na masovnu publiku i komercijalni učinak i zato se upravo tu događaju zanimljivi eksperimenti i pomaci bitni za razvoj medija. Na svim postojećim strip festivalima u Hrvatskoj glavni je problem što ne postoji prostor za neafirmirane strip crtače/ice, većinom se izlaže i prodaje komercijalno strip izdavaštvo i prezentira rad već afirmiranih strip umjetnika/ca. OHOHO festival od 2012. godine otvara prostor svima onima koji/e stvaraju na nezavisnoj sceni.

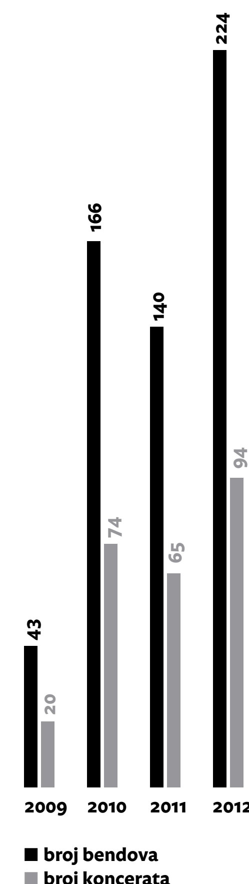
Attackova tvornica

Projekta Attackova tvornica bazira se na organizaciji besplatnih radionica koje se održavaju tijekom travnja, svibnja i lipnja u prostorima AKC Medika. Program obuhvaća nekoliko različitih tipova radionica kao što su radionica sitotiska, filmska radionica, radionica dub produkcije, fotografske radionice, likovna radionica, radionica audio inžinjeringa, radionica Vj-inga i mapiranja, radionica rukovanja tehničkom opremom za rad u studiju i nastupe uživo i druge. Polaznici na radionicama u nekoliko dana prolaze put od ideje do konačnog produkta.

Faki

Festival alternativnog kazališnog izričaja se kao najstariji projekt Autonomnog kulturnog centra i dalje kontinuirano održava, rukovodeći se istim principima i educirajući svake godine nove generacije mladih ljudi koji se uče organizaciji diy/niskobudžetnog kazališnog festivala.

Statistika koncerata u Klubu Attack 2009-2012

30. 03.
Galerija Siva djeluje u sklopu Attacka

Pokrenut je OHOHO festival ulične umjetnosti i nezavisnog stripa.

02. 05.
Grad Zagreb svim korisnicima gradskih prostora povisuje stanarinu 200-300%.

Faki 12 / 2009 – poziv na otvorenje: "Red za bolje danas"

FAKI te treba – poziv svim zainteresiranima i zaigranima na sudjelovanje na simboličnom otvorenju festivala u utorak, 19.05. od 15:30 na Cvjetnom trgu.

Umjetnici, kreativci, aktivisti (i svi ostali), ujedinite se!

Dođite na "Red za bolje danas" i sudjelujte u oslobađanju grada od okova malograđanštine i policijske etike, provjetravanju od užeglosti, buđenju iz masovne hipnoze i novom udruživanju slobodnih ljudi u kreativni ceh nesputane i apstraktne komunikacije.

Red za bolje danas je red bez početka i kraja. Anti red ili ne red iščezle solidarnosti i nabujale kreativnosti zagrebačkih umjetnika i njihovih susjeda, entuzijasta, protuha, aktivista, anarhista, vječnih studenata, antikrista, udbaških plaćenika, odmetnute kopiladi generala JNA, zamazanaca, skitnica, protuprirodnih bludnika te njihovih prijatelja i partnera.

Na Red su pozvani svi koji su se barem jednom tako osjećali ili su ih pak na to devijantno ponašanje upozorili dragi prijatelji, blagonakloni susjedi, lokalni uglednici, državni službenici i drugi viđeniji ljudi.

Ponesite deke, vreće, stolice, police, termosice, kavu, udaraljke, kistove, štafelaje i sprejeve, ruke, noge i produžene noge, četiri noge, dva kotača, glavu izvadite iz torbe, a stavite olovku, ne zaboravite kolače, dobar glas, još bolju volju, nestrpljivost, trpeljivost i tri želje za bolje danas, rekvizite i svo ostalo oruđe za proizvodnju umjetnosti, uljudbenosti i uglednosti...

Svoje radove i ideje prijavite na fakifest@gmail.com, a mi ćemo se javiti s daljnim uputama i veseljem.

Za sudjelovanje je dovoljno stati u red, Nadahnuti i Kreativni imaju prednost! Svatko ima pravo istupiti iz reda i izraziti svoje želje, performansom, pjevanjem, plesom, i pucketanjem prstima, a ima pravo i ne istupiti iz reda, ima pravo sve fotografirati ili snimiti i podijeliti s drugima, svatko smije pljeskati, fućkati lajati i mijaukati.

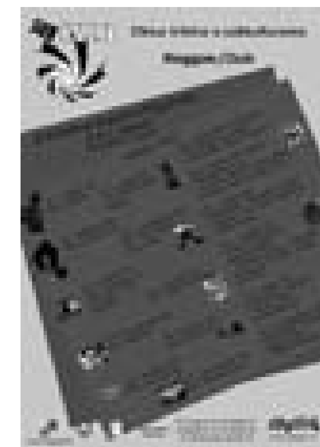
Ako može red za telefon, može i za umjetnost. Dva po dva, jedan iza drugoga.

Živio javni red!

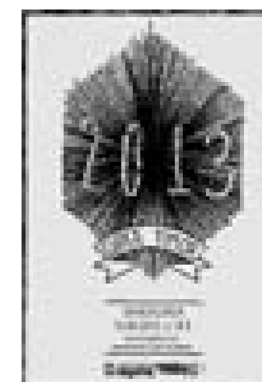
Živio kreativni ne-mir!

Gore: **Radovi u klubu Attack, listopad 2012.**
Sredina: **Radionica zubne paste u Infoshopu Pippilotta, ožujak 2012.**
Dolje: **Izložba SWEATSHOP, galerija Siva, prosinac 2012.**

19. 05.
Zajednička akcija organizacija civilnog društva "Zveckanje ključevima" protiv odluke Grada da se neprofitnom sektoru poveća najam. Sudjeluju: Attack i organizacije unutar Medike, Operacija grad, Clubture, Mreža mladih Hrvatske, Zelena akcija, udruga roditelja Korak po korak, Koordinacija udruga za djecu (25 članica), Centar za ženske studije, Autonomna ženska kuća, Centar za žene žrtve rata, CESI, Kontra, GONG, Zagreb Pride, Mala scena, Kazališni epicentar, HDLU, Zagrebački plesni centar, Planet art, Rugantino, Unima, Asintej, Amesty International, Transparency International, Centar za ljudska prava, Kuća ljudskih prava: BABE, CMS, Dokumenta.

Gore: **Izložba Kristijana Smoka, galerija Siva, 10.06.2012.** Sredina: **Illectricity festival u klubu Attack, studeni 2012.** Dolje: **Dekubitus, "Sudnji koncert" u Attacku, 20.12.2012.**

"Svi nezainteresirani za suradnju neka se jave ministru za kulturu": o Fakiju[01]

Višnja Rogošić

Zagrebačkoj neprofesionalnoj sceni u drugoj je polovici 1990-ih godina široki i relativno lako dostupni prezentacijski okvir izvedbenih radova nudio Susret kazališnih amatera Zagreba (SKAZ), preuzimajući pokroviteljsku ulogu okružja koje "omogućuje spontanije, neobveznije, drukčije i zanimljivije učenje o kazalištu (...) te kazališne amatere izravno upućuje i uvodi u sam čin kazališta pokazujući, pojašnjavajući i osvješćujući sva dobra scenska rješenja, kao i ona nespretna i manje dobra."[02] Čak i ako zanemarimo supstituciju kreativne emancipacije za manje učinkovitu metodu primanja znanja, SKAZ je u to vrijeme, kako Marin Blažević argumentirano opisuje,[03] susretanje sveo na brzopoteznu procjenu izvedbene izvrsnosti prema parametrima komisije, frustrirajući dodatno pojedine sudionike implicitnim stavom kako je pojmom "amater" provedena prikladna kategorizacija prikazanoga. Proliferacija studentske i alternativne scene te nezadovoljstvo skazovskom vrijednosnom ljestvicom i postupcima "brušenja" amatera[04] otvorile su pitanje ocrtavanja preciznije isklesanoga festivalskoga okvira, koji bi se selektorskim parametrima te organizacijskim i recepcijskim uvjetima bolje prilagodio identitetu i poetici svoje programske liste. Nova mlada scena pridruživala se jednokratnim akcijama etabliranih umjetnika (poput *Knjiga i društvo – 22%* iz 1998. godine)[05] ili pokretala projekte manjega opsega i ambicija (poput ATTACK!-ova *Performansa četvrtkom*), međutim, punu energetsku podršku toj eksploziji pružit će prije svega iz same scene iznikli festivali, koji su do danas (u profesionalne vode ili "zaborav") odbacili više produkcijskih i gledateljskih svlakova, ali se još uvijek nisu ugasili.

Iniciranje prvoga od njih jednim je dijelom bilo potaknuto upravo SKAZ-ovim "konzervativnim shvaćanjem pojma kazalište" te "popratnim sadržajem neumjetničkog karaktera"[06] u vidu nekoliko djelatnika osiguranja Tigar Cikatić zaduženih za reguliranje "kaotičnijih" izvedbi,[07] no i gomilanjem često kratkoročnih ili ad hoc izvedbenih planova koji su zahtijevali fleksibilnije i brže, makar niskobudžetne, realizacijske uvjete. Tako je 1998. godine pokrenut Festival alternativnog kazališnog izričaja – FAKI, kao svojevrsni prošireni program *Performansa četvrtkom* Autonomne tvornice kulture – ATTACK!, uspostavljenoga u njenu prvom prebivalištu, nekadašnjoj tvornici dječjih igračaka "Biserka" u Heinzelovoj ulici. Duga lista izvođača koji su čekali svoj četvr-

01 Ovaj ulomak dio je većega teksta o festivalima nove mlade zagrebačke scene 1990-ih godina, u kojemu su uz FAKI opisani i Multimedijalni festival novog izričaja Humphrey Bogart (1998-) te studentski festival TEST! – Teatar studentima! (2000-). Tekst je izvorno objavljen 2010. godine u časopisu *Kazalište*, br. 41/42, u okviru temata o spomenutoj sceni.

02 Usp. Đerđ, Zdenka (1997), *Put od osobnog do scenskog identiteta*, magistarski rad, str. 60-61.

03 Usp. Blažević, Marin (1998): "Kazališni amateri u stezi profesionalizma", *Frakcija*, br. 8, str. 72-73.

04 Usp. Frljić, Oliver (2002/2003): "Alternativa devedesetih", *Frakcija*, br. 26/27.

05 Usp. Grubić, Igor, ur. (1998), *Knjiga i društvo 22% Umjetnost i aktivizam*, Autonomna tvornica kulture: Zagreb.

06 Iz uvodnika programske knjižice FAKI-ja 1998. godine.

07 Usp. Rogošić, Višnja (1998): "Schmrtzovci pobrali batine", *Studentski list*, 28.04.

2012.

24. – 27. 05.
Festival Alternativnog Kazališnog Izričaja FAKI XV.

07. 12.
Britanski *Guardian* uvrštava Mediku među deset najboljih alternativnih mjesta za izlazak u Zagrebu i donosi krivi zaključak o lošoj infrastrukturi u prostoru: "Medika je legalni skvot u bivšoj farmaceutskoj tvornici – kombinacija koja obećava! U tri skladišna prostora možete plesati na punk, funk, reggae i balade iz pedesetih. Organiziraju se i umjetnička događanja i izložbe. Lokalna piva koštaju samo £1.10. To objašnjava zašto su WC-i konstantno poplavljeni." (http://www.guardian.co.uk/travel/2012/dec/07/zagreb-top-10-alternative-city-guide)

tak navela je Antuna Gracina, Marija Kovača i Marka Zdravkovića (budući Front alternativnog kazališnog ispada) na sastavljanje prvobitno neselektiranoga sedmodnevnoga programa usmjerenoga prema vrlo široko shvaćenoj alternativi standardnoj neprofesionalnoj sceni KUD-ova ili odgojno-obrazovnih ustanova. Jednako tako, festival se odmah otvorio prema cjelokupnoj hrvatskoj i internacionalnoj sceni, šireći s godinama zahvat od Slovenije ili BiH prema geografski udaljenijim performerima.

Registrirane skupine, dramske interpretacije, realistična uprizorenja i klasične kazališne pozornice zamijenile su eksperimentalne grupe i frakcije, jednokratne suradnje, skupno izmišljeni tekstovi predstava, sklonost subverziji i izvedbeno okupiranje zagrebačkoga javnoga prostora koji je, među ostalim, garantirao primijećenost festivala. FAKI je širokogrudno udomljavao zagrebačko studentsko kazalište (grupa Irena), ulične izvođače (Nova loža lude mame), alternativce duljega staža (Robert Franciszty), niz skupina koje su nastajale stihijski i povlačile se s novomilenijskom izvedbenom osekom (Ujedinjeni Balkan Inc./U.B.I., Bijesne gliste, Gole i veseli, Lutkarski dječji teatar "Heroin"), pa čak i etablirane kazališne profesionalce (Zijah Soković), ali je pažnju privukao ponajviše anarhičnim lomovima izvedbenih konvencija i društveno-političkim angažmanom pojedinih grupa. Među poznatijim performativnim provokacijama možemo navesti dvije s drugoga FAKI-ja 1999. godine: *Kosovsku bitku* skupine Le cheval čije je izvođenje najavljeno pred tadašnjim jugoslavenskim veleposlanstvom, iako se performeri nisu pojavili "ali su svojevrsni performans izveli policajci legitimiravši publiku koja je uzalud čekala"[08] te, prema današnjoj procjeni Marija Kovača – neuspjelu, egzorcističku akciju *Out, demons, out* kojom su članovi Schmrtz teatra pokušali istjerati demone iz zgrade zagrebačkoga HNK, gađajući je jajima ili pokušavajući oboriti neobarokne stupove karate udarcima. Željena distanca od kazališnoga mainstreama eksplicirana je i u upozorenju na stranicama prvih programskih knjižica ("Svi zainteresirani za suradnju mogu nam se javiti na adresu ATTACK-a s napomenom (za FAKI). Svi nezainteresirani za suradnju neka se jave ministru za kulturu."), te, ovisno o prirodi medija, prepoznata kao senzacija ili neizbrušena drugost.[09] Reputacija alternativnoga *enfant terriblea* priskrbila je FAKI-ju i uvrštavanje u off-program Eurokaza 2000. godine, gdje su skupine Bez ambalaže (*If...*), Theatre de femmes (*Onaon*), Oberyu (*La Primavera*) i Teatar ... (*Sasvim obična neprilika*), prema tvrdnji Gordane Vnuk, zauzele ispražnjeno mjesto profesionalnoga novoga hrvatskoga teatra.[10] Poetici te "druge generacije ikonoklasta" Milko Valent pripisat će tada "plemeniti diletantizam, trošenje vremena na sceni, trošenje znakova, izostanak glume, pasivnu teatralizaciju, bizarne spojeve, režiju praznine" interpretiravši je jezgrovito kao "kazališnu identifikaciju s kaosom svakodnevice".[11]

08 Usp. Bilandžija, Ž. (1999): "Egzorcizam u HNK", *Novi list*, 28.04.

09 Usp. Kovač, Mario (1998): "Čemu festival", *Frakcija*, br. 8; Marjanić, Suzana (2000): "Dr. INAT in the Alternative Theatre of the Nineties", *Frakcija*, br. 16; Frljić, Oliver (2002/2003): "Alternativa devedesetih", "Theatre des femmes" i "Le cheval", *Frakcija*, br. 26/27.

10 Usp. Matan, Branko, prir. (2002), *Eurokaz 1987/2001*, Eurokaz festival: Zagreb, str. 154-155.

11 Usp. Valent, Milko (2002), *Eurokaz – užareni suncostaj*, Naklada MD: Zagreb, str. 221.

12 Budžet FAKI-ja 2010. godine značajno je smanjen pa je festival skraćen na samo četiri dana.

13 Usp. http://www.attack.hr/faki/?s=sto

14 Usp. http://www.kulturpunkt.hr/i/vijesti/827/?year=2010&month=7

Kad je, pak, riječ o produkcijskim uvjetima, FAKI je od samoga početka težio siromašnom kazalištu, zadržavši do danas svoj početni proljetni termin i karakter (uvelike) uličnoga festivala. Iako je od prvobitnih minimalnih sredstava (iznos manji od 10,000 kn) prikupljenih kroz dva organizirana "buvljaka" napredovao do jednoga od bolje financiranih[12] ATTACK!-ovih programa (među ostalim i stoga što je njegova realizacija, usprkos problemima s pronalaženjem stalnoga i adekvatnoga prostora udruge, bila u potpunosti izvediva), koji obično podržavaju zagrebački Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport te Ministarstvo kulture, mogućnosti opremanja izvedbi najčešće su bile prilično ograničene, s niskobudžetnim smještajem i prehranom (u prostorima ATTACK!-a, privatnom smještaju ili hostelu), te pokrivenim putnim troškovima za trupe koje su dolazile izvan Zagreba. Njegova programska slika do ovogodišnjega [2010.] trinaestoga festivala značajno se uslojila, primjerice uvođenjem radioničkih (cirkuske vještine trapeza, kazališne prakse Livingovaca, itd.) i popratnih glazbenih programa, ne napustivši svoju temeljnu okupiranost nekonvencionalnom izvedbom. Organizatori kao sadržajnu poveznicu aktualnoga programa još uvijek navode "subverziju koja šokira, upozorava ili naprosto komentira dominantnu kulturu kazališnim jezikom", ističući kako "FAKI nije samo festival već je i okupljanje (...) za osvajanje javnog prostora i kontaminiranje istog alternativnim sadržajem."[13]

Ipak, s generacijskim smjenama koje su krenule već od trećega festivala (selektorica ovogodišnjega trinaestoga FAKI-ja bila je Lana-Linda Fisković) i promjenom kulturno-društvenih okolnosti, pomalo je ishlapjela relevantna politička i umjetnička subverzivnost te ojačala zabavljačka novocirkuska struja festivala koja se uz neke izuzetke (poput uhićenja španjolskoga umjetnika Adriana Schvarzsteina tijekom nastupa na samom otvaranju 2008. godine),[14] prilično udobno smjestila na proljetne zagrebačke ulice te u prostor AKC Medike.

Faki

Festival alternativnog kazališnog izričaja

Katarina pjeva u Jedinstvu, FAKI 3.

#	godina/ datum	faking organizacijski tim	izvedba	mjesto
1.	1998. 27.04.- 03.05.	Antun Gracin, Marko Zdravković, Mario Kovač	Teatar Gromki (Slovenija), Fractal Falus Teatar (Split), Indoš (Zagreb), Bez ambalaže (Zagreb), Teatar XXX, La vie en rose (Zadar/Pula), Čez cesto (Slovenija), Crna kronika, Belvedere, U.B.I., Bijesne gliste, Meta, Le cheval (BIH), Dramska radionica SC-a, Not your bitch (Zagreb), Porno pigs, Teatar ..., Schmrtz teatar (Zagreb), Gole i veseli fetus, Bruvno, Šipak, D.i.z.e.l.	Attack, Tvornica Biserka - Heinzelova 33, park kod Martićeve, Gajeva ulica (ispred hotela Dubrovnik), O.Š. J.J. Strossmayera - Varšavska ulica 18, ispred Importanne centra, ispred Katedrale, Preradovićev trg, ulica Matka Laginje 13a, knjižara Algoritam - Gajeva ulica, Trg žrtava fašizma (tad Trg Hrvatskih velikana, kod fontane)
2.	1999. 26.04.- 03.05.	Antun Gracin, Marko Zdravković, Mario Kovač	Ambrozija (BIH), Baktiti Samadi (Pula, HR), Bez ambalaže (Zagreb, HR), Bruvno (Zagreb, HR), D.I.Z.E.L. (Zagreb, HR), Dzdzysty Teatr (Poljska), Fraktal Falus Teatar (Split, HR), Gole i veseli (Zagreb, HR), Gromki (Slovenija), Gummidefect (Zagreb, HR), Ivana Sajko (Zagreb, HR), Le Cheval (BIH), Nezavisni Teatar Barake (Kutina, HR), Oberiu (ex YU), Od soli i zemlje (Zagreb, HR), Obrati pažnju na lijevo oko (Split, HR), Posorište narodnog heroja Majkl Đeksona-Mikija (uglavnom Pula, HR), Radionica SC grupa Irena (Zagreb, HR), Robert Franciszty (Zagreb, HR), Sama (Zagreb, HR), Schmrtz Teatar (Zagreb, HR), Teatar Moon (Zagreb, HR), Teatar "..." (Velika Gorica, HR), Tetatar Trn (Čakovec, HR), T(raum)a Werk (Zagreb, HR), Zapatto (Zagreb, HR), Zijah Sokolović (BIH)	Trg maršala Tita (pred HNK), Mesićeva ulica (ex ambasada Jugoslavije), Rooseveltov Trg 5 (ispred Mimare), Preradovićev trg, Antiratna kampanja - Gajeva 55, Močvara - Runjaninova 3, Trg žrtava fašizma (tad Trg Hrvatskih velikana), Park Maksimir, O.Š. Josipa Jurja Strossmayera - Varšavska ulica 18, Trg bana Josipa Jelačića, Forum kino SKUC-a
	16.10.		THEATRE DE FEMMES	Močvara Runjaninova 3
	23.10.		"Annie Sprinkle trilogy" by GOLE I VESELI	Močvara Runjaninova 3
	30.10.		"Predizborni spektakl" by SCHMRTZ TEATAR	Močvara Runjaninova 3

Faki

Festival alternativnog kazališnog izričaja

Pozorište šešira, FAKI 3.

Petra, FAKI 5. polujubilarni.

#	godina/ datum	faking organizacijski tim	izvedba	mjesto
3.	2000. 29.04.-06.05.	Antun Gracin, Irena Boljunčić, Marko Zdravković, Mario Kovač	Pantomime theatre "Starry frigate" (Moldavija), Handycapt. theatre (Split), Oberju (ex-Yu), Starry Frigate (Moldavija), Pozorište šešira (Beograd, Jugoslavija), Dnijebitno (Bihać, BiH), Theatre de femmes + Trois hommes (Zagreb), Burka (Samobor), Ljudmila Stratimirović (Beograd, Jugoslavija), Oberju (ex-Yu), Minx Grill (Velika Britanija), Teatar "..." (Velika Gorica), Nezavisni teatar Barake (Kutina), Thad, Ararite, Bukva (Zadar), Robert Franciszty (Zagreb), Nova loža lude mame (odasvud), Bez ambalaže (Zagreb), Le cheval (BiH) (Močvara), Speedy Gonzales (Zadar)	Attack Jedinstvo - Trnjanski nasip bb, Forum SKUC, Močvara Jedinstvo - Trnjanski nasip bb
			prezentacije: prezentacija Festivala paradigmatičnih zbivanja (Silba)	
			tribine/predavanja: tribina "Tvornica Jedinstvo - centar novog kazališta", voditeljica: Ivana Sajko; predavanje "Zašto se hrvatska alternativa boji plesa" by Goran Sergej Pristaš + videoprojekcija plesnih produkcija, 2. dio	
			FAKI 003 radionice: 01.-03.05. radionica pantomime by Starry Frigate	
	06.05.		Marš podrške - Millenium Marijuana March	Od Trg bana Josipa Jelačića do Jedinstva
4.	2001. 19.05.-25.05.	Boris Koroman, Tanja Tomić, Maja Koroman, Marko Zdravković, Ivana Armanini, Marko Tokić	Penso+ (Zagreb), Craft teatar (Beograd), KitchArt (Ljubljana/ Beograd), AlterArt (Travnik), Alen Zanjko (Zagreb), Justteatar (Beograd), Nova Grupa (Zagreb), Gaudeamus (Zagreb), Plesna grupa Burka (Samobor), Mario Kovač i &TD (Zagreb), Duga (Osijek), Bojan Gagić i Josip Zanki (Zagreb), Željka Sančanin (Zagreb), Ane Monroe (Ljubljana), Nezavisni teatar Barake (Kutina), NON grupa (Zagreb), Dr. Inat (Pula), Boris Šincek (Osijek), Oliver Frljić (Zagreb), Žongleri	Preradovićev trg, Attack Jedinstvo - Trnjanski nasip bb, &TD - Savska 25, m.a.m.a - Preradovićeva 18, Pauk - Jarunska 22, raskrižje Vukovarske i Savske, SC - Savska 25
			FAKI 004 radionice: Osnove mime i scenskog pokreta by Damir Borojević (Sisak), Radionica za kazalište o kazalištu by Vili Matula (Zagreb), Hodanje po žeravici i ritualni teatar by Dante Kersi (Ljubljana)	

Faki

Festival alternativnog kazališnog izričaja

Organizatorski predah: Jadranka Žinić, Maja Koroman, Olja Jakišić, Sanjica Burlović, FAKI 5. polujubilarni.

FAKI U GRADU

Dr. Franjo Tuđman, FAKI 5. polujubilarni.

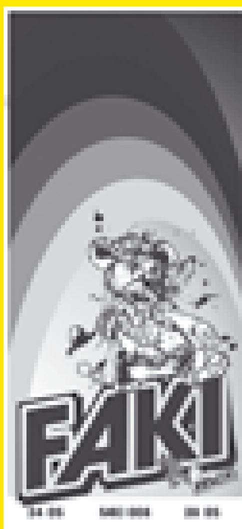
#	godina/ datum	faking organiza-cijski tim	izvedba	mjesto
			FESTIVALSKI KLUB: Drvena Marija (Zagreb), K.Z.U. ole-ole i P.Z.U. oje-oje (Travnik), Sestre Bronte (Zagreb), Izaexeri (Pu-Ri-Sk-Blš-Zg-Sa), Uran Uran (Pula), Batkove banalne banane (Zagreb), Eighties party	
5.	2002. 21.05.-25.05.	Jadranka Žinić, Tatjana Tomić, Maja Koroman	Kerefeki Distorzija (Pula), Burka (Samobor), Petra (Zagreb), Enfantasten (Njemačka), FENS teatar (Novi Sad), Monospolno gledališče (Ljubljana, Slovenija), Dr Franjo Tudjman (Zagreb), Lutkarski dječji teatar heroin (Zagreb), NovaLožaLudeMame (odsvuda), Nova grupa (Zagreb), Nezavisni Teatar Barake (Kutina), dr. INAT (Pula), Grupna gravitacija (Zagreb), Hram (Split), žongleri (Beograd/ Kikinda), Grupa NON (Zagreb), Starchild (Zagreb), Samo Papillon (Zagreb), ME NE MA (Zagreb), Crna kronika (Zagreb), Adapteri (Rijeka), Ambrosia (Sarajevo), Plesni kolektiv MaCaBRe (Zagreb), Movement Theater BIOGRUPA (Krakow, Poljska), Prigodni slet i primanje u omladince, Vjenčanje Tomić-Tokić	Attack Jedinstvo - Trnjanski nasip bb, Preradovićev trg, Pauk - Jarunska 22, Teatar &TD - Savska 25, Klub SC - Savska 25, Močvara Jedinstvo - Trnjanski nasip bb
			OFF program: La Kurtizana (Kutina), Ritamtribe (Zagreb), Uran Uran, Izaexeri, Skaramuži	Attack Jedinstvo - Trnjanski nasip bb
6.	2003. 21.05.-25.05.	Maja Koroman, Jadranka Žinić, Ana Milat, Tanja Tomić, Sanja Burlović, Olja Jakišić	Plesna grupa Burka (Samobor), Silo theater (Nizozemska), Nezavisni teatar Barake (Kutina), Penso+ (Zagreb), Sanja Tropp (Zagreb), Tradition d'anarchie tribal (Francuska), Haris Rekanović i Igor Reljić (BIH), Hanoi vibes (Kikinda), Filhas de Oxum (Zagreb), Grozgi (Pula), Ikako-nikako (Zagreb), Artefucket (Zagreb), Dramski studio - Eho (SKD Prosvjeta - pododbor Zagreb), Art Club Taboo /ACT/ Women (Novi sad, Beograd), Čopor (Zadar), Samopapillon (Zagreb), Teatar P.U.K.N.U.T.I. (Bjelovar), Plesni studio doma kulture KKV Sisak, Kroz vrijeme i rijeke (Zagreb), Dječji lutkarski teatar Heroin (Zagreb), RNS Xango, Triko, Grotest maru	Attack Jedinstvo - Trnjanski nasip bb, Kufer Jedinstvo - Trnjanski nasip bb, Centar za kulturu Trešnjevka - Park stara Trešnjevka 1, ZeKaeM - Teslina 7, nasip Save-Trnjanski nasip bb

Faki

Festival alternativnog kazališnog izričaja

ACT Women, FAKI 6.

Aida Pašić, FAKI 7.

Ivan Pravdić dijeli savjete za pivo, FAKI 7.

#	godina/ datum	faking organiza-cijski tim	izvedba	mjesto
7.	2004. 25.05.- 29.05.	Jadranka Žinić-Mijatović, Maja Koroman, Sanja Burlović, Nikolina Majdak, Nikola Mijatović	Komikaze (Zagreb), Miki Lazendić (Subotica), Aida Pašić (BiH), Plesna grupa Burka (Samobor), Phantomimix (Pula), Porodica bistrih potoka (SiCG), Arma Tanović (BiH), NK mj: (Zagreb), Melt (Zagreb), Justteatar (SiCG), Kazalište slijepih i slabovidnih "Novi život" (Zagreb), Ikako Nikako (Zagreb), Penso+ (Zagreb), Ri-teatar (Rijeka), Yann Marusich (Švicarska), Tobić-Tobić idol mladih (SiCG), Janko Mesić (Zagreb), Akademsko pozorište Krsmanac (SiCG), Ubogijadan (SiCG), ACT Women (SiCG), Lutkarsko dječje kazalište heroin (Zagreb), Dr. Inat (Pula), projekcija filma "Dead man walking" Tomislava Gotovca, projekcija snimke prošlogodišnjeg Neurosonga	Park Zrinjevac, Melin - Kožarska 19, Klub SC - Savska 25, MM centar SC - Savska 25, tvronica Zvijezda, tvornica Jedinstvo (ispred bivšeg prostora Attacka) - Trnjanski nasip bb, tvornica Jedinstvo (velika dvorana) - Trnjanski nasip bb, ispred Katedrale - ulica Kaptol, Klub studenata Istre "Mate Balota" - Ilica 13
			FAKI 007 radionice: Strip radionica by Ivana Armanini (Zagreb), UpStage by Helen Varley Jamieson (Novi Zeland),	Park Zrinjevac, mi2lab - Svačićev trg 1,
			AFTER: Jaribu DJ team (u suradnji sa Free As A Bird festivalom), DJ's Ganesh, Kobayagi, Sekkt (u suradnji sa Free As A Bird festivalom), DJ Sero	Gjuro 2 - Medveščak 2, Melin - Kožarska 19, Klub studenata Istre "Mate Balota" - Ilica 13, privremena autonomna zona Attacka
8.	2005. 24.05.- 28.05.	Maja Koroman, Marija Tokić, Olja Jakišić, Sanja Burlović, Sunčica Remenar	Art chicken (Knin), DMS - drama mental studio (SiCG), DJ Bangavi, Dramski studio Eho (pri SKD Prosvjeta - pododbor Zagreb), Gangzta teatar (Zagreb), Gruppa (Nizozemska), Haris Rekanović (BiH), Ikako-nikako (Zagreb), Kljuk (Zagreb), Kranevit theater (Njemačka), Liberdance (Zagreb), Marakas (Zagreb), Megalofon - Institut za angažovano pozorište i umetnost uopšte (SiCG), Miha Ciglar (Graz-Maribor), Plesna grupa Burka (Burka), Plesna skupina Andree Gotovine (Pula/Amsterdam), Psychological art circus (Velika Britanija), Satanic sisters slaughterhouse (Zagreb), Teatar sira (BiH), Tobić Tobić idol mladih i ilegalni poslastičari (SiCG), Zlija mece (Žumberak)	Park Zrinjevac, Squatt Villa Kiseljak - Horvaćanska ulica 32, Teatar &TD - Savska 25, Tiskara "Borba" - Preradovićev trg (Cvjetni), SC predvorje kina - Savska 25, Preradovićev trg, SC klub - Savska 25, MM centar - Savska 25, Klub studenata Istre "Mate Balota" - Ilica 13, Strossmayerovo šetalište - Gornji grad (Štros),
			FAKI 008 radionice: Boal/Stanislavski by Sharif Abdunnar (Libanon)	Tiskara "Borba" - Preradovićev trg (Cvjetni)

Bangavi i Antun smiju se FAKI-ju IX.

Theatre A PART, FAKI IX.

#	godina/ datum	faking organizacijski tim	izvedba	mjesto
9.	2006. 23.05.- 27.05.	Sanja Burlović, Olja Jakišić, Nikolina Majdak, Martina Tenko, Maja Koroman, Jadranka Žinić	Puhački orkestar „Šiba i batina“, (Pula/Zagreb/Berlin, Hr/Njemačka), Travnik.ba (BIH), Mali div (Beograd, SiCG), Fazoni vecchi (Pula, Hr), Theatre Laboratory (Barcelona/ Firenca, Španjolska/Italija), Zoran Ilić (Beograd, SiCG), Cabaret 6 (Gevgelija, Makedonija), Theatre A PART (Poljska), Roba sistema (Zagreb/Križevci, Hr), DJ Makniga (Šibenik, Hr), Off teatar (Podgorica, SiCG), Imbus (Zagreb, Hr), Le Zbor (Zagreb, Hr), Black Box (London, Velika Britanija), Megalofon (Beograd, SiCG), DJ Vrki (Lika, Hr), Minima Campania Individuale del Caretto (Italija), Marin Nekić (Rijeka, Hr), Plesna grupa Burka (Samobor, Hr), The 21 Yellow Anorexic Elephants (Španjolska), Sigmundovoj djeci je dosadno (Bihać, BiH) Zemaljski bend „Zagorelo“ (Beograd/ Inđija, SiCG), Dr. Veselko Ritmich & Mirodije, Minima Campania Individuale del Caretto, Terencio's du & Ciclo (Italija), Cirkorama (Beograd/ Rijeka, SiCG/Hr), Ananta Circosmico (Slovenija/Ireland/El Salvador/ Argentina), Prom Night, Zlonaopakozlo (Zagreb, Hr), Gangzta Theatre (Zagreb, Hr)	Cvjetni trg, Park Mažuranac, Krivi put - Runjaninova ulica, Franje Petrića 5 - Bogovićeva ulica, SC iza Galerije SC, Atrij teatra &TD, Teatar &TD, Varšavska 1 (kod Kina Europa)
			FAKI 009 radionice: ANANTA CIRCOSMICO (Slovenija/Ireland/El Salvador/Argentina) - osnovne cirkuske vještine trapeza, LORENZO MAZZONI - intensive theatre workshop	Centar za kulturu Maksimir, Varšavska 1 (kod kina Europa)
10.	2007. 22.05.- 27.05.	Maja Koroman, Martina Tenko, Jadranka Žinić Mijatović, Olja Jakišić, Sanja Burlović, Nikola Mijatović	K3 (Poljska), DMS (Srbija), DJ Gyros, Santa Sangre (Italija), DJ Kirgy, Matko i mali žongleri (Zagreb, HR), Ivana Koraksić (Srbija), MI FA VO LA RE (Italija), CIE13/ROSA MEI (Belgija), FAK i 3-0 trio kvartet (Zagreb, HR), Mala cherga (UK), B612 (Španjolska), Artistika (Zagreb, HR), Plesna grupa Burka (Samobor, HR), Aruša (Zagreb, HR), Dramska grupa O.Š. Vladimir Nazor (Rovinj, HR), Gytis Ivanauskas theatre (Litva), Cigoman Bend (Pula, HR), Tontorino (Samobor/Zagreb, HR)	Teatar &TD - Savska 25, Velika dvorana Jedinstvo - Trnjanski nasip bb, Mažuranićev trg, Varšavska 1 (kod kina “Europa”), Kino Central - Petrinjska 4, Klub studenata Istre “Mate Balota” - Ilica 13, Muzej za umjetnost i obrt - Trg maršala Tita 10, Kino SC - Savska 25
			FAKI 010 radionice: Elena Manni (Italija) - zračne akrobacije na akrobatskoj tkanini	Centar za kulturu Maksimir

Faki

Festival alternativnog kazališnog izričaja

Mesto Žensk, Faki XI.

Kovalski i kesten, FAKI XI.

#	godina/ datum	faking organiza-cijski tim	izvedba	mjesto
11.	2008. 20.05.- 25.05.	Lana Linda Fisković, Nikolina Komljenović, Marie Lambert, Darko Ljubić, Goran Borojević, Draško Ivezić	Adrian Schvarzstein (Barcelona, Španjolska), Cirkorama (Zagreb, HR), Pintek&Flis (Zagreb, HR), DJ Sero (Zagreb, HR), DJ Mario Kovač Zagreb, HR), Remarcable (Brugge, Njemačka), Adistia (HR), Vana Gaćina (Zagreb, HR), EHO (Zagreb, HR), Karlo Slavikovski (Zagreb, HR), Meroni Zamboni Duo (Milano, Italija), Sigmundovoj djeci je dosadno (Bihać, BIH), Mesto Žensk (Ljubljana, Slovenija), Teatr Porywacze Cial (Poznanj, Poljska), Azot (Zagreb, HR), Robert Olujić (Križevci, HR), Aksperimentalno-labilna grupa IZRAZ (zagreb, HR), Puntari (Split), Bradipoteatar (San Marino), Domaći (Karlovac, HR), Damir Avdić (Tuzla, BIH), Zoom Profil (Beograd, Srbija), Ansambl MIRAŽ (Beograd, Srbija), DJ Djole, DJ Bangavi, DJ Funk Guru, Tvornica lutaka, Kowalski i Kesten d.o.o. (Zagreb, HR)	Varšavska ulica/Trg bana Josipa Jelačića/ Tkalčićeva ulica, Tkalčićeva ulica, Nigdjezemska, PAUK - Jarunska 22, Varšavska ulica, Park Zrinjevac (paviljon), Trg maršala Tita (ispred HNK), Trg Petra Preradovića, m.a.m.a. - Preradovićeva ulica 18, Vidra - Draškovićeva 80, Park Ribnjak
			FAKI 011 radionice: Ana i Petra - Lutkarska radionica; Fakić u parku	Park Ribnjak
12.	2009. 19.05.- 24.05.	Nena Gazić, Lana Linda Fisković, Nikolina Komljenović, Darko Ljubić, Goran Borojević	People living on the fringes of society and their neighbours, Licem prema dolje (Zagreb), Salon Emmer (Beč, Austrija), Robert Franciszty (Zagreb, HR), Kesten Impro Cabaret Kolektiv (Zagreb, HR), Igor Bezinović (Zagreb, HR), Kabare 6 (Gevgelija, Makedonija), Our little afro band (Zagreb, HR), Barabba (Italija), KnAM Theatre (Rusija), Colectivo Kabeza de Zebra (Čile), FUČ prezentacija (Istra, HR), Kud ljud (Ljubljana, Slovenija), Cia.Migui.MandalaSol (Barcelona, Španjolska), From A to Z (Zagreb/ Rijeka, HR), Kabare Kufer (Zagreb, HR), Cirkorama (Zagreb, HR), Tentokrat (Beograd, Srbija), Aruša (Zagreb, HR), Arka Mukhopadyay (Indija), Art Association AMBROSIA (Sarajevo, BIH), Ministarstvo psihodelije (Zagreb, HR), Plesna grupa Burka (Samobor, HR), Spitfire company (Češka), Klopka za pionira (Srbija)	Trg Petra Preradovića, Varšavska ulica, AKC Medika - Pierottijeva 11, Centar za kulturu Trešnjevka - Park stara Trešnjevka 1, Bogovićeva ulica, Park Zrinjevac (paviljon), Močvara - Trnjanski nasip bb

Spitfire Company, FAKI XII.

Bradipoteatar, Faki XI.

MP ChilliBar, FAKI XII.

#	godina/ datum	faking organizacijski tim	izvedba	mjesto
13.	2010. 20.05.- 23.05.	Lana Linda Fisković, Kristina Podgajski	Kud Ljud (Slovenija), OddDance Theatre (Rusija), Flame Flowers (Mađarska), Benas Šarka (Litva), Eekuipoiz (Grčka), Migui Mandalsol (Španjolska), Azot (HR), Amalgama Dance co. (Grčka)	AKC Medika - Pierottijeva 11, Trg Petra Preradovića
			FAKI 013 radionice: Ani - Lutkarska radionica	AKC Medika - Pierottijeva 11
14.	2011. 21.05.- 23.05.	Ani Družić, Andrija Santro	EXTRA 2000 (Travnik, BIH), Helen Cerina, Ambrosia (BIH), Boolololoola, Buthopia collective, Ministarstvo psihodelije, Kazalište Ivan Goran Kovačić, Romano Dautanac, Nezavisna tepsija, Kvaka 23, Vedran Gračan	AKC Medika - Pierottijeva 11
			FAKI 014 radionice: radionica "Tijelo: Utopija", "Ja i moje tijelo", "Kazalište potlačenih", "Glazba i pokret", "Tehnike glume Mihaila Čehova", "VCR"	
15.	2012. 24.05.- 27.05.	Lana Krstulović, Leonina Lončar, Azra Ibrahimović	Kućni Teatar Škripzikl (HR), Brahvana (Srbija), Studentsko kazalište Ivan Goran Kovačić (HR), PISTOLERO (HR), Compagnie CONTAINER (Belgija/ Francuska), cieLaroque/helene weinzierl (Austrija), Trash Guruzz (Srbija), Zvukomir mirozvuk (Srbija), Magacin Kabare (BIH), Tiću (Srbija), Lilly (Zagreb)	tajna lokacija, AKC Medika - Pierottijeva 11

Izbor iz upitnika i intervjua

Kada smo započinjali raditi ovu knjigu, prvotna je ideja bila da se ona najvećim dijelom sastoji od pojedinačnih iskustava atakovaca/ki. Zato smo na nekoliko stotina adresa, svakome do čijeg smo kontakta uspjeli doći, poslali upitnik. (Formu upitnika nam je predložila Vesna Janković, na temelju postojećeg upitnika koji je za vlastito istraživanje izradila Aida Bagić.) Odaziv i nije bio baš velik, a s vremenom se pokazalo da je možda bolje da knjiga nastane predanim arhivskim radom, uz puno osobnih razgovora i, naravno, gotovih tekstova. Ipak, dok smo radili na arhivskom materijalu, i broj popunjenih upitnika koji su pristizali je rastao. Mnoge smo odgovore iz upitnika uvrstili u kronologiju oko koje je izgrađena knjiga, neke smo pretvorili u zasebne problemske dijelove, no na kraju je ostalo puno osobnih, zapravo i intimnih promišljanja za koja smatramo da moraju biti objavljena. Prvotni upitnik imao je više pitanja, no spontano su se odgovori grupirali oko sljedećih tema: što je meni značio Attack, što je u tom iskustvu bilo pozitivno, a što negativno i kako je Attack pridonio razvoju hrvatske nezavisne kulturne scene i civilnoga društva.

Budući da se knjiga dobrim dijelom oslanja na jednu etnografsku metodu, ovdje slijedimo kompoziciju etnografskih studija koje uglavnom završavaju intervjuima i dijelovima intervjua. Attack je bio, i još uvijek je, mjesto na kojem se odvija dijalog i isprepliću različiti glasovi, sa svojim iskustvima i razmišljanjima.

Ovdje, u jednom od više mogućih zaključaka ove knjige, mjesto je za još jedan Attackov intimni kružok.

(U zagradi pored imena naznačena je godina kada je osoba došla u Attack. Godinu odlaska iz Attacka nismo posebno isticali.)

Što je meni značio Attack i vrijeme u Attacku?

Dražen Šimleša (1997)

➤ Puno.

Attack je otvorio vrata. Rasturio neke zidove. Inspirirao nove priče. Sjećam se da smo za pokretanje Attacka skupljali lovu na štandovima od nepoznatih ljudi. Bila je takva suša na sceni što se tiče javnih stvari da su nam bez prevelike reklame prilazili mnogi, učlanjivali se u nešto što još realno ne postoji i ostavljali donacije. Toliko je ljudima bio potreban nezavisan kulturni centar. A i ljudi koji su se okupljali u Attacku danas su u mnogim drugim pričama i zanimljivo je gledati što je sve proizašlo iz Attacka, što formalno što neformalno. Fade In primjerice vuče korijene iz Attacka, nas na Recikliranom imanju sam već spomenuo – na početku smo se financirali samo kroz benefit koncerte i partyje u Attacku. Faki je i danas tu gdje je i počeo. A bilo je i dosta povremenih autonomnih zona koje bi nastajale, nekad trajale duže, nekad kraće, al uvijek ostajale kao alat nekome da ih preuzme, poput *Knjiga za zatvorenike* ili *Hrana ne oružje* kolektiva.

Mario Kovač (1998)

➤ To razdoblje mi je ostalo u jako pozitivnom sjećanju. Ratne uspomene su bile još svježe a s njima i nuspojave koje nisu poželjne: snažni nacionalizam, netrpeljivost spram "drugačijih", netolerantnost, agresija, materijalistički sustav vrijednosti, revizija povijesti... ATTACK je u to vrijeme bila rijetka oaza zdravog razuma i pacifističko-slobodarskog svjetonazora u kojoj se pružao snažan otpor gorenavedenim negativnostima. Štoviše, ATTACK se trudio da ne bude samodopadno ili eskapističko mjesto koje ignorira ružne stvari oko sebe, već je preuzeo poziciju kritičara i aktivista koji pokušava promijeniti situaciju na bolje.

Moje mišljenje je da je ATTACK bio svojevrsni INKUBATOR u kojem je stasala nova generacija aktivista civilne scene i brojnih slobodoumnih stvaraoca i umjetnika. Nakon što je rat napravio svojevrsnu "rupu" u tom profilu (mnogi su odselili ili emigrirali, neki promijenili svjetonazor ili odustali od aktivizma iz straha, komocije ili egzistencijalnih razloga), ATTACK je bio prva veća poslijeratna inicijativa te vrste crpeći jednim dijelom ideologiju iz organizacija kao što su Antiratna Kampanja ili ZAPO koji su bili prethodnica (avangarda) ATTACKu. No, zbog svojih specifičnosti, te dvije organizacije su mogle imati limitirano članstvo dok je ATTACK mogao (i jest!) primiti pod svoje okrilje puno heterogenije društvance.

Kolizija (da ne kažem EKSPLOZIJA) takvih različitosti na jednom mjestu mogla je dovesti do različitih spojeva od kojih su brojni postali slijepe ulice ili jednokratni projekti no gdje se ipak uhvatila klica onoga što je današnja nezavisna kulturna scena.

Draško Ivezić (1998)

➤ Prva faza je bila uzbudljiva, koordinacija, rad sa starijim kolegama. Nije mi bilo skroz novo iskustvo jer se praktički nadovezalo na iskustvo iz Pule, s Gradskom radionicom mladih. Puno novih lica, entuzijazma, osjećaja da radim nešto subverzivno i svakako pozitivno, razdoblje povezivanja sa zagrebačkom alternativnom scenom, prije svega SCHMRTZ teatrom, mirovnim aktivistima (Zamir, Arkzin), a onda i s mnogim individualcima "s ruba" poput mene koji su kasnije postali jezgra Močvare, tvornice Jedinstvo, Medike. Moglo bi se reći da sam svjedočio rađanju suvremene gradske urbane kulture koja je obilježena kontrastima društva u tranziciji. Sjećam se svega dobro i u detalje, ali nisam siguran koliko bi moj ugao bio zanimljiv za čitanje. Ukratko, Attack je poprilično obilježio moj identitet, svjetona-

Što je meni značio Attack i vrijeme u Attacku?

zor, prijateljstva, euforiju, lomove, ljubavni i obiteljski život, karijeru, i čini to i danas.

T.T. (1998)

➤ Attack je, a danas sam to rekla i Borisu, bio mjesto identifikacije različitih, homogenizacije heterogenih. Koliko smo bili alternativni ili avangardni za svoje sredinu ne znam točno, ali koliko god zvučalo otrcano, bilo je to mjesto slobode i protezalo se na sve naše akcije i projekte koje smo radili. (Jednom smo u Dubrovniku dijelili besplatnu limunadu turistima, nitko nije mogao vjerovati da nešto besplatno dijelimo u Dubrovniku.)

Ne smije se zaboraviti koju je Attack reputaciju imao; ružnog, prljavog i smrdljivog prostora koji se može uništavati. Kad dođem danas u Mediku čini mi se da je još uvijek tako. Baš smo bili pričali, da bar negdje piše, ugravirano zlatnim slovima u mramoru, da je Attack mjesto tolerancije, slobode i stvaranja, ne bi dugo potrajalo da se to uništi. Bitno je cijeniti takav prostor, materijalni ili nematerijalni, on se mora uvijek ponovo stvarati i obnavljati i održavati i cijeniti.

Sunčica Remenar (1998)

➤ Toplo, nostalgično, a sve mi je ostalo u dobrom sjećanju. Bilo je mnogo konflikata, ali danas ih smatram dobrim životnim lekcijama. Jako smo puno radili na sebi, puno dijelili iskustva, isprobavali novo, učili, povezivali se i sukobljavali se, što je normalno. Uz sve to smo se dobro zabavljali, a tako i treba biti. Učili smo funkcionirati u zajednici, učili smo o odgovornosti (i o posljedicama neodgovornosti za čitav kolektiv). Dosta se radilo na međunarodnim i domaćim povezivanjima, dobro smo znali gdje se, što i kako događa, informacije su tekle i često su se događale razne akcije. S obzirom da i danas provodim vrijeme u Attack-u, vidim da je danas puno drugačije, manje politički intenzivno, manje aktivnih mladih. No kad pogledam svijet oko nas, Attack je zakon.

Maša (1998)

➤ Sjećanja koja me vežu za to "čarobno" mjesto nisu samo druženja, zabava nego i osobni razvitak gdje sam u kratkom vremenu se upoznala s toliko ideja, raznolikosti razmišljanja, gdje se definitivno desio i moj osobni razvitak u drugačiju osobu...

Danijela Stanojević (1998)

➤ To je bilo prijeko potrebno vrijeme za sve one koji su bili urbani mladi ljudi, željni nekakvog kvalitetnog i smislenog sadržaja, a potom ti se još omogućavao prostor da sam nešto smišljaš, kreiraš i guraš.

Katarina Peović Vuković (1999)

➤ Da nije bilo takvih mjesta i takvih ljudi teže bih preživjela tu političku, intelektualnu, svjetonazorsku situaciju. S druge strane, žao mi je, tako sam formatirana, što nisam sebe nikad do kraja doživljavala dijelom kolektiva. Moje oduševljenje Attackom je djelomično autsajdersko, primjećujem da oni koji su zbilja izgarali iznutra ne dijele moje oduševljenje. No nije li upravo njihova uvučenost diskvalifikacijska? Zbog njih je potrebno napisati nešto o tom periodu.

Karin Österling (1999)

➤ Radila sam kao volonterka kroz programom EVS oktobar 1999 – novembra 2000, i opet sam živila u Zagrebu 6 meseca u 2002. kad sam se angažovala isto. 1999–2000 sam bila tu baš kad smo dobili prostor u tvornici Jedinstvo i zajedno sa svima smo napravili sve fizički stvari na prostoru, i program. Sudelovala sam i u Anfemom kad, ako se dobro sećam, je prvo krenula.

Ok, I give up SerboCroatian...

For me personally it was a very important part of my life. I was 19 years old and it was the first time I was living away from home. I learned a lot about myself and about understanding diferent perspectives of life, even if Croatian culture is in a lot of ways very similar to northern European culture where I was raised myself. It was a time where I met a lot of people, both the ones who were active participants in Attack, but also a lot of guests from all over the world who often stayed in the apartment that I shared with other Attack people. I remember being very impressed with the activity in Attack, and that there was really a lot of very well organized projects happening.

Davor Bolant (2000)

➤ U rad Attack-a sam se uključio početkom 2000-tih i to u tzv. koncertnoj sekciji. Kao što ime govori, bavili smo organizacijom koncerata i svim popratnim poslovima vezanima uz sam događaj, a to je bilo osiguravanje hrane, smještaja i sl. Što se tiče organizacije koncerata, sjećam se da je to bilo vrlo aktivno razdoblje. Javljalo se jako puno domaćih i stranih bendova koji su prolazili kroz Hrvatsku ili neke susjedne zemlje i htjeli su svirati u Attack-u. Većini bendova smo to i uspjeli omogućiti. To je bilo možda čak i preaktivno razdoblje jer se događalo da imamo čak i 3-4 koncerta tjedno. U svakom slučaju, drago mi je da smo na bilo koji način pomogli bendovima koji su prošli kroz Attack. Jedna stvar koje se sjećam kao vrlo motivirajuće je entuzijazam koji je bio opće prisutan. Svi smo se međusobno znali, vladala je prijateljska atmosfera i još kad se doda taj entuzijazam, raditi je bilo jako zabavno i uvijek ću pamtiti to vrijeme. Malo stvari se činilo nemogućima. Neka prijateljstva iz tog razdoblja su se održala do danas i to smatram najvećom nagradom.

Ivana Armanini (2001)

➤ Attack je bio fantastični generator novih ideja i projekata – avangardan, kohezivan, prokreativan, otvoren, pobunjen, inspirativan, edukativan,.... Ostao je zabilježen kao romantična uspomena koja materijalizira ovakvo stanje duha.

Vanja Ohnec a.k.a. vaxija, dr. vax, molekula ili jaranica (2001)

➤ Ispočetka je bilo nevjerovatno naći se s hrpom ljudi koji traže i stvaraju za sebe i druge društveni kontekst drugačiji od mainstreama; ljude koji uz sve svoje mane i propuste žele vratiti bit na postulate *one race – human race*, na postulate nenasilja i prihvaćanja, na principe da ne mora sve biti kako ti se nudi u svakodnevici i medijima. Principe da se možeš i trebaš uključiti sad i ovdje i da mali pomaci znače promjene. Ne mogu govoriti toliko o sjećanjima o nekom prošlom razdoblju jer se to prošlo proteže na sadašnje razdoblje, priča ide dalje i razvija se, to je prekrasno za gledati i biti dijelom toga, usprkos i možda baš zbog izazova koje čine prepreke (što administracijsko-političko-državne što one prouzročene ljudskim faktorom) i svakodnevne teškoće na koje nailazimo (kako skupiti pare za režije, zašto je sve poskupjelo, zašto se susjedi često bune). Ali onda te male pobjede koje se događaju u svladavanju istih, naši ogromni napori da stvari funkcioniraju, da se organiziramo, da pomažemo jedni drugima i da zajedno na kraju uživamo u svemu, daju svemu smisao i tjeraju nas da se trošimo i dalje, jer se zapravo na kraju napunimo za sljedeće ideje i projekte.

Leonina Lončar (2012)

➤ Još uvijek provodim vrijeme u Attacku. A sjećanja su sva redom lijepa i srcu ugodna. Po prvi puta dobila sam priliku pustiti svoju kreativnost da se izrazi, i naiđe na podršku, kao i (konstruktivnu) kritiku, koja je svima potrebna. Uz sve to, dana mi je mogućnost i nešto naučiti iz svega toga, bilo samo o međuljudskim odnosima, komunikaciji, organizaciji i/ili papirologiji, te se razviti kao osoba bez prisutnosti stereotipa koji se redovno javljaju u nečijim privatnim i profitabilnim uredima.

Neven Aljinović-Tot (2002)

➤ Ne mogu negirati da mi je Attack više nego jednom pružio prostor za ostvarenje svojih zamisli i na tome sam mu beskrajno zahvalan. Ja se samo nadam da će se početi uspjeti događati nekakav priliv kakvih-takvih novaca da mi bude lakše biti entuzijastičan, jerbo sad ću još malo imati 40 godina i imam dijete, i rađenje stvari iz čistog entuzijazma (iako i dalje neupitno – jer ako ne napravim nešto onda se to neće desiti i ja ću biti tužan) bi bilo lakše da se tu uspiju događati neki honorari i takve stvari. Nadam se da kad ću ispunjavati ovakav obrazac za deset gdina da neću imati iste neispunjene želje. Naravno to želim svima a ne samo sebi. ... Ne može se živjeti samo od entuzijazma.

Robert Martinović (2008)

➤ U Attack sam došao kad sam prvi put završio na policiji zbog skvotiranja Medike! Sudjelovao sam, i još uvijek sudjelujem, u organiziranju programa Kluba, znači koncerata i partija. U početku mi je sve bilo novo i nesređeno i nisam baš imao doživljaj šta je šta. Taj početak mi je dao i poticaj da ostanem dio tog sveg.

Maja Vrbanjac Zmax (2000)

➤ U Attack sam počela dolaziti u razdoblju kada se Attack odvajao od Atonomne tvornice kulture i postao AKC Attack. Prvo kao konzumentica događanja koja su se tamo odvijala. Živo se sjećam drugog Tribalizera, gdje otprilike počinje moje aktivno sudjelovanje u udruzi.

Ono što je mene privuklo Attack-u je mogućnost da se izrazim u aspektima koju su mi tada, a i danas, bitni. Od likovnog stvaralaštva preko mogućnosti sudjelovanja u organiziranju događanja i naravno aktivizma. Upravo sve ono što su ciljevi i djelatnosti udruge. Danas, kada gledam unazad, bez tog aspekta u mom životu bila bih puno siromašnija osoba, zakinuta za dobar dio onoga što me danas čini osobom kakva jesam.

Pozitivno & negativno u Attacku?

Draško Ivezić

➤ Pozitivno je druženje, osjećaj uključenosti, mogućnost aktivizma, dijeljenje i sistem odlučivanja konsenzusom. Pozitivno je što je iz Attacka nastalo mnoštvo beba projekata, direktno, indirektno, koji su doprinijeli značajno alternativnoj kulturi i urbanom životu. Pozitivno je što ljudi drugačijeg svjetonazora od dominantnog imaju svoj kutak za uživanje, druženje, komuniciranje i djelovanje.

Negativno je što se do sada nije iskristalizirala bolja politika i što se nove generacije ne snalaze niti nalaze u originalnoj misiji Attacka kao autonomne tvornice kulture. Negativno je što se nije održala bliskost i što je došlo do podjela unutar Attacka na minifrakcije, tako da se neki stari članovi osjećaju nepozvano, a novi nezainteresirano za zajedničku misiju. Negativno je što jako puno energije odlazi na zabavu, a malo na proizvodnju alternativnog kulturnog sadržaja. Negativno je što se već dugo nije provela strukturacija i što je sve više ljudi koji se osjećaju isključeno umjesto da se osjećaju kao da je to njihovo.

Vjerojatno to nagovještava najbolju stvar, koja je po mom mišljenju Neurosong, gdje je skoro 100 ljudi zajedno radilo na potpuno besmislenom događaju i svi su se osjećali uključeno; gdje bi onda najgora stvar bila, recimo, neko natezanje s redarima jer ne možeš doći u prostor u kojem de fakto nema nikakvog sadržaja nego bar i automatski ne možeš to osjećati kao svoj prostor, i ulaznice koje iz te perspektive djeluju kao nasilno otimanje financijskih donacija od članova kluba, što je na neki način uvreda za ideju slobodne zone, alternativne kulture, skvoterskog pokreta i svega za šta se Attack zalaže.

Mario Kovač

➤ Pozitiva je bila energija koje se osjećala oko ATTACKa te entuzijazam i volja hrpe ljudi da rade zajedno. Čitav niz "alternativnih" i neovisnih svjetonazora ispreplitalo se na jednom mjestu i mogao si lako naći sugovornika, partnera, suradnika ili komentatora za bilo kakvu ideju ili akciju. Mnogima od nas ATTACK je bio svojevrsni dnevni boravak u kojem smo provodili čitave dane bez financijske ili bilo kakve druge opterećenosti.

Negativno je, naravno, bilo to što je ATTACK svojom otvorenošću privukao i agresivne političke neistomišljenike koje su u njemu prepoznale protivnika kojeg treba napasti, ozljediti, spriječiti, što je rezultiralo sa brojnim fizičkim napadima na ATTACKovce kojima sam, ne jedanput, i sam bio izložen i nazočan.

Dražen Šimleša

➤ Za današnji Attack ne znam i nisam toliko u toku, danas sam samo korisnik Attackovih programa i koncerata. Ono prije je bilo super, ta silna energija koja se pretače u nešto opipljivo i stvarno, to da vidiš kako se s malo novaca može puno i što si mogao upoznati ljude koji slično razmišljaju i žele biti aktivni. Ja se i dan danas družim s nekim ljudima koje sam upoznao u Attacku.

Negativno je bilo što bazično neovisno kakvima se mi predstavljali, nismo naučili preuzimati odgovornost, nego se nekako volimo izgubiti u masi i čekati da se pojavi neko tko će povući. U Attacku u moje doba je većina ljudi stajala i lamentirala o ljepšem svijetu, a desetak do petnaest ljudi sve drugo radili i vukli. Zato su mnogi izgorili te se iscrpili. Nekada je kreativni kaos znao preći u kaotični kaos i onda je bilo drž ne daj i nije se znalo tko pije a tko plaća. Odnosno znalo se da onaj tko pije ne plaća, a to nije održivo.

Danijela Stanojević

➤ Pozitivno je bilo okruženje koje je bilo solidarno, pomagali smo jedni drugima kako smo mogli i znali.

Negativno mi je bilo ona vlaga, hladnoća [u Jedinstvu] i stalno sam razmišljala kako će to utjecati na moje zdravlje jednog dana. Nehumani su bili uvjeti i zbog toga mi je drago da sam iz Attacka otišla. U jednom trenutku ništa više nije imalo smisla. Uvijek sam imala problem s neurednim prostorima i izgledom, malo glupo, ali to je tako, u osnovnoj školi sam zbog toga bila higijeničarka.

Davor Bolant

➤ Često mijenjanje adrese je, po mom mišljenju, negativno utjecalo na brži i kvalitetniji razvoj Attack-a i to bih izdvojio kao jedan od njegovih većih problema kroz svo ovo vrijeme. Šteta je da gradske vlasti nisu imale više sluha za aktivnosti i ciljeve Attack-a. Ali bez obzira na to, činjenica je da se Attack ipak uspio održati i to prvenstveno zahvaljujući ljudima koji su svih godina ulagali svoje vrijeme, znanje i trud. Dosta generacija se izmijenilo, ali pozitivna je stvar da se u svakoj od njih našla grupa ljudi koja je bila spremna stvari pogurati naprijed.

Leonina Lončar

➤ Veoma je mnogo pozitivnih stvari, najpozitivnija je upravo njegova autonomija i otpor koji se pruža dominantnoj kulturi. Postojanje nezavisne scene uvijek je dobro za razvoj kulture, a tako riječ dobivaju i oni pojedinci koje je dominantna kultura gurnula na marginu. Prosvjedima se pokušalo popravljati stanje u državi kada se činilo da su svi drugi odustali od ideje napretka i smireno se pomirili sa situacijom, aludiralo se na propuste dominantne vlasti, kulture i ideologije kada je kritika već odavno iščezla iz medija.

Negativne stvari su stereotipi koje ljudi koji dolaze u Attack donose sa sobom, šire ih, pa ih tako i mediji preuzmu u svojim napisima. Ljudi koji su duže u samoj organizaciji pojedinih stvari koje Attack kao krovna udruga i zajednički nazivnik više manjih udruženja organizira, većinom su visoko obrazovani ljudi s kvalitetnim projektima. Mislim da je to ono najbolje što čini Attack!

T.T.

➤ Jedna od boljih stvari bila je kad je Tomislav Gotovac gledao video instalaciju Kurac Pička Govna Sisa koju smo složili u nemogućim uvjetima i smijao se.

Krađa ružičaste školjke s parkirališta HTV-a za potrebe scenografije za Neurosong.

Neurosong.

Pozitivne stvari su uglavnom podrazumijevale komunikaciju ljudi iz različitih subkulturnih skupina, projekte koji su se rađali iz takve komunikacije, stalne diverzije na službenu politiku ili službenu sliku svijeta te svi oblici alternativnog ponašanja i djelovanja koji su se događali. Jedna od najboljih i najgorih stvari je bila vođenje kluba Attack.

Najgori događaj: ne znam, sad je to zamagljeno nostalgijom za onim vremenima. Najgora razdoblja su bila ona u kojima se ništa nije događalo, raspadala se organizacija udruge, svađe, racije, smrt Šekija, komercijalizacija Attack-a. Smrdljivi, prljavi prostor koji se uništava.

Katarina Peović Vuković

➤ Svaka negativna stvar koja se desila u Attacku (osobni sukobi, poplave u tvornici Jedinstvo, problemi sa ZAMP-om, napadi skinheada) nosila je u sebi nešto pozitivno.

Neven Aljinović-Tot

➤ Pozitivno je to što i dalje – i to sad više nego ikad – daje odskočnu dasku kreativcima svih vrsta da naprave svoje prve korake na polju koje ih interesira. Pozitivno je to što je sve više i više različitih projekata. Negativno je to što neke šminkerskije udruge dobijaju silne pare a rade po meni rjeđe, ali dobro izreklamirane događaje. A Attack je i dalje, koliko god se ukulturio i stvarno doprinio nezavisnoj sceni u velikom obimu, na glasu i tretira ga se kao neku poluimproviziranu priču i konto toga mislim da nema status koji zaslužuje (a isto tako i mi u njemu s njime).

Maša

➤ Pozitivne strane (jer negativnih se ne mogu ni sjetiti :) je da sam kroz razne edukacije, dostupnost informacija i aktivizam, različitost životnih stilova od uobičajnog, povećala osobnu svijest, povezala se sa istim ili sličnim ljudima, bilo je to vrijeme u kojem se društvo činilo povezanije bar u smislu ispunjavanja različitih i osobnih ciljeva.

Karin Österling

➤ The most important positive thing from my perspective is that Attack was organized by the participants, who were often very young. It was not professionals who were organizing culture for consumers – but young people really creating their own culture.

The negative thing that comes to my mind is that I was frustrated with chaotic meetings where the people who spoke loudest were the ones being heard. If you were shy, or as in my case, didn't understand the language spoken at meetings, it was very hard to be a participant in meetings. This led to that there was a lot of informal hierarchy, even if everyone claimed to aim for a non-hierarchical organization.

Vanja Ohnec

➤ Pozitivne stvari su ljubav, prijateljstvo, poštenje, *good vibes*, borba protiv taštine (koliko god je to moguće), prihvaćanje različitosti (ovo samo zbog Marka S.:), kreativnost, umrežavanje mozgova i ručica, stvaranje, napredovanje, razvijanje, razmjena ideja lokalno i internacionalno. Negativnu bih formulirala možda u jednoj rečenici – vječiti osjećaj da idemo korak naprijed, dva natrag.

Sunčica Remenar

➤ Sve je to, i dobro i loše, dio procesa. Dobro je to što je Attack bio i ostao mjesto gdje možeš naći ljude s kojima nešto možeš pokrenuti i organizirati, dijeleći slične ideje i principe rada. Mjesto gdje možeš dobiti šansu izraziti svoju kreativnost, bez da imaš papir koji potvrđuje da si ti kreativna osoba. A to je upravo neinstitucionalna kultura. Jer gdje inače imaš takvo mjesto? To je također mjesto gdje se vještine i znanja razmjenjuju, a bez naplate, na principu trampe ili jednostavno dobre volje. To je zapravo i najbolja stvar u vezi Attack-a. Jer mnogi su tu imali prve izložbe, prve performanse, prve koncerte, prvi DJ-ing, prvi VJ-ing, prvo pisanje projekata, prvu izradu sito-tiska… Zbog tih stvari, najbolja stvar u Attack-u koja se desila je to da je počeo postojati.

Možda sad kad gledam, loše je to da sad već postoji tradicija odlaska ljudi iz Attack-a s gorčinom u grlu. Pretpostavljam da su možda rupe u komunikaciji bile ta loša stvar, i nepreuzimanje odgovornosti. Doživjela sam i to razočarenje da se nisam htjela više vratiti, no vratila sam se. Ali nekako je jasno, s obzirom na različitost ljudi i zahtjevnost komunikacije koja se temelji na horizontalnom, a ne vertikalnom uređenju, da je postizanje dogovora u takvim kolektivima kompleksna stvar. I zahtijeva svjesnost i osobnu odgovornosti, sposobnost komunikacije i timskog rada, a to nas nisu učili u školi. To se najbolje uči funkcioniranjem u horizontalno strukturiranom kolektivu.

Robert Martinović

➤ Najbolja stvar mi je što je Attack dobio prostor, a najgora se po meni još nije desila.

Maja Vrbanjac Zmax

➤ Attack je oduvijek imao moć privući snažne individue, ljude osebujnog duha i osobnosti. To je definitivno jedan od razlog zbog kojeg udruga djeluje ovako dugo i što se uspjela nositi s golemom količinom problema. Najgora stvar je definitivno gubitak prostora u Jedinstvu jer je udruga bila prisiljena biti gost po raznim drugim prostorima što je otežavalo rad udruge, a i pojedinaca. To nije prvi put da je Attack izgubio prostor za djelovanje, ali je to razdoblje najdulje trajalo i dosta ljudi se zapravo umorilo od takvog načina rada. Teško je definirati najbolju stvar, ali jedna od boljih i nadasve neophodnih je dodjela prostora od strane Grada, današnje Medike. To je omogućilo da udruga normalno nastavi sa radom. Privukla je nove, mlade entuzijaste/ice i staru gardu koja možda umorna, ali sretna nastavlja s radom ili dolazi podržavati nove i stare projekte. Još jedna jako dobra stvar je organiziranje UWOG-a, što je u to vrijeme za jednu udrugu kao Attack bio ogroman zalogaj.

Doprinos Attacka nezavisnoj kulturi i civilnom društvu?

Mario Kovač

➤ Samom svojom otvorenošću ljudima i idejama kao i podrškom projekata umjetnika i aktivista mlađe generacije te pružajući im, prije svega, moralnu i određenu financijsku potporu, ATTACK je odigrao važnu ulogu u razvoju civilnog društva. Osim svega što je pokrenuto u Zagrebu nije zgorega spomenuti i brojne studente iz manjih gradova koji su upravo u ATTACK-u našli inspiraciju za pokretanje brojnih srodnih projekata prilikom povratka u svoje sredine.

Draško Ivezić

➤ Najviše otvaranjem kontrakulture s kazališnim sadržajem, glazbeno-scenskim događajima u samom klubu i oko njega, poticanjem mladih da osnuju vlastite udruge i projekte i otvaranjem novog alternativnog centra gotovo u centru Zagreba koji privlači mnoge alternativne goste.

Attack je sudjelovao, bio domaćin ili inicirao mnoge projekte koji potiču toleranciju, slobodu izražavanja, pravo na različitost i nekonvencionalni kulturni milje koji također zagovara slobodu ukusa i stila. Potaknuo je mlade da nauče mehanizme upravljanja kroz konsenzus i dao prostor mnogim marginalnim skupinama da se izraze i da dobiju adekvatnu vidljivost u društvu.

Danijela Stanojević

➤ Specifično je pridonio razvoju kulture tako što je podržao rad SCHMRTZ Teatra (Mario Kovač), pa FAKI (Festival alternativnog kazališnog izričaja), *Libru Liberu*. Mislim da smo uvelike pomogli u shvaćanju pojmova kao WTO, IMF, WB i što oni rade, kako rade i kako posluju, te koje i kakve su njihove posljedice, i jasno pojasnili što je to permakultura i općenito omogućili alternativne pravce da postanu vidljivijima, to je takoreći Dražen Šimleša sjajno ispromovirao, njegova pojavnost šarmirala bi naveliko.

Općenito je pridonio tako što je neposredno utjecao na nas koji smo bili dio tog ATTACK-a, a danas smo javni radnici, zaposleni po javnim institucijama i diktiramo nove trendove. Neki u znanosti, a neki kao ja u medijima. I mislim da će naš utjecaj doprinijeti još vidljivijem razvoju civilnog društva i razvoju svijesti.

T.T.

➤ Attack je pridonio razvoju nezavisne kulture time što je bio otvoren prostor koji je primao inicijative kojima je bila potrebna logistika, prostor ili ljudi. U nekom trenutku učinilo mi se da je doprinos Attack-a bio mali, rezerviran za neke subkulturne skupine ljudi u Zagrebu, ali zbog količine udruga i projekata koji su se emancipirali od Attacka i djeluju u drugim dijelovima Hrvatske, može se reći da je značajno pridonio razvoju kulture općenito, ne samo nezavisne.

U doba kad je Attack osnovan i kad je civilno društvo bilo u nastajanju, imati mjesto za mlade bilo je dovoljno za širenje ideja kao što su vegeterijanstvo, nenasilje, otpor nacionalizmu i šovinizmu, civilno služenje vojnog roka, djelovanje kroz umjetničke prakse, edukacije, što je i prouzročilo akcije, projekte, događanja, osnivanje niza udruga koje su se onda time i bavile. Ljudi bi dolazili u Attack i pitali kako bi oni mogli ostvariti neke od svojih ideja i inicijativa, a odgovor bi bio „osnuj udrugu“. Vjerojatno je da bi im i drugdje pomogli, samo u uvjetima u kojima smo živjeli za vrijeme tuđmanizma, a i kasnije, imati prostor koji potiče takvo razmišljanje je bio, makar za mene, od neprocjenjive važnosti. Ljudi sa civilne scene žale

Doprinos Attacka nezavisnoj kulturi i civilnom društvu?

se da je posredno kroz jačanje civilnog društva i odrješivanje države od njenih društvenih odgovornosti došlo do implementacije neoliberalnog kapitalizma i takvih ideja. Danas bi bilo žalosno da se ono što je Attack radio posljednjih 15 godina svede na proizvodnju zabave.

Mislim da je bitno usmjeriti se na pitanje identiteta Attacka, odnosno atakovaca i pitanje pripadanja grupi.

Vezivno sredstvo grupe bilo je to što si sam odabrao biti ovdje. I zapravo sam se ja osjećala privilegiranom jer to je bio jedan malen broj ljudi i ti si bio počašćen što mu pripadaš.

No najteže je opisati tu spontanost, a da ne upadneš u nostalgiju.

Teško je Attack odvojiti od scene, ali bivanje na sceni je odgojilo jedan dio ljudi, generacije imaju pravo iskustvo publike. Nije se, čini mi se, dogodio značajan utjecaj na društvo, osim kroz projekte, ali postojao je prostor i ideja.

Ali oni ljudi koji nisu morali to osvojiti i čuvati imaju malo osjećanja da se to cijeni, da je to otvoren prostor u čitavom ovom konzumerizmu. To je međutim oaza koju treba čuvati. Zato u Medici, s časnim izuzecima, vlada jednaka glupost koja je vladala i u Attacku. Prijatelj iz Francuske, koji se motao oko cijele te scene, primijetio je kako vi, tj. mi, i ne kužimo da je Attack "vrtić za buržujsku djecu u kojem oni treniraju kao neke slobode, a treniraju zapravo raspadanje". To je ona druga strana Attacka. On je uvijek bio smrdljivo ružno mjesto i nikome danas nije jasno da to mjesto ima 15 godina povijesti. Kada bi se to poštovalo, sada Mediku, kao nešto što je stvarano i stvoreno, možda bi bilo još ovakvih mjesta.

Ali klub je odgajao ljude, stalni klupski prostor različitih žanrova odgojio je publiku. Odgajao je solidarnost. Posudiš kabel – vratiš kabel. Generacije su dobile jedno posebno iskustvo. Cijeni se ono što netko stvara, u smislu toga da dođeš odslušati neki koncert jer i sam sviraš. Stvara se solidarnost, profilira se publika i stvara međugradska mreža. Ljudi su na taj način proputovali Europu. La Kurtizana je recimo jedan od bitnijih crusterskih bendova, koji ima svoju publiku u Europi, Marija i Nikolina su je tako proputovali. I tako se to širi. A Attack je uz to imao i punk i trance scenu.

Čini mi se da je sve to izgubljeno. Nema smisla raditi od toga neku famu i idealizirati na način Kavkaza, Zvečke, ne može se od toga napraviti spektakl i novac. Ono što jeste pustilo korijenje je da si bio akter i sudionik svog vremena i da nema apatije i prepuštanja stvari "svim tim drugima".

Leonina Lončar

➤ Specifično ili nespecifično, prvenstveno je pridonio kreiranjem prostora u kojem takva kultura može biti ostvarena, potporom mladim i neafirmiranim umjetnicima, kritikom koju stvara tzv. intelektualna elita koja u dominantnoj kulturi i medijima ne pronalazi prostor. Attack promiče i podržava ideje o društvu kakvo bi trebalo biti, i daje pravo glasa potlačenoj manjini koja je odlučila razmišljati svojom glavom!

Pridonio je tako da je pružio priliku svim članovima civilnog društva koji to žele da se izraze u okviru svojih mogućnosti. Osim što je pružio priliku, često se organiziraju tribine koje služe educiranju civilnog društva o gorućim pitanjima njihove i naše svakodnevice, niz radionica koje su besplatne i tako ne isključuju one koji si zbog financijske situacije inače ne bi mogli tako nešto priuštiti.

Dražen Šimleša

➤ Mislim da je Attack pokazao da ako želiš i uporan si i malo pozitivno lud možeš i u onim uvjetima stvarati nezavisnu kulturnu scenu. Znam da su događanja u Attacku dala si misliti i inspirirala i neke druge kasnije vidljivije aktere na nezavisnoj sceni i to je super.

Karin Österling

➤ I'm not able to give a very specific answer to this, but as I stated above, I think the fact that young people had the opportunity to create their own culture has a great impact on their development and possibilities to create their own culture later on. Also, a lot of the projects that were started in Attack later became bigger and important parts of Croatian independent culture as far as I know (such as Fade In, the film festival that I forgot the name of... etc.)

I think the cultural life of Zagreb was very rich in the late 90-s, early 2000-s, and Attack was contributing to that. Compared to Stockholm where I am from, my experience was that there was a lot more going on in Zagreb.

Vanja Ohnec

➤ Na način da je davao šansu da se provedu u djelo ideje koje su u skladu s vizijom Attacka, a to su već gore navedene – promicanje kulture, nenasilja, ljubavi, razumijevanja, odgovornosti i good vibesa. Davao je prostor, ljude i sredstva da se upriliče festivali, koncerti, radionice, predavanja, dijelila se hrana, ljudi su promicali ideju zajedništva. Ljudi su bili motivirani da volontiraju i doprinose na sve moguće načine, bez obzira na lovu (koje je uvijek falilo).

Davor Bolant

➤ Kao jedno od rijetkih mjesta u gradu koje je bilo rezervirano za nezavisnu kulturu u njenim najrazličitijim oblicima, mislim da je Attack imao prilično važnu ulogu u njenom razvoju, a kroz razne koncerte, predstave, performanse, diskusije te gostovanja, dao je svoj doprinos povezivanju i jačanju nezavisne scene u Hrvatskoj.

Osobno, sumnjam da je Attack imao neki veliki utjecaj na razvoj civilnog društva u širem smislu. Trudio se baviti se aktualnim problemima civilnog društva i ponekad aktivno sudjelovati u njihovom rješavanju, ali moj je dojam da je često preferirao ostati okrenut sebi.

Nemam dugačak radni staž u Attacku, pa kao osoba koja je promatrala sa strane, možda sam stekao i krivi dojam.

Sunčica Remenar

➤ Mislim da je najznačajnije doba za nezavisnu kulturu bilo to doba Attack-a prije 2000-e. Sad to gledam kao doba performansa. Performans je tad bio najpopularniji način izricanja nekih političkih stavova, kritike društva, sistema, a opet na neki kreativni način. Iz tih performansa (četvrtkom) izniknuo je i FAKI koji je Zagrebu dao jedno drugačije kazalište. Na neki način, Attack je bio mjesto inspiracije, upravo zbog svih tih različitih ljudi koje je okupljao. I naravno, mislim da je to u razvoju scene koju danas uzimamo zdravo za gotovo bilo značajno. Kasnije više dolazi do izražaja muzički program, koji je opet znatno pridonio razvoju alternativne muzičke scene. U to prvo doba Attack-a u bivšoj tvornici Jedinstvo u podrumu su se događali najrazličitiji muzički programi. Te su programe organizirali ljudi koje si uglavnom sve mogao/la upoznati i nitko nije zarađivao na tim programima nego je uglavnom svima bilo važno da se događaju. Da bendovi dobiju priliku da sviraju, da se razvija DJ-ing scena, da mladi imaju prostor za izraziti se, bez nekakvih kompliciranih financijskih ili drugih prepreka. Naravno, tu je Attack imao ulogu da skupi pare tako da se sve to može događati, da kupi razglas, osigura prostor, organizira ljude koji se brinu za opremu i slično. Danas se na to lako zaboravlja, pogotovo jer mladi koji danas izlaze iz srednjih škola imaju već sve gotovo na pladnju i kao da im izgleda da je tako oduvijek i bilo.

Attack je kao udruga bio dosta glasan i imao je ljude koji su se okupljali oko istih ideja. A skupina ljudi je uvijek moćnija od usamljenih pojedinaca/ki. Druga je stvar da su ljudi u Attacku davali i dobivali potporu za izražavanje "drugačijih" stavova.

U doba nakon rata vladao je kaos. Pogotovo zbog rata, bio je izražen i jak nacionalizam, utvrđivale su se nove institucije. Gradio se svijet koji nije imao veze s tim što većina nas želi i na način koji za većinu nas nije bio ispravan. Kroz Attack i Attack-ove akcije izražavale su se ideje koji su bile u kofliktu s postojećim sistemom, a na neki način te druge ljude se osvještavalo da "je drugačiji svijet moguć", da imaju pravo i trebaju pobuniti se, da mogu stvari biti drugačije. Također Attack je surađivao s dosta udruga sa tadašnje civilne scene i razvijao se taj sustav međusobne potpore što je osnaživalo sve takve formalne ili neformalne inicijative.

Robert Martinović

➤ Organiziranje događanja i osiguravanje prostora za nezavisnu kulturu. Attack je u samom početku bio udruga koja je sudjelovala i u antiratnoj kampanji. Krajem 90-tih Attack je bila jedina udruga koja je bila i politički aktivna i bavila se nezavisnom, alternativnom kulturom. A danas promiče antihomofobiju i promovira jednakost po svim temeljima.

Maja Vrbanjac Zmax

➤ Prije svega kroz formiranje nezavisne kulture koja se počela događati devedesetih godina za vrijeme Tuđmana. Nakon toga kao članica brojnih inicijativa za nezavisnu kulturu. Ne zaboravimo da je Attack osim što je članica i jedan od osnivača platforme Clubture. Tada na nacionalnoj razini nisu postojale prakse suradnje i zajedničkog djelovanja pa formiranjem Clubture-a počinje zajedničko djelovanje s ciljem za stabilnijim i održivim razvojem nezavisne kulture. Time se pridonijelo decentralizaciji kulture jer su brojni programi predstavljeni širom Hrvatske, a ne samo u njenim najvećim gradovima.

Kao udruga koja se bavi volonterskim, neprofitnim, nevladinim djelovanjem za opće dobro pojedinca i društva. Samim načinom rada i organiziranjem manifestacija, udruživanjem sa sestrinskim udrugama na promociji zagovaranja zajedničkih inicijativa, pravo na odabir izražavanja. Kreiranje i održavanje osobne slobode, kreiranje i održavanje kulturne hegemonije putem konsenzusa, a ne prisilom, bilo zakonskom ili voljom određenog pojedinca.

O arhiviranju

Ovo je jedan od primjera teških arhivskih momenata, kada su Attacku s plakata ispadala slova i vrijeme održavanja "kocerta raspada, neizvjesnosti I nanošenja duševne boli". Sve dok skoro ne bi otpao i sam koncert...

Prolazak kroz arhivu donio je mnoge zanimljive obrate. U trenutku kad smo mislili da nam je krenulo, osvijestila nas je fotografija:

Zašto knjiga o Attacku?

Zašto knjiga o Attacku?

Katarina Peović Vuković

Svi su svjesni kako treba biti oprezan, kada se kreće s projektom povijesti Attacka, da se taj projekt ne bi predstavio kao neka regulativna ideja, kao sablast anarhizma koja je živjela u doba jednog totalitarnog režima. Attackove prakse kulture otpora nisu ideal kojem treba težiti, već reakcije na antagonizme koji su i danas, iako u drugačijem obliku, potpuno živi. Lako je primijetiti kako su Attackove akcije ovisile o djelovanju smiješno male skupine ljudi, a da se danas vode borbe koje ipak uključuju veće skupine (od studenata, do biciklista i antifašista).

Zašto danas onda raditi povijest Attacka? Attack naravno ne treba biti sakraliziran i vječan u smislu univerzalnih odgovora na političke situacije i praksi koje je uveo, a koji mogu biti primijenjeni u svakom dobu i svakoj političkoj situaciji. Attack zapravo mora biti izmišljen u svakoj novoj situaciji. No u Attacku i njegovoj povijesti može se pronaći nešto univerzalno, prisutno u svim kasnijim alternativnim pokretima. Ono univerzalno je upravo njegova marginalna pozicija. Marksistički teoretičar Raymond Williams zaključio je kako postoji duboka razlika između opozicijskih kultura koje žele smijeniti dominantnu kulturu i alternativnih kultura koje žele ostati potpuno po strani. Alternativne kulture u svojoj marginalnoj poziciji mogu otkrivati i razvijati potpuno drugačije modele života i umjetnosti. Iako je neprekidno ulazio u komunikaciju s vladajućima—oko prostora, financija, pitanja legalizacije, itd.—Attack je djelovao upravo na taj alternativni način, izvan dominantnih ideoloških matrica.

Knjiga o Attacku, vjerujem, ne bi trebala potpasti pod jednu od dvije moguće interpretacije: Knjigom ne bi trebalo dominirati cinično tumačenje Attackove povijesti, a koje je logična reakcija onih koji su založili jedan dio svoje osobne povijesti i doslovno "izgorjeli". Ta reakcija naglašava kako je sve u samom startu bilo osuđeno na propast (zbog neorganiziranosti, nesposobnosti, osobnih sukoba, itd.). S druge strane, nije se lako othrvati niti spomenarskoj verziji arhiviranja i pozitivnog valoriziranja Attacka kao važnog segmenta alternativne kulture. Pogotovo zbog toga što se novija povijest kulture otpora uopće ne sjeća Attacka. Knjiga bi umjesto toga trebala pokazati da je neuspjeh konstitutivan za Attack, da je antagonizam upisan u svaki odnos vladajućih i Attacka te da se on jednostavno nije mogao prevladati, da je neuspjeh u nalaženju stalnog prostora, stabilnog financiranja, zadržavanju stalnih članova, itd. upravo vrijednost tog projekta.

Attack se od samih početaka pozivao na koncept privremenih autonomnih zona koje je Hakim Bey definirao kao podrivanje poretka privremenim, a zatim trajnim osvajanjem prostora, okupacijom grupa koje se transformiraju prije nego ih institucije uspijevaju prokljuviti. Insurekcionistički je postmoderni projekt i globalno doživio krah. Čini se kao da postoji duboki jaz između privremenih autonomnih zona i Occupy pokreta, ili u nas studentske blokade i drugih recentnih aktivizama u odnosu na Attack i druge skupine. No taj je jaz prividan jer postoji ogromna sličnost između Attackovog "tvorničkog savjeta", "kružoka srijedom", "njuzletera" i video projekcija antiglobalističkih filmova na Filozofskom faksu u Rupi (KSFF) i praksi koje prate i nasljeđuju današnji studentski pokret kao jedan od najvažnijih aktivističkih pokreta u Hrvatskoj. Stranice Slobodni filozofski, dirdem radionice, plenumi za vrijeme studentske blokade, itd. djeluju kao samonikli i ničim povezani s diskurzivnim srodnicima u Attacku. Oni često nisu nastali nikakvim izravnim vezama (iako postoje subjekti koji su sudjelovali i u jednom i u drugom vremenu), no veza je duboka i postoji. Organska povezanost se manifestira u obliku političkog antagonizma onih koji ne namjeravaju smijeniti vladajuće i revolucionarnim prevratom preuzeti vlast, nego uporno i iritantno upirati prstom u točke antagonizma, nepomirljivog sukoba vladajućih i podčinjenih. Bez obzira, ili upravo zato što su vladajući doživjeli transformaciju od nacionalista do kapitalista, a antagonizmi se redefinirali od bitke za pravo na različitost prema borbi za socijalna prava, sama matrica tog sukoba je univerzalna.

Ovdje nije cilj dokazati kako studentskog plenuma ne bi bilo da nije bilo Attackovog tvorničkog savjeta. No ne bi bilo isto da devedesetih nije negdje na margini tinjala mogućnost druge kulture, da neka suluda skupina aktivista i aktivistica nije živjela u iluzijama neke autentične kulture otpora, i da nisu izgorili u tome do kraja, na način da ih se većina, kada se ta kultura otpora vratila u masovnom obliku, nije imala volje uključiti.

Danas, kada se na glavnom trgu fašisti sukobljavaju s antifašistima, to nije isto okupljanje kao ono za zadržavanje imena Trga žrtava fašizma u Tuđmanovu režimu. Nije jedno autentičnije od drugog, već je drugačije, a opet u vezi, čak i ako sudionici nisu isti. Nezadovoljstvo institucijama, gradom, sveučilištem, političkim stavovima prema manjinama, danas se izražava na jedan način koji je u organskoj vezi s činjenicom da se iluzija u kojoj su živjeli malobrojni članovi i članice Attacka uspjela održati dovoljno dugo da oni/one ne odustanu od izražavanja nezadovoljstva, do onog trenutka kada će izražavanje nezadovoljstva biti moguće u jednom drugom kontekstu. Samo insistiranje na iluziji mogućnosti političkog reagiranja u doba totalitarizma u organskoj je vezi s nikad jasnijom artikulacijom politike otpora od 2009. nadalje.

Alternativa, definirana revolucionarno, ponudila bi recept strpljivosti koja se mora isplatiti u onim trenucima kada se hegemonija dovede u stanje da je pregovor između vladajućih i podređenih nemoguć, kada bi alternativa imala mogućnost preuzeti vlast, iskoristiti povoljnu priliku, doći do moći—koja u tom tre-

nutku kao da leži na cesti—i onda je utvrditi, izgraditi represivne aparate, tako da u trenu kada pomutnja prestane i većina se otrijezni razočarana novim režimom, bude prekasno da se stvari vrate natrag, budući da su se revolucionari sada čvrsto utaborili. (Tako nekako Slavoj Žižek u knjizi *Druga smrt neoliberalizma* elaborira Badiouovu “ideju komunizma”.)

No, umjesto revolucionarne prakse, trebalo bi provesti dosljedno “privremenu praksu”, opisanu djelomično u Beyevim privremenim autonomnim zonama. Beyeve privremene autonomne zone se oslanjaju na pojedinačne akcije koje prestaju u trenutku kada ih represivni aparat primjećuje. Privremenost Attacka kao oznaka koja se odnosi na fundament kulture otpora, privremenost je kulture koja ne želi postati trajna, smijeniti, naslijediti dominantu, već se neprestano nanovo definirati i perpetuirati sukob s vladajućima.

Poruka za kraj?

(anonimno iz upitnika)

➤ Možda neki manifest za buduće generacije? Da se ne izgubi duh i osnovna ideja Attacka kao autonomne tvornice kulture.

➤ Svenove crteže i neki strip :)

➤ Mislim da je važno navesti u knjizi točno razdoblje i društveno – političku klimu unutar koje je nastao ATTACK jer on je bio zaista jedino utočište za tada normalne, mlade ljude koji su mogli, znali i željeli nešto više i smatram da ako se to detaljno ne objasni, mnogima će ta aktivistička scena biti mutna. Ljudi ne znaju, mladi isto….

➤ Možda reizdanje nekih bitnijih dijelova ATTACKovog fanzina? Možda (ako bude para) čak i neki CD-rom dodatak na kojem bi se našle fotke, video materijali i slično?

➤ Mislim da bi bilo korisno da se napiše neki kraći uvod o tome, kako bi se potencijalni čitatelji mogli educirati o samom konceptu Attacka i vidjeti da to sve nije tako bezazleno kako se na prvi pogled može činiti.

➤ Meni je zanimljivo gledati na ono što je radio i radi Attack u kontekstu trenutnog organiziranja desnice, a posebno načina na koji ona uspješno koristi metode civilnoga društva (peticije, referendum). Te metode očito same po sebi nemaju nikakav demokratski značaj, nego su samo oružje u jednoj društvenoj borbi. Nevladine udruge proizašle iz devedesetih ponekad se optužuje za ignoriranje ekonomskih problema i isključiv fokus na pitanja ljudskih prava, identita i sl. Ta je kritika opravdana, ali ne uzima dovoljno u obzir situaciju izvanrednog stanja u kojoj se u devedesetima djelovalo. Danas desnica puno bolje od ljevice igra na polju kulture, lako mobilizira ljude na pitanjima ideniteta, koristi se jezikom ljudskih prava itd. Hoću reći, možda Attackov primjer pokazuje kako je inzistiranje na kulturi kao području borbe ipak bilo smisleno i važno, i možda manifestni politički stil Attackove kulturne proizvodnje treba uzeti za ozbiljno. Tko zna, možda nam Attack ipak može ponuditi nešto korisno i u današnjem trenutku…

➤ Attack nije potrošio pare iz Jedinstva na jedrenje i koku, nego nas je Grad zatvorio jer nismo imali sanitarne čvorove, iste sanitarne čvorove koje je Grad obećao napraviti, ali nikad nije. Možda i ne želim to reći, ali zanimljiv mi je trač. Ni jedan prostor Attack-a nije bio idealan za sve željene aktivnosti, ali ipak najgore je bilo svo ono vrijeme bez prostora.

➤ možda da umjesto brojeva stranica budu centimetri djelovanja.

➤ Da stavite onu sliku iz karašićke gdje branko visi sa ograde! :D hihihi! One love&irie vibes!!! Bless!

➤ Meni bi u biti najvažnije bilo postaviti pitanje – ne po čemu je Attack bio važan u svoje vrijeme, i je li uopće bio važan, već – što bismo mi danas, iz naše perspektive, mogli poručiti Attacku? Mnogi bi mu pokazali srednji prst, što bi bio simbolički čin koji je prije u skladu s “idejom Attacka”, nego protiv nje. No po meni bi zadaća bila (čak i patetično, dužnost) pomoći da se pronađe novi oblik postojanja te ideje Attacka.

Poruka za kraj

➤ Attack je možda prvi ali svakako ne smije biti zadnji socijalni subjekt koji će raditi i promicati ideje koje sam opisala. Attack treba živjeti (vječno!:), odgajati nove generacije i pomagati u stvaranju sličnih organizacija svuda i koliko god je to u stanju.

➤ Treba stalno ufuravat mlade ljude, to je bitno za nastavak i razvoj priče. Hvala Attacku što me bacio u svijet.

Šeki
Domagoj
Šeks
1979 - 2005

Tuna
Antun
Krajinović
1978 - 2009

Prijatelji,
hvala.

Attackovi volonteri 2000.
S desna: Alex (Njemačka), Karin (Švedska), Beate (u posjeti).

